

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום
ובסופו דף אחד ממסכת שבת
לכבוד שבת קודש

בעידודו של מו"ר הרה"צ שליט"א

פרשת
נח
ל' תשרי – ו' מרחשון תשפ"ז

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב, עיר שומרי הלשון, עיר השמחה

ניתן להשיג בעמדת הבית בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'
או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ״ק אדמו״ר עט״ר
מוהרא״ש
ר׳ אליעזר שלמה בן
ר׳ מנחם זאב זי״ע

לזכות מורנו ורבנו הרה״צ
ר׳ יצחק שמואל אהרן לעזער
שליט״א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה הקדושה מתוך
בריאות איתנה ונחת מכל יצ״ח ותלמידיו

לזכות נשמתם הקדושה והטהורה של
רבי חייא ובניו חזקיה ויהודה
ולזכות
רב המנונא סבא ורב הונא ריש גלותא

טוֹב לוֹמַר לִפְנֵי הַלְמוּד:
לְמוּד הַבַּבְלִי, יְרוּשַׁלְמִי, תּוֹסֶפְתָּא וּנְבִיאִים כְּתוּבִים יְהֶיה לְעִלּוּי
הַשְׁכִינָה הַקְדוֹשָׁה וּלְהָקֵל צַעֲרָהּ, לְעִלּוּי כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
שֶׁנִּפְטְרוּ מִן הָעוֹלָם, גְּאֻלָּה, יְשׁוּעָה, רְפוּאָה וְהַצָלָחָה לְכֻלָּל
נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּרוּחָנִיוּת וּבְגַשְׁמִיוּת, גִּלּוּי מְשִׁיחַ־צִדְקֵנוּ בְּרַחֲמִים
וּבְנִין בֵּית־מִקְדָּשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

אלא לרבי אליעזר — דאמר: "שאני אומר", מי חשבינן להו כטהורין לגמרי וקאמר: יאכלנו נקודים או ילושו. **מה טעם** — לא חשבינן להו חולין גמורין, לרבנן — כיון דבטלה, לרבי אליעזר — הואיל ואית ליה "שאני אומר" **גזירה שמא יביא כו'** — דאי חשבינן להו טהורין לגמרי, איבא למיחש כי הוה ליה קב שאר חולין טמאין — מייתי לה, ומערב לה בקב ועוד ממין זה, וקסבר: איבטלה לקב קמא ברובא דהאי קב ועוד. וכיון דאיכא בהאי קב ועוד משהו אחד ממאה טמא מן התרומה טמאה שנפלו שם ובטלינן — עכשיו מוצא טמא ראשון את טמא שני, וניעור מתורת טהורה ומצטרף עם זה, והוו להו פלגא ופלגא ולא מיבטל. אלמא, טומאה שבטלה חזרה וניעורה מתורת טהרה! **אמר ליה אם טומאה עוררת את טומאה טהרה יעורר את הטומאה** — בתמיה. כלומר, מים שבקדרה, שטהורים — היאך יעוררו מים שבציר לטמא **איתיביה** — לרבי ירמיה. **אפר כשר** — של פרה אדומה. **אפר** מקלה — אפר דעלמא. **לטמא** — את הנוגע בה, כדכתיב: "והנוגע במי הנדה יטמא" (במדבר יט). **ואי אמרת טומאה** — המתבטלת ברוב לא בטלה לגמרי, אלא כמאן דאיתיה במי, דאי משכחת טומאה אחריתי מצטרפת בהדה. נהי דהאי אפר במגע לא מטמא, דכיון דרובו טהור אמרינן באפר מקלה נגע שהוא הרוב. אבל במשא מיהא ליטמא, דהא מכל מקום הטומאה נשא והסיט, וקיימא לן דמי חטאת ואפר חטאת מטמאין במשא בפרק קמא דיומא (יד,א)! **בטילה בשחוטה** — חתיכת נבילה שנתערבה בשתי חתיכות שחוטות — בטלה נבלה ברוב מלטמא, דמין בשאינו מינו בטל, והאי — מין בשאינו מינו הוא. **דאי אפשר לשחוטה שתיעשה נבילה** — ומאן דגריס "שאי אפשר לנבילה שתיעשה שחוטה" — שבשתא היא, דהא אפשר לנבילה שתהא לה תורת שחוטה, שלא תטמא כלום, כגון כי מסרחא לה — פרחה טומאה מינה, כדאמרינן לקמן: הראויה לגר קרויה "נבילה". והכי מפרש במנחות בפרק "הקומץ רבה" (כג,א). — טומאה שבטלה כמאן דאיתא דמיא, דאי משכחת טומאה אחריתי חזרה וניעורה — הכי נמי, נהי דבמגע לא מטמא דלא אולינן אחר חתיכת נבילה בשתים דשחוטה. **אינה מטמאה לא במגע ולא במשא** — ואוקימנא לעיל: משום ביטול ברוב נגעו בה. ואי טומאה המתבטלת ברוב כמאן דאיתא דמי — תטמא במשא! **טומאה חמורה** — דהיינו משא. **עד לגר** — עד שהיא ראויה לאכילת גר תושב. אבל אם סרחה ואינה ראויה לגר — תו לא מטמאה במשא.

סבר אבטלינהו ברובא — תימה! מה יועיל? הא אין מבטלין [איסור] לכתחלה! ואפילו שוגג אם בטלו — אינו מבוטל, למאן דאמר בגיטין (נד,ב): נפלו ונתפצעו, בין בשוגג בין במזיד לא יעלו! מיהו, איבא למאן דאמר התם: בשוגג יעלו. ושמא הא חשיב שוגג, כשסבור שמותר לבטל. **ואי** אמרת טומאה כמאן דאיתיה כו' — מתוך פירוש הקונטרס משמע שבא לדקדק דאין טומאה עוררת טומאה, מדחשבינן טומאה כמאן דליתא. וזה אינה סוגית התלמוד, שיבא אביי להקשות על עצמו דפירש דטומאה עוררת טומאה. ועוד, דתיקשי ליה ממתניתין! אלא אפילו לא חשיבא טומאה כמאן דאיתא, מכל מקום בדין הוא על טומאה שעוררת טומאה, דאי נמי לא הויא טומאה כמאן דאיתא.

נבילה בטלה בשחוטה — ומסיק: לענין מגע, אבל לענין משא — מטמא. ועל כרחין כשיש בנבילה כזית במקום אחד, דאי לאו הכי — במשא לא מטמא, כדמוכח ב"העור והרוטב" (חולין קכד,ב) דשני חצאי זיתים דנבילה שתחבם בקיסם, אפילו הוליך והביא כל היום כולו — טהור, אלא היכא דמרודד ודבוק זה בזה קצת. ותימה: אי דנגע בכל הזיתים, אמאי טהורי? דאפילו נגע בכולו משמע דטהור, דומיא דמשא. ומיהו, היכא דלא נגע כולו בבת אחת, אלא נגע בזה וחזר ונגע בזה — אפשר דטהור, כיון דבכל פעם שנוגע אין יודע שיהא נוגע בטומאה. ולא הוי נמי ספק טומאה ברשות היחיד, כיון דבטלה ברוב. ועוד יש לפרש: כשנימוח הכל יחד נבילה ושחוטה, והוי כמו מרודד. ואתיא שפיר אפילו לרבי עקיבא ד"העור והרוטב" (שם). דאף על גב דפליג התם אפילו במרודד, דלא מטמא במשא — היינו בעור, אבל במרודד בקיסם — אפילו רבי עקיבא מודה, כדקאמר התם: ומודה רבי עקיבא בשני חצאי זיתים שתחבם בקיסם והסיטן שהוא טמא, ומוקי ליה במרודד. ואפילו לא יהא הסיטן דהתם דוקא, אלא אפילו במגע מטמא, דאי במגע לא מטמא — לא הוה מטמא במשא, מכל מקום בהאי דהכא לא מטמא במגע, דבטל ברוב. וקצת תימה: דכיון דחשיב הכא חיבור במרודד בקיסם, מההוא טעמא דמטמא במשא, משום דטומאה במאן דאיתא דמיא — מההוא טעמא גופיה תטמא במגע! ויש לחלק. ואם תאמר: וכיון דלא אתי הכא לכלל מגע, היכי מטמא במשא לרבי עקיבא? ויש לומר: דהני מילי כגון קולית חתומה, שאין יכול ליגע, או כגון שני חצאי זיתים על העור, דפליגי רבי ישמעאל ורבי עקיבא. אבל הכא, דאיכא שם שיעור טומאה במקום אחד, ובר מגע הוא אלא דאין ידוע איזהו — בא לכלל מגע קרינא ביה. ואם תאמר: מאי שנא דלענין טומאת משא לא מהני ביטול ברוב, משום דסוס סוף הרי נושא כזית נבילה, ולענין איסור מהני! דאפילו איסורין מבטלין זה את זה, כדאמר ריש לקיש בפרק ה"תערובות" (זבחים עח,א) דפיגול ונותר וטמא שבללן זה בזה ואכלן — פטור לכולי עלמא, אי אפשר שלא ירבה מין על חבירו ויבטלנו, ודייק מינה: שמע מינה איסורין מבטלין זה את זה. משמע דבהיתר פשיטא לכולי עלמא דמבטל את האיסור, והכי נמי אם נימוחה הנבילה והשחוטה, אף על גב דבמשא טמא — יהיה פטור, אפילו היה אוכל בכדי אכילת פרס, אף על גב דמה נפשך הרי אכל כזית נבילה בכדי אכילת פרס. וגבי גיד הנשה פריך בחולין (צט,ב): וליבטל ברובא! ומשני: בריה שאני. משמע דאיסור מתבטל ברוב בכל מקום כי לא הוי בריה, או "את שדרכו" ו"כל שדרכו". ובסוף ביצה (לח,א) גבי ליבטל מים ומלח לגבי עיסה, מייתי עלה: נתערב קב חיטין של חבירו בקבים שלו, דנהי דלרבי יהודה לא בטל, לרבנן מיבטל בטיל! ויש לומר: דלענין אכילה כל משהו ומשהו כשנכנס בבית הבליעה — קמא קמא בטל ברוב היתר. ודמי למגע, כשנגע וחזר ונגע דטהור. ואף על גב דמסתבר דטומאת משא גופיה ליתא אלא מדרבנן, דהא נתבטל ברוב, מכל מקום נהי דגזור רבנן לענין משא — לא גזור לענין איסור, דלא דמי, מטעמא דפרישית. **הניחא** לבר פדא כו' — תימה אמאי לא פריך מההיא דרבי שמעון דלעיל, דנימוק הולד עד שלא יצא? ומטעם ביטול ברוב הוא, כדמפרש רבי יוחנן בהדיא בפרק "המפלת" (נדה נז,א). ולעיל נמי קאמר דאמרו דבר אחד, משמע דטעמא דרבי שמעון כטעמא דרבי אליעזר בן יעקב. ומההיא הוה מצי לאקשויי אפילו לבר פדא, דגבי טומאת מת לא שייך טעמא דראויה לגר. ומדאינה מטמאה באהל — אלמא טומאה כמאן דליתא! ויש לומר: דהוה מצי לדחויי כריש לקיש דפליג אדרבי יוחנן בפרק "המפלת" (שם עמוד ב), דמפרש טעמא משום בלבול צורה. דהאי נפל שבשליא אין עליו לא תורת בשר ולא תורת עצמות, ולא תולין כמו שפירשתי בנדה. אי נמי, מטעמא דמת שלם יש כאן הוא דמטמינן שפיר. לפיכך לרבי יוחנן כשנטל כל שהו ממנו בדם הלידה — טהור, דתו ליכא הכא מת שלם. וריש לקיש מטהר ליה מטעם בלבול צורה. ועוד יש לומר: דהוה מצי לשנויי ההיא דנדה כמאן דאמר: אין מאהיל וחוזר ומאהיל. **טומאה** חמורה עד לגר — הא דאיצטריך לעיל רבי יוחנן טעמא משום ביטול ברוב — לפי סברתו, דאית ליה: אחת זו ואחת זו עד לבלב. אבל לבר פדא — בלא טעמא דביטול ברוב. **טומאה** קלה עד לבלב — בטומאה קלה פשיטא ליה לבולהו דעד לבלב, כדתנן טהרות (פרק ח משנה ו): כל המיוחד לאוכל אדם טמא עד שיפסל מלאכול לכלב. ובקונטרס פירש, דטומאה חמורה — משא, וטומאה קלה — היינו מגע. והא דאין חררת דם מטמא במגע — דאמרינן: בדם הלידה נגע, שהוא אב. והשתא לפירושו, אית נמי לבר פדא הא דאמר רבי יוחנן לעיל: משום ביטול ברוב נגעו בה. ואין נראה, דכל טומאת נבילה, בין מגע בין משא, קורא טומאה חמורה. והוא עד לגר, דהא דריש טעמא בסמוך:

לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַה תְּהֵא עֲלֵיהֶן - יֵאָכְלוּ נְקוּדִין, אוֹ קְלָיוֹת, אוֹ יִלּוֹשׁוּ בְּמֵי פֵּירוֹת, אוֹ תִּתְחַלֵּק לְעֵסוֹת, וּבְלָבַד שֶׁלֹּא יְהֵא כַּבֵּיצָה בְּמָקוֹם אֶחָד. וְאָמַר עוּלָּא: מַה טַּעַם גְּזֵירָה שֶׁמָּא יָבִיא קַב חוּלִּין טְמֵאִים מִמָּקוֹם אַחֵר, וְקַב וְעוֹד מִמִּין זֶה, סָבַר: אִיבְּטְלִינְהוּ בְּרוּבָּא; וְכֵיוָן דְּאִיכָּא הַאי מַשֶּׁהוּ - מָצָא מִין אֶת מִינוֹ וְנֵיעוֹר. אֲמַר לֵיהּ: אִם טוּמְאָה עוֹרֶרֶת טוּמְאָה, טָהֳרָה עוֹרֶרֶת טוּמְאָה אֵיתִיבֵיהּ: אֵפֶר כָּשֵׁר שֶׁנִּתְעָרֵב בְּאֵפֶר מִקְלֶה - הוֹלְכִין אַחַר הָרוֹב לְטַמֵּא. וְאִי רוּבָּא אֵפֶר מִקְלֶה הוּא - לֹא מְטַמֵּא. וְאִי אָמְרַתְּ טוּמְאָה בְּמִאן דְּאִיתֵיהּ דָּמֵי, נְהִי דִּבְמַגָּע לָא מְטַמֵּא, לְטַמֵּא בְּמַשָּׂא! - הָא אִיתְמַר עֲלָהּ, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא: טָהוֹר מִלְּטַמֵּא בְּמַגָּע, אֲבָל מְטַמֵּא בְּמַשָּׂא. - וְהָאָמַר רַב חִסְדָּא: נְבֵילָה בְּטֵילָה בִּשְׁחוּטָה, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִנְבֵילָה שֶׁתִּתְעַשֶּׂה שְׁחוּטָה; נְהִי דִּבְמַגָּע לָא מְטַמֵּא, לְטַמֵּא בְּמַשָּׂא! אָמַר לֵיהּ: אַתּוּן בִּדְרַב חִסְדָּא מַתְנִיתוּ לָהּ, אֲנַן בִּדְרַבִּי חִיָּיא מַתְנִינַן לָהּ; תָּנֵי רַבִּי חִיָּיא: נְבֵילָה וּשְׁחוּטָה בְּטֵילוֹת זוֹ בְּזוֹ; וְאִיתְמַר עֲלָהּ, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא: טָהוֹר מִלְּטַמֵּא בְּמַגָּע, אֲבָל מְטַמֵּא בְּמַשָּׂא. וְהָא דְּתָנַן, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: בְּהֵמָה גַּסָּה שֶׁשָּׁפְעָה חֲרָרַת דָּם - הֲרֵי זוֹ תִּקָּבֵר, וְנִפְטֶרֶת מִן הַבְּכוֹרָה; וְתָנֵי רַבִּי חִיָּיא: אֵינָהּ מְטַמְּאָה לֹא בְּמַגָּע וְלֹא בְּמַשָּׂא, אַמַּאי דְּנְהִי בְּמַגָּע לָא מְטַמֵּא, תְּטַמֵּא בְּמַשָּׂא! אֵישְׁתִּיק. - דִּלְמָא וַדַּאי שָׁאנֵי הָכָא דְּהָוְיָא לָהּ טוּמְאָה סְרוּחָה! - הָנִיחָא לְבַר פַּדָּא, דְּאָמַר: טוּמְאָה חֲמוּרָה עַד לַגֵּר, וְטוּמְאָה קַלָּה עַד לַכֶּלֶב - הָא לָא חָזְיָא לַגֵּר. אֶלָּא לְרַבִּי יוֹחָנָן, דְּאָמַר:

כשאינה ראויה לגר אינה קרויה נבילה, והאי טעמא שייך בין למגע בין למשא. וטומאה קלה היא טומאת אוכלין, למנות בו ראשון ושני. ומצינו לשון טומאה חמורה וקלה (בדבר) על זה בכריתות (כא,א) ובנדה בפרק "בא סימן" (נ,ב) גבי גוזל שנפל לגת.

אחת זו ואחת זו עד לכלב — אין לפרש דטעמא דרבי יוחנן: "ובשר בשדה טריפה לא תאכלו לכלב תשליכון אותו", דההיא אכילה (לכלב) [לאו אכלב] קיימא. אלא יש לפרש, מדכתיב (מלכים ב ט): "ואת איזבל יאכלו הכלבים בחלק יזרעאל" — אלמא אכילת כלבים שמה אכילה. ומינה מוכח בפרק שני דזבחים (לא,א) דחשב על מנת שיאכלוהו הכלבים למחר — הוי פיגול. **ואידך** למעוטי סרוחה מעיקרא דרבי יוחנן — ותימה: דמתוך סוגיא דפרק בתרא דמסכת עבודה זרה (סז,ב) משמע לרבי יוחנן דסרוחה מעיקרא לא צריכא קרא למעוטי, דבההיא דקאמר רבי יוחנן: טעמו וממשו, ואמר רב כהנא: מדברי כולן נלמד נותן טעם לפגם מותר, דמוקי לה התם כרבי שמעון, ומפרש טעמא דרבי שמעון מהאי קרא דראויה לגר. וקאמר: ואידך, כלומר, מאן דאסר טעם לפגם — ההוא למעוטי סרוחה מעיקרא. ואידך, כלומר, רבי שמעון — סרוחה מעיקרא לא צריך קרא! ויש לומר: דלענין איסור אכילה ודאי לא צריך קרא, מעיקרא עפרא הוא. אבל לענין טומאה הוה אמינא דמיטמא דאף על גב דלא חזיא לאכילה, מידי דהוה אשרץ ושכבת זרע וזיבה.

תנן התם — במסכת מכשירין (פרק ו משנה ג). רבי אליעזר אומר: ציר טהור. פירש בקונטרס: כגון שהשיקו במים. והדין עמו, דבציר של עמי הארץ מיירי הכא, כדמוכח שמעתא, ורישא דהך משנה. ואי אפשר לומר שיהא טהור בלא השקה, דסתמיה הוי רובא ציר, ולאו בר קבולי טומאה הוא. דהא אמרן לעיל דבעו השקה. (ועוד מדתנא "ציר טהור", ולא תנא "ציר (טמא) [סתם] שנטהר בהשקה").

שנפל לתוכו מים כל שהוא טמא — כדמפרש: נחשדו עמי הארץ לערב מחצה מים בצירן. וכי נפל ביה כל שהוא — מצא מין את מינו, ורבו מים על הציר וטמא. ולמאן דלית ליה טומאה שבטלה חזרה ונעורה — מוקי ליה שנפלו ביה לאחר השקה מי עם הארץ כל שהוא. כך פירש בקונטרס. והך דפירש מים של עם הארץ, ולא פירש מים טמאים — משום דמתניתין קתני מים סתם. ואם תאמר: ולמאן דמוקי לה שנפלו בו מים של עם הארץ — פשיטא דטמא, כמו מתחלתן, דבעי השקה. דמאיזה טעם בעי השקה מתחלתן? אי רובא ציר — הא אמרו לעיל דמיעוטא מים בטלי להו ברובא, ובלא השקה נמי טהור! אלא חיישינן דלמא רובא מיא. ומהאי טעמא גופיה, נפלי ביה לאחר השקה מים טמאים כל שהוא — הרי מים טמאים הללו חוזרים ומטמאין אותן מים הטהורים! ואי לאשמועינן היא גופה, דציר של עם הארץ בעי השקה — בפירוש הוה ליה למיתני: הלוקח ציר מעם הארץ — משיקו במים וטהור! ויש לומר: דלא דמי סופו לתחלתו. דסלקא דעתך: מתחלתו נעשה הציר כמים טמאים — לא יצא מחזקת טומאה על ידי שנתלה לומר שהמים הם מעט. אבל הכא השקה, דמה נפשך טהור — הוה אמינא דשנפלו לו טמאים כל שהוא, משום חששא דשמא מים רוב לא נוציאנו מחזקה. והשתא, למאן דמוקי האי "כל שהוא" מים טמאים הוא, ודייק מינה רב נחמן: זאת אומרת נחשדו עמי הארץ לערב מחצה מים ביניהן, כלומר, פעמים שמערבין בו מחצה מים — לאו למימרא שאם היה בו רוב לא היה טמא כשנפלו בו מים כל שהוא. דכמו כן היה טמא, כדפרישית. אלא למימרא, שאם מתחלתן לא היו רגילין לערב כי אם מועטין, אם כן (אם) לא הוה מטמא מים כל שהוא, דהא אכתי רובא ציר הוא. **אלא** אדרבי אליעזר בן יעקב כו' — ואם תאמר: הא מיפלג פליגי רבנן דרבי שמעון דשיליא דלעיל! ואין לומר דדלמא רב סבר כריש לקיש, דמפרש טעמא בפרק "המפלת" (נדה כז,ב): משום דנתבלבלה צורתו. דכל שכן דקשה טפי, דאי טעמא דבלבול צורה — אלמא לרבי שמעון לא בטל ברוב! ויש לומר: דדלמא רבי שמעון סבר כמאן דאמר טומאה חמורה עד לגר. דלדידיה לא צרכינן לטעמא דביטול ברוב, וכמו שפירשתי לעיל, דכל טומאת נבילה קרי טומאה חמורה, אפילו טומאת מגע. אי נמי, לא חשיב פלוגתא, כיון דלא נחלקו עליו בהדיא באותו דבר עצמו.

משנת רבי אליעזר בן יעקב קב ונקי — אף על פי שיש מקומות שפוסק הלכה כרבי אליעזר בן יעקב, כדאשכחן בריש "הדר עם הנכרי" (עירובין סב,ב), ורב גופיה בפרק "הבא על יבמתו" (יבמות ס,א) — יש דלא מסתבר כותיה, לפיכך הוצרך לפסוק הלכה.

ופלוגתא

אבל טומאה קלה של מגע מטמא עד שתפסל מאכילת כלב — שפיר, דזו אינה ראויה לגר, להכי לא מטמאה במשא. ובמגע נמי לא דאמרינן: בדם הלידה נגע שהוא הרוב. **הא חזיא לכלב** — ותטמא במשא! קשיא לרבי ירמיה. **הסריחה מעיקרא** — כגון שנשתברו אבריה מחיים והתליעה. ההיא, אף על גב דחזיא לכלב — לא מטמאה במשא, דהא מעולם לא ירדה לטומאת משא. אבל אי מעיקרא חזיא לגר, ונחתא לה טומאת משא — תו לא סליק מינה עד שתיפסל מכלב. ואי קשיא: לעיל נמי, אמאי מוקמינן לה בקשיא הא הוה ליה לתרוצי: להכי לא מטמא הך חררת דם במשא — דמעיקרא סרוחה היא, ואפילו רבי יוחנן מודה בה! תריץ: לאו סרוחה מעיקרא היא, דהא חזיא לגר אגב אימיה, כל זמן שהיתה בבטן. והכי מוקי לקמן. **ציר טהור** — כגון שהשיקו במים, שנפל לתוכו מים כל שהוא — טמא. כדמפרש: נחשדו עמי הארץ לערב מחצה מים בצירם, וכי נפיל ביה כל שהוא — מצא מין את מינו, ורבו מים על הציר, וטמאים. ולמאן דלית ליה טומאה שבטלה חזרה וניעורה, מוקי ליה שנפלו בו לאחר השקה מי עם הארץ כל שהוא. — קרוב למחצה. **טומאת משקין דרבנן** — בפרק קמא דפסחים (טז,א).

משנה אין חוששין שמא בנה של אחרת היה — שיהא הבא אחריו בכור ספק, דנימא: הך בהמה לא ילדה מעולם, אלא שאהבה זו את בן חבירתה, ואי משום דיש לה חלב — הא איכא מיעוטא דחולבות אף על גב שאינן יולדות. הא ודאי לא אמרינן, אלא ודאי בנה הוא, ופטורה מן הבכורה. **מבכירות** — בחורות, שלא ילדו אלא עכשיו. **אין חוששין שמא בנה של זו כא לו אצל זו** — דליחוש לכולהו בספק בכורות. אלא ודאי אותם הכרוכים אצל המבכירות הוו בכורות וודאין, ואותן הכרוכים אחר שאינן מבכירות — בוודאי הוו פשוטין וודאין.

גמרא קב ונקי — לא איצטריך לרב לאשמועינן. קב ונקי — מעט, שלא הוזכר אלא במקומות מועטין, ומה שאמר — נקי הוא, שהלכה כמותו. דרבי יוסי בן המשולם ושער בכור בעל מום — הלכתא נינהו במתניתין, ומפרש לקמן. **לאו פלוגתא היא** — לא חשיבא פלוגתא. וכיון דבמתניתין לא פליגי עליה — הלכתא כוותיה. — הלכה

אַחַת זוֹ וְאַחַת זוֹ עַד לַכֶּלֶב - הָא חַזְיָא לַכֶּלֶב! קַשְׁיָא. גּוּפָא, בַּר פַּדָּא אָמַר: טוּמְאָה חֲמוּרָה - עַד לַגֵּר, וְטוּמְאָה קַלָּה - עַד לַכֶּלֶב. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אַחַת זוֹ וְאַחַת זוֹ עַד לַכֶּלֶב. מַאי טַעֲמָא דְּבַר פַּדָּא דִּכְתִיב: "לֹא תֹאכְלוּ כָל נְבֵלָה לַגֵּר" וגו', הָרְאוּיָה לַגֵּר - קְרוּיָה נְבֵילָה, וְשֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לַגֵּר - אֵינָהּ קְרוּיָה נְבֵילָה. - וְאִידָךְ: לְמַעוּטֵי הֵיכָא דְּהִסְרִיחָה מֵעִיקָּרָא. - וְאִידָךְ: הִסְרִיחָה מֵעִיקָּרָא לָא צְרִיכָא קְרָא לְמַעוּטֵי, עַפְרָא בְּעָלְמָא הוּא. תְּנַן, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: בְּהֵמָה גַּסָּה שֶׁשָּׁפְעָה חֲרָרַת דָּם - הֲרֵי זוֹ תִּקָּבֵר, וְנִפְטֶרֶת מִן הַבְּכוֹרָה; וְתָנֵי רַבִּי חִיָּיא: אֵינָהּ מְטַמְּאָה לֹא בְּמַגָּע וְלֹא בְּמַשָּׂא; וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מִשּׁוּם בִּיטּוּל בְּרוֹב נָגְעוּ בָּהּ. מַאי אִירְיָא מִשּׁוּם בִּיטּוּל בְּרוֹב תֵּיפּוֹק לִי דְּלָא אִיתְחֲזִי כְּלָל! - הָא נַמִי אִיתְחֲזִי מֵעִיקָּרָא אַגַּב אִימֵּיהּ. תְּנַן הָתָם, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: צִיר טָהוֹר שֶׁנָּפַל לְתוֹכוֹ מַיִם כָּל שֶׁהוּא - טָמֵא. אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ, זֹאת אוֹמֶרֶת: נֶחְשְׁדוּ עַמֵּי הָאָרֶץ לְעָרֵב מֶחֱצָה בְּצִיר. - וְלָמָּה לִי מֶחֱצָה אֲפִילּוּ בָּצִיר מִמֶּחֱצָה נַמִי, וְהָנֵי מַשֶּׁהוּ - הֲוָה לֵיהּ פַּלְגָּא, וּפַלְגָּא לָא בָּטֵיל! - אֵימָא: "עַד מֶחֱצָה". אִיבָּעֵית אֵימָא: טוּמְאַת עַם הָאָרֶץ - דְּרַבָּנַן, טוּמְאַת מַשְׁקִין - דְּרַבָּנַן, בְּרוּבָּא - גָּזְרוּ רַבָּנַן, בְּפַלְגָּא וּפַלְגָּא - לָא גָּזְרוּ בָּהּ רַבָּנַן.

משנה רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הַלּוֹקֵחַ בְּהֵמָה מֵנִיקָה מִן הַגּוֹי - אֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא בְּנָהּ שֶׁל אַחֶרֶת הָיָה. נִכְנָס לְתוֹךְ עֶדְרוֹ וְרָאָה אֶת הַמַּבְכִּירוֹת מְנִיקוֹת וְשֶׁאֵינָן מַבְכִּירוֹת מְנִיקוֹת - אֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא בְּנָהּ שֶׁל זוֹ בָּא לוֹ אֵצֶל זוֹ, אוֹ שֶׁמָּא בְּנָהּ שֶׁל זוֹ בָּא לוֹ אֵצֶל זוֹ.

גמרא אָמַר רַב נַחְמָן מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב: הִלְכְתָא בְּכוּלֵּיהּ פִּירְקִין, בַּר מִפְּלוּגְתָּא. אֲמַר רַב שֵׁשֶׁת: אָמִינָא, כִּי נָיֵים וְשָׁכֵיב רַב אֲמַר לְהָא שְׁמַעְתָא; אַהַיָּיא אִילֵימָא אַרֵישָׁא - מִפְלִיגִי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל וְרַבִּי עֲקִיבָא! אֶלָּא אַדְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב - מִשְׁנַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב קַב וְנָקִי! אֶלָּא אַדְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל - מִפְלַג פָּלֵיג בְּבָרַיְיתָא! אֶלָּא אַדְּרַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְשׁוּלָּם - הָא אֲמַר רַב חֲדָא זִימְנָא, דְּאָמַר רַב: הִלְכְתָא כְּרַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְשׁוּלָּם! אֶלָּא אַשְׂעַר בַּעַל מוּם - מִיפְלַג פְּלִיגִי עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל וְרַבָּנַן! - לְעוֹלָם אַדְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, וְהָא קָא מַשְׁמַע לָן: דְּבָרַיְיתָא לָא פְּלוּגְתָּא הִיא. וְכֵיוָן דְּאָמַר רַב: הִלְכְתָא בְּכוּלֵּיהּ פִּירְקִין בַּר מִפְּלוּגְתָּא, הלכה

הלכה כר' יוסי בן המשולם למה לי הא מהך שמעת מינה דהלכתא כוותיה, דהא לא פליגי רבנן עליה! **אי אמר הלכה כבוליה פירקין** — ולא אמר לקמן "הלכה כרבי יוסי", הוה אמינא: "הלכה בכוליה פירקין" — אדרבי יוסי קאי. **ומאי כבוליה פירקין** — דמשמע טובא — משום דרבי יוסי תרתי מילי אמר במתניתין: עושה מקום לקופיץ, וכן תולש את השער לראות את מקום המום. אבל אדרבן שמעון לא אמר רב, דהוא אמר "בר מפלוגתא", ואדרבן שמעון איכא פלוגתא בברייתא, ופלוגתא היא. להכי אשמועינן הלכה כרבי יוסי בהדיא, לגלויי ולמימרא דאדרבן שמעון בן גמליאל קאי האי "הלכתא כבוליה פירקין", ופלוגתא דברייתא לאו פלוגתא. **מרחמת** — אוהבת בן חבירתה. **ומצא זכרים** — שנולדים עכשיו תלויין וכרוכין ויונקין הזקנות שנפטרו כבר מן הבכורה, ונקבות הנולדות עכשיו מצא תלויות במבכירות. דהשתא אין כאן לכהן כלום, דבזכרים אין שום בכור — שהרי בני הזקנות הן, ונקבות התלויות במבכירות — אין דין בכורות נוהגת בהן. **אין חוששין** — להחמיר ולספקן בספק בכורות, ולומר: שמא בנה של זו בא לו אצל זו, וזכרים בני המבכירות. **שאינה מרחמת** — וולד בהמה אחרת. **אלא אם כן יולדת** — אם היה לה וולד מתחלה. להאי ודאי אי נמי לא הוי האי וולד דידה — פטורה מן הבכורה, דהא הוה לה אחרינא. ומיהו היכא דילדה — חיישינן לרחומי, שמרחמת וולד בהמה אחריתי. **למאי נפקא מינה** — הא לענין בכורה ממה נפשך פטורה, דאי האי לאו דידה — הא הוה לה אחרינא! **למילקי עליה** — דהאי שכרוך אחריה, משום "אותו ואת בנו". **לא לקי** — דדלמא לאו דידה הוא. **אין חוששין כו'** — אלמא בודאי דילה מחזיק ליה, דלא מרחמא אלא דידה. **מי קתני** — "אין חוששין שמא בנה של אחרת הוא" **היה קתני** — והכי קאמר: ממה נפשך פטורה מן הבכורה, דאין חוששין שמא מרחמא בן חברתה אלא אם כן היה לה וולד אחר מעיקרא. הלכך לענין בכורה ודאי פטורה, אבל לענין אותו ואת בנו — ספיקא הוא. **דלמא רחומי רחים** — הואיל ולבולן הוי ולדות. אלא ודאי, אפילו ילדה — אינה מרחמת אלא שלה! ומשני: במקום דידה כו'. **הדבר בחזקתו וכן** — כלומר, דקתני סיפא: (וכך) [וכן] היה רבן שמעון בן גמליאל אומר הנכנס כו', מאי לאו מדסיפא דקתני "וכן" כו'. — דכל חדא וחדא התלוי בה — דידה הויא, דהא אמרת: במקום דידה לא שבקא דידה ומרחמא דלאו דידה. רישא נמי דקתני: הדבר בחזקתו — בודאי דידה מחזקינן לה, ולענין "אותו ואת בנו" נמי לקי! **הא כדאיתא** — וסיפא — ודאי, רישא — ספק. **ומאי וכן** — הואיל ולא דמו. ומשני: לפטורא — להא דמו, דכי היכי דסיפא פטורות ודאי, דהא ודאי נקבות תלויות במבכירות, דלא שבקא דידה דקאי קמה ומרחמא דלאו דידה, רישא נמי פטורות מן הבכורות ודאי, דאי נמי לא דידה הוא — י הא יולדת אחריא, ואינה מרחמת אלא אם כן יולדת. ולעולם לענין "אותו ואת בנו" — ספק. **שכרוך אחר רחל** — שדבוק אחריה ומניקתו. **פטורה מן הבכורה** — והבא אחריו לא הוי בכור. **כרבן שמעון** — לא מרחמא דלא דידה. והאי חזיר גופיה לא קדוש, דנדמה הוא. **ואסור באכילה כרבנן** — דחיישינן לרחומי. דאי כרבן שמעון בן גמליאל, הוה טמא היוצא מן הטהור, ומותר באכילה, כדאמרן בפירקין קמא (בכורות ה,ב). **עד יבא ויורה צדק לכם** — עד שיבא אליהו ויורה אם מותר אם אסור. **מאי יבא ויורה** — כיון דכרבנן סבירא ליה, דחיישי לרחומי — מאי "יבא ויורה" גלוי מילתא הוא, שיגיד לנו אם בנה הוא אם לאו. והוראה לא שייך למימר אלא בדבר הלכה! **עד שיודע הדבר** — אם בנה הוא אם לא. **וכי תימא מספקא ליה כו'** — והכי קאמר: עד שיבא ויורה אי הלכה כרבן שמעון ומותר באכילה, אי כרבנן ואסור באכילה מספיקא שמא ריחמתו. **לעולם פשיטא ליה הלכה כרבן שמעון** — דפטורה מן הבכורה. דודאי אי נמי לאו דידה הוא, אי לאו דהוה לה ולד — לא הויא מרחמא ליה. **ומיהו מספקא ליה אי סבר רבן שמעון כו'** — והיינו "עד יבא ויורה צדק" — ויעמידנו על טעמו של רבן שמעון בן גמליאל. **יולדת מרחמת** — והאי אסור באכילה. דלענין בכורה מיפטר, משום דאי הוה דידה — שפיר, ואם לאו דידה — הוה לה אחרינא. ובאכילה אסור, דאיכא למימר: ולד אחרינא הוה לה, ומית, ורחמתיה להאי. **או אינה מרחמת** — ומותר באכילה, דודאי דידה הוא. **(דאי) לאשמעינן טלה** — וללקו עליה משום "אותו ואת בנו". ולימא: ראה טלה כרוך ברחל — פטורה מן הבכורה, ממה נפשך: אי האי לאו דידה — אחרינא הוה ליה, ומית, ורחמיתא האי. משום אותו בנו לא לקי עד יבא ויורה לנו טעמו של רבן שמעון! **הוה אמינא אפילו אם תימצי לומר** — יולדת מרחמת — הני מילי דמינה, אבל חזיר מותר באכילה, דלאו דמינה לא מרחמא, והא ודאי בנה הוא.

אחאי

הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְשׁוּלָּם לָמָּה לִי - אִי אָמַר הִלְכְתָא דְּכוּלֵּיהּ פִּירְקִין, וְלָא אָמַר הִלְכְתָא כְּרַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְשׁוּלָּם, הֲוָה אָמִינָא: אַדְּרַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְשׁוּלָּם קָאֵי, וּמַאי "בְּכוּלֵּיהּ פִּירְקִין" - דְּרַבִּי יוֹסֵי תַּרְתֵּי אָמַר, וּפְלוּגְתָּא דְּבָרַיְיתָא פְּלוּגְתָּא הִיא. אַשְׁמַעֵינַן הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי - לְאַשְׁמוּעֵינַן דְּאַדְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל קָאֵי, וּפְלוּגְתָּא דְּבָרַיְיתָא לָאו פְּלוּגְתָּא הִיא. מַאי בָּרַיְיתָא דְּתַנְיָא: הַלּוֹקֵחַ בְּהֵמָה מִנִּיקָה מִן הַגּוֹי - הַבָּא אֲחָרָיו בְּכוֹר מְסֻפָּק, מִפְּנֵי שֶׁמְּרַחֶמֶת אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ יוֹלֶדֶת. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: דָּבָר בְּחֶזְקָתוֹ. וְכֵן הָיָה רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הַנִּכְנָס לְתוֹךְ עֲדָרוֹ בַּלַּיְלָה, וְרָאָה כְּעֶשֶׂר בַּהֲמִים עֶשְׂרָה מַבְכִּירוֹת וְשֵׁאֵינָן מַבְכִּירוֹת יוֹלְדוֹת, לְמָחָר הִשְׁכִּים וּמָצָא זְכָרִים תְּלוּיוֹת בְּשֶׁאֵין מַבְכִּירוֹת, וּנְקֵבוֹת תְּלוּיוֹת בְּמַבְכִּירוֹת - אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא בְּנָהּ שֶׁל זוֹ בָּא לוֹ אֵצֶל זוֹ. אִיבַּעְיָא לְהוּ: "דָּבָר בְּחֶזְקָתוֹ" דְּקָאָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל - דְּאֵינָהּ מְרַחֶמֶת אֶלָּא אִם כֵּן יוֹלֶדֶת; הָא הֵיכָא דְּאוֹלִיד - חָיְישִׁינַן לְרַחוּמֵי. אוֹ דִלְמָא: דִּידָהּ - מְרַחֶמֶת, דְּלָא דִּידָהּ - לָא מְרַחֶמֶת לֵיהּ לְמַאי נָפְקָא מִינָּהּ - לְמִלְקָא עֲלָהּ מִשּׁוּם "אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ"; אִי אָמְרַתְּ: דִּידָהּ מְרַחֶמֶת, דְּלָא דִּידָהּ לָא מְרַחֶמֶת - לָקֵי, וְאִי אָמְרַתְּ: דִּידָהּ נְמֵי מְרַחֶמֶת - לָא לָקֵי. מַאי תָּא שְׁמַע, רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הַלּוֹקֵחַ בְּהֵמָה מִן הַגּוֹי - אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא בְּנָהּ שֶׁל אַחֶרֶת הָיָה. - מִי קָתָנֵי "הוּא" "הָיָה" קָתָנֵי; הָכִי קָאָמַר: אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא בְּנָהּ שֶׁל אַחֶרֶת, אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה לָהּ וָלָד מֵעִיקָּרָא. תָּא שְׁמַע: נִכְנַס בְּתוֹךְ עֲדָרוֹ וְרָאָה אֶת הַמַּבְכִּירוֹת מְנִיקוֹת, וְאֶת שֶׁאֵינָן מַבְכִּירוֹת מְנִיקוֹת - אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא בְּנָהּ שֶׁל זוֹ בָּא לוֹ אֵצֶל זוֹ, אוֹ שֶׁמָּא בְּנָהּ שֶׁל זוֹ בָּא לוֹ אֵצֶל זוֹ; אַמַּאי לֵיחוּשׁ דִּלְמָא רַחוּמֵי רַחֵימִי! - בְּמָקוֹם דִּידָהּ - לָא שָׁבְקָא דִּידָהּ וּמְרַחֶמָא דְּלָא דִּידָהּ. תָּא שְׁמַע: דָּבָר בְּחֶזְקָתוֹ כו'; מַאי לָאו רֵישָׁא דּוּמְיָא דְּסֵיפָא מַה סֵּיפָא - וַדַּאי דִּידָהּ, אַף רֵישָׁא - וַדַּאי דִּידָהּ! - מִידֵּי אִירְיָא הַאי כְּדַאִיתָא, וְהַאי כְּדַאִיתָא. - וּמַאי "וְכֵן" - אַפְּטוּרָה דְּכוּלָּהּ. אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: רָאָה חֲזִיר שֶׁפָּרוּחַ אַחַר רָחֵל - פְּטוּרָה מִן הַבְּכוֹרָה, וְאָסוּר בַּאֲכִילָה "עַד יָבֹא וְיוֹרֶה צֶדֶק לָכֶם". פְּטוּר מִן הַבְּכוֹרָה כְּמַאן - כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, וְאָסוּר בַּאֲכִילָה - כְּרַבָּנַן! וְתוּ, אִי כְּרַבָּנַן, מַאי "עַד יָבֹא וְיוֹרֶה צֶדֶק לָכֶם" "עַד שֶׁיְּוַדַּע לְךָ דָּבָר" מִיבָּעֵי לֵיהּ! וְכִי תֵּימָא: מְסַפְּקָא לֵיהּ אִי הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אִי כְּרַבָּנַן. אִי מְסַפְּקָא לֵיהּ - אַמַּאי פְּטוּרָה מִן הַבְּכוֹרָה וְתוּ, מִי מְסַפְּקָא לֵיהּ וְהָאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל מָקוֹם שֶׁשָּׁנָה רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל בְּמִשְׁנָתֵינוּ - הֲלָכָה כְּמוֹתוֹ, חוּץ מֵעֶרֶב וְצֵידָן וּרְאָיָה אַחֲרוֹנָה! - לְעוֹלָם פְּשִׁיטָא לֵיהּ הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, מִיהוּ מְסַפְּקָא לֵיהּ אִי סָבַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל יוֹלֶדֶת מְרַחֶמֶת אוֹ אֵינָהּ מְרַחֶמֶת. - אִי הָכִי, עַד דְּאַשְׁמַעֵינַן חֲזִיר - לִישַׁמַּעֵינַן טָלֶה, וּלְמִילְקֵי עֲלֵיהּ מִשּׁוּם "אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ"! - חֲזִיר אִיצְטְרִיכָא לֵיהּ; דְּאִי אַשְׁמַעֵינַן טָלֶה, הָוָה אָמִינָא: אִם תִּמְצָא לוֹמַר דְּסָבַר יוֹלֶדֶת מְרַחֶמֶת - דְּמִינָּהּ, דִּלְא מִינָּהּ - לָא; אַשְׁמַעֵינַן חֲזִיר דְּמְרַחֶמֶת וַאֲפִילּוּ דִּלְאוֹ מִינָּהּ נְמֵי, דְּאִיכָּא לְמֵימַר דִּלְמָא מְרַחֲמָא. וְהַיְינוּ דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, בָּעֵי

ופלוגתא דברייתא פלוגתא היא — ואם תאמר: דרבי יוסי בן המשולם נמי פליגי עליה ממה נפשך דברייתא, מדאיצטריך לפסוק הלכה כמותו! ויש לומר: דשמא אין מחלוקת שנויה לא במשנה ולא בברייתא, אלא דקים ליה דפליגי רבנן עליה. **הנכנס** לתוך עדרו בלילה כו' ולמחר השכים כו' — תימה: למה ליה למינקט בענין זה? לימא: הנכנס לתוך עדרו וראה זכרים תלוים כו' ונקבות כו'! ויש לומר: דלרבותא נקט הכי, דאף על גב דודאי היתה תחלת לידתן בלילה, שעדיין אין האמהות מכירין בוולדותיהן ודרכן לטעות בלילה, ובא לו בנה של זו אצל זו — אפילו הכי לא חיישינן.

ראה חזיר שהוא כרוך אחר רחל — קצת קשה, דנקט חזיר ולא גמל, משום דסבר כרבי שמעון (בכורות ו,ב) דאסר קלוט היוצא מן הטהור, ואפילו היה ידוע שהוא בנה של רחל היה נאסר באכילה! ומיהו, מצינן למימר דאגב דנקט רחל שהיא בהמה דקה — נקט חזיר. אי נמי, ניחא למינקט למילתיה כבולי עלמא.

השותט

השוחט את הבכור עושה מקום בקופיץ — בגמרא אמרינן: תני "לקופיץ", כלומר, לצורך קופיץ. משמע דדרך לשחוט בקופיץ, מדלא קתני בסכין. ותימה: בפסחים פרק "אלו דברים" (ע,א) לא משמע כן, גבי סכין שנמצא בארבעה עשר — שוחט בה מיד, והקופיץ — שונה ומטביל. משום דסכין חזי לפסח לשחוט, והטבילוהו משלושה עשר, אבל קופיץ לא חזי לפסח, דיש בו משום שבירת עצם! ונראה לפרש: דנקט הכא קופיץ משום דבעי עשיית מקום טפי מסכין, וצריכה עשיית מקום גדול. ולא כמו שפירש הקונטרס דעשיית מקום זה משום חלדה. דאם כן — סכין הוה ליה למינקט הכא, דאיכא למיחש טפי לחלדה. ועוד, דבעיא היא בפרק שני דחולין (ל,ב): תחת צמר מסובך, מהו? ולא איפשיטא. אלא דרך לעשות מקום לקופיץ כדי שיהא נוח יותר לחתוך ולשחוט, לפי שאין קופיץ נוח לחתוך בלא עשיית מקום. ומטעם זה נמי נקט בבור ולא [סתם] קדשים — לפי שהקדשים נשחטין בעזרה, יש שם סכינין מזומנים, ואין צריכים עשיית מקום. ועוד יש לומר: דנקט בכור — לפי שנוהג בזמן הזה. וגם דרך להיות צמרו גדול, מתוך שמשהא אותו עד שיפול בו מום. כי ההיא דתנן בפרק "כל פסולי המוקדשין" (בכורות לה,א): מעשה בזכר של רחלים זקן ושערו מדולדל. וצריך עשיית מקום טפי מטלאים. ועוד, משום דלאו ד"ולא תגוז" — בבכור כתיב.

והיינו טעמא דשרי דהוה ליה דבר שאין מתכוין — ותולש דמתניתין — לאו בתולש ומתכוין קאמר, אלא עושה מקום, אם נתלש — נתלש. אבל אי טעמא משום דתולש לאו היינו גוזז — יכול להיות דתולש במתכוין, כך נראה לפרש הסוגיא. ויש לתמוה: מה שייך לשאול זה על יום טוב? אי במתכוין — פשיטא להו דאסור, ואי בשאין מתכוין — פשיטא להו דשרי! ומיהו, הא גופה קמיבעיא להו: שאין מתכוין מהו ביום טוב, אם מותר או אסור.

אַחַאי בְּרִיבִי: רָאָה חֲזִיר שֶׁבָּרוּחַ אַחַר רָחֵל, מַהוּ מֵאי קָמִיבָּעְיָא לֵיהּ אֵילֵימָא לְבִכּוֹרָה, וְקָמִיבָּעְיָא לֵיהּ אִי הִלְכְתָא כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אִי הִלְכְתָא כְּרַבָּנַן - תִּיבָּעֵי לֵיהּ טָלֶה! - כִּי קָמִיבָּעְיָא לֵיהּ לִבְכוֹרָה וְאַלִּיבָּא דְּרַבָּנַן, לַאֲכִילָה וְאַלִּיבָּא דְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל; לִבְכוֹרָה - וַאֲפִילּוּ לְרַבָּנַן דְּאָמְרִי מְרַחֲמָא, כִּי מְרַחֲמָא - דְּמִינָּה, דְּלָא מִינָּה - לָא, אוֹ דִּלְמָא דְּלָא מִינָּה נָמֵי מְרַחֲמָא לַאֲכִילָה - וַאֲפִילּוּ לְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, אִם תִּמְצָא לוֹמַר סָבַר יוֹלֶדֶת מְרַחֲמָא - דְּמִינָּה, דְּלָאו מִינָּה - לָא, אוֹ דִּלְמָא דְּלָאו מִינָּה נָמֵי מְרַחֲמָא תֵּיקוּ.

משנה רַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְשׁוּלָּם אוֹמֵר: הַשּׁוֹחֵט אֶת הַבְּכוֹר - עוֹשֶׂה מָקוֹם בְּקוֹפִיץ מִיָּכָן וּמִיָּכָן וְתוֹלֵשׁ אֶת הַשֵּׂעָר, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְזִיזֶנּוּ מִמְּקוֹמוֹ. וְכֵן תּוֹלֵשׁ אֶת הַשֵּׂעָר לִרְאוֹת מְקוֹם מוּם. **גמרא** אָמַר רַב: הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְשׁוּלָּם. בָּעוּ מִינֵּיהּ מֵרַב הוֹנָא: כְּנָגְדּוֹ בְּיוֹם טוֹב, מַהוּ טַעֲמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְשׁוּלָּם - מִשּׁוּם דְּקָסָבַר: תּוֹלֵשׁ לָאו הַיְינוּ גּוֹזֵז; וּבְיוֹם טוֹב אָסוּר, דַּהֲוָה לֵיהּ עוֹקֵר דָּבָר מִגִּידּוּלוֹ. אוֹ דִּלְמָא: בְּעָלְמָא סָבַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְשׁוּלָּם תּוֹלֵשׁ הַיְינוּ גּוֹזֵז; וְהָיְינוּ טַעֲמָא דְּשַׁרֵי - דַּהֲוָה לֵיהּ דָּבָר שֶׁאֵין מִתְכַּוֵּין, וּבְיוֹם טוֹב דָּבָר שֶׁאֵין מִתְכַּוֵּין מוּתָּר אָמַר לְהוּ: זִילוּ שַׁיְילוּהּ לְרַב חֲנַנְאֵל, אִי אָמַר הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְשׁוּלָּם, אִיפְּשׁוּט לְכוּ. אֲתוּ שַׁיְילוּהּ, אָמַר לְהוּ, הָכִי אָמַר רַב: הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְשׁוּלָּם. אֲתוּ לְקַמֵּיהּ דְּרַב הוֹנָא, אָמַר לְהוּ: כְּנָגְדּוֹ בְּיוֹם טוֹב מוּתָּר

אחאי בריבי — אדם גדול וחשוב בדורו: תיבעי ליה טלה. **דהא בטלה פליגי** — קמיבעיא ליה לבבורה אליבא דרבנן. ואליבא דר"ש פשיטא דפטורה דאפי' דמינה לא הוה מרחמא אלא אם כן ילדה, וכל שכן דלאו מינה. ולענין אכילה מבעיא ליה ואפילו לרבן שמעון, וכל שכן לרבנן. **דלאו מינה לא** — מרחמא, והא ודאי דידה היא, ופטורה מן הבכורה. **או דלמא דלאו מינה נמי מרחמא** — והבא אחריו בכור מספק. **אם תימצי לומר כו'** — אי סבירא ליה יולדת אינה מרחמא — הא ודאי מותר, דבנה הוא. אלא אם (כן) תימצי לומר: יולדת מרחמא, ואי דפטר ליה מבכורה משום דאי האי [לאו] דידה — אחרינא הוה ליה, אבל האי דסריך בתרה לא פשיטא לן דדידה הוא — הני מילי דמינה, אבל דלאו מינה — לא, ואי חזיר ודאי בנה הוא, ומותר באכילה. **משנה עושה מקום בקופיץ** — מפנה את השער מכאן ומכאן למקום שחיטת הסכין. **ותולש את השער** — לכאן ולכאן למקום חתך הסכין, משום חלדה. ולא אמרינן: גוזז הוא את הבכור. **ובלבד שלא יזיזנו** — שלא יאמרו: גזיזה עביד בקדשים. אלא יניחנו מסובך עם הצמר מכאן ומכאן. **לראות מום** — להראותו לחכם. **גמרא כנגדו ביום טוב** — בבהמת חולין, משום שחיטה, בעי למיעבד או לא **לאו היינו גוזז** — ובכור, גיזה הוא דאסור, דכתיב (דברים טו): "ולא תגוז". — לתלוש, אלא מפנהו ומושכו אילך ואילך, אם נתלש נתלש. **שיילוה לרב חנאל** — תלמידיה דרב. אי אמר לכו משמיה דרב הלכה כרבי יוסי. **פשיטנא לכו** — אנא טעמא. מותר

אִי אָמַר הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְשׁוּלָּם אִיפְּשׁוּט לְכוּ — ואם תאמר: מה היה מקפיד בכך? הא בכל ענין כנגדו ביום טוב מותר, או משום דבר שאין מתכוין, או משום עוקר דבר מגידולו כלאחר יד, כדלקמן! ויש לומר: דאם לא היה הלכה כמותו, אלא הוה אסרינן בבכור, ואף על גב דתולש לאו היינו גוזז. שהחמירו חכמים, ולא התירו משום צורך תיקון שחיטת בכור — כמו כן לא יתירו בעוקר דבר מגידולו כלאחר יד משום צורך תיקון שחיטת יום טוב.

מסובריא

וקשיא, דבלאו יום טוב היו יכולין לשאול: הא דקתני מתניתין "ותולש את השער" — במתכוין קאמר, משום דתולש לאו היינו גוזז. או שמא בשאין מתכוין קאמר, וגם שלא יהא כפסיק רישיה, משום דתולש היינו גוזז! ונראה לפרש: דאפילו (תימצי לומר) תולש לאו היינו גוזז, מכל מקום מדרבנן אסור במתכוין או בפסיק רישיה, גזירה תולש אטו גוזז, ולעולם "ותולש" דקתני מתניתין — כשאין מתכוין ואינו פסיק רישיה קאמר. ולענין בכור לא מצי למיבעי מידי כפשטה דמתניתין, אם לא לענין מלקות. וקמיבעיא להו: כנגדו ביום טוב מהו? דדלמא דוקא בבור, דתולש לאו היינו גוזז, וליכא איסורא דאורייתא — הוא דשרי דבר שאין מתכוין. אבל ביום טוב, דאיכא איסורא דאורייתא דעוקר דבר מגידולו — לא שרינן בשאין מתכוין. או דלמא בבכור נמי איכא איסורא דאורייתא, דתולש היינו גוזז, וכי היכי דשרי בבכור משום דאין מתכוין — שרי נמי ביום טוב. וכן מוכח בסמוך, דקאמר רב: כנגדו ביום טוב מותר. ופריך מהא דאמר רב: הלכה כרבי יהודה, דבר שאין מתכוין אסור. ומשני: דתולש לאו היינו גוזז, וביום טוב היינו טעמא דשרי — דהוה ליה עוקר דבר מגידולו כלאחר יד. ואם תימצי לומר דאי תולש לאו היינו גוזז, אם כן "ותולש" דקתני במתניתין הוי במתכוין — היכי שרי כנגדו ביום טוב מתכוין משום דלאחר יד? ולאידך לישנא דאמרינן: רב סבר כרבי יוסי בן המשולם, ורבי יוסי בן המשולם לא סבר כרב — היינו דרב שרי בבכור, דאין מתכוין, משום דתולש לאו היינו גוזז. אבל רבי יוסי בן המשולם מתיר אפילו היינו אומרים דתולש היינו גוזז, דשרי אין מתכוין בכל מקום, כדאשכחן גבי פרה. והא (דלא) דקאמר רב: הלכה כרבי יוסי בן המשולם לעיל, משמע דלא הוי פלוגתא. וכמה תנאי אשכחן דסברי דבר שאין מתכוין אסור, לקמן במכילתין גבי בכור שאחזו דם (לג,ב), ובמתניתין דכלאים (פרק ט משנה ו—ז), ובביצה (כג,ב) בברייתא דגרירה! ויש לומר: דדלמא מטעם דפסיק רב כוותיה, משום דתולש לאו היינו גוזז — לא אשכחן דפליגי. ועוד, כדפריש לעיל, דלא קרי פלוגתא אלא אם כן נחלקו על אותו דבר עצמו. וכן צריך לומר, דהא בשותף נחלקו רבי יוסי ורבנן בחולין לענין ראשית הגז (קלז,א), דאיכא למאן דמחייב — אלמא מקרי "גז צאנך". והוה הדין תולש דהיינו גוזז, אם לא נחלק בין תולש לשותף. ואם תאמר: לקמן דמייתי ראיה מפרה, דסבר רבי יוסי בן המשולם דבר שאינו מתכוין מותר. ומשני: שאני פרה דקדשי בדק הבית היא. ופריך: והא אמר רבי אלעזר קדשי בדק הבית אסורין בגיזה ועבודה! ומשני: מדרבנן. ופריך: והא איכא איסורא דרבנן! שמע מינה שרוצה לדקדק, דכי היכי דשרי דאין מתכוין בדרבנן — שרי נמי בדאורייתא! ויש לומר דהכא דמדרבנן לא דמו כלל להני דתולש לאו היינו גוזז, ולעוקר דבר מגידולו כלאחר יד. דאין איסורין הללו דאורייתא בשום מקום, אבל בפרה איירי בגיזה גמורה. דאף על גב דמדאורייתא אין איסור קדשי בית הבית בגיזה ועבודה לדבריו, דכל דתקון רבנן — כעין דאורייתא תקון ולגמרי עשו קדשי בדק הבית בקדשי מזבח. וראיה לדברי מפרק קמא דכתובות (ה,ב), דאיבעיא להו: מהו לבעול בתחלה בשבת? לדם הוא צריך ושרי, פירוש: דמיפקד פקיד, או לפתח הוא צריך, ואסור? אם תמצי לומר לדם הוא צריך ופתחא ממילא קא הוי, הלכה כרבי יהודה דמקלקל הוא אצל פתח. אלמא שרי רבי יהודה דבר שאין מתכוין במקלקל, דאף על גב דאיכא איסורא דרבנן במקלקל לחודיה. והא דאסר רבי יהודה באין מתכוין בגרירה, ואף על גב דמקלקל הוא, כדמוכח בסוף פרק קמא דחגיגה (י,א) גבי חופר גומא ואין צריך אלא לעפרה, ובפרק "יום טוב" (ביצה כג,א) אסר רבי יהודה קידור, משום דדבר שאין מתכוין הוי כמקלקל בהוצאת דם — יש לחלק בין במקום מצוה למקום שאין מצוה. אי נמי, גבי גרירה איכא לפרש: שמא מתקן, שמשוה גומות מצד אחר. וגבי קידור — נהנית הבהמה בהוצאת הדם, מידי דהוה אדם הקוה. והוא הדין גבי "וכן תולש את השער לראות את מקום המום", [דבעי] לכתחלה או דיעבד, ומסיק דלכתחלה קאמר. ומשמע מדתני "וכן" דרישא נמי לכתחלה קאמר כמו בסיפא — לאו לכתחלה שיתלוש במתכוין קאמר, אלא באותן שהתרנו משום שחיטה — נתיר נמי לכתחלה לראות מקום המום. או דיעבד, כלומר, דאי נמי עשה — לא יזיזנו ממקומו. כן נראה כמו שפירשתי, ומתיישבת כל הסוגיא. ואם נפרש דאם תולש לאו היינו גוזז שרי אפילו לתלוש במתכוין, צריך לומר דלקמן דשרי כנגדו ביום טוב משום דהוה ליה עוקר דבר מגידולו כלאחר יד — אפילו במתכוין לתלוש (שם) נמי שרי, שהתירו חכמים שלא תתקלקל שחיטתו ביום טוב.

מותר — משום דטעמא שאין מתכוין הוא. **מסובריא דנזייתא** — ברזא של חבית, שכורכין סביבותיה נעורת ומטלניות כדי שתסתום הנקב יפה. **אסור להדוקיה** — בתוך החבית בכח, משום סחיטה. ואף על גב דאינו מתכוין לשום סחיטה אסור, אפילו לרבי שמעון דאמר במסכת שבת (מא,ב): דבר שאין מתכוין מותר. **ולא ימות** — וכיון דמהדק לה — לא אפשר לה בלא סחיטה. אבל לפנות את השער — אפשר בלא תלישה. **הלכה כרבי יהודה** — אלמא סבירא ליה לרב: דבר שאין מתכוין אסור! **בלא גברי** — בלא רב חייא ורב חנן. **ותולש לאו היינו גוזז** — להכי אמר רב הלכה כרבי יוסי בבכור. **כלאחר יד** — דאין דרך לתלוש צמר, אלא לגזוז. **התולש את הכנף** — שתולש נוצה גדולה מן כנף העוף. **והקוטמו** — לאחר שתלשו קטם ראשו. **והמורטו** — שמחליקה מן הצדדין ומורט מן הקנה השער. **גוזז ומחתך וממחק** — מארבעים אבות מלאכות במסכת שבת (עג,א). ממחק=מחליק. **דהיינו אורחיה** — שדרך נוצת עוף לתלוש ולא לגזזה. **מדרב סבירא ליה כדרבי יוסי** — לגבי בכור, דתולש לאו היינו גוזז. **רבי יוסי נמי סבר לה כרב** — דדבר שאין מתכוין אסור. **הכי גרסינן: עיקרן מאדים וראשן משחיר** — וכן בתוספתא דמסכת פרה (פרק א). **גוזז** — את הראש שמשחיר במספרים, ומשייר מן המאדים ואילך, ואינו חושש משום גיזה בקדשים. אלמא, משום דאין מתכוין לשום גיזה אלא לתקן — שרי. שתי שערות שכולן שחורות פוסלות בפרה לגמרי, אבל עיקרן מאדים וראשן משחיר — אפשר בתקנה.

— שאין לפרות צמר, הלכך לא אסירא בגיזה. **לא תעבוד ולא תגוז** — וי"ו מוסף על ענין ראשון, וילמדו שניהם זה מזה. **דקדשי בדק הבית היא** — (ויש לה) דהא אינה קריבה למזבח, הלכך מותרת בגיזה. **דלא שביחא** — ומילתא דלא שכיחא לא גזרו רבנן. **דמיה יקרים** — ואין דמיה כל כך מזומנים לחללה עליהן. **לקופין** — לצורך הקופין. **לכתחלה קאמר** — והאי "וכן" — אתולש קאי, דכי היכי דמותר לתלוש לצורך השחיטה, דהא פשיטא לך דרישא לכתחלה קאמר — הכי נמי לראות מקום המום. או דיעבד קאמר, והאי "וכן" — א"לא יזיזנו" קאי, והכי קאמר: וכן מי שתלש את השער לראות את מקום המום, נמי לא יזיזנו ממקומו. **המסובך באוזן** — ובאוזן היה מום. **דשחיטתו מוכחת עליו** — דלאו לגיזה איכוון. **אלא לאו אתולש** — ולכתחלה קאמר.

משנה **מתיר** — את הצמר בהנאה לכהן.

וחכמים

מוֹתָּר. וּמִי אָמַר רַב הָכִי וְהָא אָמַר רַב חִיָּיא בַּר אַשִׁי מִשְׁמֵיהּ דְּרַב: מְסוֹבְרָיָא דְּנַזְיָיתָא אָסוּר לַהֲדוֹקֵיהּ בְּיוֹמָא טָבָא! - בְּהַהִיא אֲפִילּוּ רַבִּי שִׁמְעוֹן מוֹדֶה, דְּאַבַּיֵי וְרָבָא דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ: מוֹדֶה רַבִּי שִׁמְעוֹן בִּפְסִיק רֵישֵׁיהּ וְלָא יָמוּת. - וְהָא אָמַר רַב חִיָּיא בַּר אַשִׁי אָמַר רַב: הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה, וְרַב חָנָן בַּר אַמִּי אָמַר שְׁמוּאֵל: הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן! וְרַב חִיָּיא בַּר אָבִין מַתְנֵי בְּלָא גִּבְרֵי, רַב אָמַר: הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן! אֶלָּא לְעוֹלָם סָבַר רַב דָּבָר שֶׁאֵין מִתְכַּוִּין - אָסוּר, וְתוֹלֵשׁ לָאו הַיְינוּ גּוֹזֵז. וּבְיוֹם טוֹב הַיְינוּ טַעֲמָא דְּשָׁרֵי - דַּהֲוָה לֵיהּ עוֹקֵר דָּבָר מִגִּידּוּלוֹ בְּלִאַחַר יָד. - וְתוֹלֵשׁ לָאו הַיְינוּ גּוֹזֵז וְהָתַנְיָא: הַתּוֹלֵשׁ אֶת הַכָּנָף, וְהַקּוֹטְמוֹ, וְהַמּוֹרְטוֹ - חַיָּיב שָׁלֹשׁ חַטָּאוֹת. וְאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: תּוֹלֵשׁ - חַיָּיב מִשּׁוּם גּוֹזֵז, קוֹטֵם - חַיָּיב מִשּׁוּם מְחַתֵּךְ, מְמָרֵט - חַיָּיב מִשּׁוּם מְמַחֵק! - שָׁאנֵי כְּנָף, דְּהַיְינוּ אוֹרְחֵיהּ. וּמִדְּרַב סָבַר כְּרַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְשׁוּלָּם - רַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְשׁוּלָּם סָבַר לָהּ כְּרַב. וְסָבַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְשׁוּלָּם דָּבָר שֶׁאֵין מִתְכַּוִּין אָסוּר וְהָתַנְיָא: שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת עִיקָּרָן מַאְדִּים וְרֹאשָׁן מַשְׁחִיר, רַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְשׁוּלָּם אוֹמֵר: גּוֹזֵז בְּמִסְפָּרַיִם וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ! שָׁאנֵי פָּרָה, דִּלְאו בַּת גִּיזָּה הִיא. - וְהָתַנְיָא: "לֹא תַעֲבֹד בִּבְכֹר שׁוֹרֶךָ וְלֹא תָגֹז בְּכוֹר צֹאנֶךָ" - וְאֵין לִי אֶלָּא שׁוֹר בַּעֲבוֹדָה וְצֹאן בְּגִיזָּה, מְנַיִן לִיתֵּן אֶת הָאָמוּר שֶׁל זֶה בָּזֶה, וְאֶת הָאָמוּר שֶׁל זֶה בָּזֶה תַּלְמוּד לוֹמַר: "לֹא תַעֲבֹד... וְלֹא תָגֹז"! - אֶלָּא, שָׁאנֵי פָּרָה דְּקָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת הִיא. - וְהָאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: קָדְשֵׁי בֶדֶק הַבַּיִת אֲסוּרִין בְּגִיזָּה וַעֲבוֹדָה! - מִדְּרַבָּנָן. - וְהָאֵיכָּא אִיסּוּרָא דְּרַבָּנָן! - אֶלָּא שָׁאנֵי פָּרָה דְּלָא שְׁכִיחָא. - וְלִיחַלָּה, וְלִפְקָהּ לְחוּלִּין, וְלִיגְזֵּה, וַהֲדַר לִיקַדְּשָׁהּ! - דָּמֶיהָ יְקָרִין. - וְלִיעֲבֵד לָהּ כְּדִשְׁמוּאֵל, דְּאָמַר שְׁמוּאֵל: הֶקְדֵּשׁ שָׁוֶה מָנֶה שֶׁחִילְּלוֹ עַל שָׁוֶה פְּרוּטָה - מְחוֹלָּל! - אֵימוּר דְּאָמַר שְׁמוּאֵל שֶׁחִילְּלוֹ, לְכַתְּחִלָּה מִי אָמַר אִיבָּעֵית אֵימָא: רַב סָבַר לָהּ כְּרַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְשׁוּלָּם, וְרַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְשׁוּלָּם לָא סָבַר לָהּ כְּרַב. "וְתוֹלֵשׁ אֶת הַשֵּׂעָר וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְזִיזֶנּוּ מִמְּקוֹמוֹ". אָמַר רַב אַשִׁי אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בַּיָּד, אֲבָל בִּכְלִי - אָסוּר. - וְהָקָתָנֵי: עוֹשֶׂה מָקוֹם בְּקוֹפִין מִיכָּן וּמִיכָּן! - תְּנִי: "לְקוֹפִין". "וְכֵן תּוֹלֵשׁ אֶת הַשֵּׂעָר לִרְאוֹת מוּם". אִיבָּעֵיָא לְהוּ: לְכַתְּחִלָּה אוֹ דִיעֲבַד אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, תָּא שְׁמַע: צֶמֶר הַמְסוּבָּךְ בְּאָוְנָן, רַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְשׁוּלָּם אוֹמֵר: תּוֹלְשׁוֹ וּמַרְאֶה אֶת מוּמוֹ. שְׁמַע מִינָּהּ לְכַתְּחִלָּה, שְׁמַע מִינָּהּ. אָמַר רַב מָרִי, אַף אֲנַן נַמִי תָּנֵינָא: וְכֵן הַתּוֹלֵשׁ אֶת הַשֵּׂעָר לִרְאוֹת מְקוֹם מוּם; מַאי "וְכֵן" אִילֵימָא שֶׁלֹּא יְזִיזוֹ אֶת מְקוֹמוֹ; הָשְׁתָּא, וּמַה שׁוֹחֵט, דִּשְׁחִיטָתוֹ מוֹכַחַת עָלָיו - לֹא יְזִיזֶנּוּ, לִרְאוֹת מְקוֹם מוּם מִיבָּעֵיָא אֶלָּא לָאו אַתּוֹלֵשׁ. שְׁמַע מִינָּהּ לְכַתְּחִלָּה, שְׁמַע מִינָּהּ. **משנה** שְׂעַר בְּכוֹר בַּעַל מוּם שֶׁנָּשַׁר וְהִנִּיחוֹ בַּחַלּוֹן, וְאַחַר כָּךְ שְׁחָטוֹ - עֲקִבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל מַתִּיר,

וחכמים

מסובריא דנזייתא — פירשנו בפרק קמא דכתובות (ו,א דבור המתחיל "האי") ובסוף ("כל כתבי") [שמונה שרצים] (שבת קיא,א דבור המתחיל "האי"). **דהוה** ליה עוקר דבר מגידולו כלאחר יד — אין ללמוד מכאן שיהא מותר לתלוש נוצה מצואר של עוף כדי לשחוט ביום טוב, דהא לעיל פריש דהא דשרי הכא — משום שאין מתכוין. וללשון נמי שפירש דאפילו במתכוין — בנוצה לא הוי כלאחר יד, כדקתני בסמוך בתולש את העוף. ואף על גב דאין צריך כאן נוצה, והוי מלאכה שאינה צריכה לגופה — אין ללמוד מלאכה שאינה צריכה לגופה מכלאחר יד. **ואמר** ריש לקיש חייב משום גוזז — תימה: מה הוא מקשה? אף על גב דלענין בכור לא מחייב ביה משום "לא תגוז", לענין שבת יש לחייב משום תולדה דגוזז, ככל עוקר דבר מגידולו בבעלי חיים. כמו חולין (עג,א): הושיט ידו למעי בהמה ודילדל עובר שבמעיה, לענין שבת [חייב], ובמוקדשין לא מחייב משום גוזז. וכן קיטוף חייב בשבת משום תולדה דקוצר, וכן תולש מן המחובר, אף על גב דקיטוף לענין קצירה קודם לעומר לא מחייב (פסחים יא,א), ולענין לקט בפרק "ראשית הגז" (חולין קלז,א). ואי הוה מפרשינן הכא דפריך אהא דאמרינן דתולש חשוב כלאחר יד — הוה ניחא, דמייתי ראיה מהכא דלא כלאחר יד. ואין הלשון משמע כן, מדקאמר: ותולש לאו היינו גוזז? והא תניא התולש את העוף כו'! משמע דפריך אהא דאמרן דתולש לאו היינו גוזז. **מדרב** סבר לה כרבי יוסי בן המשולם רבי יוסי סבר לה כרב — דאמר: דבר שאין מתכוין אסור. שאם היה סובר דדבר שאין מתכוין מותר — מנא ליה לרב שיהא הלכה כמותו משום דתולש לאו היינו כגוזז? דילמא כי שרי רבי יוסי משום דבר שאין מתכוין מותר, ותולש היינו גוזז! אלא קים ליה לרב (משום) דאית ליה לרבי יוסי דבר שאין מתכוין אסור.

עיקרן משחיר וראשן מאדים — כך היה כתוב בספרים. ויש לפרש דנקט ראשן מאדים לרבותא, אף על גב שכולה אדומה מבחוץ — טעונה גזיזה. ובקונטרס גריס איפכא מתוך תוספתא דפרה. **גוזז** במספרים ואינו חושש — כלומר, אפילו יגזוז משאר השערות בלא מתכוין. אף אלו עצמו יגזוז יותר מן הצורך, לגירסת הקונטרס "ראשן משחיר". והיה מדקדק דקסבר דבר שאין מתכוין מותר. ובקונטרס פירש דדייק מהא דשרי משום דאין מתכוין לשום גזיזה, אלא לתקן. דאין זה כשאר לשון "אין מתכוין" בעלמא, דכיון דבכוונה גוזז במספרים. ויש ליישב לפירוש הקונטרס דהכי פריך: וסבר רבי יוסי בן המשולם דבר שאין מתכוין אסור, ושרי מטעם דתולש לאו היינו גוזז? הא אשכחן גבי פרה, דאפילו במספרים דהוי גוזז — משום דעושה כדי להכשיר הפרה שרי. גבי בכור נמי הוה ליה למישרי בכל ענין, כיון דעושה לצורך תיקון שחיטה, דאין זה חשוב גוזז! ומיהו, אין פירוש זה נראה כלל, דבכל ענין יכול להקשות, בין הוי טעמיה משום דבר שאין מתכוין מותר, בין הוי טעמיה משום דתולש לאו היינו גוזז. **שער** בכור בעל מום שנשר כו' — כולה הך שמעתא מוכחא דגיזות פסולי המוקדשין שרי מדאורייתא. ואפילו רבנן דאסרי, מפרש בגמרא

— גזירה דלמא אתי לאשהויה. והא דדרשינן לעיל (ו,ב): "תזבח" ולא גיזה — היינו "תזבח" ולא תגוז. ותימה לרבי: דאמרינן בפרק שני דחולין (לו,ב) גבי "על הארץ תשפכנו כמים": ההוא למשרי דמן של פסולי המוקדשים הוא דאתא. דסלקא דעתך: הואיל ואסירי בגיזה ועבודה — דמן נמי ליבעי קבורה, קא משמע לן. והיכי תיסק אדעתין לאסור דמן [בהנאה] משום דאסירי בגיזה ועבודה? הא אפילו הגיזה עצמה מותרת! וכי תימא: הא דשריא מדאורייתא — היינו בנשר, אבל גוזז דמתכוין — אסור! חדא, דמתכוין דדם בנשר גיזה. ועוד, אפילו

בתולש פליגי, כדמוכח בסוף פירקין (כו,א) דשרי (רבי עקיבא) [עקביא] מכלל כי אסרי רבנן — מדרבנן. ואפילו בעולה תמימה לא מיתסרא הגיזה אלא מדרבנן, כדמוכח לקמן גבי תולש צמר מעולה תמימה. והא דפריך: תולש מי איכא למאן דשרי — היינו מדרבנן, כדפירש שם בקונטרס, משום דרשע הוא. ועוד קשה: בההוא דחולין למה לי קרא דם פסולי המוקדשין דשרי בהנאה? והלא אף בקדשים דם מותר בהנאה משנעשית מצותו, והתם דליכא מצוה למה יהא אסור? ועוד, מאי קאמר "הואיל ואסירי בגיזה ועבודה"? והא לאחר שחיטה מותר לגזוז ולעבוד, דמזביחה ואילך הכל מותר. והתם בדם שחיטה איירי? וחלב נמי לא אסרינן מדכתיב "בשר" (אלא) מחיים ולא לאחר שחיטה, כמו למאן דדריש לעיל בפרק שני (טו,ב): אין לך בהם היתר אכילה אלא משעת זביחה ואילך. ועוד, דשרי לכולי עלמא, מדבעי למילף היתר חלב בפרק קמא (בכורות ו,ב) מדאסר רחמנא חלב של פסולי המוקדשין. ולא קאמר דאיצטריך משום ההוא דלאחר שחיטה! ומיהו, מצינו למימר דאיצטריך קרא "תשפכנו כמים" משום דם שיצא קודם שחיטת רוב. אבל מכל מקום קשה מהא דשמעתין! ואומר רבי: דסלקא דעתך למיסר כמו (חלב והוו בשר) ["בשר" ולא חלב], והוא הדין "בשר" ולא דם. ולא דמי לגיזה, דשמא דגיזה מ"תזבח" נפקא, דמשמע: "תזבח" ולא תגוז. אבל כאן "ואכלת בשר" כתיב (דברים יב), משמע: בשר תאכל ולא חלב ודם, ולאסור אפילו בהנאה. אף על פי שהדרשה אינה מיושבת על הדם כמו חלב, דשרי באכילה הוא. והא דלא מייתי התם "בשר" ולא חלב, אלא "תזבח" ולא גיזה — ריש מילתא נקט. ועוד, ניחא ליה לאתויי איסור גיזה אפילו לענין מלקות כמו מתחלה קודם שנפלו, דתנן: הגוזז והעובד סופג ארבעים [בכורות טו,ב]. וכיון שהחמירה בו תורה כל כך, הוה אמינא לדרוש קראי לחומרא: "בשר" ולא חלב ודם, אי לאו "במים". וכן מוכח בפרק קמא (בכורות ו,ב) דהא דדרשינן "בשר" ולא חלב — לא שיהא אסור לחלוב. דבעו למידק מינה היתר חלב, מדגלי רחמנא גבי פסולי המוקדשין "בשר" ולא חלב — הא דחולין שרי, שמע מינה דלאסור החלב שנחלב אתא קרא.

התולש צמר מבכור תם — במסקנא דשמעתין מפרש דלאו דוקא תולש, דהוא הדין נתלש. ולא נקט תולש אלא משום סיפא, דקתני בה תולש משום רבותא דעקביא.

בכור

וַחֲכָמִים אוֹסְרִין, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי: לֹא בָזֶה הַתִּיר עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל, אֶלָּא שְׁעָר בַּעַל מוּם - בָּזֶה עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל מַתִּיר וַחֲכָמִים אוֹסְרִין. צֶמֶר הַמְּדוּלְדָּל בִּבְכוֹר, אֶת שֶׁנִּרְאֶה עִם הַגִּיזָּה - מוּתָּר, וְאֶת שֶׁאֵינוֹ נִרְאֶה עִם הַגִּיזָּה - אָסוּר. **גמרא** מִכְּלָל דְּאָסַר הָשְׁתָּא בְּמֵת שָׁרֵי, שְׁחָטוֹ מִיבָּעְיָא! אֶלָּא: לֹא בָּזֶה הַתִּיר עֲקַבְיָא וַחֲכָמִים אוֹסְרִין; שְׁחָטוֹ - דִּבְרֵי הַכֹּל שָׁרֵי, כִּי פְּלִיגִי - בְּמֵת. אָמַר רַבִּי אַסִי אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: מַחֲלוֹקֶת בְּשֶׁהִתִּירוֹ מוּמְחֶה, דְּמָר סָבַר גָּזְרִינַן דִּלְמָא אָתֵי לַשְׁהוּיֵיהּ, וּמָר סָבַר לָא גָּזְרִינַן. אֲבָל לֹא הִתִּירוֹ מוּמְחֶה - דִּבְרֵי הַכֹּל אָסוּר. מְתִיב רַב שֵׁשֶׁת: בַּעֲלֵי מוּמִין אוֹסְרִין בְּכָל שֶׁהוּא, וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: יֶבֶקֶר. וְהָוֵינַן בָּהּ: מַאי "יֶבֶקֶר" אִילֵימָא דְּבַעַל מוּם הוּא וְלִישְׁקְלֵיהּ - מִכְּלָל דְּתַנָּא קַמָּא אָמַר לָאו אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ: הָכָא בְּגִיזַּת בְּכוֹר בַּעַל מוּם עָסְקִינַן, שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּגִיזֵּי חוּלִּין, וּמַאן תַּנָּא קַמָּא - רַבִּי יְהוּדָה הִיא, דְּאָמַר: נִשְׁחֲטוּ אָסְרֵי רַבָּנַן. וְרַבִּי יוֹסֵי לְטַעֲמֵיהּ דְּאָמַר: נִשְׁחֲטוּ שָׁרוּ רַבָּנַן. וְקָתָנֵי: יְבוּקָר; מַאי "יְבוּקָר" - לָאו אִי מוּם קָבוּעַ אִי מוּם עוֹבֵר הוּא, אַף עַל גַּב שֶׁלֹּא הִתִּירוֹ מוּמְחֶה אָמַר רָבָא: לָא, יְבוּקָר, אִי הִתִּירוֹ מוּמְחֶה - אִין, וְאִי לָא - לָא. כִּי סָלֵיק רָבִין אָמַרָה לִשְׁמַעְתָּא קַמֵּיהּ דְּרַבִּי יִרְמְיָה. אָמַר: בַּבְלָאֵי טִפְּשָׁאֵי, מִשּׁוּם דְּיָתְבִי בְּאַרְעָא דַּחֲשׁוֹכָא אָמְרִי שְׁמַעְתָּא דְּמַחֲשָׁכְתָּן! לָא שְׁמִיעַ לְהוּ הָא דְּאָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מַחֲלוֹקֶת בְּשֶׁבָּדַק וְלֹא מָצָא, וְקָמִיפַּלְגִי בִּפְלוּגְתָּא דְּרַבִּי מֵאִיר וְרַבָּנַן. דִּתְנַן, שֶׁהָיָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כָּל דָּבָר שֶׁהָיָה בְּחֶזְקַת טוּמְאָה - לְעוֹלָם הוּא בְּטוּמְאָתוֹ עַד שֶׁיִּתְוַודַּע הַטּוּמְאָה, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: חוֹפֵר עַד שֶׁמַּגִּיעַ לַסֶּלַע אוֹ לִבְתוּלָה. רַבִּי אַסִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מַחֲלוֹקֶת בְּשֶׁבָּדַק וְלֹא מָצָא, וְקָמִיפַּלְגִי בִּפְלוּגְתָּא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. דִּתַנְיָא: שָׂדֶה שֶׁאָבַד בָּהּ קֶבֶר, נִכְנַס בְּתוֹכָהּ - טָמֵא. נִמְצָא בְּתוֹכָהּ קֶבֶר, נִכְנַס לְתוֹכָהּ - טָהוֹר, שֶׁאֲנִי אוֹמֵר: הוּא קֶבֶר שֶׁאָבַד - הוּא קֶבֶר שֶׁנִּמְצָא, דִּבְרֵי רַבִּי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: תִּיבָּדֵק כָּל הַשָּׂדֶה כּוּלָּהּ. וְרַבִּי אַסִי, מַאי טַעֲמָא לָא אָמַר כְּרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא - אָמַר לָךְ: בִּשְׁלָמָא גַּבֵּי טוּמְאָה - אֵימַר מוּם עוֹבֵר וְנִטְלָה, בָּא עַכְבָּר וְנִטְלָהּ. אֶלָּא הָכָא - בַּעַל מוּם לְהֵיכָא אָזֵיל - וְאִידָךְ: אֵימַר מוּם עוֹבֵר הָוָה וְאִיתַּפִּי. וְרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא מַאי טַעֲמָא לָא אָמַר כְּרַבִּי אַסִי - אָמַר לָךְ: בִּשְׁלָמָא שָׂדֶה - דַּרְכָּהּ לְמִיקְבַּר בָּהּ, כִּי הֵיכִי דְּקָבַר בָּהּ הַאי - קָבַר אֲנָשׁ אַחֲרִינָא. אֶלָּא קָדָשִׁים - כֵּיוָן דְּבָדְקוּ לָן וְקַיְימִי, דְּרַכְיֵיהוּ לְמֵיפַּל בְּהוּ מוּמָא - וְאִידָךְ: אַגַּב דְּמִנַּגְּחִי אַהֲדָדֵי שְׁכִיחַ בְּהוּ מוּמָא. מֵיתִיבִי: הַתּוֹלֵשׁ צֶמֶר מִבְּכוֹר תָּם, אַף עַל פִּי שֶׁנּוֹלַד בּוֹ מוּם וּשְׁחָטוֹ - אָסוּר. טַעֲמָא - דְּתָם, הָא

וחכמים אוסרין — דאי שרית צמר הנושרת מחיים — אתי לשהויי לבכור כדי שתשיר צמר כל שעה, ואתי ביה לידי תקלה שיגזזו ויעבוד בו. ופסולי המוקדשין אסירי בגיזה ועבודה, כדאמרינן בפירקא דלעיל (ו,ב): "תזבח" — ולא גיזה. **לא בזה התיר עקביא** — מפרש בגמרא מאי קאמר. **ואחר כך מת** — לא נשחט. **המדולדל** — שנתלש מן העור, אבל מסובך הוא עם שאר הצמר ואינו נופל. **את שנראה עם הגיזה** — כשישחטנו ויגזזנו לאחר שחיטה, יהא צמר מדולדל שוה עם שאר הגיזה, ואינו נראה כשפירש הימנה — מותר כשאר הגיזה. **ושאינו נראה עם הגיזה** — שיצא חוץ יותר מדאי, וניכר לכל שמובדל הוא מן הגיזה — כמי שנשר לגמרי קודם שחיטה. וסתמא — כרבנן, דפליגי עליה דעקביא. **גמרא מכלל דאסר** — בתמיה. השתא במת, דאותו צמר המחובר בו אסור, דבעי קבורה, היכא דנשר ומונח בחלון שרי **שחטו** — דצמר המחובר בו שרי, מיבעיא דמונח בחלון נמי שרי אליבא דעקביא. **אלא** — להכי קאמר: לא בזה התיר עקביא — משום "וחכמים אוסרין". **בשהתירו מומחה** — לבכור, קודם נשירת הצמר. דרבנן סברי: גזירה אי שרית ליה לצמר בהנאה — דלמא אתי לשהוייה, כדי שתהא הצמר נושרת הימנו, בין כך ובין כך אתי לידי גיזה ועבודה. הלכך, אף על גב דהתירו מומחה — אסור. ועקביא סבר: כיון דהתירו מומחה — תו לא משהי ליה. **דברי הכל אסור** — דהוה ליה כתם. ובתם עקביא מודה, כדאמרינן לקמן, דאי אמרת שרי צמר — אתי לשהוייה, שלא יקריבנו. ונוח לו בכך, שבין כך ובין כך יפול בו מום ומפקע ליה מקדושת מזבח. ועוד, דכיון דלא התירו מומחה קודם נשירה — אכתי לא הוה ביה שום צד היתר. **אוסרין בכל שהוא** — אם נתערב אחד מהן באלף תמימים — כולן אסורין למזבח. **מכלל דתנא קמא סבר לא** — בתמיה. כיון דמכירו, מאי ספיקא איכא **בגיזת בכור בעל מום** — שנשרה מחיים והניחה בחלון. **יבוקר** — אם מום קבוע הוא — ישחטנו, וידא הכל מותר. **ורבי יהודה** — סבר: ליכא תקנה בשחיטה. אלמא, לרבנן אליבא דרבי יוסי, דשרי בשחטו — ליכא חילוק בין התירו מומחה קודם לכן בין לא התירו מומחה קודם לכן, דהא הכא קתני עדיין יבוקר. ומדרבנן בשחטו אין חילוק — לעקביא נמי במת אין חילוק בין התירו ללא התירו, דהא עקביא לא מפליג בין מת לשחוט! — דרב נחמן. **מחלוקת** — דתנא קמא ורבי יוסי, בבעלי מומין חיין ממש שנתערבו באחרים, ובשבדק ולא מצאו לבעל מום. **לעולם הוא בחזקת טומאה** — אם לא נמצא הקבר שנאבד בשדה, אף על פי שנבדק כל השדה — בטומאתו הוא. והכא נמי, כיון דלא נמצא הבעל מום — כולן אסורין. ותנא קמא — כרבי מאיר, ורבי יוסי סבר: יבוקר ודי לו, אפילו לא נמצא, כחכמים. **חופר** — בודק עד שמגיע לסלע. דודאי מאותו סלע ולמטה לא נעשה קבר, שקשה הוא. **או לבתולה** — עד שימצא קרקע קשה שלא עבדה. **כשבדק ומצא** — הבעל מום. ותנא קמא דאסר לבולהו, חייש שמא זה שנמצא בעל מום אחר הוא, וכל האחרים צריכין בדיקה. ורבי יוסי סבר: יבוקר — בבקור סגי מרישא, וכיון דמצא דך ליכא ספק. תנא קמא — כרבן שמעון, ורבי יוסי — כרבי. **בשלמא גבי טומאה** — אמרי רבנן: בודק עד שמגיע לסלע או לבתולה ודיו, משום דאי נמי לא משכח לה — איכא למימר עורב או עכבר נטלה. אבל הכא — אפילו רבנן אוסרין, דבעל מום להיכא אזל ובכי האי גוונא לא הוה שרי רבי יוסי. **ואידך** — רבי חייא בר אבא. **בשלמא שדה** — אמר רבן שמעון תבדק, דדירכא למיקבר בה כו'. **דירכייהו למיפל בהו מומא** — בתמיה. ובכי האי גוונא לא הוה אסר תנא קמא. **ואידך** — רב אסי.

הא בעל מום שרי — ורבי יוסי הוא, דאמר: בשחטו שרו רבנן. אי נמי, עקביא היא. אף על גב דלא התירו, וקשיא לריש לקיש. **תם קרי ליה** — ומאי "אף על פי שנולד בו מום" — אף על פי שנראה אחר כן לחכם, ואמר: מום קבוע. **לימא** — הא דריש לקיש תנאי היא. **אסור** — דבתם אפילו עקביא מודה, דאתו לשהורייה ולאפקועי מקדושת מזבח. ועוד, שהרי עדיין אין בו שום היתר. אף על גב דנקט "תולש" — הוא הדין לנתלש, כדמפרש בסיפא דשמעתא. **לא כזה** — שמת התיר עקביא, אלא בשחטו. **אמר רבי יוסי מודה אבא ששמו חלפתא** — שהוא מן החכמים החולקין על עקביא. ומודה הוא בזה ששחטו שהוא מותר. **אבל בייחוד אמרו חכמים** — שבאמת ובברור אמרו: יניחנו בחלון לשער בכור בעל מום שנשר. **שמא יש תקוה** — שמא יהא מותר ליהנות. ומפרש: ומה תקוה יש — שאם שחטו דברי הכל מותר. **אבל** = באמת. וחבירו בעירובין בפרק "בכל מערבין" (לח,א) בסופו. **בייחוד** = בברור. וחבירו במסכת יומא (נד,א): וידעו בייחוד ששם ארון נגנז. **רבי יוסי היינו תנא קמא** — דקאמר: התולש צמר מבכור תם ושחטו אסור, הא בעל מום ושחטו — מותר לדברי הכל. ובמת פליגי במודה דרבי יוסי, ולתנא קמא נמי במת פליגי. **תנא קמא סבר אי התירו מומחה אין אי לא לא** — דבעל כרחיך הכי תרצת. וכדתרצת ריש לקיש לעיל, כי אותביניה מרישא דמילתיה דתנא קמא דקתני: התולש צמר מבכור תם — הא בעל מום שרי. ותרצה ריש לקיש ואמר: כל היכא דלא התיר מומחה — "תם" קרי ליה. אלמא, הכי משמע מילתיה: התולש צמר מבכור תם, דהיינו בעל מום שלא התירו מומחה — אסור לדברי הכל. הא בכור בעל מום, דהיינו התירו מומחה, שתלש ממנו כו'. ורבי יוסי סבר: אף על גב דלא התירו מומחה נמי, כשנשר שרו רבנן. ממאי מדקאמר "יש תקוה", דמשמע: יש תקוה ויתירנו מומחה וישחטנו — מכלל דאכתי לא התירו מומחה כשנשר. **פליגי במת והוא הדין לשחטו** — מדלא אשכחן במילתיה דתנא קמא דנימא: שחטו דברי הכל מותר. **הלכה כרבי יהודה** — דבשחטו פליגי, ולא במת. — בין נראה בין לא נראה — מישרי שרי. דהא אפילו מונח בחלון קאמר רבי יוסי דאפילו רבנן שרו בשחטו. **אי רבנן אידי ואידי מיסר אסרי** — דאותו שמחובר בו — טעון קבורה לדברי הכל, והתלוש ממנו — רבנן אסרי ליה אפילו מונח בחלון. **אלא פשיטא רבי יהודה היא** — דאמר: בשחטו פליגי. **אידי ואידי** — בין נראה בין לא נראה. **ושמע מינה בשחטו פליגי** — מדלא מצית מוקמת ליה בגוונא אחריתי, ומדסתם לן כרבי יהודה — שמע מינה הלכתא כוותיה. **התולש צמר מעולה תמימה** — מחיים, לרבנן מהו לאחר שחיטת בעלת מום לא תיבעי לך, דוודאי לרבנן אסור, דאי שרית ליה — אתי לשהורייה, ואתי לידי גיזה ועבודה. **מי איכא מאן דשרי** — אליבא דרבנן הא וודאי רשע הוא!

דעיקר

הָא בַּעַל מוּם - שָׁרֵי, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִתִּירוֹ מוּמְחֶה!

- תַּנָּא, כָּל הֵיכָא דְּלָא הִתִּירוֹ מוּמְחֶה - "תָּם" קָרֵי לֵיהּ. לֵימָא כְּתַנָּאֵי: הַתּוֹלֵשׁ צֶמֶר מִבְּכוֹר תָּם, אַף עַל פִּי שֶׁנּוֹלַד בּוֹ מוּם וּשְׁחָטוֹ - אָסוּר. בְּכוֹר בַּעַל מוּם שֶׁתָּלַשׁ מִמֶּנּוּ וְאַחַר כָּךְ מֵת - עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל מַתִּיר, וַחֲכָמִים אוֹסְרִים. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: לֹא בָּזֶה הִתִּיר עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל, אֶלָּא בְּשֶׁעָר בְּכוֹר בַּעַל מוּם שֶׁנָּשַׁר וְהִנִּיחוֹ בַּחַלּוֹן, וְאַחַר כָּךְ שְׁחָטוֹ - בָּזֶה עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל מַתִּיר וַחֲכָמִים אוֹסְרִין. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מוֹדֶה אַבָּא חֲלַפְתָּא בָּזֶה שֶׁהוּא מוּתָּר. אֲבָל בְּייִחוּד אָמְרוּ חֲכָמִים: יַנִּיחֶנּוּ בַּחַלּוֹן שֶׁמָּא יֵשׁ תִּקְוָה; שְׁחָטוֹ - דִּבְרֵי הַכֹּל מוּתָּר, מֵת - עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל מַתִּיר, וַחֲכָמִים אוֹסְרִים. רַבִּי יוֹסֵי הֵיינוּ תַּנָּא קַמָּא! אֶלָּא לָאו הִתִּירוֹ מוּמְחֶה אֵיפָא בֵּינַייהוּ, דְּתָנָא קַמָּא סָבַר: הִתִּירוֹ מוּמְחֶה - אִין, וְאִי לָא - לָא, וְאָתָא רַבִּי יוֹסֵי לְמֵימַר: אַף עַל גַּב דְּלָא הִתִּירוֹ מוּמְחֶה! אֲמַר רָבָא: לָא, דִּכּוּלֵי עָלְמָא אִי הִתִּירוֹ מוּמְחֶה - אִין, אִי לָא הִתִּירוֹ - לָא. וְשָׁלַשׁ מַחֲלוֹקֶת בַּדָּבָר, דְּתַנָּא קַמָּא סָבַר: פְּלִיגִי בְּמֵת, וְהוּא הַדִּין לִשְׁחָטוֹ, וְהַאי דְּקָמִיפַּלְגִי בְּמֵת - לְהוֹדִיעֲךָ כֹּחוֹ דַּעֲקַבְיָא. וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: בְּמֵת - דִּבְרֵי הַכֹּל אָסוּר, כִּי פְּלִיגִי בִּשְׁחָטוֹ. וְאָתָא רַבִּי יוֹסֵי לְמֵימַר: בִּשְׁחָטוֹ - דִּבְרֵי הַכֹּל מוּתָּר, כִּי פְּלִיגִי - בְּמֵת. אָמַר רַב נַחְמָן: הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה, הוֹאִיל וְתָנַן בִּבְחִירָתָא כְּוָותֵיהּ. דְּתָנַן: שָׁעָר בְּכוֹר בַּעַל מוּם שֶׁנָּשַׁר וְהִנִּיחוֹ בַּחַלּוֹן, וְאַחַר כָּךְ שְׁחָטוֹ - עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל מַתִּיר, וַחֲכָמִים אוֹסְרִין. אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: מַתְנִיתִין נַמִּי דַּיְקָא, דְּתָנַן: צֶמֶר הַמִּדּוֹלְדָּל בִּבְכוֹר, אֶת שֶׁנִּרְאֶה עִם הַגִּיזָּה - מוּתָּר, וְאֶת שֶׁאֵינוֹ נִרְאֶה - אָסוּר. מַנִּי אִילֵימָא רַבִּי יוֹסֵי; וּבְמַאי אִילֵימָא בִּשְׁחָטוֹ - בֵּין עֲקַבְיָא בֵּין רַבָּנַן, אִידִי וְאִידִי מִשְׁרָא שָׁרֵי! וְאֶלָּא בְּמֵת; וְאִי רַבָּנַן - אִידִי וְאִידִי מֵיסַר אָסְרִי! וְאִי עֲקַבְיָא - אֵיפְכָא מִיבָּעְיָא לֵיהּ: נִרְאֶה עִם הַגִּיזָּה - אָסוּר, דְּמֵיתָה קָאָסְרָה לֵיהּ; אֵינוֹ נִרְאֶה עִם הַגִּיזָּה - מוּתָּר, דְּמַעֲקְרָא תְּלִישׁ! אֶלָּא פְּשִׁיטָא - רַבִּי יְהוּדָה; וּבְמַאי אִילֵימָא בְּמֵת - בֵּין לַעֲקַבְיָא בֵּין לְרַבָּנַן, אִידִי וְאִידִי מֵיסַר אָסְרִי! אֶלָּא לָאו בִּשְׁחָטָהּ; וְאִי עֲקַבְיָא - אִידִי וְאִידִי מִשְׁרָא שָׁרֵי! אֶלָּא לָאו רַבָּנַן הִיא, וּשְׁמַע מִינָּהּ: בִּשְׁחָטוֹ פְּלִיגִי, שְׁמַע מִינָּהּ. בָּעֵי רַבִּי יַנַּאי: הַתּוֹלֵשׁ צֶמֶר מֵעוּלָּה תְּמִימָה, מַהוּ - תּוֹלֵשׁ, מִי אִיכָּא מַאן דְּשָׁרֵי - אֶלָּא: צֶמֶר שֶׁנִּתְלַשׁ מֵעוּלָּה תְּמִימָה, מַהוּ דְּחַטָּאת וְאָשָׁם לָא תִּיבָּעֵי לָךְ, דְּכֵיוָן דְּלִכְפָּרָה אָתוּ - לָא מַשְׁהוּ לְהוּ; דְּבְכוֹר וּמַעֲשֵׂר נַמִּי, דְּכֵיוָן דְּלָאו לְכַפָּרָה אָתוּ - מַשְׁהוּ לְהוּ; כִּי תִּיבָּעֵי לָךְ דְּעוֹלָה, מַאי בֵּינַיִן

דעיקר

בכור בעל מום שתלש ממנו — הכא לא קתני "והניחו בחלון", משום דרשע הוא, שתולש ודעתו ליהנות לאלתר. אבל בנשר קתני "והניחו בחלון". **דתנא** קמא סבר אי התירו אין אי לא לא — פירש בקונטרס: דבין דתריצנא לעיל דכל היכא דלא התירו מומחה "תם" קרי ליה, אם כן סיפא דקרי ליה "בעל מום" — מיירי בלא התרת מומחה. וקשיא לפירושו, דהא דתירץ הכי לעיל — היינו כי היכי דאיתוקם לריש לקיש בכולי עלמא. אבל השתא, דצרכינן לומר ממה נפשך כתנאי — מסתברא לומר איפכא, דתהוי מילתיה כתנא קמא כפשטיה! ונראה לפרש: דסובר התלמוד עכשיו, משום דקאמר רבי יוסי "שמא יש תקוה" — שעל סמך השחיטה לא היה אומר כך, שזה בידו, ואין כאן שמא. אבל בהתרת מומחה קאמר שמא יש תקוה שיזדקק לו חכם להתירו, ואין זה כל כך דבר ברור, דמי ליימר דמזדקק ליה מומחה. ומכל מקום, במסקנא קאמר שמא יש תקוה — דקמיירי בשחיטה.

התולש צמר מעולה תמימה — יש פירוש מרש"י שכתוב בהם: שהוממה ואחר כך נפדית ושחטה. משמע שהעמידה כן כדי שתהא כעין בכור, אלא שהתלישה היתה בתמות. ותימה: והא בעי האי צמר העמדה והערכה. ואין מועיל לצמר העמדת הבהמה, כדמוכח בפרק "ראשית הגז" (חולין קלה,א) גבי הא דקאמר התם דאין ראשית הגז נוהג בקדשים משום דכתיב "צאנך" ולא של הקדש, ומוקי לה למעוטי קדשי בדק הבית. ופריך: והא בעי העמדה והערכה! ויש לומר: דסבירא ליה כריש לקיש, דאית ליה בפרק בתרא דתמורה (לב,ב) לרבנן דקדשי מזבח לא היו בכלל העמדה והערכה. והכי נמי אשכחן רב דסבר כוותיה בפרק שני (בכורות טו,א), ועוד יש לומר: דקדשי מזבח, שיש עליהם קדושת הגוף — בטל הצמר אגב הבהמה, אפילו אותו שנתלש, ובר העמדה והערכה חשיב, ולא דמי לקדשי בדק הבית. אי נמי, חשיב האי צמר כבעל מום מעיקרא. וכן שופר של עולה לא יתקע, ואם תקע יצא, משום דכיון דמעל נפק לחולין, כדקאמר בפרק "ראוהו בית דין" (ראש השנה כח,א) — משמע דשייך ביה פדיון. ועוד יש לפרש: שופר של עולה — שהוקדשה הבהמה לדמי עולה, ושופר שלמים — שהוקדשה הבהמה לדמי שלמים. ודינה כשלמים עצמן, ואין בה מעילה, כדקאמר בפרק שני דפסחים (כז,ב): בעצי שלמים עסקינן. ומיהו קשה בהך דשמעתין, דכיון דבעי הצמר פדיון — היכי שייך למיגזר דלמא משהי ליה? והא צריך לפדותו, דמה היה מרויח! וקצת היה נראה לפרש, דאיירי בעולה ונשחטה למזבח, שזריקת הדם מתרת בשרה למזבח והעור לכהנים, ומבעיא ליה בצמר שנתלש אי משתרי נמי בהכי. אבל פלוגתא דאמוראי היא בפרק "המזבח מקדש" (זבחים פו,א) בעצמות שפרשו לפני זריקה, דרבי זירא סבר דזריקה מתירתן אפילו לקתא דנרגי וחצניי. וקאמר התם: (כרבי [ופליגא דרבי] אלעזר, דאמר רבי אלעזר: פרשו לפני זריקה — מועלין בהם. ופירש שם בקונטרס דמועלין לעולם אף לאחר זריקה. וכל שכן דאינה מתרת מה שפירש מחיים. ומיהו, יש ספרים דגרסי התם: כרבי אלעזר, דאמר רבי אלעזר: פרשו לפני זריקה מועלין בהן עד זריקה כו'. **תולש** מי איכא מאן דשרי — פירש בקונטרס: אליבא דרבנן. הא וודאי רשע הוא! משמע דלעקביא אפשר דמותר. אף על פי שהאמת הוא דלעקביא נמי אסור בתם, כדמוכח ברייתא דהתולש צמר מבכור תם, מכל מקום פירש כך בקונטרס, שאפילו לא שמיעא ליה ברייתא — דבר פשוט הוא דמיהא לרבנן דתולש אסור.

הדרן עלך הלוקח בהמה

ברקה שלשים יום — כי הך פלוגתא איכא לענין טיפול אבדה (בבא מציעא כח,א). **מלאתך** ודמעך לא תאחר כן תעשה לשורך — דהיינו חמשים ימים מיום הבאת העומר בפסח. שגמר זמן בישול התבואה עד העצרת, שמביאין שתי הלחם להתיר חדש במקדש. ואם תאמר: האי ביום חמשים הוא, ולא הוי כעין "בכור בניך" ו"צאנך תתן לי" דלאחר שלשים! **וכי** תימא מיתה לא תלמוד לומר וכו' — לאו דוקא. דלא חשיב לה בפרק "אלו הן הנשרפין" (סנהדרין פג,א) בהדי אלו שבמיתה. אלא קרוב הוא [לעון] מיתה.

דלמא אתי לאפרושי מן הפטור על החיוב כו' — בכמה מקומות אמרינן: תרומה, ויחזור ויתרום, ולא גזרינן! התם כיון שהתרומה ראשונה לכהן — מידע ידע דשניה דרבנן. ואפילו נתן הראשונה כבר לכהן קודם שיאמר לו חכם לחזור ולתרום, מכל מקום מדאין הכהן מחזיר לו את הראשונה — מידע ידע דשניה דרבנן היא. אבל כאן סבור הוא שנתן לכהן בתורת שכר סיועו, ומעבדה כהן. ובכמה מקומות **דעיקר לאו לכפרה הוא דאתי** — דאינו מביאה על חטא. **כיון דמכפרא אשה** — דעולה מכפרת על עשה, כדאמרינן במסכת יומא (לו,א): על עולה מתוודה עון שבחה ופאה. **והאנן נשר תנן** — אלמא בנשר שרי עקביא, ולא בתלושין! **עיקרו הפוך כלפי ראשו** — שכפול באמצעיתו, ושני ראשין נראין בחוץ. **שאינו מתמעך** — שאינו שוה עם הגיזה, אלא נראה עולה למעלה. **מאי טעמא לא אמר כרב נתן** — הא ודאי, כיון דאינו מתמעך — "אינו נראה עם הגיזה" קרינא ביה! **לפי שאי אפשר לשום גיזה בלא נימין המדולדלות** — שעולות למעלה. ואי כי האי גוונא מיתסר — אין לך גיזה מותרת. רבי נתן טפי מחמיר, להכי לא בעי: מאי טעמא לא אמר כריש לקיש.

דְּעִיקָּר לָאו לְכַפָּרָה אָתֵי - מַשְׁהֵי לָהּ אוֹ דִלְמָא: כֵּיוָן דְּעוֹלָה נַמִי מְכַפְּרָא אַעֲשֵׂה - לָא מַשְׁהֵי לָהּ תָּא שְׁמַע: הַתּוֹלֵשׁ צֶמֶר מִבְּכוֹר תָּם, אַף עַל פִּי שֶׁנּוֹלַד בּוֹ מוּם, שְׁחָטוֹ - אָסוּר. טַעֲמָא דְּתוֹלֵשׁ, הָא נְתָלַשׁ - שָׁרֵי; וְכָל שֶׁכֵּן עוֹלָה, דִּלְאָ מַשְׁהֵי לָהּ! - הוּא הַדִּין אֲפִילּוּ נִתְלַשׁ נַמִי אָסוּר, וְהַאי דְּקָתָנֵי "תּוֹלֵשׁ" - לְהוֹדִיעֲךָ כֹּחוֹ דְּעַקְבָּיָא, דִּבְעַל מוּם - אֲפִילּוּ בְּתוֹלֵשׁ נַמִי שָׁרֵי. - וְהָאָנַן "נָשַׂר" תְּנַן! - תְּנָא "נָשַׂר" - לְהוֹדִיעֲךָ כֹּחַ דְּעַקְבָּיָא. דְּרַבָּנַן, תְּנָא "תּוֹלֵשׁ" - לְהוֹדִיעֲךָ כֹּחוֹ דְּעַקְבָּיָא. "צֶמֶר הַמְדוּלְדָּל" כו'. הֵיכִי דָּמֵי "אֵינוֹ נִרְאֶה עִם הַגִּיזָּה" אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: כָּל שֶׁעִיקָּרוֹ הָפוּךְ כְּלַפֵּי רֹאשׁוֹ. רַב נָתָן בַּר אוֹשַׁעְיָא אָמַר: כָּל שֶׁאֵינוֹ מִתְמַעֵךְ עִם הַגִּיזָּה. וְרֵישׁ לָקִישׁ מַאי טַעְמָא לָא אָמַר כְּרַב נָתָן בַּר אוֹשַׁעְיָא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, קָסָבַר רֵישׁ לָקִישׁ: לְפִי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְגִיזָּה בְּלֹא נִימִין הַמְדוּלְדָּלוֹת.

הדרן עלך הלוקח בהמה

משנה **עד כמה. ליטפל בבכור** — בזמן הזה, קודם שיתננו לכהן, שמוזהר לעכבו אצלו בעל כרחו ולפרנסו. **לא יתן לו** — בגמרא מפרש. **אם היה בעל מום** — ואומר לו הכהן בתוך הזמן: תנהו לי שאוכלנו — מותר. **בין תם** — בזמן שבית המקדש קיים. **בין בעל מום** — בזמן הזה.

גמרא **מלאתך ודמעך וגו'** — וסמיך ליה: "וכן תעשה לשורך לצאנך" וגו', ודרשינן הכי: "בכור בניך תתן לי" — וכן לצאנך. דכי היכי דבכור בניך מצותו לאחר שלשים, כדכתיב (במדבר יח): "ופדויו מבן חדש תפדה" — אף בכור צאן לאחר שלשים. "מלאתך ודמעך", דהיינו בכורים — כן לשורך. דכי היכי דבכורים לאחר חמשים, שהרי בפסח התבואה מתבשלת, ואין מביאין בכורים עד שיביאו שתי הלחם בעצרת, כדאמרינן בפרק "רבי ישמעאל" (מנחות סח,ב). **דמקדם לדמקדם** — "מלאתך ודמעך" קודמין בפסוק ראשון, הלכך דרשינן להו א"שורך" הקודם בפסוק שני. **ודמאחר** — "בכור בניך" דמאחר בפסוק ראשון — דרשינן ליה א"צאנך" המאוחר בפסוק שני. **דסמיך ליה לדסמיך** — ו"בכור בניך" סמיך אל "שורך". — דעשייה אחרת — דומיא דהך "בכור בניך" בעינן. **לא מסרך הכתוב אלא לחכמים** — הואיל ולא גילה לך שיעור עשייה שתוסיף, ודאי לחכמים מסרך שיפרשו לך הטעם, ואחריהם תלך. **טיפולה** = טרחתה. **ששיניה דקות** — ואינה יכולה לאכול עשב, ואם לא תהא עם האם — תמות. **שנראה ככהן המסייע בבית הגרנות** — לפי שבזמן הזה אין בכור ראוי לבלום עד שיפול בו מום. וכיון דעל ישראל רמיא ליטפל בו חמשים יום, ואמר ליה הכהן בתוך הזמן: "תנהו לי ואזוננו, ואף על פי שלא אהנה" — דומה כמי ששוכרו ומצילו מן הטורח, ובלבד שיתננו לו ולא לכהן אחר. ודומה לכהן שמסייע בבית הגרנות לדוש ולזרות כדי שיתנו לו התרומות. אבל אם היה בעל מום, ואמר: "תן לי שאוכלנו", הואיל וחזי ליה — לא הוי ככהן המסייע. **בבית הרועים** — אכהנים קאי, כדי ליתן להם הבכורות. **בבית הגרנות** — אכולהו קאי. כהנים — מפני תרומות, ולוים — משום מעשר ראשון, ועניים — משום מעשר עני. **בבית המטבחים** — אכהנים קאי, משום זרוע לחיים וקיבה. לקונסן — את הבעלי בתים. **מן הפטור על החיוב** — דשמא יהו להם שני סאין אחד של טבל גמור, ואחד הופרש ממנה לכהן המסייע. ואי אמרת ליה דהדרא ולפרוש מינה משום קנסא — סבר בעל הבית: טבל גמור הוא, ומפריש ממנה עלה דאידך, ואיהי פטורה מדאורייתא. אלא קנסא הוא.

הדרן עלך הלוקח בהמה

עַד כַּמָּה יִשְׂרָאֵל חַיָּבִין לְיַטֵּפֵל בַּבְּכוֹר בְּדָקָה - שְׁלֹשִׁים יוֹם, וּבִנְפָה - חֲמִשִּׁים יוֹם. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בְּדָקָה - שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים. אָמַר לוֹ הַכֹּהֵן בְּתוֹךְ הַזְּמַן: "תְּנֵהוּ לִי" - הֲרֵי זֶה לֹא יִתְּנֶנּוּ לוֹ. וְאִם בַּעַל מוּם הוּא, וְאָמַר לוֹ: "תְּנֵהוּ לִי שֶׁאוֹכְלֶנּוּ" - מוּתָּר. וּבְשָׁעַת הַמַּקְדֵּשׁ, אִם הָיָה תָּמִים, אָמַר לוֹ: "תֵּן וְאַקְרֶבְנּוּ" - מוּתָּר. הַבְּכוֹר נֶאֱכָל שָׁנָה בְּשָׁנָה, בֵּין תָּם בֵּין בַּעַל מוּם, שֶׁנֶּאֱמַר: "לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ תֹּאכְלֶנּוּ שָׁנָה בְּשָׁנָה". נוֹלַד לוֹ מוּם בְּתוֹךְ שְׁנָתוֹ - רַשַּׁאי לְקַיְּמוֹ כָּל שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. לְאַחַר שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ - אֵינוֹ רַשַּׁאי לְקַיְּמוֹ אֶלָּא שְׁלֹשִׁים יוֹם. **גמרא** מְנָהֲנֵי מִילֵּי אָמַר רַב בָּהֲנָא, דְּאָמַר קְרָא: "בְּכוֹר בָּנֶיךָ תִּתֵּן לִי" - "כֵּן תַּעֲשֶׂה לְצֹאנֶךָ". "מְלֵאתְךָ וְדִמְעֲךָ לֹא תְאַחֵר" - "כֵּן תַּעֲשֶׂה לְשׁוֹרְךָ". - אֵיפוֹךְ אֲנָא! - מִסְתַּבְּרָא: דִּמְקַדֵּם לְמִקְדַּם, דִּמְאַחַר - לְדִמְאַחַר. - אַדִּרַבָּה: דִּסְמִיךְ לֵיהּ - לְדִסְמִיךְ לֵיהּ! אֶלָּא אָמַר רָבָא: אָמַר קְרָא: "תַּעֲשֶׂה" - הוֹסִיף לְךָ הַכָּתוּב עֲשִׂיָּה אַחֶרֶת בְּשׁוֹרֶךָ. - וְאֵימָא: שִׁיתִּין! - לֹא מְסָרָךְ הַכָּתוּב אֶלָּא לַחֲכָמִים. תַּנְיָא נַמִי הָכִי: "בְּכוֹר בָּנֶיךָ תִּתֵּן לִי" - "כֵּן תַּעֲשֶׂה לְצֹאנֶךָ". יָכוֹל אַף לְשׁוֹרְךָ תַּלְמוּד לוֹמַר "תַּעֲשֶׂה" - הוֹסִיף לְךָ הַכָּתוּב עֲשִׂיָּה אַחֶרֶת בְּשׁוֹרֶךָ. לֹא מְסָרָךְ הַכָּתוּב אֶלָּא לַחֲכָמִים, מִכָּאן אָמְרוּ: עַד כַּמָּה יִשְׂרָאֵל חַיָּבִין לְהַטְפֵּל בַּבְּכוֹר בִּבְהֶמָה דַּקָּה - שְׁלֹשִׁים יוֹם, בִּנְפָה - חֲמִשִּׁים יוֹם. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בְּדַקָּה - שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים, מִפְּנֵי שֶׁטִּפּוּלָהּ מְרוּבֶּה. תָּנָא: מִפְּנֵי שֶׁשִּׁנֶּיהָ דַּקּוֹת. "אִם אָמַר לוֹ הַכֹּהֵן בְּתוֹךְ הַזְּמַן "תְּנֵהוּ לִי" - הֲרֵי זֶה לֹא יִתֵּן לוֹ". מַאי טַעְמָא אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאֶה כְּכֹהֵן הַמְסַיֵּעַ בְּבֵית הַגְּרָנוֹת. תָּנוּ רַבָּנַן: הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וְהָעֲנִיִּים, הַמְסַיְּעִים בְּבֵית הָרוֹעִים וּבְבֵית הַגְּרָנוֹת וּבְבֵית הַמִּטְבָּחַיִם - אֵין נוֹתְנִין לָהֶם תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר בִּשְׁכָרָן, וְאִם עוֹשִׂין כֵּן - חִילְּלוּ. וַעֲלֵיהֶן הַכָּתוּב אוֹמֵר: "שִׁחֲתָם בְּרִית הַלֵּוִי", וְאוֹמֵר: "וְאֶת קָדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא תְחַלֵּלוּ וְלֹא תָמוּתוּ". - מַאי "וְאוֹמֵר" - וְכִי תֵּימָא: מִיתָה לָא - תָּא שְׁמַע: "וְאֶת קָדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא תְחַלֵּלוּ וְלֹא תָמוּתוּ". וּבְקֹשׁוּ חֲכָמִים לְקוֹנְסָן וְלִהְיוֹת מַפְרִישִׁין עֲלֵיהֶן תְּרוּמָה מְשֻׁלֶּמֶת. וּמִפְּנֵי מָה לֹא קְנָסוּם - דִּלְמָא אָתֵי לְאַפְרוּשֵׁי מִן הַפְּטוּר עַל הַחִיּוּב. וּבְכוּלָּן יֵשׁ בָּהֶן

טובת הנאה — דבר מועט. ואם היה כהן נותן סלע כדי שיתננו לכהן אחר קרובו — אסור, כיון דלדידיה חזיא הוי — נראה בכהן המסייע. הכי גרסינן: **ותנא מאי טעמא לא אמר מתנות כהונה** — ולא גרס "ותנא קמא". בכולן יש בהן טובת הנאה, ומפרש: כגון ישראל שהפריש תרומה מכריו. מאי טעמא לא אמר נמי: או טבח שהפריש מתנותיו, ורועה שהיו לו בכורות **אמר לך תרומה** — היינו טעמא דשריא טובת הנאה דידה — דקדושת הגוף היא. דכולי עלמא ידעי דלא נפקא לחולין, ולא אתי האי כהן דיהב אבי אמו הסלע בגיניה למיטעי ולמנהג בה ענין חול, ולמימר: איתחלא לה בהאי סלע דיהב ליה אבי אמו. **אבל הני מתנות בכור דקדושת דמים נינהו** — דאם רצה כהן למכור בשר בכור וזרוע ולחיים וקיבה, מוכרן לישראל, ותו לא בעי ליה לישראל למיכלינהו בצלי ובחרדל כי היכי דעביד כהן. הילכך אתי האי כהן למיטעי בהון, וסבר: כיון דבני קנין נינהו. **תיתחל קדושתייהו אארבעה זוזי** — דיהיב אבי אמו, דהיינו ארבעה זוזי, ואתי למינהג בהו מנהג דחולין, שלא יאכלם בצלי ובחרדל כדינם המפורש בפרק "הזרוע והלחיים והקיבה" (חולין קלב,ב). ומשום הכי לא תנינהו. והאי דנקט "ובכולן" — הכי קאמר: ובכולן, התרומות והמעשרות, יש בהן טובת הנאה. **תרומת חוצה לארץ** — דרבנן היא, ויכול ליתנם לכהן המסייע. **לשמעיה** — כהן. **בטילה ברוב** — לאוכלה לזר, ולא בעינן אחד ומאה. ולאחר שעירבה ברוב חולין — יכול לאכול זר, או כהן בימי טומאה לאחר שביטלה. **רבה** — כהן היה, דמדבית עלי קאתי [ראש השנה יח,א]. **חמרא דתרומה** — דחוצה לארץ. — הטבל, וישייר כדי תרומה, ויפרישנה באחרונה. **טומאה יוצאת מגופו** — כגון זב וזבה ונדה ובעל קרי. אבל לטמא מת שריא. **בנגיעה לית לן בה** — ואף על גב שמטמאה — לא איכפת לן, דאינו מוזהר עליה לשומרה שלא יטמאנה. **הילכך** — דבנגיעה אינו מוזהר, נדה קוצה לה חלה ואביל לה. **כהן קטן** — ולא גדול, מפני שהטומאה יצאה עליו מגופו. ואם טבל לקריו הרי הוא כקטן. לישנא אחרינא: להכי נקט כהן קטן — שלא ראה קרי ולא יצאה טומאה מגופו. ובשאלתות דרב אחאי מפרש הכי. **בריש מסא** — פורגו"ן. דכמה דאפשר לאיזדהורי מזדהרא מליגע בה, מאחר שקראה לה שם. **כהן גדול** — כהן שהגיע לכלל מצות. [**לאפנויי** — לנקבים]. **מהו שיטבול ויאכל תרומת חוצה לארץ** — בלא הערב שמש.

וכי

טוֹבַת הֲנָאָה לַבְּעָלִים. כֵּיצַד יִשְׂרָאֵל שֶׁהִפְרִישׁ תְּרוּמָה מִבֶּרְיוֹ, וּמָצָאוֹ יִשְׂרָאֵל אַחֵר וְאָמַר לוֹ: "הֵא לְךָ סֶלַע זֶה, וּתְנֵהוּ לְבֶן בִּתִּי כֹּהֵן" - מוּתָּר. אִם הָיָה כֹּהֵן לְכֹהֵן - אָסוּר. - וְתָנָא, מַאי טַעְמָא לָא קָאָמַר מַתְּנוֹת כְּהוּנָּה - אָמַר לָךְ: תְּרוּמָה, דִּקְדוּשַׁת הַגּוּף הִיא, דְּכֵיוָן דְּלָא מִתְחַלְּא - לָא אָתֵי לְמִיטְעֵי בָּהּ. הָנֵי, כֵּיוָן דִּקְדוּשַׁת דָּמִים נִינְהוּ - אָתֵי לְמִיטְעֵי בְּהוֹן דְּבַר מִיתְחַל קְדוּשָׁתַיְיהוּ אַאַרְבָּעָה זוּזֵי, וְאָתָא לְמִינְהַג בָּהֶן מִנְהַג דְּחוּלִּין. אָמַר רָבָא: תְּרוּמַת חוּצָה לָאָרֶץ - אֵין בָּהּ מְשׁוּם כֹּהֵן הַמְסַיֵּעַ בְּבֵית הַגָּרְנוֹת. רַב חָמָא יָהֵיב לֵיהּ לְשַׁמָּעֵיהּ. אָמַר שְׁמוּאֵל: תְּרוּמַת חוּצָה לָאָרֶץ - בְּטֵילָה בְּרוֹב. רַבָּה מְבַטְּלָהּ בְּרוֹב וְאוֹכֵל לָהּ בִּימֵי טוּמְאָתוֹ. רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ, כִּי מִתְרַמֵּי לֵיהּ חַמְרָא דִּתְרוּמָה, הֲוָה רָמֵי תְּרֵי נַטְלֵי דְּחוּלִּין, וַחֲדָא נַטְלָא דִּתְרוּמָה, וְשָׁקֵיל חַד. מִיקָּן וְאֵילָךְ - רָמֵי חֲדָא וְשָׁקֵיל חֲדָא. וְאָמַר שְׁמוּאֵל: תְּרוּמַת חוּצָה לָאָרֶץ - אוֹכֵל וְהוֹלֵךְ וְאַחַר כָּךְ מַפְרִישׁ. וְאָמַר שְׁמוּאֵל: אֵין תְּרוּמַת חוּצָה לָאָרֶץ אֶסוּרָה אֶלָּא בְּמִי שֶׁהַטּוּמְאָה יוֹצְאָה עָלָיו מִגּוּפוֹ. וְהָנֵי מִילֵּי - בַּאֲכִילָה, אֲבָל בִּנְגִיעָה - לֵית לָן בָּהּ. אָמַר רָבִינָא: הִילְכָךְ, נָדָה קוֹצָה חַלָּה, וְאוֹכֵל לָהּ כֹּהֵן קָטָן. וְאִי לֵיכָּא כֹּהֵן קָטָן - שָׁקְלָה לָהּ בְּרִישׁ מַסָּא, וְשָׁדְיָא בְּתַנּוּרָא, וַהֲדַר מַפְרְשָׁא חַלָּה אַחֲרִיתִי, כִּי הֵיכִי דְּלָא תִּשְׁתַּכַּח תּוֹרַת חַלָּה, וְאוֹכֵל לָהּ כֹּהֵן גָּדוֹל. רַב נַחְמָן וְרַב עַמְרָם וְרַמֵּי בַּר חָמָא הֲווּ קָאָזְלִי בְּאַרְבָּא, סָלֵיק רַב עַמְרָם לְאַפְנוּיֵי, אֲתַאי הַהִיא אִיתְּתָא עֲלַת קַמַּיְיהוּ, אָמְרָה לְהוּ: טְמֵא מֵת מַהוּ שֶׁיִּטְבּוֹל וְאוֹכֵל תְּרוּמַת חוּצָה לָאָרֶץ אֲמַר לֵיהּ רַב נַחְמָן לְרַמֵּי בַּר חָמָא:

וכי

שהטבילוה קודם לאמה לסוכה שמן של תרומה! ונראה לרבינו יצחק מתוך כך, דאין לחלה זו שיעור, ולפי שדבר מועט הוא נותנה לכהן קטן. והכי משמע לישנא ד"שקליה בריש מסא", שהדבר מועט הוא. ואף על גב דלא מזכיר לה אלא גבי שריפה, מכל מקום משמע דההיא נמי דנותנה לקטן דבר מועט, וגם אותה שנשרפת הוצרך להזכיר "בריש מסא" לפי שבה משליכה בתנור. אבל תרומה שלהם שהיתה מן התבואה — לא היתה ראויה כל כך לינתן לכהן קטן, אפילו לא היה לה שיעור, שקטן היה מאבדה, ובן יין ושמן. ועוד יש לומר, שהתרומה יש לה שיעור — כגון תרומת מעשר. **בריש** מסא ושדי לה בתנורא — פירש בקונטרס: דכמה דאפשר לאזדהורי מליגע בה מאחר שקרא עליה שם, מיזדהר. וקשיא לפירושו, דהא בנגיעה אמרו דלית לן בה, ולגמרי שרי ליגע! אלא נקט "בריש מסא" לפי שדרך להפך בו גחלים ועצים, כמו שפירש בקונטרס "מסא" — פורג"א בלע"ז, ויכול להכניס יפה יפה החלה בתנור בתוך האור. ונראה ד"מסא" היינו מרדא שרודין בו את הפת, כדמשמע בתענית (כה,א) גבי דביתהו דרבי חנינא דקאמר לה שיבבתה: אייתי מסא, דקא חרכא ריפתא. וקאמרינן התם: אף היא להביא מרדא נבנסה. אבל מתארא יכול להיות פורגו"ן, כמו שפירש הקונטרס בפרק קמא דחגיגה (ד,ב) גבי [מרים] מגדלא דרדקי שקלתיה למתארא וקא מהדרא תנורא — שהיתה אוחזת האוד של תנור שקורין [פורגו"ן ו]מכבדת את התנור. ולפי שיש דברים שאין מתחייבין בחלה עד לאחר אפייה, כגון סופגנין ודובשנין בפרק "כל שעה" (פסחים לז,א), וכדאמר: טחנה לשה ואפאה והפריש ממנה חלה — נקט שקיל לה בריש מסא, דכשבא לרדותה שורפה ומשליכה באש בראש המרא עצמה. **פסק** והדר מפרשא חלה אחריתי — משמע שלא החמירו להפריש חלה שניה אלא היכא דליכא כהן קטן. ולא כהנהו מקומות דקתני במסכת חלה (פרק ד משנה ח) שלעולם מפרישין שתי חלות, אחת לאור ואחת לכהן. דאותן מקומות קרובין לארץ ישראל, ומתחזיא חלה דידהו כחלת הארץ טמאה, וטעונה שריפה, דגזרו עליה שלא לאוכלה אפילו כהן טהור גמור מחמת שהיא טמאה. ולכך מפרישין לעולם של אור, וחלה שניה שלא תשתכח תורת חלה, כדמפרש נמי הכא. אבל כאן — בבבל, שזה רחוק מארץ ישראל, ולא מתחזיא חלה דידהו כחלת הארץ טמאה, ולא גזרו עליו שום איסור מחמת טומאה עצמה, ולכך התירוה גם לכהן טמא כיון דלא יוצאה עליו מגופו, וגם התירו לבטל ברוב. והשניה אוכל כהן גדול אפילו זב, דלא מפליג הכא כלל. דאף על גב דבחלה שניה דהתם תנן (שם): ואסורה לזבין ולזבות ולנדות וליולדות — ואין ללמוד דהא דהכא לאוסרה לזבים ולזבות, שהיא בבבל רחוק מארץ ישראל, וגם אינה טעונה להפריש אלא היכא דליכא כהן, ממקומות הקרובים, הקבועים להפריש שתי חלות לעולם. ויש פירושים שמוגה בהם, "דהך חלה אחריתי דהכא — אין קורא עליה שם חלה, דלית ליה תורת חלה". ומסתברא דאינה

מדמעת

מקומות צריך לחלק בדברים. כי ההיא דפסחים ברישׁ "מקום שנהגו" (נא,א) גבי הנהו דמפרשו חלתא מארוזא, דאמרינן דאי רובא לאו אורז אבלי — ניכלה זר באנפייהו, דלמא אתו לאפרושי מן הפטור על החיוב. ובפרק קמא דיומא (י,א) גבי סוכת החג בחג חייבת [בעירוב] ובמזוזה ובמעשר, דקאמר התם דמדאורייתא קאמר, דאי מדרבנן — דלמא אתא לאפרושי מן הפטור על החיוב. ובדמאי הלוקח מן גוי, למאן דאמר יש קנין — חייבו חכמים, ולא חשו לכך. **ואתי** למינהג בהו מנהג דחולין — ובעינן (ובחים כח,א) למשחה ולגדולה כדרך שהמלכים אוכלין בצלי ובחרדל. ובכל מתנות כתיב "למשחה", אפילו בזרוע ובלחיים ובקיבה, כדמשמע הכא. וגבי תרומה לא מצינו שיצריך בשום אבילה בגדולה, דשמא לא שייך גדולה אלא בבשר. **תרומת** חוצה לארץ בטלה ברוב — להתירה לכהן טמא קאמר, כדקאמר: רבה מבטל לה ברוב (ואפילו) בימי טומאתו. ולא כמו שפירש הקונטרס: לאוכלה זר, ולא בעיא אחד ומאה. דבהדיא מוכח במנחות בפרק "רבי ישמעאל" (סז,א) דאסורות לזר, גבי חלת גוי בארץ ותרומתו בחוצה לארץ — מודיעין אותו שהוא פטור, חלתו נאכלת לזרים, ותרומתו אינה מדמעת. דדייק התם: הא דישראל — מדמעת. משמע דאינה עולה לאכול לזרים אלא באחד ומאה.

רבה מבטל לה ברוב כו' — "רבה" גרס, שהיה כהן, דאמרינן: רבה מדבית עלי קאתי. אבל רבא לא היה כהן, כדמוכח בפרק "הזרוע" (חולין קלג,א) דאמר ליה רבא לשמעיה: זבי לי מתנות כו'. **אוכל** והולך ואחר כך מפריש — משמע דלא בעי מוקף. מיהו הייתי יכול לפרש, שבאחרונה לאחר שיפריש התרומה ישאר מְבֶּרְיוֹ שיתקיים בו מוקף. אבל בקונטרס פירש דאוכל והולך, וישייר כדי תרומה, ויפרישנה באחרונה. **הילכך** נדה קוצה לה חלה ואביל לה כהן קטן — יש קצת תימה: אמאי נקט כהן קטן? והלא אפילו גדול יכול לאוכלה אחר שטובל וטהר מקריו. ואי משום טורח טבילה — והלא גם בארץ ישראל טובלין לתרומה. וגם בבבל היו טובלים לתרומת חוצה לארץ, כדמשמע לעיל, דלא אביל לה רבה ברוב אלא בימי טומאתו, ובריש "בנות כותים" (נדה לב,א)

מדמעת, דאף על גב דתרומת חוצה לארץ מדמעת, כדתניא במנחות בפרק "רבי ישמעאל" (דף סז,א). ושמא אפילו השניה במקומות השנויים במשנה אינה מדמעת. ונראה לרבי, דבין הכא ובין התם, אף במקום שהחמירו להפריש חלה שניה — לא החמירו להפריש שתי תרומות, דהא לא מצריך במשנה להפריש שתים אלא בחלות. ויש ליתן טעם, שבחלה יש יותר לחוש שלא תשתכח משום דשייכא בכל אדם המגלגל עסתו, אבל תרומה — אין רגילין בה אלא בעלי קרקעות וממרחי תבואות. **וכי** הזאה יש לנו — ולא היה נראה לומר שכשנטמאין במת היו הולכין ומזין בארץ וחוזרים ואוכלים בתרומה, דמשום טומאת חוצה לארץ לא חשו בחלת חוצה לארץ. אבל בכל הטומאות דאורייתא אסור כל זמן שלא טבל, כיון דמן התורה אפילו לחולין. כי אין סברא שתקנו חלת כהן בחוצה לארץ, שאין יכול לאוכלה אלא אם כן ילך ויזה בארץ ישראל. ומטומאת המת אי אפשר להזהר, דאף על גב דצריכין ליזהר מחמת כהונתם, מכל מקום מטומאת חרב שהיא כחלל אפילו על ידי אהל, כדמוכח בנזיר בפרק "כהן גדול" (נג,ב) שמאהיל על חרב כמאהיל על המת, ובריש אהלות מוכח שהשפוד נעשה כחלל על ידי אהל המת — מאותם לא היו יכולים ליזהר. וגם אין צריכין לפרוש כממת, כדתניא ברישׁ תוספתא דאהלות: כל טומאת המת שאין הנזיר מגלח עליה — אין כהן מוזהר עליה. ולהכי מסתברא שבלא הזאה וטבילה היו אוכלין אותה. וצריך לפרש מתוך הלכה זו, דהא דתנן במסכת חלה (פרק ד משנה ח): מן הנהר עד אמנון ולפנים שתי חלות, אחת לאור ואחת לכהן כו'. וטבול יום אוכלה, רבי יוסי אומר: אין צריך טבילה. ואסורה לזרים כו' — בטבול יום דבעל קרי מיירי, ושרי בלא הערב שמש אף על פי שטומאה יוצאה עליו מגופו. דאי בטמא מת — וכי הזאה יש לנו? ורבי יוסי אומר: אפילו בעל קרי אין צריך טבילה. תדע, מדקתני סיפא: ואסורה לזבים ולזבות לנדות וליולדות, ולא חשיב בעל קרי. וההיא דסיפא לא צריכא אלא לרבי יוסי, כדקאמר בירושלמי: לרבי יוסי נצרכא. אף על פי שכתוב בה "לרבי יהודה", דומה טעות סופר, ו"לרבי יוסי" גרסינן. ואגב גררא אפרש תחלה המשנה (שם), דתנן: שלש ארצות לחלה, מארץ ישראל עד כזיב — חלה אחת. מכזיב עד הנהר ועד אמנום — שתי חלות, אחת לאור ואחת לכהן, של אור יש לה שיעור, ושל כהן אין לה שיעור. שמקום טומאה הוא, ואין יכולין לשמור עצמן ופירותיהם בטהרה מחמת שסמוך הוא לארץ העמים, וחלותיהן טעונות שריפה. ולכך מפרישין שתי חלות, אחת לאור — שהיא חלה טמאה דאורייתא, שפירותיהן גדילין בארץ ישראל, ואחת לכהן — שלא תשתכח תורת חלה. ושל אור יש לה שיעור — כדמפרש בירושלמי: מפני שהוא מדברי תורה, ושל כהן אין לה שיעור — מפני שהוא מדברי סופרים. והדר קתני: ומן אמנום ולפנים שתי חלות, אחת לאור ואחת לכהן, של אור אין לה שיעור, ושל כהן יש לה שיעור. ומפרש בירושלמי: ושל אור אין לה שיעור — מפני שהיא נשרפת. ושתיהן מדברי סופרים. והדר קתני: וטבול יום אוכלה, רבי יוסי אומר: אין צריך טבילה. ואסורה לזבים ולזבות לנדות וליולדות, ונאכלת עם הזר על השלחן, וניתנת לכל כהן. והיא המשנה דמייתי בריש "כל הבשר" (חולין קד,א), אלא שהתלמוד מביאה שם בקוצר. וכן דרך התלמוד להאריך ולקצר כשמביא משניות מטהרות ומזרעים, ומשנה הלשון כפי הצורך. כי ההיא דסבק ביאה שמביא התלמוד (פסחים י,א) על משנת נכנס לבקעה, והיא שנויה על משנה אחרת שלמעלה הימנה בסמוך לה במסכת טהרות. וכן משנה במסכת ערלה שמביא ב"השוכר את הפועל" במסכת עבודה זרה (סח,ב): בערלה ובכלאי הכרם מצטרפין, רבי שמעון אומר: אין מצטרפין. והיא שנויה באורך במסכת ערלה (פרק ב משנה א) והתלמוד מקצר שם במסכת עבודה זרה. כי אין לומר שאותה משנה שמביא שם זו היא אותה שלמעלה שנויה בקוצר פרק "קדשי מזבח" (מעילה יח,א), כי אין פירושם שוה. כמו שפירש רבינו תם, שאותה של מעלה — בצרוף לכזית ולמלקות, דומיא דכל הנהו של אותו הפרק. ואותה שמביא במסכת עבודה זרה מיירי לנתינת טעם, ולאסור במאתים בתערובתה, כדמוכח גופה דמתניתין דערלה, ודוק ותשכח. ולהכי מייתי במסכת עבודה זרה ראיה ממנה דאיסור ואיסור לא מצטרפין לרבי שמעון לנתינת טעם ולחמץ. דפירש מילתיה דרבי שמעון, דקתני עלה: רבי שמעון אומר אין מצטרפין — היינו ליתן טעם, דבהכי איירי תנא קמא. ומילתיה דרבי שמעון דמעילה מפורשת בגמרא דמעילה (יח,א): "אין מצטרפין" — אין צריך צירוף, דכל שהוא למכות. והאי "וניתנת לכל כהן" הוי פירושא — לכל כהן, אפילו לכהן עם הארץ, אף על פי שתרומת (עם) הארץ אינה ניתנת אלא לכהן חבר שישמרנה בטהרה. ובתרומת חוץ לארץ לא גזרו שמא יאכלה בימי טומאתו. וכן משמע דומיא דמה ששנינו אחר משנה זו: ואלו ניתנין לכל כהן, וחשיב בהדייהו הזרוע והלחיים והקבה וראשית הגז וכיוצא בהן, מידי דלא שייך בהו איסור טומאה. ומכל מקום, אם יש חבר ועם הארץ — לא יתן לעם הארץ, כדאמר בפרק "הזרוע" (חולין קל,ב): מנין שאין נותנין מתנה לכהן עם הארץ — שנאמר "לתת מנת למחזיקים תורת ה'", מחזיק בתורת ה' יש לו מנת, ושאין מחזיק אין לו מנת. ולא כמו שפירש הקונטרס ב"כל הבשר" (שם קד,ב), ד"לכל כהן" אתא לאשמועינן שאפילו אין מחזיק יתנו לו חלת חוץ לארץ. דהא משנה שאחר זו אי אפשר לומר כן, דקחשיב בה מתנות, דאמרי עלייהו שאין ניתנות אלא למחזיקים. אלא ודאי היכא חבר מיירי הכא. אי נמי, אפילו איכא חבר אלא שאינו צריך למתנות — יתנו לעם הארץ עני, שמצווים להחיותו. שאם לא יתנו לו — יצטרכו ליתן לו חולין. והשתא דפרישית הא דקתני: טבול יום אוכלה — היינו טבול יום (קא בעי לה), ולא בעי הערב שמש, ואף על פי שטומאה יוצאה עליו מגופו — נראה לומר דהוא הדין חלת האור בבבל. ודידן, אף על פי שאסורה למי שטומאה יוצאה מגופו — לא בעיא הערב שמש. ואין להחמיר יותר מחלת כהן דהויא משנה. ומאן דמחמיר בה לאוסרה בטומאת שרץ — שרי לטמא שרץ לאחר טבילה. ומיהו אין ראיה כל כך, כי שמא אף על פי שהחמירו בה בטמא שרץ קודם טבילה, כמו בבעל קרי, בטבול יום דשרץ שמא הקילו בה יותר. ובהלכות גדולות כתוב בהלכות חלה: אמר רבינא הילכך נדה קוצה לה חלה ואכיל לה כהן קטן או מאן דטביל לקריו. ועוד כתוב בהלכות גדולות, דחלה בארץ ישראל — אין מפרישין אלא חלה אחת, ושורפין אותה. ונראה, דעבשיו כיון ששורפין אותה לפי שאין להם הזאה — בכל ארץ ישראל צריך להפריש שניה, כמו מכזיב עד הנהר ועד אמנום, שמפריש חלה שניה שלא תשתכח תורת חלה. **ולית** הלכתא כוותיה — בהא דמצריך טבילה, אלא אפילו טבילה לא בעי. ולשון הקונטרס לא משמע כן. **שנה** בשנה איזהו שנה שנכנסת בחברתה — גבי "בשכיר שנה בשנה" (ויקרא כה) — שכירות של שנה זו אין משתלם אלא בשנה אחרת (בבא מציעא סה,א). דרשינן בכל חד מעניינא דקרא, דגבי מעשר דכתיב "שנה בשנה", דדרשינן לקמן (נג,ב): שאין מתעשר מן החדש על הישן ומן הישן על החדש. וצריך לאוקמא הך שמעתא דשנה בלא רגלים, שברגלים לחודייהו בכל שנה איכא "בל תאחר", כדאמר בפרק קמא דראש השנה (ו,ב). ואם תאמר: והא מיבעי לכדדרשינן בתמורה פרק "ואלו קדשים" בסופו (כא,ב): ואין נפסל משנה לחברתה. ובן עזאי דריש בפרק שני דזבחים (כט,א) ובפרק קמא דראש השנה (ו,א): "המקריב אותו לא ירצה" — אותו ב"לא ירצה", ואין מאחר נדרו ב"לא ירצה". ומצריך התם תרי קראי, חד לבכור וחד לשאר קדשים! ויש לומר: דהך דשמעתין דהכא נפקא ליה מדאחרים דהתם בזבחים (כט,א), ובראש השנה (ה,ב) ובתמורה (כא,ב): מקיש בכור למעשר, מה מעשר אינו נפסל משנה לחברתה כו'. ובתמורה (שם,ב) נמי קאמר דאחרים מוקמי קרא ד"תאכלנו שנה בשנה" לדהכא, והנהו דהכא נמי סברי כאחרים. [שייך לעמוד הבא] **הוה** אמינא בחזה ושוק של תודה — לרבי עקיבא לית ליה כי הך סברא בסוף "איזהו מקומן" (זבחים נז,א). ומפרש דהתם פליגי בהימנו ודבר אחר אי הוי היקש או לא. שלא

וְכִי הַזָּאָה יֵשׁ לָנוּ אָמַר לֵיהּ רָמִי בַּר חָמָא: לָא לֵיחוּשׁ לֵיהּ לְסָבָא אַדְּהָכִי אֲתָא רַב עַמְרָם, אָמַר לְהוּ, הָכִי אָמַר רַב: טְמֵא מֵת טוֹבֵל וְאוֹכֵל בִּתְרוּמַת חוּצָה לָאָרֶץ. וְלֵית הִלְכְתָא כְּוָותֵיהּ; דְּאָמַר מָר זוּטְרָא מִשְׁמֵיהּ דְּרַב שֵׁשֶׁת: טְמֵא שֶׁרֶץ טוֹבֵל וְאוֹכֵל בִּתְרוּמַת חוּצָה לָאָרֶץ, וְלֵית הִלְכְתָא כְּוָותֵיהּ. "בְּכוֹר נֶאֱכָל שָׁנָה בְּשָׁנָה" כו'. מִדְּקָאָמַר "נוֹלַד בּוֹ מוּם בִּתּוֹךְ שְׁנָתוֹ" - לְמֵימְרָא דִּילְשָׁנָה דִּידֵיהּ מָנֵינַן. מְנָא הָנֵי מִילֵּי דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, דְּאָמַר קְרָא: "לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ תֹּאכְלֶנּוּ שָׁנָה בְּשָׁנָה", אֵיזֹהִי שָׁנָה שֶׁנִּכְנֶסֶת בַּחֲבֶרְתָּהּ - הֱוֵי אוֹמֵר: שָׁנָה שֶׁל בְּכוֹר. דְּבֵי רַב תָּנָא: "שָׁנָה בְּשָׁנָה" - יוֹם אֶחָד בְּשָׁנָה זוֹ וְיוֹם אֶחָד בְּשָׁנָה זוֹ, לִימֵּד עַל הַבְּכוֹר שֶׁנֶּאֱכָל לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד. דְּבֵי רַב מְנָא לְהוּ - יָלְפִי מִקְּדָשִׁים. - וְקָדָשִׁים גּוּפַיְיהוּ מְנָלַן אָמַר רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב: אָמַר קְרָא "פֶּבֶשׂ בֶּן שְׁנָתוֹ" - שְׁנָתוֹ שֶׁלּוֹ, וְלֹא שָׁנָה שֶׁל מִנְיַן עוֹלָם. וְרַב, נֶאֱכָל לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד, מְנָא לֵיהּ - נָפְקָא לֵיהּ מִ"וּבְשָׂרָם יִהְיֶה לָךְ כַּחֲזֵה הַתְּנוּפָה וּכְשׁוֹק הַיָּמִין" - הִקִּישׁוֹ הַכָּתוּב לְחָזֶה וְשׁוֹק שֶׁל שְׁלָמִים, מַה לְּהַלָּן - שְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד, אַף כָּאן - שְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד. ואידך:

ואידך

וכי הזאה יש לנו — בזמן הזה דכיון דאין עכשיו הזאה בזמן הזה, הערב שמש נמי לא בעי. **לא** ליחוש ליה **לסבא** — בתמיה. וכי לא נחוש לכבוד רב עמרם שאינו בכאן ואין טוב להורות שום הוראה עד שיבא. **טובל ואוכל** — ואין צריך הערב שמש. **ולית הלכתא** כוותיה — התלמוד קמהדר ליה. **דלישנה דידיה** מנינן — דאם נולד הבכור בניסן, רשאי לקיימו עד ניסן אחר, ולא אמרינן: מתשרי ששלמה שנת מנין עולם — שלמה נמי שנת הבכור. **זו שנה של בכור** — כלומר, דכי אזלת אחר שנת הבכור, היא נבנסת בחברתה. דכי הוי לבכור שנה אחת — נכנסה שניה למנין עולם מתשרי. **יום אחד בשנה זו** — דכי שוחטו ביום אחרון לשנתו — יכול לאוכלו אותו היום, ויום המחרת שהוא משנה שניה, דהיינו שני ימים. **ולדבי רב מנא** להו — דלשנה דידיה מנינן. **מקדשים** — משאר קדשים הבאים בני שנה, דכתיב בהו "כבש בן שנתו". **ובשרם יהיה לך כחזה התנופה** — בבכור מישתעי, בסדר "ויקח קרח". [מכאן שייך לעמוד הבא] תודה אינה נאכלת אלא ליום ולילה. והמורם ממנה, דהיינו חזה ושוק, כיוצא בה הוא.

ואידך — דמפיק מ"ובשרם יהיה לך" וגו' — ההוא ודאי בחזה ושוק דתודה מישתעי. אלא שני ימים נפקא ליה מ"יהיה לך", דמשמע הויה אחרת לבר מזו. **שלא מצינו בכל התורה כולה** — שיתננו לכהן. אלא מרבויא דהאי "יהיה לך" נפקא. **ואידך** — דמפיק מ"יהיה לך" שני ימים ולילה אחת, בכור בעל מום שנותן לכהן — מ"ובשרם יהיה לך" נפקא, לשון רבים, משמע: אחד תם ואחד בעל מום. **ואידך** — "ובשרם" לא משמע אלא תמימים. והא דנקט לשון רבים — דאבכורות דכולהו ישראל קאי. **ולאחר שנתו נמי שלשים יום** — אף על גב דמום בתוך שנתו נולד טובא. **כל שנים עשר חדש** — עד שיהו לו שנים עשר חדש משנולד. **היכא דנולד בו מום** — לאחר שנתו — רשאי לקיימו שלשים יום משנולד המום. ד"לאחר שנתו" דמתניתין הכי קאמר: ואם לאחר שנתו נולד המום — יקיימנו שלשים יום. **בזמן הזה** — שאין תם ראוי לכלום. **עד שלא נראה להראותו לחכם** — שלא נפל בו מום. אחר שנתו. **אינו רשאי לקיימו אפילו יום אחד** — וקא סלקא דעתך אנולד בו מום בתוך שנתו קאי. וקתני: אבל מפני השבת אבידה לבעלים, דהיינו כהן, דשמא אם ביד ישראל הוי האי בכור לא משכח כהן למיתבי ליה, ואי שחיט ליה יסריח הבשר — אמרו: רשאי לקיימו שלשים יום, ואי לא משכח כהן — שוחטו ומולחו עד שימצא כהן. אלמא, שלשים יום דקאמר — אנולד מום בתוך שנתו קאי. **עדיין תיבעי** — דברייתא גופה איכא לספוקא. דאיכא למימר, הא דקתני: לאחר שנתו אין רשאי לקיימו כו' — הכי קאמר: נולד בו לאחר שנתו אין רשאי לקיימו כו', ועלה קאי: אבל מפני השבת אבידה כו'. **או דלמא קודם שנתו** — כלומר, אם נולד מום קודם שנתו נמי קאמר דלאחר שנתו שלשים יום. **משלימין לו חמשה עשר אחר שנתו** — אלמא, שלשים יום דקתני מתניתין — אנולד בו מום לאחר שנתו קאי. דאי נולד המום בתוך שנתו אפילו יום אחד — ליכא למימר דניתב ליה אחר שנתו שלשים יום, דלית ליה אלא השלמה כדקתני בברייתא. ושמעינן מינה דאי בתוך שנתו נולד המום חדש או חדשים — רשאי לקיימו עד שנתו, דהא כתיב "שנה", ואי לאחר שנה נולד מום, או קרוב לסיום שנתו — יהבינן ליה שלשים יום משנולד המום. **נותנין לו שלשים יום** — אם נולד מום אחר שנתו. **שנה בשנה** — שתי שנים משמע. שלשים יום בשנה חשובין שנה לדברי הכל, בפירקא קמא דראש השנה (י,ב). **השלמה אין מיהבא לא** — מיהבא שלשים יום שלימים לא יהבינן. **משנה והראה מומו** — לאחר שחיטה ונמצא קבוע. **גמרא** דוקין — טייל"א, כמו "הנוטה כדוק שמים" (ישעיהו מ). **משתנין** — מפני צער מיתה משתנה העין. ואף על גב דהשתא מיתחזי קבוע, אי הוה חזי ליה מחיים הוה מיתחזי עובר. **שבגוף** — כגון נסדקה אזנו. **מפני המשתנין** — כלומר, מפני דוקין שבעין, שמשתנין, גזירה למומין שבגוף אף על פי שאין משתנין.

מתניתין

וְאִידָךְ: אִי מֵהָתָם, אֵיפָא לְמֵימַר: חֲזֵה וְשׁוֹק שֶׁל תּוֹדָה. - וְאִידָךְ: אָמַר קְרָא: "לְךָ יִהְיֶה" - הוֹסִיף לְךָ הַכָּתוּב הֲוָיָה אַחֶרֶת בְּבְכוֹר. - וְאִידָךְ: הָא מֵהָתָם אֵיפָא לְמֵימַר: הַאי "יִהְיֶה לְךָ" - לִימֵּד עַל בְּכוֹר בַּעַל מוּם שֶׁנּוֹתְנוֹ לַכֹּהֵן, שֶׁלֹּא מָצִינוּ לוֹ בְּכָל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ. - וְאִידָךְ: אָמַר "וּבְשָׂרָם" - אֶחָד תָּם וְאֶחָד בַּעַל מוּם. - וְאִידָךְ: "וּבְשָׂרָם" דְּהָנֵי בְּכוֹרוֹת דִּכוּלְּהוּ יִשְׂרְאֵל קָאָמַר. "נוֹלַד לוֹ מוּם בְּתוֹךְ שְׁנָתוֹ רַשַּׁאי לְקַיְּימוֹ כָּל שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ". אִיבַּעֲיָא לְהוּ: הֵיכִי קָאָמַר נוֹלַד לוֹ בְּתוֹךְ שְׁנָתוֹ - רַשַּׁאי לְקַיְּימוֹ כָּל שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, וּלְאַחַר שְׁנָתוֹ - נַמִּי שְׁלֹשִׁים. אוֹ דִלְמָא: הֵיכָא דְּנוֹלַד בּוֹ מוּם בְּתוֹךְ שְׁנָתוֹ - רַשַּׁאי לְקַיְּימוֹ כָּל שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ וְתוּ לָא, וְהֵיכָא דְּנוֹלַד לוֹ אַחַר שְׁנָתוֹ - אֵינוֹ רַשַּׁאי לְקַיְּימוֹ אֶלָּא שְׁלֹשִׁים יָמִים שֶׁמַּע, דְּתַנְיָא: בְּכוֹר בְּזְמַן הַזֶּה, עַד שֶׁלֹּא נִרְאָה לְהַרְאוֹתוֹ לְחָכָם - רַשַּׁאי לְקַיְּימוֹ שְׁתַּיִם וְשָׁלֹשׁ שָׁנִים. וּמִשֶּׁנִּרְאָה לְהַרְאוֹתוֹ לְחָכָם, נוֹלַד לוֹ מוּם בְּתוֹךְ שְׁנָתוֹ - רַשַּׁאי לְקַיְּימוֹ כָּל שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, אַחַר שְׁנָתוֹ, אֵינוֹ רַשַּׁאי לְקַיְּימוֹ אֶפִילּוּ יוֹם אֶחָד, וַאֲפִילּוּ שָׁעָה אַחַת, אֲבָל מִפְּנֵי הַשָּׁבַת אֲבֵידָה לַבְּעָלִים אָמְרוּ: רַשַּׁאי לְקַיְּימוֹ שְׁלֹשִׁים יוֹם. - וַעֲדַיִין תִּיבָּעֵי לִי: שְׁלֹשִׁים יוֹם אַחַר שְׁנָתוֹ, אוֹ דִלְמָא קוֹדֶם שְׁנָתוֹ - תָּא שְׁמַע: נוֹלַד לוֹ מוּם בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם בְּתוֹךְ שְׁנָתוֹ - מַשְׁלִימִין לוֹ חֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם אַחַר שְׁנָתוֹ, שְׁמַע מִינַּהּ. מְסַיֵּיע לְרַבִּי אֶלְעָזָר, דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: נוֹתְנִין לוֹ שְׁלֹשִׁים יוֹם מִשָּׁעָה שֶׁנּוֹלַד בּוֹ מוּם. אִיבָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: מְנַיִן לְבְכוֹר שֶׁנּוֹלַד בּוֹ מוּם בְּתוֹךְ שְׁנָתוֹ, שֶׁנּוֹתְנִין לוֹ שְׁלֹשִׁים יוֹם אַחַר שְׁנָתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: "לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ תֹּאכְלֶנּוּ שָׁנָה בְּשָׁנָה", אֵיזוֹ הֵן יָמִים הַחֲשׁוּבִין שָׁנָה - הֱוֵי אוֹמֵר אֵלּוּ שְׁלֹשִׁים יוֹם. מֵיתִיבִי: נוֹלַד לוֹ מוּם בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם בְּתוֹךְ שְׁנָתוֹ - מַשְׁלִימִין לוֹ חֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם אַחַר שְׁנָתוֹ; הַשְׁלָמָה - אִין, מִיהָבָא - לָא! תִּיוּבְתָּא דְּרַבִּי אֶלְעָזָר, תִּיוּבְתָּא. **משנה הַשּׁוֹחֵט אֶת הַבְּכוֹר וּמְרָאָה אֶת מוּמוֹ - רַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: הוֹאִיל וְנִשְׁחַט שֶׁלֹּא עַל פִּי מוּמְחֶה - אָסוּר. מִי שֶׁאֵינוֹ מוּמְחֶה, וְרוֹאֶה אֶת הַבְּכוֹר, וְנִשְׁחַט עַל פִּיו - הֲרֵי זֶה יִקָּבֵר, וְיִשָּׁלֵם מִבֵּיתוֹ. **גמרא** אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה: בְּרוּקִין שֶׁבָּעַיִן - דִּכְווֹלֵי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּאָסוּר, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מִשְׁתַּנִּין. לֹא נֶחְלְקוּ אֶלָּא בְּמוּמִין שֶׁבַּגּוּף, דְּרַבִּי מֵאִיר סָבַר: גְּזִירַנַן מוּמִין שֶׁבַּגּוּף אַטּוּ דּוּקִין שֶׁבָּעַיִן, וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: לָא גְּזִירַנַן מוּמִין שֶׁבַּגּוּף אַטּוּ דּוּקִין שֶׁבָּעַיִן. תַּנְיָא נַמִּי הָכִי: הַשּׁוֹחֵט אֶת הַבְּכוֹר וּמַרְאֶה אֶת מוּמָיו - רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּרוּקִין שֶׁבָּעַיִן - אָסוּר, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מִשְׁתַּנִּין, בְּמוּמִין שֶׁבַּגּוּף - מוּתָּר, מִפְּנֵי שֶׁאֵין מִשְׁתַּנִּין. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה אָסוּר, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מִשְׁתַּנִּין. מִפְּנֵי שֶׁהֵן מִשְׁתַּנִּין סָלְקָא דַּעְתָּךְ! מוּמִין שֶׁבַּגּוּף מִי מִשְׁתַּנִּין אֶלָּא: מִפְּנֵי הַמִּשְׁתַּנִּין. אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק:**

מתניתין

שלא מצינו לו בכל התורה כולה — פירש בקונטרס: שיתננו לכהן, אלא מריבויא. לפירושו כן יכול לומר בכל דרשותו! ומפרש רבינו יצחק דהכי קאמר: שלא מצינו לו בכל התורה כולה שיתננו כולה ביוצא בזה. דחטאת ואשם, שהם לכהן כשקריבין למזבח, אם הוממו, שהמזבח מפסיד חלקו — מפסיד גם לכהן. אבל בכור — אפילו בעל מום דכהן הוא. וכן ההיא דפרק "שתי מדות" (מנחות צא,ב) גבי נסכים: "לכבש האחד" — זה אחד עשר של מעשר, שלא מצינו לו בכל התורה כולה שיהא טפל חמור מן העיקר. דהוה מצי למימר: אחד עשר של מעשר יוכיח, כדמשני אמותר מפסח. וכן בשבת בפרק "אמר רבי עקיבא" (פג,ב): זה היסטו של זב, שלא מצינו בכל התורה כולה דטומאה המסטת תטמא.

ואידך ובשרם דהני בכורות דכולהו ישראל קאמר — בסוף "איזהו מקומן" (זבחים נז,א) משני: רבי ישמעאל מ"בשרם" דהנך [בכורות] קאמר. משמע רוצה לומר דקאי אבכור שור וכשב ועז דכתיב לעיל מיניה. ושינויא אחרינא הוא. ואם תאמר: והא תנא לא דריש מידי מ"ובשרם" לשון רבים. ובסוגיא דהתם לעיל (שם נו,ב) דריש רבי יוסי הגלילי: "דמו" לא נאמר אלא "דמם", "חלבו" לא נאמר אלא "חלבם" — לימד על בכור ומעשר שטעונין מתן דמים ואמורין למזבח! ויש לומר: דפלוגתא היא בריש פרק "בית שמאי" בזבחים (לז,א), ורבי ישמעאל נפקא ליה מ"דם זבחיך ישפך". **עד** שלא נראה להראותו לחכם — פירש בקונטרס: שלא נפל בו מום. וקשה: מאי רשאי לקיימו שתים ושלש שנים? על כרחיך יקיימנו! ודוחק לפרש "רשאי" לשון חייב, כי ההיא דערכין (כח,ב), דמקדישין אותו הקדש עילוי, כמה אדם רוצה ליתן בקרבן זה לעשותו עולה אף על פי שאינו רשאי, דפירושו כמו אף על פי שאינו חייב. והוה מצינן לפרש דנקט: רשאי לקיימו, כלומר — ואין זקוק לכונסו לכיפה, אף על גב דשאר קדשים שהקדיש והחרים בזמן הזה, אמרינן בפרק קמא דעבודה זרה (יג,א): בהמה תעקר, דנועל דלת בפניה והיא מתה מאיליה. אבל היה משמע דאם היה רוצה לכונסו לכיפה — כונסו. ומעשים בכל יום ששומרים אותם עד שיפול בהם מום. ונראה לפרש: עד שלא נראה להראותו לחכם — שלא נזדמן לו חכם אחר שנפל בו מום. שאין זקוק להוליכו במקום רחוק למקום שהחכם שם.

מפני השבת אבידה לבעלים — פירש בקונטרס: דהיינו כהן, דזימנין דלא משכח כהן למיתבא ליה, ואם ישחטנו מיד יסרח. לפיכך רשאי לקיימו שלשים יום אחר שנתו. ואומר רבי: דמיירי ביד כהן, ואין צריך עכשיו לבשר, ונתנו לו חכמים זמן שלשים יום. אבל ישראל לעולם ממתין עד שימצא כהן. **רבי** מאיר סבר גזרינן מומין שבגוף כו' — ואומר רבי: דאף על גב דאמרינן ברייש "אף על פי" (כתובות נז,א) דהלכה כרבי מאיר בגזירותיו, הך דהכא קרי ליה בסמוך "קנסא", דקא קניס רבי מאיר. ובשאלתות דרב אחאי פירש דהלכה כמותו דוקא בגזירותיו, ולא בקנסא. ופסקו דאין הלכה כמותו בההיא דמעוברת חברו ומינקת חברו, דקאמר רבי מאיר: יוציא ולא יחזיר עולמית. וסוגיא דשמעתין בריש "החולץ" (יבמות לז,א) דלא כרבי מאיר. וכן סוגיא דשמעתין כרבי יהודה, דלרבי מאיר קנסינן בכולהו מפני המשתנין. ובסמוך דקאמר: לימא תנן סתמא כרבי מאיר — הא משני: דילמא בדוקין שבעין ודברי הכל. וכן הוא אמת. ומתוך כך פוסק רבי דלא כרבי מאיר דקניס בשטר שיש בו רבית, דאין גובה לא את הקרן ולא את הרבית (בבא מציעא עב,א).

רביע לדקה ומחצה לגסה — ואף על פי שפירש בקונטרס: משום דהוי ממון המוטל בספק, שמא יתירנו חכם על מום, ושמא לא יתירנו — לאו משום דתיתי כסומכוס, אלא תקנת חכמים בעלמא הוא. ואף על גב דאיירי בכל מום, אפילו ידוע שיתירנו מומחה על ידו — מכל מקום חשיב ליה ספק קצת, דשמא לא מזקיק ליה מומחה. וגם לא פליג בין מום. ואי הוה מיירי הך ברייתא בדוקין שבעין דוקא — הוה ניחא טפי, דהכי נמי קיימא לן כרבי יהודה כדפרישית, ולדידיה אינו נקבר אלא בדוקין שבעין. ועוד יש לפרש: דהייינו טעמא דמשלם מחצה — ששיערו חכמים דאינו שוה יותר כל זמן שעומד בספק, שעדיין לא הותר. ובתרומה נמי אשכחן שאינו שוה אלא כמחצה של חולין, כדאמרינן בפרק "אף על פי" (כתובות נח,א): כל מקום שהזכר תרומה — נותן לה כפלים בחולין. ומיהו, לא דמי ממש לתרומה, דאסורה לזרים ואסורה בטומאה. אבל בכור — מומין שרי לגמרי כצבי וכאיל.

משום גזירת מגדלי בהמה דקה — פירוש: שהחמירו עליהם חכמים שלא לגדלם כי אם בחורשין חוץ ליישוב, ויש בה טורח גדול, ואינו שוה אלא רביע, דהייינו מחצה פחות מן הגסה. וגם בקונטרס פירש כן — מפני טורח גזרו לה. אבל לא דקדק ליישב לשון גזירה. **דן** את הדין כו' — בפרק קמא דסנהדרין (ו,א) פריך מינה לרבי אבהו שאמר: שנים שדנו אין דיניהן דין. ותימה: מנא ליה דמיירי ביחיד? אי משום דקתני "דן את הדין" לשון יחיד — הא בריש "אלו טריפות" (חולין מד,ב) קתני: דן את הדין, ולא מיירי ביחיד, כדקתני: וכולן רשאין ליקח! ויש לומר: דהתם קתני דומיא דעדים. אבל מתניתין דהכא מיירי כולה ביחיד, דקתני סיפא: ואם היה מומחה לבית דין כו', ומעשה ברבי טרפון כו'. ורישא נמי: מי שאינו מומחה וראה את הבכור. **לימא** תנן סתמא כרבי מאיר כו' — תימה: דלא דייק הכא מרישא, דמי שאינו מומחה ורואה את הבכור ונשחט על פיו הרי זה יקבר וישלם מביתו. דההיא מה נפשך כרבי מאיר אתיא, דדאין דינא דגרמי. דלא מתוקמא בנשא ונתן ביד — דהא "נשחט על פיו" קתני. וב"הגוזל קמא" (בבא קמא ק,א) לא משכח התם משנה דדאין רבי מאיר דינא דגרמי, אלא מברייתא דמחיצת הכרם, והוה ליה לאיתויי מהך. וב"הגוזל בתרא" (שם קיז,ב) גבי ההוא דאתויי אחוי, דסבר למיחייביה ממתניתין דדן את הדין, וקדחי — אמאי לא חייביה מהך? תרי

מַתְנִיתִין נַמִי דַּיְקָא; רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: הוֹאִיל וְנִשְׁחַט שֶׁלֹּא עַל פִּי מוּמְחֶה - אָסוּר. שְׁמַע מִינָּהּ: קָנָסָא קָא קָנֵים רַבִּי מֵאִיר, שְׁמַע מִינָּהּ. אִיבַּעְיָא לְהוּ: "מִפְּנֵי הַמִּשְׁתַּנִּין" - וְכוּלְּהוּ מִשְׁתַּנִּי, אוֹ דִלְמָא - אִיכָּא דְּמִשְׁתַּנִּי וְאִיכָּא דְּלָא מִשְׁתַּנִּי לְמַאי נָפְקָא מִינָּהּ - לְאַכְחוּשֵׁי סָהֲדֵי; אִי אָמְרַתְּ: כּוּלְּהוּ מִשְׁתַּנִּי - שַׁקְרֵי נִינְהוּ, וְאִי אָמְרַתְּ: אִיכָּא דְּמִשְׁתַּנִּי וְאִיכָּא דְּלָא מִשְׁתַּנִּי - סָמְכִינַן עֲלַיְיהוּ. מַאי תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה: שָׁח לִי רַבִּי יֹאשִׁיָּה דְּמִן אוּשָׁא בָּא וַאֲרָאֲךְ בְּדוּקִין שֶׁהֵן מִשְׁתַּנִּים. מִדְּקָאָמַר לֵיהּ "בָּא וַאֲרָאֲךָ" - מִכְּלָל דְּאִיכָּא דְּמִשְׁתַּנִּי וְאִיכָּא דְּלָא מִשְׁתַּנִּי. "מִי שֶׁאֵינוֹ מוּמְחֶה וְרָאָה אֶת הַבְּכוֹר וְנִשְׁחַט עַל פִּיו - הֲרֵי זֶה יִקָּבֵר וִישַׁלֵּם מִבֵּיתוֹ". לֵימָא תְּנַן סְתָמָא כְּרַבִּי מֵאִיר - דִּלְמָא בְּדוּקִין שֶׁבָּעַיִן, וְדִבְרֵי הַכֹּל. תָּנָא: כְּשֶׁהוּא מְשַׁלֵּם - מְשַׁלֵּם רְבִיעַ לְדַקָּה, וּמֶחֱצָה לְגַסָּה. מַאי טַעְמָא אָמַר רַב פָּפָּא: זֶה הֶפְסֵד מְרוּבֶּה וְזֶה הֶפְסֵד מוּעָט. - אִי הָכִי, לְפוּם פְּסִידָא לִישַׁלֵּם! אָמַר רַב הוֹנָא בַּר מָנוֹחַ מִשְׁמֵיהּ דְּרַב אַחָא בַּר אִיקָא: מִשּׁוּם גְּזִירַת מְגַדְּלֵי בְּהֵמָה דַּקָּה נְגִעוּ בָּהּ. **מִשְׁנָה** דָּן אֶת הַדִּין; וְזָכָה אֶת הַחַיָּיב וְחַיֵּיב אֶת הַזַּכַּאי, טִימֵּא אֶת הַטָּהוֹר וְטִיהֵר אֶת הַטָּמֵא - מַה שֶּׁעָשָׂה עָשׂוּי, וִישַׁלֵּם מִבֵּיתוֹ. וְאִם הָיָה מוּמְחֶה לְבֵית דִּין - פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם. **גְּמָרָא** לֵימָא תְּנַן סְתָמָא כְּרַבִּי מֵאִיר, דְּדַאֲיִן דִּינָא דְּגַרְמֵי אָמַר רַבִּי אֵילְעָא אָמַר רַב: כְּגוֹן שֶׁנָּשָׂא וְנָתַן בַּיָּד. - בְּשִׁלְמָא חַיֵּיב אֶת הַזַּכַּאי - כְּגוֹן שֶׁנָּשָׂא וְנָתַן בַּיָּד. אֶלָּא זִיכָּה אֶת הַחַיָּיב, הֵיכִי דָּמֵי אִי דַּאֲמַר לֵיהּ "פָּטוּר אַתָּה" - וְהָא לָא נָשָׂא וְנָתַן בַּיָּד! אָמַר רָבִינָא: כְּגוֹן שֶׁהָיָה לוֹ מַשְׁכּוֹן וְנִטְלוֹ הֵימֶנּוּ. טִימֵּא אֶת הַטָּהוֹר - דַּאֲנַע בְּהוּ שֶׁרֶץ, טִיהֵר אֶת הַטָּמֵא - שֶׁעִירְבָן עִם פֵּירוֹתָיו. **מִשְׁנָה** וּמַעֲשֶׂה בְּפָרָה שֶׁנִּיטְּלָה הָאֵם שֶׁלָּהּ, וְהֶאֱכִילָהּ רַבִּי טַרְפוֹן לַכְּלָבִים, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי חֲכָמִים בְּיַבְנֶה וְהִתִּירוּהָ. וְאָמַר תּוֹדוֹס הָרוֹפֵא: אֵין פָּרָה וַחֲזִירָה יוֹצְאָה מֵאֶלְכְּסַנְדְּרִיָּא שֶׁל מִצְרַיִם שֶׁאֵין חוֹתְכִין הָאֵם שֶׁלָּהּ בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא תֵּלֵד. אָמַר רַבִּי טַרְפוֹן: הָלְכָה חֲמוּרָךְ, טַרְפוֹן! אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא: רַבִּי טַרְפוֹן, אַתָּה מוּמְחֶה לְבֵית דִּין - וְכָל הַמּוּמְחֶה לְבֵית דִּין פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם. **גְּמָרָא** וְתִיפּוֹק לֵיהּ דְּטָעָה בִּדְבַר מִשְׁנָה, וְטָעָה בִּדְבַר מִשְׁנָה - מִשְׁנָה חוֹזֵר! - חֲדָא וְעוֹד קָאָמַר: חֲדָא - דְּטָעָה בִּדְבַר מִשְׁנָה חוֹזֵר. וְעוֹד, אִי נָמֵי בְּשִׁיקּוּל הַדַּעַת טָעִיתָה - מוּמְחֶה לְבֵית דִּין אַתָּה, וְכָל הַמּוּמְחֶה לְבֵית דִּין פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם. **מִשְׁנָה** הַנּוֹטֵל שָׂכָר לְהְיוֹת רוֹאֶה אֶת הַבְּכוֹרוֹת - אֵין שׁוֹחֲטִין עַל פִּיו, אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה מוּמְחֶה

כאילא

מתניתין נמי דיקא — דבמומין שבגוף פליגי, אבל בדוקין לא פליגי. **הואיל ונשחט שלא על פי מומחה** — דלא משכח ביה רבי מאיר שום ריעותא, אלא קנסו דשחטו שלא על פי מומחה. ואי בדוקין שבעין — הוה ליה למתני: רבי מאיר אוסר הואיל ומשתנין. אלא ודאי ליכא ריעותא, דבמומי הגוף פליגי, וקנסא קניס, גזירה משום דוקין. **דכולהו משתנו** — כל דוקין שבעין משתנין. או דלמא בדוקין גופייהו איכא דמשתני ואיכא דלא משתני. ומיהו למומין שבגוף גזרינן אטו הנך דוקין משתנין. **למאי נפקא מינה** — הא אפילו איכא דלא משתני, הואיל ולא קים לן הי מישתני והי לא מישתני — כולהו אסירי אם נשחטו בלא מומחה! **לאכחושי סהדי** — אם שחטו בלא מומחה, והשתא חזינא ליה קבוע, וקיימי סהדי דלא נשתנה ומראה זה היה לו מחיים. **שקרי נינהו** — ואסור לדברי הכל. **סמכינן עלייהו** — ושרי, לרבי יהודה דלא קניס. **סתמא כרבי מאיר** — דאמר לעיל: אחד זה ואחד זה אסור. דקתני: יקבר, ואף על גב דהשתא מיתחזי קבוע. **דלמא בדוקין שבעין** — אמר יקבר, דלדברי הכל משתנין. **כשהוא משלם** — לכהן, נותן רביע דמיו משום בכור בהמה דקה, ולבכור בהמה גסה חצי דמיו. משום הכי משלם מחצה — דממון המוטל בספק הוא, דאיכא למימר: אפסדיה כוליה, דאי לא הוה שרי ליה הכי, כי הוה מייתי ליה קמי מומחה גמור ושרי ליה והוה אביל ליה, והשתא בעי קבורה. ואיכא למימר דלאו מידי אפסדיה, דדלמא לא הוה מומא, ומומחה גמור לא הוה שרי ליה, ושמא לא הוה נפיל ביה לעולם מום קבוע עד שימות. **מאי טעמא** — רביע לדקה ומחצה לגסה. **גסה הפסידה מרובה** — לפיכך תשלומין מרובין. **לפום פסידא לישלם** — לזה חצי דמיו המרובין, ולזה חצי דמיו המעוטין. **משום גזירת מגדלי בהמה דקה נגעו בה** — משום טורח מגדלי בהמה דקה, שיש בה טורח גדול לגדלה, וזה שהתיר הבכור — הצילו לכהן מטורח גדול. דשמא אם הראהו לאחר — לא היה מתירו לו, והיה לו עוד טיפול מרובה עד שיפול בו מום. להכי נגעו בו דלא משלם אלא רביע. לישנא אחרינא: מפני גזירת מגדלי בהמה דקה, שעוברין על דברי חכמים, כדתנן בבא קמא (עט,ב): אין מגדלין בהמה דקה בארץ ישראל — קנסוהו חכמים דלא לישקל אלא ריבעא. ולא מפי המורה. **משנה ואם היה מומחה לבית דין פטור** — דלא מצי מימר ליה: אמאי דיינת ליה, הואיל ולא בקי בדיני. **גמרא רבי מאיר דאין דינא דגרמי** — בבבא קמא בפרק "הגוזל עצים" (ק,א): מחיצת הכרם שנפרצה — אומר לו: "גדור", נתייאש הימנה ולא גדרה — הרי זה קידש וחייב באחריותו. גרמי — דגרם לאסור תבואתו של חבירו. **בשלמא חייב את הזכאי משכחת נשא ונתן ביד** — שנטל הוא המעות ממנו בידו ופרעו לבעל דין. **אלא זיכה את החייב היכי דמי** — בעל כרחך לא משכחת לה דעביד מידי, אלא "פטור אתה" קאמר ליה! **שהיה לו משכון** — למלוה, וזה פטר את הלוה, ונטל את המשכון מיד המלוה והחזירו ללוה. **דאגע בהו שרץ** — הביאו טהרות לפניו לישאל עליהן, ואמר: "טמאות הן", ונטל שרץ אחד ונגע בהן כדי שלא יהא עוד ספק בהן, ויעמיד דבריו. **שעירבן עם פירותיו** — שהביא טהרות לפניו לישאל עליהן, ואמר: "טהורות", ונטלן הוא עצמו ועירבן עם פירותיו של נשאל. לסוף אמר חכם מומחה: "טמאות הן", וטימאו את השאר שנתערבו בהן. **משנה האם שלה** — רחם שלה. **והאכילה רבי טרפון לכלבים** — ששאלו לו עליה אם טריפה היא, והאכילה לכלבים. **שלא תלד** — מפני שפרות וחזירות שלהן מעולין מאד, ומוכרין אותן ביוקר, ורוצין שלא ילדו במלכות אחרת, כדי שיהו צריכין להם. וחותכין האם שלה, ואינה מתה — הילכך לאו טריפה היא. **הלכה חמורך טרפון** — הפסדת חמור, שתשלמנו לבעל הפרה. **גמרא ותיפוק ליה** — דאי נמי לאו מומחה הוא — פטור, דטועה בדבר משנה הוא, דתנן ב"אלו טריפות" (חולין נד,א): ניטלה האם — כשירה. וטעה בדבר משנה — חוזר בדיבורו, בסנהדרין (לג,א). וכיון דאי קיימא פרה הוה מצי למיהדר ביה ולמשרייה, אישתבח דמה שאמר לאו כלום הוא זה, וזה שהאבילה לכלבים — אידהו הוא דאפסיד אנפשיה! **אי נמי בשיקול הדעת טעית** — דאפילו הוה קיימא — לא מצי למיהדר ביה ולמשרייה, ואישתבח דאיסורו איסור, ואתה הפסדתו — אפילו הכי פטור אתה מלשלם, דמומחה אתה. שיקול הדעת — מפרש בפרק קמא דסנהדרין (ו,א): כגון תרי תנאי אמוראי דפליגי, ולא איתמר הילכתא לא כמר ולא כמר, וסוגייא דעלמא כחד מינייהו, ואזיל האי ועבד כאידך, מה שעשה עשוי ומשלם מביתו. **משנה אין שוחטין** — דלמא משום אגרא קשרי ליה. **אלא אם כן היה מומחה**

כאילא

כאילא — הדר ביבנה, דחסיד הוא ולא נחשד בכך. **בין אמר להם מום קבוע** — והיה הוא רגיל ליטול כל שכרו. **גמרא מאי טעמא** — לדקה ארבעה איסרות ולגסה ששה **נפה נפיש טירחיה** — להשליכו לארץ, לכפותו, ולראות מומו. **אלא תם** — כי אמר להו מום עובר הוא, אמאי שקיל אגרא הא לא מהני ליה מידי, דמיסר קאסר ליה! **דאם כן** — דלא שקיל אגרא, אתי למיחשדיה כי אמר בעל מום הוא. **תרי זימני לא תקינו ליה רבנן** — דכי הוה אמר תם הוא — הוה שקיל אגריה, וכי מייתי ליה לקמיה כמה זימנין לא שקיל מידי. הלכך ליכא חשדא. **משנה להוזת** — מי חטאת. **לקדש** — לערב אפר חטאת במים חיים אל כלי. **אפר מקלה** — כשאר אפר בעלמא. כל אפר קרוי "אפר מקלה". אבל אם אותו רואה בכורות, או הדיין או העד, או המזה והמקדש, כהן, וזה המוליכו עמו מעבירו במקום טומאה, שאין דרך אחר. **מטמאהו מתרומתו** — ומפסידו, שצריך לקנות חולין ולאכול. ודמי חולין יקרים מדמי תרומה, שהחולין ראוין לכל, ותרומה אינה ראויה אלא לכהנים. **מאכילו** — זה המוליכו, ומשקו וסכו. **ונותן לו שכרו כפועל** — ובגמרא מפרש מאי היא, שלפי מה שהוא מפסידו נותן לו. **גמרא מנא הני מילי** — דאין נוטלין שכר על הוראה ותלמוד תורה שילמד. **אמת** — תורה. **הרי זו מקודשת** — אלמא יכול ליתן שכר, דאי לא, במאי מקדש להו **אף על פי שהוא ישראל** — ואפילו זה ישראל. דכהנים רגילין בהזאה ובקידוש. **שכר הבאת האפר** — שילך ממקום רחוק לירושלים להביא האפר. **ושכר מילוי המים** — מצי למישקל. דאגר טירחיה שקיל, ולא הכשר המצוה. **כאן שכר הזאה וקידוש** — שהיא היא הכשר מצוה — לא שקיל. **כמי חטאת** — דמשמע מילוי המים. ובאפר — איכא לאוקמא בהבאת אפר. **היכי אזיל** — הא קעבר א"לנפש לא יטמא" (ויקרא כא)! **בבית הפרס** — דאינו מוזהר מלילך בו. **כדרך יהודה מנפח אדם בית הפרס והולך** — דעצם כשעורה מטמא במגע ובמשא, ולא באהל. וכי מנפח ליה — מדחיא מקמיה ולא נגע ביה. ומיהו, בתרומה לא מצי אכיל, דאמרינן בחגיגה בפרק "חומר בקודש" (כה,ב): בודקין לעושי פסח ואין בודקין לאוכלי תרומה. וההוא "בודקין" מפרש התם, דבהך בדיקה דבית הפרס קאמר. [מכאן שייך לעמוד ב'] **בית הפרס שנידש** — שדשוהו בני אדם ברגליהם — טהור, שאי אפשר לעצם כשעורה שלא יהא נידש ברגל. ובית הפרס אין בו שום ספק אלא משום עצם כשעורה, דבית הפרס היינו שדה שנחרש בו קבר. **אי נמי כשאר טומאה** — טימאו להאי כהן, כגון נבילות ושרצים שאינו מוזהר עליהן מליגע.

כפועל

תרי זימני לא תקינו ליה רבנן — ואם תאמר, אכתי אמרי: האי תם הוא, והאי דשרי ליה — לפי שאינו רוצה לטרוח פעם אחרת! ויש לומר: שלא חייבוהו חכמים לראות פעם אחרת, אלא דאם ראוהו — דאין יכול ליטול עליו שכר. ועוד, דבזה לא יחשדוהו לעולם, שיתיר את האיסור כדי להנצל מטורח של פעם שניה.

הנוטל שכרו לדון דיניו בטלים — והא דתנן: מכוער הדיין שנוטל שכר לדון אלא שדיניו דין, מפרש בפרק בתרא דכתובות (קה,א): באגר בטלה דמוכח שרי.

מה אני בחנם כו' — ואם תאמר: "ושחד לא תקח" דכתב רחמנא (שמות כג) למה ליה? ולאו פירכא היא, דתרי מילי נינהו, כדמוכח בריש פרק בתרא &דכתובות (קה,א), דבתורת אגרא — היינו שכר טרחו, ובתורת שוחד — היינו להשתדל לדונו יפה ולהפוך בזכותיה, כדאמר התם: אפילו לזכות את הזכאי ולחייב את החייב. ואין לתמוה על דייני גזירות שבירושלים שהיו נוטלין שכרן מתרומת הלשכה, דבלאו טעמא דאגר בטלה דמוכח שרי התם, כיון דכל עסקם היה על זה, ולא היו עוסקין בשום מלאכה, שעל כרחם צריכין להתפרנס. ומה שנוהגין עכשיו ללמוד תורה בשכר, אם אין לו במה להתפרנס — שרי. ואפילו יש לו, אם הוא שכר בטילה דמוכח, שמניח כל עסקיו ומשא ומתן שלו — מסתברא דחשיב מוכח יותר מקרנא דתדהי חמרא ושקיל זוזא. ועוד, בקטנים שרי מטעם שימור ושכר פיסוק טעמים, כדמוכח פרק "אין בין המודר" (נדרים לז,א).

המקדש במי חטאת ואפר חטאת הרי זו מקודשת אף על פי שהוא ישראל — פירוש הקונטרס דחוק, שפירש דנקט "אף על פי שהוא ישראל" — דכהנים רגילים בהזאה ובקידוש. ואומר רבינו יצחק: דעיקריה נקט משום רישא, דקתני ברישא פרק שני דקידושין (נח,א): המקדש בתרומה ומעשרות ובמתנות במי חטאת ואפר חטאת כו'. **היכי** אזיל לבית הפרס דרבנן דאמר רב יהודה כו' — משמע: על ידי ניפוח שרי לילך להעיד, אבל מכל מקום טמא הוא, כדקתני: מטמאהו מתרומתו. וקשיא מכאן לפירוש רבינו תם, דמפרש דניפוח מועיל לכל דבר, משום דקשיא ליה אהא דאמרינן בפסחים בפרק "האשה" בסופו (צב,א): בית הפרס לא העמידו דבריהם במקום כרת, כדתנן במסכת אהלות (פרק יח משנה ד): ושוין שבודקין לעושי פסח ואין בודקין לאוכלי תרומה. מאי "בודקין"? אמר רב יהודה: מנפח כו'. והשתא, מאי קאמר "מאי בודקין"? והלא הבדיקה מפורשת שם במשנה, דקתני סיפא: ולנזיר — בית שמאי אומרים: בודקין, ובית הלל אומרים: אין בודקין. כיצד הוא בודק? מביא את העפר שהוא יכול להסיטו, ונותן לתוך נפה שנקביה דקין, אם נמצא שם עצם כשעורה — טמא! ועוד, דמשמע: דוקא לעושי פסח מהני ניפוח. והא אפילו לשאר מילי נמי מהני, כדאמר בפרק "בכל מערבין" (עירובין ל,ב): לכהן בבית הקברות, דאמר רב יהודה כו'. ואומר רבינו תם: דלא גריס "מאי בודקין", אלא גרס: "אמר רב יהודה" כו', ומילתא באפי נפשה היא, ומועיל ניפוח לכל דבר. אבל בדיקה של משנה לא מהניא בשום מקום אלא לעושי פסח. ויש לפרש הא דשמעתין לפירוש רבינו תם, ד"מטמאהו מתרומתו" היינו שהולך בלא ניפוח. והכי קאמר: היכי אזיל? ומשני: בבית הפרס דרבנן, דאמר רב יהודה כו'. מדרב יהודה קא מייתי, דמורי דאיסור בית הפרס לאו דאורייתא אלא מדרבנן, משרו לכל דבר בניפוח. כן פירש רש"י (וכן) בסוף פרק שני דכתובות (כח,ב) גבי אלו נאמנין להעיד בגדלן מה שראו בקטנן. ולפי זה היה מותר בלא ניפוח בכל מצות, כמו להעיד. וקשיא: דלא משמע הכי בפרק "מי שהוציאוהו" (עירובין מז,א), מדנקט: ללמוד תורה, ולישא אשה, ולדון ולערער בין הגוים מפני שהוא כמציל מידם, משמע: דוקא הני, שהן מצות, כדמשמע במגילה (כז,א) דאמרינן: ללמוד תורה ולישא אשה שאני, דאמר: גדול תלמוד תורה כו', לישא אשה — לא לתהו בראה כו', או משום כבוד הבריות, כדאמר בפרק "מי שמתו" (ברכות יט,ב)! ויש לומר: דלעולם הוא הדין לכל המצות, והא דנקט ללמוד תורה — משום דפליגי התם היכא דמוצא ממי ללמוד, ולישא אשה נקט — אף על פי שמוצא אשה בארץ ישראל. ובשאלתות דרב אחאי מתיר ליטמא בבית הפרס לכל המצות, כמו לצאת לקראת מלכים. ומפרשים מה חילוק בין נזיר ועושה פסח לשאר מצות, דלענין פסח הולך וטהור על ידי ניפוח, ולשאר מצות הולך וטמא. משמע דרוצה לומר דלכל דבר בעינן ניפוח, ומכל מקום (שמא) [טמא] לכל דבר חוץ מפסח. ודבר תימה הוא בההיא דברכות שמותר לילך עם האבל דרך בית הפרס לבבוד האבל — מה כבוד שהולך ומנפח אחריו, וצריך האבל להמתינו לכל פסיעה? ושמא רוצה לומר השאלתות: כל שאר המצות בלא ניפוח נמי שרי. וההיא ד"בכל מערבין", אי מערבין לדבר הרשות — מיירי על ידי ניפוח, ואי אין מערבין אלא לדבר מצוה — מיירי אפילו בלא ניפוח. ולפירוש רבינו תם, קשיא לרבי מההיא דחגיגה פרק בתרא (כה,ב), דאמרינן התם: מודים בית שמאי ובית הלל שבודקין לעושי פסח. מאי "בודקין"? אמר רב יהודה דקאי אמתניתין. דאי לא גרסינן מאי "בודקין" — לא היה לו להפסיק במילתיה דרב יהודה. ונראה לרבי, דגרסינן "מאי בודקין", ובדיקה המפורשת לאחר שעבר — לכל דבר.

אבל

כְּאֵילָא בְּיַבְנֶה, שֶׁהִתִּירוּ לוֹ בְּיַבְנֶה חֲכָמִים לִהְיוֹת נוֹטֵל אַרְבַּע אִיסָּרוֹת לִבְהֵמָה דַּקָּה וְשִׁשָּׁה לְגַסָּה, בֵּין תָּם וּבֵין בַּעַל מוּם. גמרא מַאי טַעֲמָא הַאי נָפֵישׁ טִירְחֵיהּ, וְהַאי לָא נָפֵישׁ טִירְחֵיהּ. "בֵּין תָּם וּבֵין בַּעַל מוּם". בִּשְׁלָמָא בַּעַל מוּם - מִשּׁוּם דְּקָא שָׁרֵי לֵיהּ, אֶלָּא תָּם אַמַּאי - דְּאֶם כֵּן אָתֵי לְמִיחְשְׁדֵיהּ, וְאָמְרִי: הַאי בַּעַל מוּם - תָּם הוּא, וְהַאי דְּקָא שָׁרֵי לֵיהּ - מִשּׁוּם אַגְּרָא. - אִי הָכִי, תָּם נַמִּי אָמְרִי: בַּעַל מוּם הוּא, וְהַאי דְּלָא קָשְׁרֵי לֵיהּ - סָבַר כִּי הֵיכִי דְּלִשְׁקוֹל אַגְּרֵיהּ זִימְנָא אַחֲרִיתִי! - חַד זִימְנָא תַּקִּינוּ לֵיהּ רַבָּנַן, תְּרֵי זִימְנֵי לָא תַּקִּינוּ לֵיהּ רַבָּנַן. משנה הַנּוֹטֵל שְׂכָרוֹ לָדוּן - דִּינָיו בְּטֵילִים, לְהָעִיד - עֵדוּתָיו בְּטֵילִין. לְהַזּוֹת וּלְקַדֵּשׁ - מֵימָיו מֵי מְעָרָה, אֶפְרוֹ אֵפֶר מִקְלֶה. אִם הָיָה כֹּהֵן, מְטַמְּאֵהוּ מִתְּרוּמָתוֹ - מַאֲכִילוֹ וּמַשְׁקֵהוּ וְסָכוֹ, וְאִם הָיָה זָקֵן - מַרְכִּיבוֹ עַל הַחֲמוֹר. וְנוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ כְּפוֹעֵל. גמרא מְנָהֲנֵי מִילֵּי אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, דְּאָמַר קְרָא: "רְאֵה לִמַּדְתִּי אֶתְכֶם" וגו', מָה אֲנִי בְּחִנָּם - אַף אַתֶּם בְּחִנָּם. תַּנְיָא נַמִּי הָכִי: "כַּאֲשֶׁר צִוַּנִי ה' אֱלֹהָי", מָה אֲנִי בְּחִנָּם - אַף אַתֶּם בְּחִנָּם. וּמִנַּיִן שֶׁאִם לֹא מָצָא בְּחִנָּם, שֶׁיִּלְמֹד בְּשָׂכָר תַּלְמוּד לוֹמַר: "אֱמֶת קְנֵה". וּמִנַּיִן שֶׁלֹּא יֹאמַר: כְּשֵׁם שֶׁלִּמַּדְתִּיהָ בְּשָׂכָר, כָּךְ אֲלַמְּדֶנָּה בְּשָׂכָר תַּלְמוּד לוֹמַר: "אֱמֶת קְנֵה וְאַל תִּמְכֹּר". "לְהַזּוֹת וּלְקַדֵּשׁ - מֵימָיו מֵי מְעָרָה, אֶפְרוֹ אֵפֶר מִקְלֶה". וּרְמִינְהוּ: הַמְקַדֵּשׁ בְּמֵי חַטָּאת, בְּאֵפֶר חַטָּאת - הֲרֵי זוֹ מְקוּדֶּשֶׁת, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא יִשְׂרָאֵל! אָמַר אַבָּיֵי: לָא קַשְׁיָא, כָּאן - בִּשְׂכַר הֲבָאָה וּמִלּוּי, כָּאן - בִּשְׂכַר הַזָּאָה וְקִידּוּשׁ. דַּיְקָא נַמִּי, דְּקָתָנֵי הָכָא: "לְהַזּוֹת וּלְקַדֵּשׁ", וְהָתָם קָתָנֵי: "הַמְקַדֵּשׁ בְּמֵי חַטָּאת וּבְאֵפֶר חַטָּאת", שְׁמַע מִינָּהּ. "אִם הָיָה כֹּהֵן מְטַמְּאֵהוּ מִתְּרוּמָתוֹ" כו'. אֵיהוּ גּוּפֵיהּ הֵיכִי אָזֵיל - לְבֵית הַפְּרָס דְּרַבָּנַן, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: מְנַפֵּחַ אָדָם בֵּית הַפְּרָס, וְהוֹלֵךְ.

ורב

אבל לשון "בודקין" משמע לכתחלה, כדי לעבור ולעשות פסח, ולהכי בעי: "מאי בודקין" — דמה היא אותה בדיקה. והשתא יש שלשה ענינים בבית הפרס: לעושי פסח לכולי עלמא, ולנזיר לבית שמאי — מנפח וטהור. וללמוד תורה, ולישא אשה, ולדון, ולערער, ולכבוד הבריות — שרי ליטמא בלא ניפוח. ולשאר מצות, כגון עדות דהכא — שרי על ידי ניפוח, וטמא. וכן בעירוב, אומר: אין מערבין אלא לדבר מצוה — שרי ליטמא על ידי ניפוח (וטמא). ואי מערבין אף לדבר הרשות, יש ללמוד משם דעל ידי ניפוח שרי אפילו בלא מצוה אלא מדברידהם, וטמא. אי נמי, מערבין לדבר הרשות — איכא לאוקומי המשנה כשעירב לדבר מצוה. שרגילות הוא לערב לדבר מצוה, כדקתני בריש "כיצד משתתפין" (עירובין פב,א): וכל מי שילך לבית האבל או לבית המשתה, וקאמר התם דאורחא דמילתא קתני. והא דבעי בחגיגה (כה,ב): הבודק לפסחו מהו שיאכל בתרומתו — אבדיקה דרב יהודה קאי, ולא אמתניתין. ולפירוש רבינו תם — איפכא. ועוד היינו יכולין לפרש, דכל הבדיקות לעושי פסח. אלא דבדיקת המשנה — לאחר שעברו, לדרב יהודה בא להשמיענו מאי בודקין — כדי לעבור. ופירוש כמו: אמר רב יהודה מאי בודקין. כההוא דבריש "אלו מציאות" (בבא מציעא כא,א): וכמה? אמר רב יצחק: קב בארבע אמות. ובפרק "לא יחפור" (בבא בתרא כב,ב): וכמה? אמר רב ייבא חמוה דאשיאן: כמלא חלון.

ורב יהודה בר אמי משמיה דרב יהודה אמר בית הפרס שנידש טהור — בפרק בתרא דחגיגה (כה,א) גרס: רב חייא ברבי אמי משמיה דעולא.

כפועל בטל של אותה מלאכה — פירש בקונטרס: מאותה מלאכה דבטל מינה. דאם היה נוקב מרגליות, שעבודתה נוחה לעשות ושכרו מרובה, ואם אומרים לו: טול כך וכך ובטל היום ממלאכה — אינו פוחת משכרו אלא דבר מועט, שהרי נוחה ואין בה טורח. ואי אלא דבר מועט, שהרי נוחה ואין בה טורח. ואם מלאכה קשה היא, כגון נגר, אם אומרים לו: אתה נוטל עכשיו שלשה זוזים, טול זוז והבטל היום מאותה מלאכה לעסוק במלאכה קלה — ניחא לו להבטל ליטול זוז. עד כאן לשון הקונטרס. ולא היה לו לפרש שיטול שכר בטלה מאותה מלאכה לעסוק במלאכה קלה כזו, דאם כן היה נוטל [שכר] לדון ולהעיד להזות ולקדש. אלא היה לו לפרש — שנותנין לו שכר בטלה מאותה מלאכה ובטל לגמרי, ואינו עושה בשום מלאכה. וכענין זה צריך לפרש בסוף "אלו מציאות" (בבא מציעא לא,ב) גבי השבת אבידה. דתנן: היה בטל מסלע — לא יאמר לו: תן לי סלע, אלא נותן לו שכרו כפועל בטל מאותה מלאכה. וגם שם פירש בקונטרס כענין שפירש כאן. ואי אפשר לומר כן, דאם כן היה נוטל שכר על השבת אבידה. ואפילו לרבנן דאמרי: טעינה בשכר, לא אמרי אלא משום דאם כן לכתוב רחמנא טעינה ולא בעי פריקה. ובריש "הכונס" (בבא קמא נו,ב) אמרינן: שומר אבידה בשומר חנם, דמאי הנאה איכא ליה. אלא צריך נמי שם לפרש ליושב ובטל לגמרי. ורבינו חננאל פירש שם: כמו שבשאר ימות השנה אין נותנין בתפירת בגד אלא חצי סלע, והוא עתה בשעת הרגל ותופר בגד בסלע — [אין] אומרים לו: קבל שכר כמה שתנוח למלאכה זו שאתה מקבל עליה סלע, [אלא] כאותו שכר שאתה היית נוטל כמותה בשאר ימות השנה, שלא היית נוטל עליה אלא חצי מפני השבת אבידה. ופירושו תמוה, דאין הלשון משמע כן. וגם אין כאן שום הכירא ליטול בשעת הרגל כשאר ימות השנה, והוי כהלכתא בלא טעמא. ועוד תניא בריש "השוכר את האומנין" (בבא מציעא עו,ב): השוכר את הפועלים והטעו את בעל הבית כו', אבל הלכו חמרים ולא מצאו תבואה, הלכו פועלים ומצאו שדה שהיא לחה — נותן להם שכרם משלם, אבל אינו דומה הבא טעון להבא ריקם עושה מלאכה ליושב ובטל. וקאמר התם, תני תנא קמיה דרב: נותן שכרו משלם. אמר ליה: חביבי אמר, אי הואי התם הוה יהיבנא ליה כפועל בטל. אלמא קרי ליה פועל בטל, ומשמע לגמרי כמו שפירש, ולא כמו שפירש [רש"י] ורבינו חננאל כלל. ומיהו קשיא מהא דתנן בפרק "איזהו נשך" (שם סח,א): אין מושיבין חנווני למחצית שכר, אלא אם כן נותן לו שכרו כפועל בטל. ומפרש בגמרא: כפועל בטל של אותה מלאכה דבטל מינה. וצריכא, דאי אשמעינן רישא חנווני — משום דלית ליה טרחא, אבל סיפא דאית ליה טרחא, אימר: לא סגי ליה כפועל בטל. ואמאי סלקא דעתך דלא תסגי ליה כפועל בטל? והלא כל זה כדינו, שנותנין לו יותר לפי מה שהוא טורח! ועוד, דבברייתא פליגי התם: כמה הוא שכרו? בין מרובה בין מועט, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: אפילו לא טבל עמו אלא בציר כו'. רבי שמעון אומר: נותן לו שכרו משלם. והשתא, מתניתין רבי שמעון, שזהו שכרו משלם. ובתוספתא משמע דמתניתין כרבי מאיר, דקתני: המושיב חבירו בחנות למחצית שכר — נותן לו שכרו כפועל בטל, דברי רבי מאיר. ועוד קתני סיפא, רבי שמעון אומר: נותן לו שכרו משלם, אינו דומה עושה מלאכה ליושב ובטל, יושב בחמה ליושב בצל. ולפירוש הקונטרס דשמעתין ודבבא מציעא קשיא. אבל לפי מה שפירשתי, דכפועל בטל היינו ביושב ובטל לגמרי — ניחא, ולא קשה מידי הא דקאמר צריכא. ו"בין מרובה בין מועט" דקאמר רבי מאיר — היינו בין היה עוסק במלאכה מרובה, בין היה עוסק במלאכה מועטת. ורבי שמעון אומר: נותן לו שכרו משלם — שאומדים כמה היה רוצה ליטול ולבטול ממלאכה בבידה שהיה עוסק בה, ויעסוק במלאכה כזו. דהיינו טפי מדרבי מאיר. ו"יושב ובטל" דתוספתא — לאו בטל לגמרי, אלא מאותה מלאכה החמורה. ורבינו חננאל פירש שם: כפועל בטל — כגון אדם בטל שאינו מוצא מי ישכירנו, והולך ובטל, והיה משתכר בקל. ולא יתן לו כמו שפועלים הולכים עכשיו, שהם ביוקר הרבה משכירין. כגון שהיה נשכר עכשיו בשתי סלעים, ובאותה שעה היה בטל — לא יהיה נוטל אלא סלע.

תרבא

**וְרַב יְהוּדָה בַּר אַמִּי מְשַׁמְיֵהּ דְּרַב יְהוּדָה אָמַר: בֵּית הַפְּרָס שֶׁנִּידַּשׁ - טָהוֹר. אִי נַמִי: בְּשְׂאַר טוּמְאוֹת, דְּלָא מַזְהַר עֲלַיְיהוּ. "אִם הָיָה זָקֵן מַרְכִּיבוֹ עַל הַחֲמוֹר". תָּנָא: כְּפוֹעֵל בָּטֵל. אָמַר אַבַּיֵי: כְּפוֹעֵל בָּטֵל שֶׁל אוֹתָהּ מְלָאכָה. משנה הֶחָשׁוּד עַל הַבְּכוֹרוֹת - אֵין לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ בְּשַׂר צְבָאִים, וְלֹא עוֹרוֹת שֶׁאֵינָן עֲבוּדִים. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ עוֹרוֹת שֶׁל נְקֵבָה. וְאֵין לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ צֶמֶר מְלוּפֶּנֶת וְצוֹאִי, אֲבָל לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ טָוִי וּבְגָדִים. גמרא "בְּשַׂר צְבָאִים". דְּמִיחַלַּף בִּדְעֻגְלָה. "וְלֹא עוֹרוֹת שֶׁאֵינָן עֲבוּדִים". הָא עֲבוּדִים זְבִינַן; אִם אִיתָא דִּבְכוֹר הֲוָה - לָא הֲוָה טָרַח בֵּיהּ, סָבַר: אִי שָׁמְעוּ בֵּיהּ רַבָּנַן, מַפְסְדוּ לִי מִינַּאי. "רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ עוֹרוֹת שֶׁל נְקֵבָה". מַאי טַעֲמָא מֵידַע יְדִיעַ. וְתָנָא קָמָא: אִם כֵּן, זָכָר נַמִי - חַיִּיק לְזִכְרוּתֵיהּ, וְאָמַר: עַכְבָּרִים אֲכַלּוּהוּ! - וְאִידָךְ: בְּיִ עַכְבָּרִים מֵידַע יְדִיעַ. "וְאֵין לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ צֶמֶר מְלוּפֶּנֶת וְצוֹאִי". הָשְׁתָּא צֶמֶר מְלוּפֶּנֶת לָא זָבְנִינַן - צוֹאִי מִיבַּעְיָא אֶלָּא חֲדָא קָתָנֵי: צֶמֶר מְלוּפֶּנֶת מִצּוֹאָתוֹ. "אֲבָל לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ טָוִי וּבְגָדִים". הָשְׁתָּא טָוִי זָבְנִינַן, בְּגָדִים מִיבַּעְיָא - מַאי בְּגָדִים - נַמְטֵי. משנה הֶחָשׁוּד עַל הַשְּׁבִיעִית - אֵין לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ פִּשְׁתָּן, וַאֲפִילּוּ סָרָק, אֲבָל לוֹקְחִין מֵהֶם טָוִי וְאָרִיג. גמרא הָשְׁתָּא טָוִי זָבְנִינַן, אָרִיג מִיבַּעְיָא - מַאי אָרִיג - תִּיבֵּי. משנה הֶחָשׁוּד לְהֱיוֹת מוֹכֵר תְּרוּמָה לְשׁוּם חוּלִּין - אֵין לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ אֲפִילּוּ מַיִם וּמֶלַח, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה; רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כָּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ זִיקַת תְּרוּמָה וּמַעֲשְׂרוֹת אֵין לוֹקְחִין מִמֶּנּוּ. גמרא לַאֲתוּיֵי מַאי לַאֲתוּיֵי קְרֵבֵי דָּגִים, דְּמִעָרְבֵי בְּהוּ שֻׁמָּן וְזֵית. הַהוּא טַבָּחָא דַּהֲוָה חָשׁוּד לְזַבּוּנֵי

תרבא

כפועל בטל של אותה מלאכה — דבטל הימנה. דאם היה נוקב מרגליות, שעבודתה נוחה לעשות, ושכרו מרובה, אם אומר לו: טול כך וכך ותבטל היום ממלאכה — אינו פוחת משכרו אלא דבר מועט, שהרי נוחה ואין בה טורח. ואי מלאכה קשה היא כמו נגר, אם אומר לו: אתה נוטל עכשיו שלשה זוזים, טול זוז והִבטֵל היום מאותה מלאכה, ועשֵׂה מלאכה קלה זו — נוח לו להבטל וליטול זוז. והכא נמי — כי ההוא אגרא יהיב ליה, שהרי מבטלו ממלאכתו, וכוליה אגרא לא יהיב ליה, שהרי אינו עסוק במלאכה קשה אצלו. **משנה** החשוד על הכבור — כגון החשוד להטיל מום בבכור. **בשר צבאים** — שאדום הוא, מיחלף בבשר עגל. זימנין דמזבין עגל בכבור תם, ואומר שבשר צבי הוא. **גמרא** **שמעי רבנן** — דבכור תם הוא וטעון קבורה, ומפסדי ליה מינאי. ומקפיד על טרחו, ואינו מעבדן. **של נקבה** — דאין לחוש בבכורה. **מידע ידיע** — בין עור זכר לעור נקבה. חייק — חותך לזכרותיה, ועושה כעין נקבות. וכי משייליה: מה חתוך זה שבמקום נקבות ואומר: עבברים אכלוהו. **צואי** — צמר שאינו מלובן מצואתו. **השתא מלובן** — דאיכא למימר: לא מפסיד טירחיה ולא מלבין לה, דסבר: שמעי רבנן ומפסדי ליה מינאי, אפילו הכי, כיון דטירחא זוטא היא — לא קפיד עליה ולא זבנינן, צואי מיבעיא **אבל** לוקחין **ממנו טוי ובגדים** — דאי מבכור — לא הוה טרח להו, דמקפיד אטירחיה. **בגדים מיבעיא** — הא משעה שנטוו אישתראי להו! **נמטי** = פילטר"ש, ולא נטוו מעולם, ולהכי איצטריך לאשמועינן. **משנה** החשוד על **השביעית** — לזרוע, או לעשות סחורה בספיחים. **סרק** = כחוש ומתוקן במסרק. **גמרא** **אריג מיבעיא** — הא בא לכלל טווי קודם לכן, ומההיא שעתא אישתראי! **תיבי** = שרשרות שקורין טרצוייר"ש, ועושין אותן מפשתן עד שלא נטוה. **משנה** **אפילו מים ומלח** — משום קנס. **זיקת תרומה** — כל דבר שנותנין ממנו תרומה. **גמרא** **שמערבין בהן שמן זית** — וכיון דאית בהו זיקת תרומה — לא זבנינן מיניה.

תרבא

פֶּרֶק רִאשׁוֹן

[א.]

הֲלָכָה א: מַתְנִיתִין: כֵּיצַד הָעֵדִים נַעֲשִׂים זוֹמְמִין? ׳מְעִידִים אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁהוּא בֶּן גְּרוּשָׁה אוֹ בֶּן חֲלוּצָה׳, אֵין אוֹמְרִין יֵעָשֶׂה זֶה בֶּן גְּרוּשָׁה אוֹ בֶּן חֲלוּצָה תַּחְתָּיו, אֶלָּא לוֹקֶה אַרְבָּעִים. ׳מְעִידִים אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁהוּא חַיָּב גָּלוּת׳, אֵין אוֹמְרִים יִגְלֶה זֶה תַּחְתָּיו, אֶלָּא לוֹקֶה אַרְבָּעִים. ׳מְעִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁגֵּירַשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְלֹא נָתַן לָהּ כְּתֻבָּתָהּ׳, וַהֲלֹא בֵּין הַיּוֹם בֵּין לְמָחָר סוֹפוֹ לִתֵּן לָהּ כְּתֻבָּתָהּ! אֶלָּא אוֹמְדִים כַּמָּה אָדָם רוֹצֶה לִתֵּן בִּכְתֻבָּתָהּ שֶׁל זוֹ, שֶׁאִם נִתְאַלְמְנָה אוֹ נִתְגָּרְשָׁה, וְאִם מֵתָה יִירָשֶׁנָּה בַּעְלָהּ.

גְּמָרָא: אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה: הַכֹּל הָיָה בִּכְלָל (שְׁמוֹת כ, יב): "לֹא תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עֵד שָׁקֶר", יָצָא (דְּבָרִים יט, יט): "וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו", אֶת שֶׁאַתְּ יָכוֹל לְקַיֵּם בּוֹ "וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם וְגוֹ׳ אֵין אַתְּ מְקַיֵּם בּוֹ "לֹא תַעֲנֶה", וְאֶת שֶׁאֵין אַתְּ יָכוֹל לְקַיֵּם בּוֹ "וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו" אַתְּ מְקַיֵּם בּוֹ "לֹא תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ". לָא כֵן אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: מְזִיד בְּחֵלֶב וְשׁוֹגֵג בְּקָרְבָּן, מַתְרִין בּוֹ, לוֹקֶה וּמֵבִיא קָרְבָּן? רַבִּי בּוֹן בַּר חִייָה בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק (דברים כה, ב): "כְּדֵי רִשְׁעָתוֹ", שְׁנֵי דְּבָרִים מְסוּרִים לְבֵית דִּין אַתְּ תּוֹפֵשׂ אֶחָד מֵהֶן, יָצָא דָּבָר שֶׁהוּא מָסוּר לַשָּׁמַיִם.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר: "וַעֲשִׂיתֶם לוֹ" – וְלֹא לְזַרְעוֹ. כְּתִיב (וַיִּקְרָא כא, טו): "וְלֹא יְחַלֵּל

[א:]

זַרְעוֹ בְעַמָּיו", אֵין לִי אֶלָּא זֶרַע שֶׁהוּא מְחַלֵּל,

[א:]

הֵיא עַצְמָהּ מְנַיִן? וְדִין הוּא: מָה אִם הַזֶּרַע שֶׁלֹּא עָבַר עֲבֵרָה הֲרֵי הוּא מְחַלֵּל, הֵיא שֶׁעָבְרָה עֲבֵרָה אֵינוֹ דִין שֶׁתְּחַלֵּל?! הוּא עַצְמוֹ יוֹכִיחַ, שֶׁעָבַר עֲבֵרָה וְאֵינוֹ מְחַלֵּל. לֹא! אִם אֲמַרְתֶּם בְּאִישׁ שֶׁאֵינוֹ מְחַלֵּל בְּכָל מָקוֹם, תֹּאמַר בְּאִשָּׁה שֶׁהִיא מְחַלֶּלֶת בְּכָל מָקוֹם? הוֹאִיל וְהִיא מְחַלֶּלֶת בְּכָל מָקוֹם, דִּין הוּא שֶׁתְּחַלֵּל. וְאִם נַפְשֵׁךְ לוֹמַר ׳לֹא יָחוֹל׳ "וְלֹא יְחַלֵּל" – אַף מִי שֶׁהָיָה כָּשֵׁר וְנִתְחַלֵּל.

בַּר פְּדָיָה אוֹמֵר: הַמְחַלֵּל לֹא נִתְחַלֵּל, הֵיאַךְ זֶה מְתְחַלֵּל?

עֵדִים שֶׁנִּזְדַּמְּמוּ, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: שֶׁקֶר, שֶׁקֶר. עֵדִים שֶׁנִּזְדַּמְּמוּ וְחָזְרוּ וְנִשְׁתַּקְּרוּ, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: שֶׁקֶר, שֶׁקֶר. רַבִּי לְעָזָר אָמַר: "רָשָׁע" "רָשָׁע": נֶאֱמַר "רָשָׁע" בִּמְחָיְבֵי מִיתוֹת, וְנֶאֱמַר "רָשָׁע" בִּמְחָיְבֵי מַכּוֹת, מָה "רָשָׁע" שֶׁנֶּאֱמַר בִּמְחָיְבֵי מִיתוֹת – אֵין מָמוֹן אֵצֶל מִיתָה, אַף "רָשָׁע" שֶׁנֶּאֱמַר בִּמְחָיְבֵי מַכּוֹת – אֵין מָמוֹן אֵצֶל מַכּוֹת. בַּר פְּדָיָה אָמַר (דְּבָרִים יט, ה): "הוּא יָנוּס" – לֹא זוֹמְמָיו.

וְאֵין מְשַׁלְּמִין כָּל הַכְּתֻבָּה, אֲבָל מְשַׁלְּמִין הֵן טוֹבַת הֲנָיַת כְּתֻבָּה. כֵּיצַד? אוֹמֵר כַּמָּה אָדָם רוֹצֶה לִתֵּן בִּכְתֻבָּתָהּ שֶׁל זוֹ. שֶׁמָּא תָּמוּת בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ וְיִירָשֶׁנָּה בַּעְלָהּ, אוֹ שֶׁמָּא יָמוּת בַּעְלָהּ בְּחַיֶּיהָ וְיִרַשׁ הַלָּה אֶת כְּתֻבָּתָהּ. לְפִי כָךְ הוּא מְשַׁלֵּם.

הֲלָכָה ב: **מַתְנִיתִין**: ׳מְעִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁהוּא חַיָּב לַחֲבֵרוֹ אֶלֶף זוּז, עַל מְנַת לִתְּנָם מִכָּן וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם׳, וְהוּא אוֹמֵר מִכָּן וְעַד עֶשֶׂר שָׁנִים. אוֹמְדִין כַּמָּה אָדָם רוֹצֶה לִתֵּן וְיִהְיוּ אֶלֶף זוּז בְּיָדָיו, בֵּין לִתְּנָם מִכָּן וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם בֵּין לִתְּנָם מִכָּן וְעַד עֶשֶׂר שָׁנִים. ׳מְעִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁהוּא חַיָּב לַחֲבֵרוֹ מָאתַיִם זוּז׳, וְנִמְצְאוּ זוֹמְמִין, לוֹקִין וּמְשַׁלְּמִין, שֶׁלֹּא הַשֵּׁם הַמְּבִיאוֹ לִידֵי מַכּוֹת מְבִיאוֹ לִידֵי תַּשְׁלוּמִין; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כָּל הַמְּשַׁלֵּם אֵינוֹ לוֹקֶה.

׳מְעִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁהוּא חַיָּב מַלְקוּת אַרְבָּעִים׳, וְנִמְצְאוּ זוֹמְמִין - לוֹקִים שְׁמוֹנִים, מִשּׁוּם: "לֹא תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עֵד שָׁקֶר", וּמִשּׁוּם: "וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו". דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינָן לוֹקִין אֶלָּא אַרְבָּעִים. מְשַׁלְּשִׁין בְּמָמוֹן, וְאֵין מְשַׁלְּשִׁין בְּמַכּוֹת. כֵּיצַד? הֶעִידוּהוּ שֶׁהוּא חַיָּב לַחֲבֵרוֹ מָאתַיִם זוּז, וְנִמְצְאוּ זוֹמְמִין - מְשַׁלְּשִׁין בֵּינֵיהֶן. הֶעִידוּהוּ שֶׁהוּא חַיָּב מַלְקוּת אַרְבָּעִים, וְנִמְצְאוּ זוֹמְמִין - כָּל אֶחָד וְאֶחָד לוֹקֶה אַרְבָּעִים.

גְּמָרָא: רַב בָּא בַּר מַמָּל, רַב עַמְרָם רַב מַתְנָה בְּשֵׁם רַב: הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ עַל מְנַת שֶׁלֹּא לְתָבְעוֹ, שְׁבִיעִית מְשַׁמַּטְתּוֹ.

[ב.]

וְהָא תְנִינַן: הַשּׁוֹחֵט אֶת הַפָּרָה וְחִלְקָהּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה! וְמַר רַבִּי לְעָזָר: רַבִּי יְהוּדָה הִיא. וְרָאוּי הוּא לְתָבְעוֹ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה?! כַּיי דְּמַר רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַבִּי זְעִירָא: מִכֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְתָבְעוֹ כְּמִי שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְהַאֲמִינוֹ, וְכֵיוָן שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְהַאֲמִינוֹ כְּמִי שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לִתֵּן לוֹ מָעוֹת, וְכָאן הוֹאִיל וְהוּא רָאוּי לִתֵּן לוֹ מָעוֹת וְלֹא נָתַן, נַעֲשֵׂית הָרִאשׁוֹנָה מִלְוָה.

רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן בְּשֵׁם רַב: הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ עַל מְנַת שֶׁלֹּא תַּשְׁמִיטֵינוּ שְׁמִטָּה, אֵין הַשְּׁבִיעִית מְשַׁמַּטְתּוֹ. וְהָא תְנִינַן: בֵּין נוֹתְנָן מִכָּן וְעַד שְׁלֹשִׁים יוֹם, בֵּין נוֹתְנָן מִכָּן וְעַד עֶשֶׂר שָׁנִים. וְיֵשׁ עֶשֶׂר שָׁנִים בְּלֹא שְׁמִטָּה?! רַבִּי הוּנָא אָמַר: אִתְפַּלְגוּן רַב נַחְמָן בַּר יַעֲקֹב וְרַב שֵׁשֶׁת, חַד אָמַר: בְּמַלְוֶה עַל הַמַּשְׁכּוֹן. וְחַרְנָה אָמַר: בְּכוֹתֵב לוֹ פְּרוֹזְבּוּל.

תָּנֵי: שְׁלֹשִׁים יוֹם לָא אִיתַי[א]. מַהוּ ׳שְׁלֹשִׁים יוֹם לָא אִיתַי׳? שְׁמוּאֵל אָמַר: הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ סְתָם, אֵינוֹ רַשַּׁאי לְתָבְעוֹ עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם. עָאל רַבִּי יְהוּדָה וּמַר טַעְמָא (דְּבָרִים טו, ט): "קָרְבָה שְׁנַת הַשֶּׁבַע שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה", לֹא הִיא שְׁנַת הַשֶּׁבַע הִיא שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה?! וּמָה תַּלְמוּד לוֹמַר קָרְבָה שְׁנַת הַשֶּׁבַע שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה?

[ב:]

שֶׁלֹּא תֹאמַר: כָּל שְׁלֹשִׁים יוֹם אֵין רַשַּׁאי לְתָבְעוֹ, לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם בְּהַשְׁמֵט כְּסָפִים הוּא - לֹא יִגְבֶּנּוּ. לְפִיכָךְ נֶאֱמַר "קָרְבָה שְׁנַת הַשֶּׁבַע שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה". וְלָא כֵן אָמַר רַבִּי בָּא בַּר מַמָּל, רַב עַמְרָם רַב מַתְנָה בְּשֵׁם רַב: הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ עַל מְנַת שֶׁלֹּא לְתָבְעוֹ, הַשְּׁבִיעִית מְשַׁמַּטְתּוֹ. אַשְׁכַּח תָּנֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: "קָרְבָה שְׁנַת הַשֶּׁבַע שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה", לֹא הִיא "שְׁנַת הַשֶּׁבַע"

[א] בְּשִׁלְשִׁים יוֹם הָרִאשׁוֹנִים שֶׁל הַהַלְוָאָה הַחוֹב לֹא קַיָּם כְּבָיְכוֹל.

הִיא "שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה"? וּמָה תַּלְמוּד לוֹמַר "קְרֻבָה שְׁנַת הַשֶּׁבַע שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה"? שֶׁלֹּא תֹּאמַר כָּל שֵׁשׁ שָׁנִים כַּרְמוֹ לְפָנָיו, שֶׁדֵּהוּ לְפָנָיו, וּלְאַחַר שֵׁשׁ שָׁנִים בְּהַשְׁמֵט כְּסָפִים הוּא לֹא יִגְבֶּנּוּ. לְפִם כֵּן צָרַךְ מֵימַר "קְרֻבָה שְׁנַת הַשֶּׁבַע שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה".

הֲלָכָה ג: מַתְנִיתִין: אֵין הָעֵדִים נַעֲשִׂים זוֹמְמִין עַד שֶׁיְּזֹמּוּ אֶת עַצְמָן. כֵּיצַד? אָמְרוּ ׳מְעִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁהָרַג אֶת הַנֶּפֶשׁ׳, אָמְרוּ לָהֶן: ׳הֵיאַךְ אַתֶּם מְעִידִים, שֶׁהֲרֵי הַנֶּהֱרָג הַזֶּה אוֹ הַהוֹרֵג הָיָה עִמָּנוּ אוֹתוֹ הַיּוֹם בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי׳ – אֵין אֵלּוּ זוֹמְמִין. אֲבָל אָמְרוּ לָהֶן: ׳הֵיאַךְ אַתֶּם מְעִידִין, שֶׁהֲרֵי אַתֶּם הֱיִיתֶם עִמָּנוּ אוֹתוֹ הַיּוֹם בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי׳ – הֲרֵי אֵלּוּ זוֹמְמִין וְנֶהֱרָגִין עַל פִּיהֶן. בָּאוּ אֲחֵרִים וְהֵזִימוּם, בָּאוּ אֲחֵרִים וְהֵזִימוּם, אֲפִלּוּ מֵאָה – כֻּלָּם יֵהָרְגוּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִיסְטִיסִים הִיא זוֹ! אֵינָהּ נֶהֱרֶגֶת אֶלָּא כַּת הָרִאשׁוֹנָה בִּלְבַד.

גְּמָרָא: רַבִּי בָּא בַּר מַמָּל: וְהוּא שֶׁנֶּהֱרַג, אֲבָל אִם לֹא נֶהֱרַג – לֹא. הָדָא הִיא דְתַנִּינַן: ׳אֵינָהּ נֶהֱרֶגֶת אֶלָּא כַּת הָרִאשׁוֹנָה בִּלְבַד׳. רַבִּי בּוֹן בַּר חִיָּא בְּעָא קֳמֵי רַבִּי זְעִירָא:

[ג.]

הָיוּ עוֹמְדִין וּמְעִידִין עָלָיו שֶׁהָרַג אֶת הַנֶּפֶשׁ בְּלוּד, בָּאוּ אֲחֵרִים וְאָמְרוּ לָהֶן: ׳הֵיאַךְ אַתֶּם מְעִידִין? שֶׁהֲרֵי אַתֶּם הֱיִיתֶם עִמָּנוּ בַּחֲמִשָּׁה בַּחֹדֶשׁ בְּקֵיסָרִי׳! וּבָאוּ אֲחֵרִים וְאָמְרוּ לָהֶן: ׳הֵיאַךְ אַתֶּם מְעִידִים? שֶׁהֲרֵי אַתֶּם הֱיִיתֶם עִמָּנוּ בַּחֲמִשָּׁה בַּחֹדֶשׁ בְּצִפּוֹרִי׳! הַהוֹרֵג אֵינוֹ נֶהֱרָג, שֶׁמָּא עֵדִים זוֹמְמִין הֵן; וְהָעֵדִים אֵינָן נֶהֱרָגִין, שֶׁמָּא אֱמֶת אָמְרוּ.

הֲלָכָה ד: מַתְנִיתִין: אֵין הָעֵדִים הַזּוֹמְמִין נֶהֱרָגִין, עַד שֶׁיִּגָּמֵר הַדִּין. שֶׁהֲרֵי הַצְּדוֹקִים אוֹמְרִים: עַד שֶׁיֵּהָרֵג, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים יט, כא): "נֶפֶשׁ בְּנֶפֶשׁ". אָמְרוּ לָהֶן חֲכָמִים: וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר "וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו", וַהֲרֵי 'אָחִיו' קַיָּם. אִם כֵּן, לָמָּה נֶאֱמַר "נֶפֶשׁ בְּנֶפֶשׁ"? יָכוֹל מִשֶּׁקִּבְּלוּ עֵדוּתָן יֵהָרְגוּ?! תַּלְמוּד לוֹמַר "נֶפֶשׁ בְּנֶפֶשׁ", הָא אֵינָן נֶהֱרָגִין עַד שֶׁיִּגָּמֵר הַדִּין.

גְּמָרָא: אָמַר רַבִּי זְעִירָה: הָדָא אָמְרָה, עֵד זוֹמֵם אֵינוֹ נִפְסָל בְּבֵית דִּין, אֶלָּא מֵעַצְמוֹ הוּא נִפְסָל. פְּתַר לַהּ בְּהַתְרָיָה. וְתָנֵי כֵן: אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּשְׁתֵּי כִתֵּי עֵדִיּוֹת, וּבִשְׁתֵּי הַתְרִיּוֹת. אֲבָל בְּעֵדוּת אַחַת, וּבְהַתְרָיָה אַחַת – כָּל עֵדוּת שֶׁבְּטֵלָה מִקְצָתָהּ בְּטֵלָה כֻּלָּהּ. מַהוּ כָּל עֵדוּת שֶׁבְּטֵלָה מִקְצָתָהּ בְּטֵלָה כֻּלָּהּ? הֱיוּ עוֹמְדִין וּמְעִידִין עָלָיו בַּעֲשָׂרָה בְּנִיסָן, שֶׁגָּנַב אֶת הַשּׁוֹר בְּאֶחָד בְּנִיסָן, וְטָבַח וּמָכַר בַּחֲמִשָּׁה בְּנִיסָן, וְהוּזְמוּ בַּחֲמִשָּׁה־עָשָׂר בְּנִיסָן. כָּל עֵדוּת שֶׁהֵעִידוּ מֵעֲשָׂרָה בְּנִיסָן עַד חֲמִשָּׁה־עָשָׂר בְּנִיסָן, לְמַפְרֵעַ הֲרֵי אֵלּוּ פְּסוּלִין. אָמַר רַבִּי בָּא בַּר מַמָּל: תִּפְתַּר בְּמְעִידִין עָלָיו בְּכֶרֶךְ אֶחָד, וְלֵית שְׁמַע מִנַּהּ כְּלוּם. וְתָנֵי כֵן: הָיוּ מִן הָרִאשׁוֹנִים וְהֵן הָאַחֲרוֹנִים, הוּזְמוּ בָּרִאשׁוֹנָה – אֵין בְּכָךְ כְּלוּם. בַּשְּׁנִיָּה – הֲרֵי הִיא לוֹ עֵדוּת אַחַת. בַּשְּׁלִישִׁית – הֲרֵי הִיא לוֹ

[ג:]

כִּשְׁתֵּי עֵדִיּוֹת. וְהֵיכִי אָמַר? בְּמְעִידִין עָלָיו בְּכֶרֶךְ אֶחָד, לֵית שְׁמַע מִנַּהּ כְּלוּם, לָא אָתְיָא אֶלָּא עַל־יְדֵי עֵדוּת סַגִּין. אָמַר רַבִּי

זְעֵירָא: הָדָא אָמְרָה, עֵד זוֹמֵם אֵינוֹ נִפְסָל בְּבֵית דִּין, אֶלָּא מֵעַצְמוֹ הוּא נִפְסָל.

הֲלָכָה ה: מַתְנִיתִין: "עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים אוֹ שְׁלֹשָׁה עֵדִים יוּמַת הַמֵּת" (דְּבָרִים יז, ו), אִם מִתְקַיֶּמֶת הָעֵדוּת בִּשְׁנַיִם, לָמָּה פָּרַט הַכָּתוּב שְׁלֹשָׁה?! אֶלָּא לְהַקִּישׁ שְׁלֹשָׁה לִשְׁנַיִם: מַה שְׁלֹשָׁה מְזִמְּמִין אֶת הַשְּׁנַיִם, אַף שְׁנַיִם יְזַמּוּ הַשְּׁלֹשָׁה. וּמִנַּיִן אֲפִלּוּ מֵאָה? תַּלְמוּד לוֹמַר: "עֵדִים". רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מַה שְׁנַיִם אֵינָן נֶהֱרָגִין עַד שֶׁיִּהוּ שְׁנֵיהֶן זוֹמְמִין, אַף שְׁלֹשָׁה אֵינָן נֶהֱרָגִין עַד שֶׁיִּהוּ שְׁלָשְׁתָּן זוֹמְמִין. וּמִנַּיִן אֲפִלּוּ מֵאָה? תַּלְמוּד לוֹמַר: "עֵדִים". רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: לֹא בָא הַשְּׁלִישִׁי אֶלָּא לְהַחְמִיר עָלָיו, וְלַעֲשׂוֹת דִּינוֹ כְּיוֹצֵא בָּאֵלּוּ. אִם כָּךְ עָנַשׁ הַכָּתוּב לַנִּטְפָּל לְעוֹבְרֵי עֲבֵרָה כְּעוֹבְרֵי עֲבֵרָה, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה יִשַּׁלֵּם שָׂכָר לַנִּטְפָּל לְעוֹשֵׂה מִצְוָה כְּעוֹשֵׂה מִצְוָה.

מַה שְׁנַיִם נִמְצָא אֶחָד מֵהֶן קָרוֹב אוֹ פָּסוּל – עֵדוּתָן בְּטֵלָה, אַף שְׁלֹשָׁה נִמְצָא אֶחָד מֵהֶן קָרוֹב אוֹ פָּסוּל – עֵדוּתָן בְּטֵלָה. מִנַּיִן אֲפִלּוּ מֵאָה? תַּלְמוּד לוֹמַר: "עֵדִים". אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּדְיָנֵי נְפָשׁוֹת, אֲבָל בִּדְיָנֵי מָמוֹנוֹת תִּתְקַיֵּם הָעֵדוּת בַּשְּׁאָר. רַבִּי אוֹמֵר: אֶחָד דִּינֵי מָמוֹנוֹת וְאֶחָד דִּינֵי נְפָשׁוֹת, בִּזְמַן שֶׁהִתְרוּ בָהֶן, אֲבָל בִּזְמַן שֶׁלֹּא הִתְרוּ בָהֶן, מַה יַּעֲשׂוּ שְׁנֵי אַחִין שֶׁרָאוּ בְּאֶחָד שֶׁהָרַג אֶת הַנֶּפֶשׁ?!

גְּמָרָא: יֹאמַר דִּינֵי מָמוֹנוֹת וְאַל יֹאמַר דִּינֵי נְפָשׁוֹת! שֶׁאִלּוּ נֶאֱמַר דִּינֵי מָמוֹנוֹת וְלֹא נֶאֱמַר דִּינֵי נְפָשׁוֹת, הָיִיתִי אוֹמֵר דִּינֵי מָמוֹנוֹת הַקַּלִּים שְׁלֹשָׁה מְזַמְּמִין אֶת הַשְּׁנַיִם, וּשְׁנַיִם אֵין מְזִמִּין אֶת הַשְּׁלֹשָׁה. מִנַּיִן אֲפִלּוּ מֵאָה? תַּלְמוּד לוֹמַר: "עֵדִים". אוֹ אִלּוּ נֶאֱמַר דִּינֵי נְפָשׁוֹת וְלֹא נֶאֱמַר דִּינֵי מָמוֹנוֹת, הָיִיתִי אוֹמֵר דִּינֵי נְפָשׁוֹת הַחֲמוּרִין שְׁלֹשָׁה מְזִמִּין אֶת הַשְּׁנַיִם, שְׁנַיִם אֵינָן מְזִמִּין אֶת הַשְּׁלֹשָׁה. מִנַּיִן אֲפִלּוּ הֵן מֵאָה? תַּלְמוּד לוֹמַר "עֵדִים".

הֲלָכָה ו: מַתְנִיתִין: הָיוּ שְׁנַיִם רוֹאִין אוֹתוֹ מֵחַלּוֹן זֶה, וּשְׁנַיִם רוֹאִין אוֹתוֹ מֵחַלּוֹן זֶה, וְאֶחָד מַתְרֶה בּוֹ בָּאֶמְצַע. בִּזְמַן שֶׁמִּקְצָתָן רוֹאִין אֵלּוּ אֶת אֵלּוּ – הֲרֵי אֵלּוּ עֵדוּת אַחַת, וְאִם לָאו – הֲרֵי אֵלּוּ שְׁתֵּי עֵדִיּוֹת. לְפִיכָךְ אִם נִמְצֵאת אַחַת מֵהֶן זוֹמֶמֶת, הוּא וְהֵן נֶהֱרָגִין, וְהַשְּׁנִיָּה פְּטוּרָה.

[ד.]

גְּמָרָא: אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: חֲמֵי הֵיךְ תְּנִינַן הָכָא, הָיוּ שְׁנַיִם רוֹאִין אוֹתוֹ מֵחַלּוֹן זֶה, וּשְׁנַיִם רוֹאִין אוֹתוֹ מֵחַלּוֹן זֶה, וְאֶחָד מַתְרֶה בּוֹ בָּאֶמְצַע. בִּזְמַן שֶׁמִּקְצָתָן רוֹאִין אֵלּוּ אֶת אֵלּוּ – הֲרֵי אֵלּוּ עֵדוּת אַחַת, וְאִם לָאו – הֲרֵי אֵלּוּ שְׁתֵּי עֵדִיּוֹת. הָא אִם הָיוּ שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה – לָא בְדָא. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: תְּנִינַן: שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה – לָא בְדָא.

תְּנִינַן הָכָא מַה דְּלָא תְּנִינַן בְּכָל סַנְהֶדְרִין: הוּא וְהֵן נֶהֱרָגִין, וְהַשְּׁנִיָּה פְּטוּרָה.

הֲלָכָה ז: מַתְנִיתִין: רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לְעוֹלָם אֵינוֹ נֶהֱרָג עַד שֶׁיִּהוּ שְׁנֵי עֵדָיו מַתְרִין בּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים יז, ו): "עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים". דָּבָר אַחֵר: "עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים", שֶׁלֹּא תְהֵא סַנְהֶדְרִין שׁוֹמַעַת מִפִּי הַתַּרְגְּמָן.

גְּמָרָא: תָּנֵי רַבִּי הוֹשַׁעְיָה: הַפָּסוּק הַזֶּה אָמוּר בִּשְׁתֵּי כִתֵּי עֵדִים. "כִּי יָקוּם עֵד חָמָס

בְּאִישׁ״ (דְּבָרִים יט, טז), עַד זוֹמֵם שֶׁהוּא עוֹנֶה בְּאִישׁ. ״לַעֲנוֹת בּוֹ״, לֹא בְּעֵדוּתוֹ. עֵדִים זוֹמְמִין, מַהוּ שֶׁיְּהוּ צְרִיכִין לְקַבֵּל הַתְרָיָה? רַבִּי יִצְחָק בַּר טַבְלַי בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר: עֵדִים זוֹמְמִין אֵינָן צְרִיכִין לְקַבֵּל הַתְרָיָה. אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ: לָא חַיְישׁוּן לוֹן. אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר דַּסַּי: וְאִית נָכוֹלִין סַגִּין, מַאן אִלֵּין חָמְיִין חַבְרֵיהוֹן נָפְקִין מִיקְטָלָה, וְלָא אָמְרִין כְּלוּם.

כָּתַב כָּל נְכָסָיו לַשֵּׁנִי בְּנֵי אָדָם כְּאַחַת, הָיוּ הָעֵדִים כְּשֵׁרִין לָזֶה וּפְסוּלִין לָזֶה. רַבִּי הִלָּא אָמַר: אִתְפַּלְגוּן רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ; חַד אָמַר: מֵאַחַר שֶׁהֵן פְּסוּלִין לָזֶה, פְּסוּלִין לָזֶה. וְחַרְנָה אָמַר: כְּשֵׁרִין לָזֶה וּפְסוּלִין לָזֶה. רַבִּי מָנָא לֹא מְפָרֵשׁ,

[ד:]

רַבִּי אָבוּן מְפָרֵשׁ. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: מֵאַחַר שֶׁהֵן פְּסוּלִין לָזֶה פְּסוּלִין לָזֶה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: כְּשֵׁרִין לָזֶה וּפְסוּלִין לָזֶה. אָמַר רַבִּי לְעָזָר: מַתְנִיתָא מְסַיְּעָה לְרַבִּי יוֹחָנָן: מָה הַשְּׁנַיִם נִמְצָא אֶחָד מֵהֶן קָרוֹב אוֹ פָּסוּל, עֵדוּתָן בְּטֵלָה; אַף הַשִּׁלְשָׁה נִמְצָא אֶחָד מֵהֶן קָרוֹב אוֹ פָּסוּל, עֵדוּתָן בְּטֵלָה. מִנַּיִן אֲפִלּוּ מֵאָה? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״עֵדִים״. רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא אָמַר: אִתְפַּלְגוּן רַבִּי חֲנִינָה חֲבֵרִין דְּרַבָּנִין וְרַבָּנִין; חַד אָמַר: יָאוּת אָמַר רַבִּי לְעָזָר. וְחַרְנָה אָמַר: לָא אָמַר רַבִּי לְעָזָר יָאוּת. מַאן דְּאָמַר יָאוּת אָמַר רַבִּי לְעָזָר, נַעֲשֵׂית כְּעֵדוּת אַחַת בְּאִישׁ אֶחָד, וְכָל עֵדוּת שֶׁבְּטֵלָה מִקְצָתָהּ בְּטֵלָה כֻּלָּהּ. מַאן דְּאָמַר לֹא אָמַר רַבִּי לְעָזָר יָאוּת, נַעֲשֵׂית כִּשְׁתֵּי כִתֵּי עֵדִים, כְּשֵׁרִין לָזֶה וּפְסוּלִין לָזֶה.

הֲלָכָה ח: מַתְנִיתִין: מִי שֶׁנִּגְמַר דִּינוֹ וּבָרַח, וּבָא לִפְנֵי אוֹתוֹ בֵּית דִּין - אֵין סוֹתְרִין אֶת דִּינוֹ. כָּל מָקוֹם שֶׁיַּעַמְדוּ שְׁנַיִם וְיֹאמְרוּ ׳מְעִידִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁנִּגְמַר דִּינוֹ בְּבֵית דִּינוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי, וּפְלוֹנִי וּפְלוֹנִי עֵדָיו׳ - הֲרֵי זֶה יֵהָרֵג. סַנְהֶדְרִין נוֹהֶגֶת בָּאָרֶץ וּבְחוּצָה לָאָרֶץ. סַנְהֶדְרִין הַהוֹרֶגֶת אֶחָד בְּשָׁבוּעַ נִקְרֵאת חַבְּלָנִית. רַבִּי לְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר: אֶחָד לְשִׁבְעִים שָׁנָה. רַבִּי טַרְפוֹן וְרַבִּי עֲקִיבָה אוֹמְרִים: אִלּוּ הָיִינוּ בַּסַּנְהֶדְרִין, לֹא נֶהֱרַג בָּהּ אָדָם מֵעוֹלָם. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף הֵן מַרְבִּין שׁוֹפְכֵי דָמִים בְּיִשְׂרָאֵל.

גְּמָרָא: סַנְהֶדְרִין נוֹהֶגֶת בָּאָרֶץ וּבְחוּצָה לָאָרֶץ, דִּכְתִיב (דְּבָרִים לה, כט): ״וְהָיוּ אֵלֶּה לָכֶם לְחֻקַּת מִשְׁפָּט לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם״, וּמָה תַּלְמוּד לוֹמַר (דְּבָרִים טז, יח): ״שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֶּן לְךָ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ״ - בְּעָרֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל! אֶלָּא שֶׁבְּעָרֵי יִשְׂרָאֵל מוֹשִׁיבִין דַּיָּנִים בְּכָל עִיר וְעִיר, וּבְחוּצָה לָאָרֶץ מוֹשִׁיבִין אוֹתָן פְּלָכִים פְּלָכִים.

תָּנֵי: רַבִּי דּוֹסְתַּאי בְּרַבִּי יַנַּאי אוֹמֵר: מִצְוָה לְכָל שֵׁבֶט שֶׁיְּהֵא דָּן אֶת שִׁבְטוֹ, דִּכְתִיב: ״שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֶּן לְךָ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ לִשְׁבָטֶיךָ״. תָּנֵי רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: מְחֻיָּבֵי מִיתוֹת שֶׁבָּרְחוּ מִן הָאָרֶץ לְחוּצָה לָאָרֶץ - מְמִיתִין אוֹתָן מִיָּד. בָּרְחוּ מֵחוּצָה לָאָרֶץ לָאָרֶץ - אֵין מְמִיתִין אוֹתָן מִיָּד, אֶלָּא דָנִין אוֹתָן כְּתַחְלָה.

הַדָּרָן עָלָךְ פֶּרֶק כֵּיצַד הָעֵדִים

פֶּרֶק שֵׁנִי

[ה.]

הֲלָכָה א: מַתְנִיתִין: אֵלּוּ הֵן הַגּוֹלִין: הַהוֹרֵג נֶפֶשׁ בִּשְׁגָגָה. הָיָה מְעַגֵּל בְּמַעְגֵּלָה וְנָפְלָה עָלָיו וַהֲרָגַתּוּ; הָיָה מְשַׁלְשֵׁל בֶּחָבִית וְנָפְלָה עָלָיו וַהֲרָגַתּוּ; הָיָה יוֹרֵד בְּסֻלָּם וְנָפַל עָלָיו וַהֲרָגוֹ - הֲרֵי זֶה גּוֹלֶה, אֲבָל אִם הָיָה מוֹשֵׁךְ בְּמַעְגֵּלָה וְנָפְלָה עָלָיו וַהֲרָגַתּוּ; הָיָה דּוֹלֶה בְּחָבִית וְנִפְסַק הַחֶבֶל וְנָפְלָה עָלָיו וַהֲרָגַתּוּ; הָיָה עוֹלֶה בְּסֻלָּם וְנָפַל עָלָיו וַהֲרָגוֹ - הֲרֵי זֶה אֵינוֹ גּוֹלֶה. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁבְּדֶרֶךְ הוֹרָדָתוֹ - גּוֹלֶה, וְשֶׁלֹּא בְּדֶרֶךְ הוֹרָדָתוֹ - אֵינוֹ גּוֹלֶה.

גְּמָרָא: רַבִּי יְהוּדָה פּוֹטֵר עַד שֶׁיַּפִּיל אֶת כָּל הַחֶבֶל. רַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר עַד שֶׁיַּתִּיר אֶת כָּל הַמַּחֲלָצוֹן. מַאי דְּמַר רַבִּי יְהוּדָה בִּפְסִיקַת הַחֶבֶל, מַה דְּמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בִּשְׁמִטַּת הַמַּחֲלָצוֹן.

רַבִּי יִרְמְיָה בְּעָא קֳמֵי רַבִּי אַבָּהוּ: הָיָה מְעַגֵּל בְּמַעְגֵּלָה כְּדֶרֶךְ הֲלִיכָתָהּ, וְהוֹצִיא הַלָּה אֶת רֹאשׁוֹ וְהִטִּיחָה לוֹ? אָמַר לֵהּ: הִיא עֲלֵיהָ הִיא יְרִידָה. רַבִּי יִרְמְיָה בְּעָא קֳמֵי רַבִּי אַבָּהוּ: הָיָה מְעַגֵּל בְּמַעְגֵּלָה כְּדֶרֶךְ הֲלִיכָתָהּ, וְהוֹשִׁיט הַתִּינוֹק אֶת יָדוֹ וְרִצָּצָהּ? אָמַר לֵהּ: אַטְרְחַתְּ בָּהּ! 'הִיא עֲלֵיהָ הִיא יְרִידָה'.

הֲלָכָה ב: מַתְנִיתִין: נִשְׁמַט הַבַּרְזֶל מִקַּתּוֹ וְהָרַג, רַבִּי אוֹמֵר: אֵינוֹ גּוֹלֶה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: גּוֹלֶה. מִן הָעֵץ הַמִּתְבַּקֵּעַ, רַבִּי אוֹמֵר: גּוֹלֶה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינוֹ גּוֹלֶה.

גְּמָרָא: מָה טַעְמֵיהּ דְּרַבִּי? נֶאֱמַר כָּאן 'נְשִׁילָה', וְנֶאֱמַר לְהַלָּן (דְּבָרִים כח, מ): "כִּי יִשַּׁל זֵיתֶךָ", מַה נְּשִׁילָה שֶׁנֶּאֱמַר לְהַלָּן נְשִׁירָה, אַף כָּאן נְשִׁירָה. מַה טַעְמוֹן דְּרַבָּנִין? נֶאֱמַר כָּאן 'נְשִׁילָה' וְנֶאֱמַר לְהַלָּן (דְּבָרִים ז, כב): "וְנָשַׁל יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֶת הַגּוֹיִם הָאֵל מִפָּנֶיךָ" וְגוֹ', מַה נְּשִׁילָה שֶׁנֶּאֱמַר לְהַלָּן מַכָּה, אַף כָּאן מַכָּה.

[ה:]

הֲלָכָה ג: מַתְנִיתִין: זָרַק אֶת הָאֶבֶן לִרְשׁוּת הָרַבִּים וְהָרַג - הֲרֵי זֶה גּוֹלֶה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: אִם מִשֶּׁיָּצְאַת הָאֶבֶן מִיָּדוֹ, וְהוֹצִיא הַלָּה אֶת רֹאשׁוֹ וְקִבְּלָה - הֲרֵי זֶה פָּטוּר.

גְּמָרָא: תָּנֵי רַבִּי לִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב: "וּמָצָא" - שֶׁיְּהֵא מָצוּי לוֹ בְּשָׁעָה שֶׁהוּא הוֹרְגוֹ.

וְיֵשׁ לוֹ רְשׁוּת לִזְרֹק אֶת הָאֶבֶן לִרְשׁוּת הָרַבִּים?! אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן: תִּפְתֵּר שֶׁהָיָה כָּתוּל גּוֹהֵא.

הֲלָכָה ד: מַתְנִיתִין: זָרַק אֶת הָאֶבֶן לַחֲצֵרוֹ וְהָרַג, אִם יֵשׁ רְשׁוּת לַנָּזָק לִכָּנֵס לְשָׁם - גּוֹלֶה, וְאִם לָאו - אֵינוֹ גּוֹלֶה; שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים יט, ה): "וַאֲשֶׁר יָבֹא אֶת רֵעֵהוּ בַיַּעַר", מַה הַיַּעַר רְשׁוּת לַנָּזָק וְלַמַּזִּיק לִכָּנֵס לְשָׁם, יָצָא חָצֵר בַּעַל הַבַּיִת, שֶׁאֵין רְשׁוּת לַנָּזָק וְלַמַּזִּיק לִכָּנֵס לְשָׁם. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: מַה חָטְבַת הָעֵצִים רְשׁוּת, יָצָא הָאָב הַמַּכֶּה אֶת בְּנוֹ, וְהָרַב הָרוֹדֶה אֶת תַּלְמִידוֹ, וּשְׁלִיחַ בֵּית דִּין.

גְּמָרָא: אָמַר רַבִּי יַנַּאי: טַבָּח שֶׁהוּא מְקַצֵּב, וְהִכָּה, בֵּין מִלְמַעְלָה בֵּין מִלְמַטָּה - גּוֹלֶה. וְאָתְיָא כַּיי דְּמַר רַב הוּנָא: טַבָּח שֶׁהוּא מְקַצֵּב, וְהִכָּה לְפָנָיו, לְמַטָּן - גּוֹלֶה, לְמַעְלָן - אֵינוֹ גּוֹלֶה; לְאַחֲרָיו, לְמַעְלָן - גּוֹלֶה, לְמַטָּן - אֵינוֹ גּוֹלֶה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק: כָּל מִלָּה וּמִלָּה לְדַעְתֵּיהּ. יָשַׁב עַל גַּבֵּי מִטָּה בַּיּוֹם, וְאֵין דֶּרֶךְ הַתִּינוֹק לִנָּתֵן עַל גַּבֵּי הַמִּטָּה בַּיּוֹם - גּוֹלֶה; בַּלַּיְלָה, וְדֶרֶךְ הַתִּינוֹק הַנָּתוּן עַל גַּבֵּי מִטָּה בַּלַּיְלָה - אֵינוֹ גּוֹלֶה. יָשַׁב לוֹ עַל גַּבֵּי עֲרִיסָה בַּיּוֹם, וְדֶרֶךְ הַתִּינוֹק לִנָּתֵן עַל גַּבֵּי עֲרִיסָה בַּיּוֹם - אֵינוֹ גּוֹלֶה; בַּלַּיְלָה, וְאֵין דֶּרֶךְ הַתִּינוֹק לִנָּתֵן עַל גַּבֵּי עֲרִיסָה בַּלַּיְלָה - גּוֹלֶה.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָה: הָיָה עוֹמֵד וּמְבַקֵּשׁ עֵצִים בַּחֲצֵרוֹ, וְנִכְנַס הַפּוֹעֵל לִטֹּל שְׂכָרוֹ, נִתְּזָה הַבְקַעַת עָלָיו וְהִזִּיקַתּוּ - חַיָּב. וְאִם מֵת - אֵינוֹ גּוֹלֶה, שֶׁאֵינוֹ כְּיַעַר. תָּנֵי רַבִּי חִיָּה: פָּטוּר. וְלָא פְלִיגִין, מַה דְּמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָה, בְּשֶׁרָאוּ אוֹתוֹ; וּמַה דְּתָנֵי רַבִּי חִיָּה, בְּשֶׁלֹּא רָאוּ אוֹתוֹ. אִם בְּשֶׁלֹּא רָאוּ אוֹתוֹ, כֵּיוָן שֶׁאָמַר לוֹ 'הִכָּנֵס' - חַיָּב. תָּנֵי רַבִּי חִיָּה: פָּטוּר! כֵּיוָן שֶׁאָמַר לוֹ 'הִכָּנֵס' - צָרִיךְ לְשַׁמֵּר אֶת עַצְמוֹ.

וְאִית דְּבָעֵי מֵימַר: כֵּיוָן שֶׁאָמַר לוֹ 'הִכָּנֵס' - נַעֲשֵׂית כַּחֲצַר שֻׁתָּפִין. רַבִּי חִיָּה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: הַשּׁוּתָּפִין קוֹנִין זֶה מִזֶּה בְּחָצֵר, וּמְמַחִין זֶה עַל יְדֵי זֶה בְּחָצֵר, וְחַיָּבִין זֶה בְּנִזְקֵי זֶה. וְלָא כֵן אָמַר רַב: 'מְמַלֵּא אֶת כָּל רְשׁוּת הָרַבִּים'? וְזוֹ אֵינָהּ 'מְמַלְּאָה אֶת כָּל רְשׁוּת הָרַבִּים'! מִכֵּיוָן שֶׁדַּרְכָּן לְהַלֵּךְ בְּחָצֵר, כְּמִי שֶׁהוּא מְמַלֵּא אֶת כָּל הֶחָצֵר.

[ו.]

הֲלָכָה ה: מַתְנִיתִין: הָאָב גּוֹלֶה עַל־יְדֵי בְנוֹ, וְהַבֵּן עַל־יְדֵי הָאָב. הַכֹּל גּוֹלִים עַל־יְדֵי יִשְׂרָאֵל, וְיִשְׂרָאֵל גּוֹלִים עַל־יְדֵיהֶם, חוּץ מֵעַל־יְדֵי גֵּר תּוֹשָׁב. וְגֵר תּוֹשָׁב עַל־יְדֵי גֵּר תּוֹשָׁב. הַסּוּמָא אֵינוֹ גּוֹלֶה, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: גּוֹלֶה. הַשּׁוֹנֵא אֵינוֹ גּוֹלֶה. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הַשּׁוֹנֵא נֶהֱרָג, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמוּעָד. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: יֵשׁ שׁוֹנֵא גּוֹלֶה וְיֵשׁ שׁוֹנֵא שֶׁאֵינוֹ גּוֹלֶה: כָּל שֶׁהוּא יָכוֹל לוֹמַר לְדַעַת הָרַג - אֵינוֹ גּוֹלֶה, וְשֶׁלֹּא לְדַעַת הָרַג - הֲרֵי זֶה גּוֹלֶה.

גְּמָרָא: אָמַר רַבִּי זְעִירָא: תָּנָא רַבִּי שִׁילָא בַּר בִּינָה: כְּלַפֵּי שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמִּדְבָּר לה, יט): "גֹּאֵל הַדָּם הוּא יָמִית אֶת הָרֹצֵחַ", הֲרֵי מִי שֶׁהִכָּה אֶת בְּנוֹ, אֵין בְּנוֹ הַשֵּׁנִי נַעֲשֶׂה גּוֹאֵל הַדָּם לְהָמִית אֶת אָבִיו, אֲבָל אָח שֶׁהִכָּה אֶת אָחִיו, אָחִיו הַשֵּׁנִי נַעֲשֶׂה גּוֹאֵל הַדָּם לְהָמִית אֶת אָחִיו. תָּנֵי רַבִּי לִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב: כְּלַפֵּי שֶׁנֶּאֱמַר "גֹּאֵל הַדָּם הוּא יָמִית אֶת הָרֹצֵחַ", הֲרֵי מִי שֶׁהִכָּה אֶת בְּנוֹ, בְּנוֹ הַשֵּׁנִי נַעֲשֶׂה גּוֹאֵל הַדָּם לְהָמִית אֶת אָבִיו, אֲבָל אָח שֶׁהִכָּה אָחִיו, אֵין אָחִיו הַשֵּׁנִי נַעֲשֶׂה גּוֹאֵל הַדָּם לְהָמִית אֶת אָחִיו. וּמִנַּיִן אֲפִלּוּ אָמַר 'שֶׁאֵינִי יָכוֹל לְהַקְבִּילוֹ'? תַּלְמוּד לוֹמַר: "בְּפִגְעוֹ בוֹ הוּא יְמִתֶנּוּ" (שָׁם).

וְהַסּוּמָא. אָמַר רַבִּי בָּא: מַאן תָּנָא סוּמָא? רַבִּי יוּדָה, דְּרַבִּי יוּדָה פּוֹטְרוֹ מִכָּל מִצְוֹות הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה. תְּנִינַן תַּמָּן: רַבִּי יוּדָה אוֹמֵר: כָּל שֶׁלֹּא רָאָה מְאוֹרוֹת מִיָּמָיו, לֹא יִפְרֹשׁ אֶת שְׁמַע. הָא אִם רָאָה - פּוֹרֵשׁ. וּשְׁנֵיהֶן מִקְרָא אֶחָד דָּרְשׁוּ (בַּמִּדְבָּר לה, כג):

"בִּלֹּא רְאוֹת". רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: לְרַבּוֹת אֶת הַסּוּמָא. רַבִּי יוּדָה אוֹמֵר: פָּרָט לְסוּמָא. מְחַלְפָה שִׁיטָתֵיהּ דְּרַבִּי יוּדָה! תַּמָּן הוּא אָמַר 'פָּרָט' וְכָא הוּא אָמַר לְרַבּוֹת! אָמַר רַבִּי חֲנִינָה בְּרֵיהּ דְּרַבִּי הִלֵּל: בְּיוֹשֵׁב בְּבֵית אָפֵל הִיא מַתְנִיתָא, כָּךְ אָנוּ אוֹמְרִים: הַיּוֹשֵׁב בְּבַיִת אָפֵל לֹא יִפְרֹשׂ אֶת שְׁמַע. בְּרַם הָכָא "בִּלֹּא רְאוֹת" פָּרָט לְסוּמָא. מַה מְקַיְּמִין רַבָּנִין "בִּלֹּא רְאוֹת"? לְהָבִיא אֶת הַמַּכֶּה בַּלַּיְלָה.

הֲלָכָה ו: מַתְנִיתִין: לְאֵיכָן גּוֹלִין? לְעָרֵי מִקְלָט. לְשָׁלֹשׁ שֶׁבְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וּלְשָׁלֹשׁ שֶׁבְּאֶרֶץ כְּנַעַן, שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמִּדְבָּר לה, יד): "אֵת שְׁלֹשׁ הֶעָרִים תִּתְּנוּ מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן" וְגוֹ', עַד שֶׁלֹּא נִבְחֲרוּ שָׁלֹשׁ שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, לֹא הָיוּ שָׁלֹשׁ שֶׁבְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן קוֹלְטוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם, יג): "שֵׁשׁ עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה", עַד שֶׁיִּהוּ שֶׁשְּׁתָּן קוֹלְטוֹת כְּאַחַת. וּמְכָוְּנוֹת לָהֶם דְּרָכִים מִזּוֹ לָזוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים יט, ג): "תָּכִין לְךָ הַדֶּרֶךְ וְשִׁלַּשְׁתָּ אֶת גְּבוּל אַרְצְךָ". וּמוֹסְרִין לוֹ שְׁנֵי תַלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁמָּא יַהַרְגֶנּוּ בַּדֶּרֶךְ, וִידַבְּרוּ אֵלָיו. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אַף הוּא מְדַבֵּר עַל־יְדֵי עַצְמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם, ד): "וְזֶה דְּבַר הָרֹצֵחַ". רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בַּתְּחִלָּה

[ו:]

אֶחָד שׁוֹגֵג וְאֶחָד מֵזִיד מַקְדִּימִין לְעָרֵי מִקְלָט, וּבֵית דִּין שׁוֹלְחִין וּמְבִיאִין אוֹתוֹ מִשָּׁם, מִי שֶׁנִּתְחַיֵּב מִיתָה – הֲרָגוּהוּ, וְשֶׁלֹּא נִתְחַיֵּב מִיתָה – פְּטָרוּהוּ; וְשֶׁנִּתְחַיֵּב גָּלוּת – מַחְזִירִין אוֹתוֹ לִמְקוֹמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמִּדְבָּר לה, כה): "וְהֵשִׁיבוּ אֹתוֹ הָעֵדָה אֶל עִיר מִקְלָטוֹ". אֶחָד מָשׁוּחַ בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה, וְאֶחָד הַמְרֻבֶּה בִּבְגָדִים, וְאֶחָד שֶׁעָבַר מִמִּשִׁיחוּתוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף מְשׁוּחַ מִלְחָמָה מַחֲזִיר אֶת הָרוֹצֵחַ, לְפִיכָךְ אִמּוֹתֵיהֶן שֶׁל כֹּהֲנִים מְסַפְּקוֹת לָהֶן מִחְיָה וּכְסוּת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְפַּלְּלוּ עַל בְּנֵיהֶן שֶׁיָּמוּתוּ.

נִגְמַר דִּינוֹ וּמֵת כֹּהֵן גָּדוֹל – הֲרֵי זֶה אֵינוֹ גּוֹלֶה. אִם עַד שֶׁלֹּא נִגְמַר דִּינוֹ מֵת כֹּהֵן גָּדוֹל, וּמִנּוּ כֹהֵן אַחֵר תַּחְתָּיו, וּלְאַחַר מִכֵּן נִגְמַר דִּינוֹ – חוֹזֵר בְּמִיתָתוֹ שֶׁל שֵׁנִי. נִגְמַר דִּינוֹ בְּלֹא כֹהֵן גָּדוֹל, הַהוֹרֵג כֹּהֵן גָּדוֹל, וְכֹהֵן גָּדוֹל שֶׁהָרַג – אֵינוֹ יוֹצֵא מִשָּׁם לְעוֹלָם. וְאֵינוֹ יוֹצֵא לֹא לְעֵדוּת מִצְוָה, וְלֹא לְעֵדוּת מָמוֹן, וְלֹא לְעֵדוּת נְפָשׁוֹת. וַאֲפִלּוּ יִשְׂרָאֵל צְרִיכִין לוֹ, וַאֲפִלּוּ שַׂר צָבָא יִשְׂרָאֵל כְּיוֹאָב בֶּן צְרוּיָה, אֵינוֹ יוֹצֵא מִשָּׁם לְעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמִּדְבָּר לה, כה): "שָׁמָּה" – שָׁם תְּהֵא דִּירָתוֹ, וְשָׁם תְּהֵא מִיתָתוֹ, וְשָׁם תְּהֵא קְבוּרָתוֹ. כְּשֵׁם שֶׁהָעִיר קוֹלֶטֶת כָּךְ תְּחוּמָהּ קוֹלֵט.

רוֹצֵחַ שֶׁיָּצָא חוּץ לַתְּחוּם וּמְצָאוֹ גּוֹאֵל הַדָּם, רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: מִצְוָה בְּיַד גּוֹאֵל הַדָּם, וּרְשׁוּת בְּיַד כָּל אָדָם. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: רְשׁוּת בְּיַד גּוֹאֵל הַדָּם, וְכָל אָדָם אֵין חַיָּבִין עָלָיו. אֵילָן שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּתוֹךְ הַתְּחוּם וְנוֹפוֹ נוֹטֶה חוּץ לַתְּחוּם, אוֹ עוֹמֵד חוּץ לַתְּחוּם וְנוֹפוֹ נוֹטֶה בְּתוֹךְ הַתְּחוּם – הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַנּוֹף. הָרַג בְּאוֹתָהּ הָעִיר, גּוֹלֶה מִשְּׁכוּנָה לִשְׁכוּנָה. וּבֶן לֵוִי, גּוֹלֶה מֵעִיר לְעִיר. כֵּיוֹצֵא בּוֹ, רוֹצֵחַ שֶׁגָּלָה לְעִיר מִקְלָט וְרָצוּ אַנְשֵׁי הָעִיר לְכַבְּדוֹ, יֹאמַר לָהֶם: 'רוֹצֵחַ אֲנִי', אָמְרוּ לוֹ: 'אַף־עַל־פִּי־כֵן' – יְקַבֵּל מֵהֶן, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְזֶה דְּבַר הָרֹצֵחַ".

גְּמָרָא: שָׁלֹשׁ עֲיָרוֹת הִפְרִישׁ מֹשֶׁה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן, וּמְשֶׁבָּאוּ לָאָרֶץ הִפְרִישׁוּ עוֹד שָׁלֹשׁ. אֵלּוּ וָאֵלּוּ לֹא הָיוּ קוֹלְטוֹת עַד שֶׁכִּבְּשׁוּ וְחִלְּקוּ. כֵּיוָן שֶׁכִּבְּשׁוּ וְחִלְּקוּ, נִתְחַיְּבָה הָאָרֶץ בִּשְׁמִטִּין וּבְיוֹבְלוֹת, וְהָיוּ אֵלּוּ וָאֵלּוּ קוֹלְטוֹת. שָׁלֹשׁ עָרִים שֶׁהִפְרִישׁוּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הָיוּ מְכֻוָּנוֹת כְּנֶגֶד שָׁלֹשׁ עָרִים שֶׁהִפְרִישׁ מֹשֶׁה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן, כִּשְׁתֵּי שׁוּרוֹת שֶׁל כֶּרֶם. אֶת חֶבְרוֹן בִּיהוּדָה כְּנֶגֶד בֶּצֶר בַּמִּדְבָּר, וְאֶת שְׁכֶם בְּהַר אֶפְרַיִם כְּנֶגֶד רָאמוֹת בַּגִּלְעָד, אֶת קֶדֶשׁ בַּגָּלִיל כְּנֶגֶד גּוֹלָן בַּבָּשָׁן. וְאַף עַל פִּי שֶׁהִפְרִישׁוּ שְׁכֶם בְּהַר אֶפְרַיִם, לֹא הָיְתָה קוֹלֶטֶת, הִפְרִישׁוּ קִרְיַת יְעָרִים תַּחְתֶּיהָ עַד שֶׁכִּבְּשׁוּ אֶת שְׁכֶם. וְאַף עַל פִּי שֶׁהִפְרִישׁוּ קֶדֶשׁ בַּגָּלִיל, לֹא הָיְתָה קוֹלֶטֶת, הִפְרִישׁ גַּמְלָה תַּחְתֶּיהָ עַד שֶׁכִּבְּשׁוּ אֶת קֶדֶשׁ.

"וְשִׁלַּשְׁתָּ" - שֶׁיִּהוּ מְשֻׁלָּשׁוֹת, כְּדֵי שֶׁתְּהֵא מֵחֶבְרוֹן לְדָרוֹם כְּמֵחֶבְרוֹן לִשְׁכֶם, וּמֵחֶבְרוֹן לִשְׁכֶם כְּמִשְׁכֶם לְקֶדֶשׁ. נָפְלָה אַחַת מֵהֶן, בּוֹנִין אוֹתָהּ מֵאוֹתוֹ הַשֵּׁבֶט. וּמִנַּיִן אַף בִּשְׁאָר כָּל הַשְּׁבָטִים? תַּלְמוּד לוֹמַר: "שֵׁשׁ" - שֶׁיִּהוּ מְכֻוָּנוֹת, וְקוֹלְטוֹת כָּרִאשׁוֹנוֹת.

הֶעָרִים הַלָּלוּ אֵין בּוֹנִין אוֹתָם לֹא כְּרָכִים גְּדוֹלִים, וְלֹא עֲיָרוֹת קְטַנּוֹת, אֶלָּא בֵּינוֹנִיּוֹת. אֵין בּוֹנִין אוֹתָהּ אֶלָּא עַל הַשּׁוּק, אִם אֵין שָׁם שׁוּק עוֹשִׂין לְשָׁם שׁוּק. אֵין בּוֹנִין אוֹתָם אֶלָּא עַל הַמַּיִם, אִם אֵין שָׁם מַיִם מְבִיאִין לְשָׁם מַיִם. נִתְמַעֲטוּ דָּיוֹרֵיהֶן, מְבִיאִין אֲחֵרִים תַּחְתֵּיהֶן. אִם אֵין שָׁם אוֹכְלוּסִין, מְבִיאִין לְשָׁם כֹּהֲנִים לְוִיִּים וְיִשְׂרְאֵלִים. אֵין עוֹשִׂין בְּתוֹכָן לֹא בֵּית הַבַּד, וְלֹא בֵּית הַבְּצִירָה, דִּבְרֵי רַבִּי נְחֶמְיָה; וַחֲכָמִים מַתִּירִין. אֵין מַפְשִׁילִין בְּתוֹכָן חֲבָלִים, וְאֵין עוֹשִׂין בְּתוֹכָן כְּלֵי זְכוּכִית, בִּשְׁבִיל לְהַרְגִּיל אֶת הָרֹגֶל לְשָׁם.

רַבִּי יוֹחָנָן שָׁלַח לְרַבָּנִין דְּתַמָּן: תַּרְתֵּין מִילִּין אַתּוּן אָמְרִין בְּשֵׁם רַב, וְלֵית אִנּוּן כֵּן. אַתּוּן אָמְרִין בְּשֵׁם רַב: יְפַת תֹּאַר

[ז.]

לֹא הִתִּירוּ בָהּ אֶלָּא בְּעִילָה רִאשׁוֹנָה בִּלְבַד. וַאֲנִי אוֹמֵר: וְלֹא בְּעִילָה רִאשׁוֹנָה וְלֹא בְּעִילָה אַחֲרוֹנָה, אֶלָּא לְאַחַר כָּל הַמַּעֲשִׂים. "וְאַחַר כֵּן תָּבוֹא אֵלֶיהָ וּבְעַלְתָּהּ" (דְּבָרִים כא, יג) - אַחַר כָּל הַמַּעֲשִׂים. וְאַתּוּן אָמְרִין בְּשֵׁם רַב: סָבוּר הָיָה יוֹאָב שֶׁקַּרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ קוֹלְטוֹת, וְאֵינוֹ קוֹלֵט אֶלָּא גַּגּוֹ, שֶׁל שִׁילוֹ קוֹלֵט וְשֶׁל בֵּית הָעוֹלָמִים קוֹלֵט. וַאֲנִי אוֹמֵר: לֹא מִזְבֵּחַ קוֹלֵט וְלֹא גַּגּוֹ קוֹלֵט, וְלֹא שֶׁל שִׁילוֹ קוֹלֵט וְלֹא שֶׁל בֵּית הָעוֹלָמִים קוֹלֵט, אֵין לְךָ קוֹלֵט אֶלָּא שֵׁשׁ עָרֵי מִקְלָט בִּלְבַד. וְאֶפְשָׁר יוֹאָב דִּכְתִיב בֵּיהּ (שְׁמוּאֵל ב׳ כג, ח): "תַּחְכְּמֹנִי רֹאשׁ הַשָּׁלִשִׁי" הָיָה טוֹעֶה בְּדָבָר זֶה?!

אָמַר רַבִּי תַּנְחוּמָא: לְסַנְהֶדְרִין בָּרַח. כַּהֲדָא דְתָנֵי: הָרוֹגֵי בֵית דִּין - נִכְסֵיהֶן לַיּוֹרְשִׁין, הָרוֹגֵי מַלְכוּת - נִכְסֵיהֶן לַמַּלְכוּת. אָמַר יוֹאָב: ׳מוּטָב שֶׁאֵיהָרֵג בְּבֵית דִּין וְיִירָשׁוּנִי בָנַי, וְאַל יַהַרְגֵנִי הַמֶּלֶךְ וְיִירָשֵׁנִי׳. כַּד שְׁמַע שְׁלֹמֹה כֵּן, אָמַר: ׳לְמָמוֹנוֹ אֲנִי צָרִיךְ׳? מִיָּד "וַהֲסִירֹתָ דְּמֵי חִנָּם" (מְלָכִים א׳ ב, לא) אֵין מָמוֹנוֹ חִנָּם. "וַיִּשְׁלַח בְּיַד בְּנָיָהוּ וַיִּפְגַּע בּוֹ וַיָּמֹת־הוּ". "וַיִּקְבְּרוּהוּ בְּבֵיתוֹ בַּמִּדְבָּר". וְכִי מִדְבָּר הָיָה בֵּיתוֹ? אֶלָּא לְלַמֶּדְךָ שֶׁכֵּיוָן שֶׁמֵּת יוֹאָב שַׂר צְבָא יִשְׂרָאֵל, נַעֲשׂוּ יִשְׂרָאֵל כַּמִּדְבָּר. אֵין תֵּימַר שֶׁהָיָה בּוֹזֵז וּבוֹנֶה לָהֶן

דִּימוֹסְיוֹת וּמֶרְחֲצָאוֹת - שֶׁבַּח. וְאֵין תֵּימַר שֶׁהָיָה בּוֹזֵז וּמַאֲכִיל חֲכָמִים וְתַלְמִידֵיהֶם - שֶׁבַּח שְׁבָחִים.

וּמִנַּיִן שֶׁהָיְתָה סַנְהֶדְרִין גְּדוֹלָה אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ? "וְלֹא תַעֲלֶה בְמַעֲלֹת עַל מִזְבְּחִי" (שְׁמוֹת כ, כב), וּמָה כְתִיב תַּמָּן? "וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תָּשִׂים לִפְנֵיהֶם" (שָׁם כא, א).

תְּנֵי: רַבִּי לְיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: "מִקְלָט" "מִקְלָט" כָּתוּב בְּפָרָשַׁת דְּרָכִים, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא הָרוֹצֵחַ רוֹאֶה אֶת הַכָּתוּב וְהוֹלֵךְ. אָמַר רַבִּי אָבוּן: כְּמִין יָד הָיְתָה מַרְאָה לָהֶן אֶת הַדֶּרֶךְ.

אָמַר רַבִּי פִּינְחָס (תְּהִלִּים כה, ח): "טוֹב וְיָשָׁר", לָמָּה הוּא טוֹב? שֶׁהוּא יָשָׁר, וְלָמָּה הוּא יָשָׁר? שֶׁהוּא טוֹב. "עַל כֵּן יוֹרֶה חַטָּאִים בַּדָּרֶךְ", שֶׁמּוֹרֶה דֶּרֶךְ תְּשׁוּבָה.

שָׁאֲלוּ לַחָכְמָה: חוֹטֵא מַהוּ עָנְשׁוֹ? אָמְרָה לָהֶם (מִשְׁלֵי יג, כא): "חַטָּאִים תְּרַדֵּף רָעָה". שָׁאֲלוּ לִנְבוּאָה: חוֹטֵא מַהוּ עָנְשׁוֹ? אָמְרָה לָהֶן (יְחֶזְקֵאל יח, ד): "הַנֶּפֶשׁ הַחֹטֵאת הִיא תָּמוּת". שָׁאֲלוּ לְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא: חוֹטֵא מַהוּ עָנְשׁוֹ? אָמַר לָהֶן: יַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה וְיִתְכַּפֵּר לוֹ. הֵינוּ דִּכְתִיב (תְּהִלִּים כה, ח): "עַל כֵּן יוֹרֶה חַטָּאִים בַּדָּרֶךְ". יוֹרֶה לְחַטָּאִים דֶּרֶךְ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה.

כְּתִיב (מִשְׁלֵי כו, ב): "כַּצִּפּוֹר לָנוּד כַּדְּרוֹר לָעוּף כֵּן קְלָלַת חִנָּם לֹא תָבֹא", וַתְּ מַר אָכֵן?! תִּפָּתֵר שֶׁהָיָה עֵת וְעוֹנָה. כַּיי דְּמַר רַבִּי יוֹסֵה בֶּן חֲלַפְתָּא: עִתִּים הֵן לִתְפִלָּה, אָמַר דָּוִד לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא: רִבּוֹן הָעוֹלָמִים, בְּשָׁעָה שֶׁאֲנִי מִתְפַּלֵּל לְפָנֶיךָ תְּהֵא עֵת רָצוֹן, דִּכְתִיב (תְּהִלִּים סט, יד): "וַאֲנִי תְפִלָּתִי לְךָ יְיָ עֵת רָצוֹן".

רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם רַבִּי יוֹנָתָן: בְּכָל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר דִּבּוּר,

[ז:]

חִדּוּשׁ מִקְרָא יֵשׁ שָׁם. וְהָכְתִיב: "וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל־נֹחַ וְאֶל־בָּנָיו אִתּוֹ לֵאמֹר". מַה חִדּוּשׁ מִקְרָא יֵשׁ שָׁם? חִדֵּשׁ בּוֹ אֵבֶר מִן הַחַי. וְהָא כְתִיב (בְּרֵאשִׁית יז, ג): "וַיִּפֹּל אַבְרָם עַל פָּנָיו וַיְדַבֵּר אִתּוֹ אֱלֹהִים לֵאמֹר", מַה חִדּוּשׁ מִקְרָא יֵשׁ שָׁם? חִדֵּשׁ בּוֹ אֶת הַמִּילָה. וְהָא כְתִיב (יְשַׁעְיָה ט, ז): "דָּבָר שָׁלַח אֲדֹנָי בְּיַעֲקֹב" וְגוֹ', מַה חִדּוּשׁ מִקְרָא יֵשׁ שָׁם? חִדֵּשׁ בּוֹ אֶת גִּיד הַנָּשֶׁה. וְהָא כְתִיב (שְׁמוֹת ו, ב): "וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי יְיָ", מַה חִדּוּשׁ מִקְרָא יֵשׁ שָׁם? חִדֵּשׁ בּוֹ קִידּוּשׁ הַשֵּׁם. וְהָא כְתִיב (יְהוֹשֻׁעַ כ, א): "וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר", מַה חִדּוּשׁ מִקְרָא יֵשׁ שָׁם? אֵין תֵּימַר שֵׁשׁ עָרֵי מִקְלָט, כְּבָר נִתְּנוּ לְמֹשֶׁה מִסִּינַי! אֶלָּא אַף הוּא נֶאֱמַר לוֹ דָּבָר שֶׁלֹּא נֶאֱמַר לְמֹשֶׁה (שָׁם, ד): "וְנָס אֶל אַחַת מֵהֶעָרִים הָאֵלֶּה וְעָמַד פֶּתַח וְגוֹ' וְנָתְנוּ לוֹ מָקוֹם וְיָשַׁב עִמָּם", מַהוּ "וְיָשַׁב עִמָּם"? רַבָּנִין דְּקֵיסָרִין בְּשֵׁם רַבִּי שִׁילָה: שֶׁאִם הָיָה תַּלְמִיד חָכָם, עוֹשִׂים לוֹ בֵּית וַעַד.

שָׁלֹשׁ עָרִים הִפְרִישׁ מֹשֶׁה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן, מִשֶּׁבָּאוּ לָאָרֶץ הִפְרִישׁוּ עוֹד שָׁלֹשׁ, וְלֶעָתִיד לָבוֹא מַפְרִישִׁין עוֹד שָׁלֹשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר "שָׁלֹשׁ", "שָׁלֹשׁ", "שָׁלֹשׁ" - הֲרֵי תֵּשַׁע. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: "שָׁלֹשׁ" "שָׁלֹשׁ" "שָׁלֹשׁ" - הֲרֵי תֵּשַׁע, וְ"עוֹד" - הֲרֵי שְׁנַיִם־עָשָׂר. רַבִּי נְהוֹרַאי אוֹמֵר: "שָׁלֹשׁ" "שָׁלֹשׁ"

״שָׁלֹשׁ״ – הֲרֵי תֵּשַׁע, וְ״עוֹד״ – הֲרֵי שְׁנַיִם־עָשָׂר, ״עַל הַשָּׁלֹשׁ״ – הֲרֵי חֲמִשָּׁה־עָשָׂר. כְּתִיב (בְּמִדְבַּר לה, יג): ״שֵׁשׁ עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה לָכֶם״ – שֶׁיִּהוּ שִׁשְׁתָּן קוֹלְטוֹת כְּאַחַת, וַתְּ מַר אָכֵן?!

וָתְיָא כַּיי דְּמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בְּשֵׁם רַבִּי אַחָא: חֲמִשָּׁה דְּבָרִים חָסֵר מִקְדָּשׁ אַחֲרוֹן מִמִּקְדָּשׁ רִאשׁוֹן, דִּכְתִיב (חַגַּי א, ח): עֲלוּ הָהָר וַהֲבֵאתֶם עֵץ וְגוֹ׳ עַד ״וְאֶכָּבְדָה״, ״וְאֶכָּבְדָ״ כְּתִיב חָסֵר ה״א. אֵלּוּ חֲמִשָּׁה דְּבָרִים שֶׁחָסַר מִקְדָּשׁ אַחֲרוֹן מִמִּקְדָּשׁ רִאשׁוֹן, וְאֵלּוּ הֵן: אֵשׁ; אָרוֹן; אוּרִים וְתֻמִּים; שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה; וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ.

אָמַר אַבַּיֵי: תַּלְמִיד חָכָם צָרִיךְ לְפַרְסֵם אֶת עַצְמוֹ[ב]. הֵיךְ? בַּר נָשׁ דְּחָכַם חֲדָא מֵיכְלָה, וְאָזֵיל לַאֲתַר וְאִנּוּן מְיַקְּרִין לֵיהּ כַּד הוּא חָכַם תְּרֵין מֵיכְלָה, צָרִיךְ לוֹמַר לוֹן ׳חֲדָא מֵיכְלָא אֲנָא חָכִים[ג]׳. רַב הוּנָא אָמַר: אוֹמֵר בְּשָׂפָה רָפָה, וְהַיָּמִין פְּשׁוּטָה לְקַבֵּל.

מַה טַּעֲמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי? ״כִּי יֵחַם לְבָבוֹ״ (דברים יט, ו).

אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ: וְחוֹזֵר בְּמִיתָתוֹ שֶׁל שְׁלִישִׁי. אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ: צָרְכוּ לְדָבָר, שׁוֹלְחִין וּמְבִיאִין אוֹתוֹ מִשָּׁם. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מַתְנִיתָא לָא אָמְרָה כֵן! אֶלָּא אֲפִלּוּ יִשְׂרָאֵל צְרִיכִין לוֹ, אֲפִלּוּ שַׂר צָבָא כְּיוֹאָב בֶּן צְרוּיָה, אֵין יוֹצֵא מִשָּׁם לְעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר: ״שָׁמָּה״ שָׁם תְּהֵא דִּירָתוֹ וְכוּ׳.

הֲלָכָה ז: מַתְנִיתִין: וּמַעֲלוֹת הָיוּ שָׁכָר לַלְוִיִּם, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: לֹא הָיוּ מַעֲלוֹת לָהֶן שָׂכָר. וְחוֹזֵר לִשְׁרָרָה שֶׁהָיָה בָּהּ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא הָיָה חוֹזֵר לִשְׁרָרָה שֶׁהָיָה בָּהּ.

גְּמָרָא: תָּנֵי: רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: לְמַחֲלֹקֶת נִתְּנוּ. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: לְבֵית דִּירָה נִתְּנוּ. וָתְיָא דְּרַבִּי יוֹסֵי כְּרַבִּי יוּדָה, וּדְרַבִּי מֵאִיר

צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ לָרַבִּים אֶת דַּרְגָּתוֹ, שֶׁלֹּא יְכַבְּדוּהוּ יוֹתֵר מֵהָרָאוּי

ב

ג אֲנִי בָּקִי בְּמַסֶּכֶת אַחַת בְּלִבַּד

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת קָרְבָּנוֹת פֶּרֶק תְּשִׁיעִי

א. אֵין בֵּין דִּבְרֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל לְדִבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, אֶלָּא הַדָּם וְהַנְּסָכִים. הַדָּם כְּדִבְרֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל זוֹרְקוֹ עַל גַּבֵּי הָאִישִׁים, נְסָכִים נוֹתְנוֹ לִסְפָלִים. הַפֶּסַח וְהַחַטָּאת שֶׁשְּׁחָטָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן וְעָלוּ לְגַבֵּי הַמִּזְבֵּחַ - הֲרֵי אֵלּוּ לֹא יֵרְדוּ. כָּל הַזְּבָחִים שֶׁעָלוּ לְגַבֵּי הַמִּזְבֵּחַ וְנִמְצְאוּ פְּסוּלִין - הֲרֵי אֵלּוּ לֹא יֵרְדוּ. הָעֲצָמוֹת וְהַגִּידִים וְהַקְּרָנַיִם וְהַטְּלָפַיִם שֶׁעָלוּ לְגַבֵּי הַמִּזְבֵּחַ וְנִמְצְאוּ פְּסוּלִין - הֲרֵי אֵלּוּ לֹא יֵרְדוּ.

ב. אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ שֶׁעָלוּ לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ - יֵרְדוּ, שֶׁאֵין הַמִּזְבֵּחַ מְקַדֵּשׁ אֶלָּא אֶת הָרָאוּי לוֹ. הָרוֹבֵעַ, וְהַנִּרְבָּע, הַמֻּקְצֶה, וְהַנֶּעֱבָד, וְהָאֶתְנָן, וְהַמְּחִיר, וְהַכִּלְאַיִם, וְהַטְּרֵפָה, וְיוֹצֵא דֹּפֶן, שֶׁעָלוּ לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ - יֵרְדוּ, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הָיוּ פְּסוּלִין בַּקֹּדֶשׁ. זֶה הַכְּלָל: שֶׁהָיָה פְּסוּלוֹ בַּקֹּדֶשׁ - הַקֹּדֶשׁ מְקַבְּלוֹ, לֹא הָיָה פְּסוּלוֹ בַּקֹּדֶשׁ - אֵין הַקֹּדֶשׁ מְקַבְּלוֹ, חוּץ מִבַּעַל מוּם, שֶׁרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר מִשֵּׁם רַבִּי עֲקִיבָה: בַּעַל מוּם בָּעוֹף - כָּשֵׁר. רַבִּי חֲנִינָא סְגָן הַכֹּהֲנִים אוֹמֵר: דּוֹחֶה הָיָה אַבָּא אֶת בַּעֲלֵי מוּמִין מִלְּקָרֵב, מִפְּנֵי מַה אָמְרוּ: הַלָּן וְהַיּוֹצֵא וְהַטָּמֵא שֶׁעָלוּ לֹא יֵרְדוּ? מִפְּנֵי שֶׁהַלָּן כָּשֵׁר בַּשְּׁלָמִים, וְהַיּוֹצֵא כָּשֵׁר בַּבָּמָה, וְהַטָּמֵא כָּשֵׁר בַּצִּבּוּר.

ג. הַקֹּמֶץ, וְהַלְּבוֹנָה, מִנְחַת כֹּהֲנִים, וּמִנְחַת כֹּהֵן מָשׁוּחַ, וּמִנְחַת נְסָכִים שֶׁעָלוּ לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ וְנִמְצְאוּ פְּסוּלִים - הֲרֵי אֵלּוּ לֹא יֵרְדוּ. אֲבָל קְטֹרֶת שֶׁעָלָה לְגַבֵּי הַמִּזְבֵּחַ - תֵּרֵד, שֶׁאֵין הַמִּזְבֵּחַ מְקַדֵּשׁ אֶלָּא אֶת הָרָאוּי לוֹ, עוֹלָה שֶׁעָלְתָה לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ וְנִמְצֵאת פְּסוּלָה - יַקְטִירֶנָּה עַל יַד הָעֲזָרָה. אֲבָרִין שֶׁלָּנוּ בָּעֲזָרָה - מַעֲלִין אוֹתוֹ כָּל הַלַּיְלָה. שֶׁעַל גַּבֵּי הַכֶּבֶשׁ, שֶׁבְּרֹאשׁוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ - מַעֲלִין אוֹתָם לְעוֹלָם. כֵּשֵׁם שֶׁאִם עָלוּ לֹא יֵרְדוּ - כָּךְ אִם יָרְדוּ לֹא יַעֲלוּ, וְאִם עָלוּ - יֵרְדוּ. הַקֹּמֶץ שֶׁנִּתְּנוּ עַל גַּבֵּי הָאִישִׁים - שְׁיָרָיו מֻתָּרִין.

הַשָּׁלֵם

ד. אֲמוּרִין שֶׁנִּתְּנָן עַל גַּבֵּי הָאִישִׁים - הַבָּשָׂר מֻתָּר. הַפִּגּוּל וְהַנּוֹתָר וְהַטָּמֵא שֶׁנִּתַּן עַל גַּבֵּי הָאִישִׁים - חַיָּבִין עֲלֵיהֶם מִשּׁוּם פִּגּוּל וְנוֹתָר וְטָמֵא, עוֹלָה שְׁחוּטָה שֶׁעָלְתָה עַל הַמִּזְבֵּחַ, אוֹ שֶׁעָלְתָה חַיָּה וּשְׁחָטָהּ - הֲרֵי מַפְשִׁיט וּמְנַתֵּחַ וּמוֹרִיד אֶת הַדָּם וְזוֹרְקוֹ לְמַטָּה, מוֹרִיד אֶת הַקְּרָבִים וּמְדִיחָן בַּמַּיִם, וְחוֹזֵר וּמַעֲלֶה אוֹתָן וּמוֹרִיד אֶת הָעוֹר לַכֹּהֲנִים, וְחוֹזֵר וּמַקְטִיר אֶת הַכֹּל.

ה. זְבָחִים שְׁחוּטִין שֶׁעָלוּ לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ - הֲרֵי זֶה מַפְשִׁיט וּמְנַתֵּחַ וּמוֹרִיד אֶת הַדָּם וְזוֹרְקוֹ לְמַטָּה, מוֹרִיד אֶת הַקְּרָבִים וּמְדִיחָן בַּמַּיִם, וְחוֹזֵר וּמַעֲלֶה אוֹתָן, וּמוֹרִיד אֶת הָעוֹר וְאֶת הַבָּשָׂר לַבְּעָלִים, חוֹזֵר וּמַקְטִיר אֶת הַשְּׁאָר. הֶעֱלוּ חַיִּים - מוֹרִידָן וְשׁוֹחֲטָן לְמַטָּה, אֵין לְךָ שֶׁמַּקְדִּישׁ בְּמִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן אֶלָּא אֶת הָרָאוּי לוֹ.

ו. כְּלֵי הַלַּח מְקַדְּשִׁין אֶת הַלַּח, וּמִדַּת הַיָּבֵשׁ מְקַדֶּשֶׁת אֶת הַיָּבֵשׁ, אֵין כְּלֵי הַלַּח מְקַדְּשִׁין אֶת הַיָּבֵשׁ, וְלֹא מִדַּת הַיָּבֵשׁ מְקַדֶּשֶׁת אֶת הַלַּח, אֵין מְקַדֶּשֶׁת אֶלָּא בְּמִלּוּאָן. אֵין מְקַדֶּשֶׁת אֶלָּא מִתּוֹכָן, אֵין מְקַדֵּשׁ אֶלָּא בִּפְנִים. נִקְּבוּ, נִפְגְּמוּ, נִסְדְּקוּ, אִם עוֹשִׂין מֵעֵין מְלַאכְתָּן שֶׁהָיוּ עוֹשִׂין כְּשֶׁהֵן שְׁלֵמִים - מְקַדְּשִׁין, וְאִם לָאו - אֵין מְקַדְּשִׁין.

מַסֶּכֶת קָרְבָּנוֹת פֶּרֶק עֲשִׂירִי

א. כָּל הַתָּדִיר מֵחֲבֵרוֹ - הוּא קֹדֶם אֶת חֲבֵרוֹ, וְכָל הַמְקֻדָּשׁ מֵחֲבֵרוֹ - הוּא קֹדֶם אֶת חֲבֵרוֹ. פַּר מָשִׁיחַ וּפַר הָעֵדָה עוֹמְדִין - פַּר מָשִׁיחַ קֹדֶם לְפַר הָעֵדָה בְּכָל מַעֲשָׂיו, הוֹאִיל וּמָשִׁיחַ מְכַפֵּר וְעֵדָה מִתְכַּפֶּרֶת מוּטָב שֶׁיְּקַדֵּם מְכַפֵּר לַמִּתְכַּפֵּר שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טז, טז): "וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ וּבְעַד כָּל קְהַל יִשְׂרָאֵל". פַּר הַבָּא עַל כָּל הַמִּצְוֹת קֹדֶם לִשְׂעִירֵי הָעֵדָה, וּשְׂעִירֵי הָעֵדָה קוֹדְמִין לְשָׂעִיר שֶׁל נָשִׂיא, וּשְׂעִיר שֶׁל נָשִׂיא קֹדֶם לִשְׂעִירָה שֶׁל יָחִיד, וּשְׂעִירָה שֶׁל יָחִיד קוֹדֶמֶת לִכְבְשָׂה שֶׁל יָחִיד. תּוֹדָה קוֹדֶמֶת לְאֵיל נָזִיר מִפְּנֵי שֶׁהַתּוֹדָה טְעוּנָה אַרְבָּעָה מִינֵי לֶחֶם, וְאֵיל נָזִיר טָעוּן שְׁנֵי מִינֵי לֶחֶם. מַעֲשֵׂר קֹדֶם אֶת הָעוֹפוֹת. אָמַר רַבִּי

תּוֹסֶפְתָּא

שִׁמְעוֹן: וַהֲלֹא מַעֲשֵׂר קָדָשִׁים קַלִּים וְעוֹפוֹת קָדְשֵׁי קָדָשִׁים קָדְמוּ קָדָשִׁים קַלִּים לְקָדְשֵׁי קָדָשִׁים, אֶמּוֹר מֵעַתָּה: יֵשׁ בְּמַעֲשֵׂר אֲמוּרֵי קָדְשֵׁי קָדָשִׁים מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּעוֹפוֹת.

ב. חַטַּאת הָעוֹף קוֹדֶמֶת לְעוֹלַת הָעוֹף בְּהַקְרָבָה. אַף בְּהַפְרָשָׁה לֹא יֹאמַר: ׳זֶה לְעוֹלָתִי וְזֶה לְחַטָּאתִי׳, אֶלָּא אוֹמֵר: ׳זֶה לְחַטָּאתִי וְזֶה לְעוֹלָתִי׳. חַטַּאת הָעוֹף שֶׁל יוֹלֶדֶת קוֹדֶמֶת לְכִבְשָׂה. מִנְחַת הָאִישׁ קוֹדֶמֶת לְמִנְחַת הָאִשָּׁה, מִנְחַת חִטִּים קוֹדֶמֶת לְמִנְחַת שְׂעוֹרִין, מִנְחָה קוֹדֶמֶת לַיַּיִן וְהַיַּיִן קוֹדֶמֶת לַשֶּׁמֶן, שֶׁמֶן קֹדֶם לַמֶּלַח וּמֶלַח קוֹדֶמֶת לָעֵצִים וְעֵצִים קוֹדְמִין לְכָל דָּבָר.

ג. פָּרִים קוֹדְמִין לָאֵילִים וְאֵילִים קוֹדְמִין לַכְּבָשִׂים. אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁבָּאוּ כְּאֶחָד, אֲבָל הַבָּא רִאשׁוֹן - קָרֵב רִאשׁוֹן. הַבָּא אַחֲרוֹן - קָרֵב אַחֲרוֹן. לֶחֶם הַפָּנִים קֹדֶם לִשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, כְּשֶׁהוּא מְחַלֵּק בַּעֲצֶרֶת אוֹמֵר: ׳הֵילָךְ מַצָּה הֵילָךְ חָמֵץ, הֵילָךְ מַצָּה הֵילָךְ חָמֵץ׳. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: שְׁתֵּי הַלֶּחֶם קוֹדְמוֹת לְלֶחֶם הַפָּנִים. כְּשֶׁהוּא מְחַלְּקָן בַּעֲצֶרֶת אוֹמֵר: ׳הֵילָךְ מַצָּה, הֵילָךְ מַצָּה, הֵילָךְ חָמֵץ, הֵילָךְ מַצָּה׳, מִפְּנֵי שֶׁשְּׁתֵּי הַלֶּחֶם חֲבִיבוֹת. שֶׁקּוֹדְמִין זֶה אֶת זֶה בְּהַקְרָבָה - כָּךְ קוֹדְמִין זֶה אֶת זֶה בָּאֲכִילָה. קָדְשֵׁי קָדָשִׁים קוֹדְמִין לְקָדָשִׁים קַלִּים. הַנֶּאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד קוֹדְמִין לַנֶּאֱכָלִין לִשְׁנֵי יָמִים. שְׁלָמִים שֶׁל אֶמֶשׁ קוֹדְמִין לְחַטָּאת וְאָשָׁם שֶׁל יוֹם. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: חַטָּאת וְאָשָׁם שֶׁל יוֹם קוֹדְמִין לְשֶׁל אֶמֶשׁ.

ד. וְכֻלָּן רַשָּׁאִין כֹּהֲנִים לְשַׁנּוֹת בַּאֲכִילָתָן. מְנָחוֹת לְלוֹתָתָן וּלְהוֹצִיא שַׁמְנָן, וְלָתֵת לְתוֹכָן תִּבְלֵי חֻלִּין וְתִבְלֵי תְּרוּמָה; דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: תִּבְלֵי חֻלִּין וְלֹא תִּבְלֵי תְּרוּמָה, שֶׁלֹּא יָבִיאוּ לִידֵי פְּסוּל וְלִידֵי מְעוּט אֲכִילָה. יַיִן כַּיּוֹצֵא בּוֹ. אֵין מְבַשְּׁלִין חַטָּאת וְאָשָׁם עִם מוּרָם מִתּוֹדָה, וְאֵיל נָזִיר עִם הַבְּכוֹר עִם הַמּוּרָם מִשֶּׁל שְׁלָמִים - מִפְּנֵי שֶׁמְּמַעֵט אֶת אֲכִילָתָן וּזְמַן אֲכִילָתָן. וְלֹא שְׁלָמִים שֶׁל אֶמֶשׁ עִם חַטָּאת וְאָשָׁם שֶׁל יוֹם

הַשָּׁלֵם

- מִפְּנֵי שֶׁמְּמַעֵט אֶת אֲכִילָתָן וּמְקוֹם אֲכִילָתָן וּזְמַן אֲכִילָתָן. אֲבָל חַטָּאת וְאָשָׁם מִתְבַּשְּׁלִין זֶה עִם זֶה. תּוֹדָה וְאֵיל נָזִיר מִתְבַּשְּׁלִין זֶה עִם זֶה. הַבְּכוֹר וּמוּרָם מִשְּׁלָמִים מִתְבַּשְּׁלִים זֶה עִם זֶה, מִפְּנֵי שֶׁכֻּלָּן שָׁווֹת.

ה. אֶחָד חַטָּאוֹת הַחִיצוֹנוֹת וְאֶחָד חַטָּאוֹת הַפְּנִימִיּוֹת לְכִבּוּשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ו, יח): ״תּוֹרַת הַחַטָּאת״ - תּוֹרָה אַחַת לְכָל הַחַטָּאוֹת. חַטַּאת הָעוֹף - אֵין דָּמָהּ טָעוּן כִּבּוּשׁ. חַטַּאת פְּסוּלָה - אֵין דָּמָהּ טָעוּן כִּבּוּשׁ. הָיְתָה לָהּ שְׁעַת הַכֹּשֶׁר וְנִפְסְלָה - דָּמָהּ טָעוּן כִּבּוּשׁ; דִּבְרֵי רַבִּי יַעֲקֹב. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף עַל פִּי שֶׁהָיְתָה שְׁעַת הַכֹּשֶׁר וְנִפְסְלָה - אֵין דָּמָהּ טָעוּן כִּבּוּשׁ. נָתַן עַל הַקֶּרֶן וְעַל הַכֶּבֶשׁ וְעַל הַיְסוֹד - אֵין זָקוּק לוֹ. נָתַן מִיָּדוֹ כְּשֶׁהוּא מַזֶּה עַל גַּבֵּי הַקִּיתוֹן - גּוֹרְדוֹ וְהוּא טָהוֹר. נָתַן עַל הָעוֹר עַד שֶׁלֹּא הֻפְשַׁט - אֵין טָעוּן כִּבּוּשׁ. מִשֶּׁהֻפְשַׁט - טָעוּן כִּבּוּשׁ; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אַף מִשֶּׁהֻפְשַׁט - אֵין טָעוּן כִּבּוּשׁ, אֶלָּא מָקוֹם הַדָּם, וְדָבָר הָרָאוּי לְקַבֵּל טֻמְאָה וְרָאוּי לְכִבּוּשׁ. הֵיכָן מְכַבְּסוֹ? בִּפְנִים. יָצָא לַחוּץ - נִכְנַס וּמְכַבְּסוֹ בִּפְנִים.

ו. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: קָדָשִׁים קַלִּים - אֵין טְעוּנִים מְרִיקָה וּשְׁטִיפָה אֲבָל טְעוּנִין הֲדָחָה מִשּׁוּם נוֹתֶן טַעַם. כְּבָשִׂים פְּסוּלִין - אֵין טְעוּנִין מְרִיקָה וּשְׁטִיפָה. רַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר: הָיָה לָהֶן שְׁעַת הַכֹּשֶׁר וְנִפְסְלוּ - טְעוּנִין מְרִיקָה וּשְׁטִיפָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף עַל פִּי שֶׁהָיְתָה לָהֶן שְׁעַת הַכֹּשֶׁר וּפְסוּלִין - אֵין טְעוּנִין מְרִיקָה וּשְׁטִיפָה אֶלָּא הֲדָחָה. כְּלֵי חֶרֶשׂ אֵין טְעוּנִין אֶלָּא שְׁבִירָה. הֵיכָן שׁוֹבְרוֹ? בִּפְנִים. יָצָא לַחוּץ - נִכְנַס וְשׁוֹבְרוֹ בִּפְנִים. רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר: בְּשֶׁל בּוֹ מִתְחַלַּת הָרֶגֶל - מְבַשֵּׁל בּוֹ כָּל הָרֶגֶל. אַחַר הָרֶגֶל - טָעוּן מְרִיקָה וּשְׁטִיפָה. אָמַר רַבִּי נָתָן: לֹא הָיָה רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר אֶלָּא בְּקָדָשִׁים קַלִּים בִּלְבַד. הֵיכָן מוֹרְקָן וְשׁוֹטְפָן? בִּפְנִים. יָצָא לַחוּץ - מַכְנִיסָן מוֹרְקָן וְשׁוֹטְפָן בִּפְנִים. נִטְמְאוּ בַּחוּץ - מְטַהֲרָן וּמַכְנִיסָן, מוֹרְקָן וְשׁוֹטְפָן בִּפְנִים. כֵּיצַד מְרִיקָתָן וּשְׁטִיפָתָן?

תּוֹסֶפְתָּא

בְּמָקוֹם אֲכִילָתָן - מְרִיקָתָן וּשְׁטִיפָתָן. עַד זְמַן אֲכִילָתָן מְרִיקָתָן וּשְׁטִיפָתָן. בְּשֵׁל בּוֹ קָדְשֵׁי קָדָשִׁים - מֹרַק וְשֶׁטַף לְקָדְשֵׁי קָדָשִׁים. קָדְשֵׁי קָדָשִׁים - מֹרַק וְשֶׁטַף לְקָדָשִׁים קַלִּים. קָדְשֵׁי קָדָשִׁים וְקָדָשִׁים קַלִּים - מֹרַק וְשֶׁטַף לֶחָמוּר שֶׁבָּהֶן. שֶׁטַף וְלֹא מֹרַק, מֹרַק וְלֹא שֶׁטַף - יֵאָכֵל כֶּחָמוּר שֶׁבָּהֶן.

ז. חֹמֶר בְּהַזָּאָה שֶׁאֵין בְּמִרִיקָה וּשְׁטִיפָה, וּבְמִרִיקָה וּשְׁטִיפָה שֶׁאֵין בְּהַזָּאָה. שֶׁהַזָּאָה נוֹהֶגֶת בַּחַטָּאוֹת הַפְּנִימִיּוֹת וְנוֹהֶגֶת לִפְנֵי זְרִיקַת דָּמִים, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּמִרִיקָה וּשְׁטִיפָה. חֹמֶר בְּמִרִיקָה וּשְׁטִיפָה, שֶׁהַמִּרִיקָה וּשְׁטִיפָה נוֹהֲגִים בְּקָדְשֵׁי קָדָשִׁים וּבְקָדָשִׁים קַלִּים, וְאִם נִתְבַּשֵּׁל בִּמְקֶצֶת כְּלִי - כֻּלּוֹ טָעוּן מִרִיקָה וּשְׁטִיפָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּהַזָּאָה.

מַסֶּכֶת קָרְבָּנוֹת פֶּרֶק אֶחָד עָשָׂר

א. אֵין אוֹנֵן רַשַּׁאי לְהָבִיא זְבָחִים כָּל שִׁבְעָה, אֶחָד זְבָחִים שֶׁהֵן רְאוּיִין לָבֹא נְדָבָה, וְאֶחָד זְבָחִים שֶׁאֵין רְאוּיִין לָבֹא נְדָבָה, אֲפִלּוּ יַיִן וַאֲפִלּוּ עֲצִים וַאֲפִלּוּ לְבוֹנָה, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא ג, א): "שְׁלָמִים". רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שְׁלָמִים שֶׁהַכֹּל שָׁלוֹם בָּהֶן, מֵהֶן לַמִּזְבֵּחַ, וּמֵהֶן לַכֹּהֲנִים, וּמֵהֶן לַבְּעָלִים. זִבְחֵי תוֹדָה הֲרֵי זֶה תּוֹדָה בְּכָל מָקוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים נ, כג): "זוֹבֵחַ תּוֹדָה יְכַבְּדָנְנִי וְשָׂם דֶּרֶךְ אַרְאֶנּוּ" וְגוֹ'.

ב. כֹּהֵן גָּדוֹל מַקְרִיב אוֹנֵן וְאֵינוֹ אוֹכֵל, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: גּוֹמֵר אֶת הָעֲבוֹדָה שֶׁבִּידוֹ וּבָא לוֹ, אֲבָל כֹּהֵן הֶדְיוֹט שֶׁעָמַד וּמַקְרִיב וּמֵת לוֹ מֵת - מֵנִיחַ אֶת הָעֲבוֹדָה שֶׁבִּידוֹ וְיוֹצֵא. לְפִיכָךְ, אִם זָרַק אֶת הַדָּם אוֹ שֶׁהִקְטִיר קֻטֶּרֶת, כָּל עֲבוֹדָה שֶׁעָבַד - הֲרֵי אֵלּוּ פְּסוּלוֹת.

ג. כָּל חַטָּאוֹת שֶׁדָּמָן נִכְנַס לִפְנִים - אֵין לַכֹּהֲנִים בָּהֶן כְּלוּם, אֶלָּא הַדָּם וְאֵמוּרִין לַמִּזְבֵּחַ, וְעוֹר וּבָשָׂר לְבֵית הַשְּׂרֵפָה. הֵיכָן שׂוֹרְפִין אוֹתָן? בְּבֵית הַדֶּשֶׁן הַגָּדוֹל חוּץ לִירוּשָׁלַיִם, וְלִצְפוֹנָהּ שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם חוּץ לְשָׁלֹשׁ מַחֲנוֹת, וְלֹא הָיוּ שׂוֹרְפִין אוֹתָן שְׁלֵמִין, אֶלָּא מְנַתְּחִין אוֹתָן עַל יְדֵי עוֹרָן כְּנִתְחֵי עוֹלוֹת.

ד. אֵין הַכֹּהֲנִים חוֹלְקִין בָּשָׂר כְּנֶגֶד בָּשָׂר, וְעוֹפוֹת כְּנֶגֶד עוֹפוֹת, בָּשָׂר כְּנֶגֶד עוֹפוֹת, עוֹפוֹת כְּנֶגֶד מְנָחוֹת, מְנָחוֹת כְּנֶגֶד מְנָחוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא ז, י): "וְכָל מִנְחָה בְּלוּלָה בַּשֶּׁמֶן וַחֲרֵבָה לְכָל בְּנֵי אַהֲרֹן תִּהְיֶה אִישׁ כְּאָחִיו". הָאִישׁ חוֹלֵק אַף עַל פִּי בַּעַל מוּם, אֵין הַקָּטָן חוֹלֵק אַף עַל פִּי תְּמִים. קָטָן, מֵאֵימָתַי כָּשֵׁר לְחַלֵּק בְּקָדְשֵׁי מִקְדָּשׁ? מִשֶּׁיָּבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת, אֲבָל אֵין מַקְרִיבִין אוֹתוֹ לַעֲבוֹדָה, עַד שֶׁנִּתְמַלֵּא זְקָנוֹ. רַבִּי אוֹמֵר: אוֹמֵר אֲנִי, עַד שֶׁיִּהֵא בֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה - "לְנַצֵּחַ עַל מְלֶאכֶת בֵּית ה'" (עֶזְרָא ג, ח). עוֹלָה - כֻּלָּהּ לַגָּבוֹהַּ וְעוֹרָהּ לַכֹּהֲנִים. קָדְשֵׁי קָדָשִׁים הַדָּם וְאֵמוּרָיו - לַמִּזְבֵּחַ וּבָשָׂר וְעוֹר לַכֹּהֲנִים. קָדָשִׁים קַלִּים הַדָּם וְאֵמוּרִים לַמִּזְבֵּחַ, וְעוֹר וּבָשָׂר לַבְּעָלִים. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ בַּבָּשָׂר - יֵשׁ לוֹ בָּעוֹרוֹת, כָּל שֶׁאֵין לוֹ בַּבָּשָׂר - אֵין לוֹ בָּעוֹרוֹת, חוּץ מִן הָעוֹלָה שֶׁפֵּרֵשׁ בָּהּ הַכָּתוּב (וַיִּקְרָא ז, ח): "עוֹר הָעוֹלָה אֲשֶׁר הִקְרִיב לַכֹּהֵן לוֹ יִהְיֶה", שְׁחָטָהּ חוּץ לִזְמַנָּהּ, חוּץ לִמְקוֹמָהּ, הוֹאִיל וְלֹא זָכָה מִזְבֵּחַ בִּבְשָׂרָהּ - לֹא יִזְכּוּ הַכֹּהֲנִים בְּעוֹרָהּ. עוֹלַת הָקֹדֶשׁ - אֵין עוֹרָהּ לַכֹּהֲנִים; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: עוֹרָהּ לַכֹּהֲנִים. רַבִּי יוֹסֵי בֶּן רַבִּי יְהוּדָה מוֹסִיף אַף שֶׁל גֵּרִים וְשֶׁל נָשִׁים וַעֲבָדִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם): "עוֹלַת אִישׁ" - פָּרַט לְאֵלּוּ. אָמְרוּ לוֹ: וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר "עוֹר הָעוֹלָה אֲשֶׁר הִקְרִיב לַכֹּהֵן לוֹ יִהְיֶה", אִם 'כֹּהֵן' לָמָּה נֶאֱמַר 'עוֹלַת אִישׁ'? אֶלָּא עוֹלָה שֶׁעָלְתָה לְאִישׁ - עוֹרָהּ לַכֹּהֲנִים, וְשֶׁלֹּא עָלְתָה לְאִישׁ - אֵין עוֹרָהּ לַכֹּהֲנִים.

ה. שְׁחָטוֹ וְלֹא הִפְשִׁיטוֹ, וְלֹא הִסְפִּיק לִזְרֹק אֶת הַדָּם עַד שֶׁנִּטְמָא הַדָּם - הַדָּם יִזָּרֵק, וְעוֹר וּבָשָׂר אֲסוּרִין. וְאִם נִזְרַק הַדָּם - עוֹר וּבָשָׂר מְתָּרִים. שְׁחָטוֹ וְלֹא הִפְשִׁיטוֹ, וְלֹא הִסְפִּיק לִזְרֹק אֶת הַדָּם עַד שֶׁנִּטְמָא הַזֶּבַח - הָעוֹר אָסוּר. שְׁחָטוֹ וְהִפְשִׁיטוֹ וְנִטְמָא הָעוֹר וְאַחַר

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

כָּךְ זָרַק אֶת הַדָּם - הָעוֹר מֻתָּר; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הָעוֹר אָסוּר. שְׁחָטוֹ וְלֹא הִפְשִׁיטוֹ, זָרַק אֶת הַדָּם וְאַחַר כָּךְ נִטְמָא הַזֶּבַח - הָעוֹר אָסוּר. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: יַפְשִׁיט הָעוֹר עִם הַבָּשָׂר. שְׁחָטוֹ וְהִפְשִׁיטוֹ וְזָרַק אֶת הַדָּם וְאַחַר כָּךְ נִטְמָא הַזֶּבַח - הַכֹּל מוֹדִים שֶׁהָעוֹר מֻתָּר. שְׁחָטוֹ וְלֹא הִפְשִׁיטוֹ, וְלֹא הִסְפִּיק לִזְרֹק אֶת הַדָּם עַד שֶׁיָּצָא הַדָּם, אוֹ שֶׁשְּׁחָטוֹ וְהִפְשִׁיטוֹ וְלֹא הִסְפִּיק לִזְרֹק אֶת הַדָּם עַד שֶׁיָּצָא הַדָּם - לֹא יִזָּרֵק, עוֹר וּבָשָׂר אֲסוּרִין. וְאַף עַל פִּי שֶׁנִּזְרַק הַדָּם - עוֹר וּבָשָׂר אֲסוּרִין.

ו. שְׁחָטוֹ וְלֹא הִפְשִׁיטוֹ, וְלֹא הִסְפִּיק לִזְרֹק אֶת הַדָּם עַד שֶׁיָּצָא הַזֶּבַח - הָעוֹר אָסוּר. שְׁחָטוֹ וְהִפְשִׁיטוֹ וְיָצָא הַזֶּבַח וְאַחַר כָּךְ זָרַק אֶת הַדָּם - הָעוֹר מֻתָּר; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הָעוֹר אָסוּר. שְׁחָטוֹ וְלֹא הִפְשִׁיטוֹ וְזָרַק אֶת הַדָּם וְאַחַר כָּךְ יָצָא הַזֶּבַח - הָעוֹר אָסוּר; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: יַפְשִׁיט הָעוֹר עִם הַבָּשָׂר. שְׁחָטוֹ וְהִפְשִׁיטוֹ וְזָרַק אֶת הַדָּם וְאַחַר כָּךְ יָצָא הַזֶּבַח - הַכֹּל מוֹדִין שֶׁהָעוֹר מֻתָּר. שְׁחָטוֹ וְלֹא הִפְשִׁיטוֹ וְלֹא הִסְפִּיק לִזְרֹק אֶת הַדָּם עַד שֶׁיָּצָא הַדָּם, אוֹ שֶׁשְּׁחָטוֹ וְהִפְשִׁיטוֹ וְלֹא הִסְפִּיק לִזְרֹק אֶת הַדָּם עַד שֶׁלָּן הַדָּם - הַדָּם יִזָּרֵק, עוֹר וּבָשָׂר אֲסוּרִין. וְאַף עַל פִּי שֶׁנִּזְרַק הַדָּם - עוֹר וּבָשָׂר אֲסוּרִין. שְׁחָטוֹ וְלֹא הִפְשִׁיטוֹ וְלֹא הִסְפִּיק לִזְרֹק אֶת הַדָּם עַד שֶׁלָּן הַזֶּבַח - הָעוֹר אָסוּר. שְׁחָטוֹ וְלֹא הִפְשִׁיטוֹ וְזָרַק הַדָּם וְלָן הַזֶּבַח - הָעוֹר אָסוּר; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: יַפְשִׁיט הָעוֹר עִם הַבָּשָׂר. שְׁחָטוֹ וְהִפְשִׁיטוֹ וְזָרַק אֶת הַדָּם וְאַחַר כָּךְ לָן הַזֶּבַח - הַכֹּל מוֹדִים שֶׁהָעוֹר מֻתָּר. רַבִּי אוֹמֵר: הַדָּם מְרַצֶּה עַל הָעוֹר בִּפְנֵי עַצְמוֹ, כְּשֶׁהוּא עִם הַבָּשָׂר, נוֹלָד בּוֹ פְּסוּל בֵּין לִפְנֵי זְרִיקַת דָּמִים בֵּין לְאַחַר זְרִיקַת דָּמִים - הֲרֵי הוּא כַּיּוֹצֵא בּוֹ. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֵין הַדָּם מְרַצֶּה עַל הָעוֹר בִּפְנֵי עַצְמוֹ, כְּשֶׁהוּא עִם הַבָּשָׂר נִזְרַק עָלָיו הַדָּם - הֲרֵצָה שָׁעָה אַחַת, לְפִיכָךְ, אִם נוֹלָד לוֹ פְּסוּל אֲפִילוּ לְאַחַר זְרִיקַת דָּמִים - יַפְשִׁיט הָעוֹר עִם הַבָּשָׂר.

ז. בָּרְאשׁוֹנָה הָיוּ מַכְנִיסִין עוֹרוֹת קָדָשִׁים לְלִשְׁכַּת בֵּית הַפַּרְוָה, וְהָיוּ מְחַלְּקִין אוֹתָן בָּעֲרָבִין לְכָל בֵּית אָב שֶׁבְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, וְהָיוּ גְּדוֹלֵי כְּהוּנָּה בָּאִים וְנוֹטְלִין אוֹתָם בִּזְרוֹעַ, הִתְקִינוּ שֶׁיְּהוּ מְחַלְּקִין אוֹתָן בְּעַרְבֵי שַׁבָּתוֹת לְכָל מִשְׁמָר וּמִשְׁמָר, וַעֲדַיִן הָיוּ גְּדוֹלֵי כְּהוּנָּה בָּאִין וְנוֹטְלִין אוֹתָן בִּזְרוֹעַ, עָמְדוּ הַבְּעָלִים וְהִקְדִּישׁוּם לַשָּׁמַיִם. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: קוֹרוֹת שֶׁל שִׁקְמָה הָיוּ בִּירִיחוֹ, וּבַעֲלֵי אֶגְרוֹף נוֹטְלִין אוֹתָן, עָמְדוּ וְהִקְדִּישׁוּם, אָמְרוּ: לֹא הִקְדִּישׁוּ בְּעָלִים לַשָּׁמַיִם אֶלָּא קוֹרוֹת שִׁקְמָה בִּלְבַד.

ח. פָּרִים הַנִּשְׂרָפִים וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִים, בִּזְמַן שֶׁנִּשְׂרְפִין כְּמִצְוָתָן נִשְׂרָפִין בְּבֵית הַדֶּשֶׁן וּמְטַמְּאִין בְּגָדִים. וְאִם אֵין נִשְׂרָפִין כְּמִצְוָתָן - נִשְׂרָפִין בְּבֵית הַבִּירָה וְאֵין מְטַמְּאִין בְּגָדִים. רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: בְּבֵית הַדֶּשֶׁן הַגָּדוֹל הָיוּ נִשְׂרָפִין, אֲפִלּוּ בְּתֶבֶן אֲפִלּוּ בְּקַשׁ וַאֲפִלּוּ בִּגְבָבָא, וַאֲפִלּוּ לֹא הִצִּית אֶת הָאֵשׁ אֶלָּא בְּרֻבָּהּ - הֲרֵי אֵלּוּ כְּשֵׁרִין.

מַסֶּכֶת קָרְבָּנוֹת פֶּרֶק שְׁנַיִם עָשָׂר

א. רַבִּי אוֹמֵר: הֶפְרֵשׁ בֵּין הַשּׁוֹחֵט בִּפְנִים לַמַּעֲלֶה בַּחוּץ וּבֵין הַשּׁוֹחֵט בַּחוּץ לַמַּעֲלֶה בַּחוּץ, שֶׁהַשּׁוֹחֵט בִּפְנִים לַמַּעֲלֶה בַּחוּץ - הָיְתָה לוֹ שְׁעַת הַכֹּשֶׁר, וְהַשּׁוֹחֵט בַּחוּץ לַמַּעֲלֶה בַּחוּץ - לֹא הָיְתָה לוֹ שְׁעַת הַכֹּשֶׁר. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הֶפְרֵשׁ בֵּין הַשּׁוֹחֵט בִּפְנִים וּמַעֲלֶה בַּחוּץ לְשׁוֹחֵט בַּחוּץ וּמַעֲלֶה בַּחוּץ, שֶׁהַשּׁוֹחֵט בִּפְנִים וּמַעֲלֶה בַּחוּץ - הַקֹּדֶשׁ מְקַבְּלוֹ, הַשּׁוֹחֵט בַּחוּץ וּמַעֲלֶה בַּחוּץ - אֵין הַקֹּדֶשׁ מְקַבְּלוֹ. אִי אֶפְשָׁר לְשׁוֹחֵט אַחַר שׁוֹחֵט, אֲבָל יֵשׁ מַעֲלֶה אַחַר מַעֲלֶה. שְׁחָטוֹ שְׁנַיִם - פְּטוּרִים. הֶעֱלוּ שְׁנַיִם - חַיָּבִין. הֶעֱלָה וְחָזַר וְהֶעֱלָה - חַיָּב עַל כָּל הַעֲלָאָה וְהַעֲלָאָה; דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֵין חַיָּב אֶלָּא אַחַת, וְאֵין חַיָּב אֶלָּא עַד שֶׁיִּבְנֶה אֶת הַמִּזְבֵּחַ וְיסַדֵּר

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

הַמַּעֲרָכָה; דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֲפִילּוּ הֶעֱלָה עַל הַסֶּלַע אוֹ עַל הָאֶבֶן - חַיָּב.

ב. עוֹלָה, וְעוֹלַת הָעוֹף, וַחֲלָבִים, הַקְמָץ וְהַלְּבוֹנָה מִנְחַת כֹּהֲנִים וּמִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ, וּמִנְחַת נְסָכִים שֶׁהִקְרִיב מֵאַחַת מֵהֶן כְּזַיִת בַּחוּץ - חַיָּב. רַבִּי אֶלְעָזָר פּוֹטֵר עַד שֶׁיַּקְרִיב אֶת כֻּלּוֹ; מוֹדֶה רַבִּי אֶלְעָזָר, שֶׁאִם הִקְרִיב בְּפָנִים וְשִׁיֵּר מֵהֶן כְּזַיִת וְהִקְרִיבוֹ בַּחוּץ שֶׁהוּא חַיָּב, שֶׁכֵּן רָאוּי לְקָרֵב לִפְנִים. הַקְמָץ וְהַלְּבוֹנָה שֶׁהִקְרִיב אֶחָד מֵהֶן בַּחוּץ - חַיָּב, וְרַבִּי אֶלְעָזָר פּוֹטֵר עַד שֶׁיַּקְרִיב אֶת הַשֵּׁנִי. מוֹדֶה רַבִּי אֶלְעָזָר, שֶׁאִם הִקְרִיב אֶת אֶחָד בִּפְנִים וְשִׁיֵּר אֶת חֲבֵרוֹ בַּחוּץ שֶׁהוּא חַיָּב, שֶׁכֵּן רָאוּי לְהַזּוֹת לִפְנִים.

ג. שְׁנֵי בְּזִיכֵי לְבוֹנָה שֶׁהִקְרִיב אֶת אֶחָד מֵהֶן בַּחוּץ - חַיָּב. רַבִּי אֶלְעָזָר פּוֹטֵר עַד שֶׁיַּקְרִיב אֶת הַשֵּׁנִי. מוֹדֶה רַבִּי אֶלְעָזָר שֶׁאִם הִקְרִיב אֶת אֶחָד מֵהֶן בִּפְנִים וְשִׁיֵּר אֶת חֲבֵרוֹ, וְהִקְרִיבוֹ בַּחוּץ - שֶׁהוּא חַיָּב, שֶׁכֵּן רָאוּי לְקָרֵב לִפְנִים. מוֹדֶה רַבִּי אֶלְעָזָר בְּקֹמֶץ מִנְחַת חוֹטֵא וּלְבוֹנָה נְדָבָה שֶׁהִקְרִיבָן בַּחוּץ - שֶׁהוּא חַיָּב, שֶׁכֵּן רָאוּי לְקָרֵב לִפְנִים.

ד. הַמְנַסֵּךְ שְׁלֹשֶׁת לוֹגִין יַיִן בַּחוּץ - חַיָּב. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: עַד שֶׁלֹּא קִדְּשׁוּ בְּכֶלִי - פָּטוּר, מִשֶּׁקִּדְּשׁוּ בַּכְּלִי - חַיָּב. הַמְנַסֵּךְ שְׁלֹשֶׁת לוֹגִין מַיִם בֶּחָג בַּחוּץ - חַיָּב. בְּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה - פָּטוּר. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אַף בֶּחָג, אִם נִתְמַלֵּא לְשֵׁם חַג - חַיָּב, אִם לָאו - פָּטוּר. עוֹלָה, עוֹלַת הָעוֹף, וַחֲלָבִים, הַקְמָץ, וְהַלְּבוֹנָה, מִנְחַת כֹּהֲנִים, וּמִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ, וּמִנְחַת נְסָכִים שֶׁהִקְרִיב אַחַת מֵהֶן כַּחֲצִי זַיִת - פָּטוּר, וְהַמְנַסֵּךְ פָּחוֹת מִשְּׁלֹשֶׁת לוֹגִין מַיִם, פָּחוֹת מִשְּׁלֹשֶׁת לוֹגִין יַיִן בַּחוּץ - פָּטוּר. רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר: שְׁיָרֵי הַדָּם - חַיָּבִין עֲלֵיהֶן בַּחוּץ. אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב: וַהֲלֹא שְׁיָרֵי מִצְוָה הֵן! הֵיאַךְ חַיָּבִין עַל שְׁיָרֵי מִצְוָה? אָמַר רַבִּי נְחֶמְיָה: הֶקְטֵר חֲלָבִים יוֹכִיחַ, שֶׁהֵן שְׁיָרֵי מִצְוָה וְחַיָּבִין עֲלֵיהֶן בַּחוּץ. אָמַר לוֹ רַבִּי יַעֲקֹב: אַף עַל פִּי שֶׁהֵן שְׁיָרֵי מִצְוָה, תְּחִלַּת עֲבוֹדָה הֵן. חַטַּאת הָעוֹף הַבָּאָה עַל הַסֶּפֶק, וְהִקְרִיבָהּ בַּחוּץ - חַיָּבִין עֲלֶיהָ אָשָׁם תָּלוּי. אָשָׁם תָּלוּי הַבָּא עַל הַסֶּפֶק, הִקְרִיבוּ בַּחוּץ - חַיָּבִין עָלָיו חַטָּאת.

הַשָּׁלֵם

ה. עוֹלָה שֶׁקִּבֵּל דָּמָהּ בִּכְוֹס אֶחָד, נָתַן בִּפְנִים וְחָזַר וְנָתַן בַּחוּץ, וְחָזַר וְנָתַן בִּפְנִים - חַיָּב, שֶׁכֵּלּוּ רָאוּי לָבֹא בִּפְנִים. קִבֵּל דָּמָהּ בִּשְׁנֵי כוֹסוֹת, נָתַן שְׁנֵיהֶם בִּפְנִים - פָּטוּר. שְׁנֵיהֶן בַּחוּץ - חַיָּב. אֶחָד בִּפְנִים וְאֶחָד בַּחוּץ - פָּטוּר. אֶחָד בַּחוּץ וְאֶחָד בִּפְנִים - כִּפֶּר הַפְּנִימִי וְחַיָּב עַל מַה שֶּׁבַּחוּץ, לְמַה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְמַפְרִישׁ תּוֹדָתוֹ וְאָבְדָה, וְהִפְרִישׁ אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ, וְאַחַר כָּךְ נִמְצֵאת הָרִאשׁוֹנָה. שָׁחַט שְׁתֵּיהֶן בִּפְנִים - פָּטוּר. שְׁתֵּיהֶן בַּחוּץ - חַיָּב. אַחַת בִּפְנִים וְאַחַת בַּחוּץ, אַחַת בַּחוּץ וְאַחַת בִּפְנִים - כִּפֶּר בִּפְנִים, וְחַיָּב עַל מַה שֶּׁבַּחוּץ. שְׁחָטָן וַהֲרֵי דָּמָן מֻנָּחִין בַּכּוֹסוֹת, נָתַן שְׁנֵיהֶם בִּפְנִים - פָּטוּר. שְׁנֵיהֶן בַּחוּץ - חַיָּב. אֶחָד בִּפְנִים וְאֶחָד בַּחוּץ - פָּטוּר. אֶחָד בַּחוּץ וְאֶחָד בִּפְנִים - כִּפֶּר הַפְּנִימִי וְחַיָּב.

ו. וְלַד חַטָּאת, וּתְמוּרַת חַטָּאת, וְחַטָּאת שֶׁמֵּתוּ בְּעָלֶיהָ, לְהַקְרִיבָן בַּחוּץ - פָּטוּר. שֶׁכִּפְּרוּ הַבְּעָלִים, וְשֶׁעִבְּרָה שְׁנָתָהּ, שֶׁאָבְדָה, וְנִמְצֵאת עַד שֶׁלֹּא כִּפְּרוּ הַבְּעָלִים - חַיָּב. מִשֶּׁכִּפְּרוּ הַבְּעָלִים - פָּטוּר. פָּרִים הַנִּשְׂרָפִים, וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִין שֶׁהִקְרִיבָן בַּחוּץ - פָּטוּר. אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ שֶׁהִקְרִיבָן בַּחוּץ - חַיָּב עַל הָרִאשׁוֹן וּפָטוּר עַל הַשֵּׁנִי. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הַשֵּׁנִי בִּלֹּא תַעֲשֶׂה. עוֹלָה וּמְחֻסַּר זְמַן בְּגוּפָהּ - פָּטוּר. וּבִבְעָלִים - חַיָּב. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: בְּגוּפָהּ בִּ׳לֹּא תַעֲשֶׂה׳. חַטָּאת וּמְחֻסַּר זְמַן, בֵּין בְּגוּפָהּ וּבֵין בִּבְעָלִים - פָּטוּר. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הֲרֵי זֶה בִּלֹּא תַעֲשֶׂה. הַקּוֹמֵץ וְהַמְקַבֵּל דָּמוֹ בַּחוּץ - פָּטוּר. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁהוּא מִשֵּׁם עֲבוֹדָה וְרָאוּי לְקָרֵב בִּפְנִים - חַיָּבִין עָלָיו בַּחוּץ, וְכָל שֶׁאֵינוֹ מִשּׁוּם עֲבוֹדָה וְאֵין רָאוּי לְקָרֵב בִּפְנִים - אֵין חַיָּבִין עָלָיו בַּחוּץ. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף כָּל שֶׁהוּא מִשּׁוּם

תּוֹסֶפְתָּא

עֲבוֹדָה, וְרָאוּי לִקָּרֵב בִּפְנִים, עָשָׂה הַזָּר כַּיּוֹצֵא בּוֹ בִּפְנִים – חַיָּב, חוּץ מִן הַשּׁוֹחֵט.

ז. כֹּהֵן שֶׁעָבַד טָמֵא, טְבוּל יוֹם, וּמְחֻסָּר בְּגָדִים, וּמְחֻסָּר כִּפּוּרִים, וְשָׁלֹא רְחוּץ יָדַיִם וְרַגְלַיִם – אֵין חַיָּב אֶלָּא אַחַת. זָר שֶׁעָבַד, טָמֵא, טְבוּל יוֹם, וּמְחֻסָּר בְּגָדִים, וּמְחֻסָּר כִּפּוּרִים, וְשָׁלֹא רְחוּץ יָדַיִם וְרַגְלַיִם – אֵין חַיָּב אֶלָּא אַחַת.

ח. וְאֵלּוּ הֵן שֶׁבְּמִיתָה: הָאוֹכֵל טֶבֶל, וְזָר שֶׁאָכַל תְּרוּמָה, וְכֹהֵן טָמֵא שֶׁאָכַל תְּרוּמָה טְהוֹרָה, וְזָר, וּטְבוּל יוֹם, מְחֻסָּר בְּגָדִים וּמְחֻסָּר כִּפּוּרִים, וְשָׁלֹא רְחוּץ יָדַיִם וְרַגְלַיִם, וּפְרוּעֵי רֹאשׁ וּשְׁתוּיֵי יַיִן שֶׁשִּׁמְּשׁוּ – כֻּלָּן בְּמִיתָה. אֲבָל עָרֵל, וְאוֹנֵן, וְיוֹשֵׁב – הֲרֵי אֵלּוּ בְּאַזְהָרָה. בַּעַל מוּם – בְּמִיתָה; דִּבְרֵי רַבִּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בְּ׳לֹא תַעֲשֶׂה׳. הֵזִיד בְּמְעִילָה; רַבִּי אוֹמֵר: בְּמִיתָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בְּ׳לֹא תַעֲשֶׂה׳. אֵלּוּ חַיָּבִין עֲלֵיהֶן מִיתָה: זָרַק אֶת הַדָּם לִפְנִים, וְלִפְנֵי לִפְנִים, הַמּוֹצֶה בָּעוֹף, מַקְטִיר עַל גַּבֵּי מִזְבֵּחַ, וְהַמְנַסֵּךְ שְׁלֹשֶׁת לוֹגִין מַיִם וּשְׁלֹשֶׁת לוֹגִין יַיִן בַּחוּץ – הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין מִיתָה. אֲבָל הַקּוֹמֵץ, וְהַמְקַבֵּל, וְהַמְהַלֵּךְ, קִבֵּל הַזָּר, קִבֵּל הַפָּסוּל, קִבֵּל בִּשְׂמֹאלוֹ, קִבֵּל בִּכְלִי חוֹל, נָתַן אֶת הַנִּתָּנִין לְמַטָּה לְמַעְלָה, וְאֶת הַנִּתָּנִין לְמַעְלָה לְמַטָּה, אֶת הַנִּתָּנִין בִּפְנִים בַּחוּץ, וְאֶת הַנִּתָּנִין בַּחוּץ בִּפְנִים, אוֹ שֶׁשְּׁחָטָן חוּץ לִזְמַנָּן, וְחוּץ לִמְקוֹמָן, הַפֶּסַח וְהַחַטָּאת שֶׁשְּׁחָטָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן – הֲרֵי אֵלּוּ בְּלֹא תַעֲשֶׂה.

מַסֶּכֶת קָרְבָּנוֹת פֶּרֶק שְׁלֹשָׁה עָשָׂר

א. עַד שֶׁלֹּא הוּקַם הַמִּשְׁכָּן הָיוּ הַבָּמוֹת מֻתָּרוֹת, מַה הֵן מַקְרִיבִין? בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים זְכָרִים וּנְקֵבוֹת תְּמִימִים וּבַעֲלֵי מוּמִין טְהוֹרִין, אֲבָל לֹא טְמֵאִין. הַכֹּל קָרֵב עוֹלָה וּטְעוּנָה הֶפְשֵׁט וְנִתּוּחַ הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים בַּזְּמַן הַזֶּה – מֻתָּרִים לַעֲשׂוֹת כֵּן.

ב. עַד שֶׁלֹּא הוּקַם הַמִּשְׁכָּן הָיוּ הַבָּמוֹת מֻתָּרוֹת, וַעֲבוֹדָה בַּבְּכוֹרוֹת. מִשֶּׁהוּקַם

הַשָּׁלֵם

הַמִּשְׁכָּן – הָיוּ הַבָּמוֹת אֲסוּרוֹת, וְאֵין כְּשֵׁרָה אֶלָּא בַּכֹּהֲנִים. קָדְשֵׁי קָדָשִׁים נֶאֱכָלִין לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים, קָדָשִׁים קַלִּים בְּכָל מַחֲנוֹת יִשְׂרָאֵל. הַנּוֹתֵן עַל גַּבֵּי מִזְבֵּחַ בִּשְׁעַת פְּרוּקָה אוֹ בִּשְׁעַת שְׁגֹּלָה הָרוּחַ אֶת הַיְרִיעָה – לֹא עָשָׂה כְּלוּם. בִּשְׁעַת מַסָּעוֹת קָדָשִׁים – נִפְסָלִים, וּטְמֵאִים פּוֹרְשִׁים כָּל אֶחָד וְאֶחָד חוּץ לִמְחִיצָתוֹ.

ג. בָּאוּ לַגִּלְגָּל – הֻתְּרוּ הַבָּמוֹת. קָדְשֵׁי קָדָשִׁים נֶאֱכָלִין לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים. קָדָשִׁים קַלִּים בְּכָל מָקוֹם. רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: בְּכָל הָרוֹאֶה. אֵיזֶה הוּא הָרוֹאֶה? הָרוֹאֶה וְאֵינוֹ מַפְסִיק. בָּאוּ לְנוֹב וְגִבְעוֹן – הֻתְּרוּ הַבָּמוֹת. קָדְשֵׁי קָדָשִׁים נֶאֱכָלִין לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים וְקָדָשִׁים קַלִּים בְּכָל מָקוֹם. רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: בְּכָל הָרוֹאֶה. אֵיזֶה הוּא הָרוֹאֶה? הָרוֹאֶה וְאֵינוֹ מַפְסִיק. יְמֵי אֹהֶל מוֹעֵד שֶׁבַּמִּדְבָּר: אַרְבָּעִים חָסֵר אַחַת. וְשֶׁבְּגִלְגָּל: אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה. וְשֶׁבְּשִׁילֹה: שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשִׁבְעִים חָסֵר אַחַת. וְשֶׁבְּנוֹב וּבְגִבְעוֹן: חֲמִשִּׁים וְשֶׁבַע. בְּבֵית עוֹלָמִים: אַרְבַּע מֵאוֹת וְעֶשֶׂר לִבְנָיָנוֹ הָרִאשׁוֹן, אַרְבַּע מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים לִבְנָיָנוֹ הָאַחֲרוֹן.

ד. אַרְבַּע כְּלָלוֹת הוֹרָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּקָּדָשִׁים: כָּל שֶׁהִקְדִּישָׁן בִּשְׁעַת אִסּוּר – הַמַּעֲלֶה אוֹתוֹ בַּחוּץ חַיָּב בַּעֲשֵׂה, וְחַיָּב בְּלֹא תַעֲשֶׂה, וְחַיָּב בְּהִכָּרֵת. כָּל שֶׁהֻקְדִּישׁוּ בִּשְׁעַת הֶתֵּר וּשְׁחִיטָתוֹ בִּשְׁעַת אִסּוּר – הַמַּעֲלֶה אוֹתוֹ בַּחוּץ חַיָּב בַּעֲשֵׂה, וְחַיָּב בְּלֹא תַעֲשֶׂה, וּפָטוּר בְּהִכָּרֵת. כָּל שֶׁהֻקְדִּישׁוּ בִּשְׁעַת אִסּוּר, וּשְׁחִיטָתוֹ בִּשְׁעַת הֶתֵּר – חַיָּב בַּעֲשֵׂה, וּפָטוּר בְּלֹא תַעֲשֶׂה, וּפָטוּר בְּהִכָּרֵת. כָּל שֶׁהֻקְדִּישׁוּ בִּשְׁעַת הֶתֵּר וּשְׁחִיטָתוֹ בִּשְׁעַת הֶתֵּר – פָּטוּר בַּעֲשֵׂה, וּפָטוּר בְּלֹא תַעֲשֶׂה, וּפָטוּר בְּהִכָּרֵת. וְקָדָשִׁים שֶׁהֻקְדִּישׁוּ בְּבָמָה גְּדוֹלָה – יִקָּרְבוּ בְּבָמָה קְטַנָּה. אֵיזֶה הוּא שֶׁהֻקְדְּשׁוּ בִּשְׁעַת אִסּוּר וּשְׁחִיטָתוֹ בִּשְׁעַת אִסּוּר? קָדָשִׁים

תּוֹסֶפְתָּא

שֶׁהִקְדִּישׁוּ בַּמִּשְׁכָּן - יִקְרְבוּ בַּמִּשְׁכָּן. בְּשִׁילֹה בְּבֵית עוֹלָמִים - יִקְרְבוּ בְּבֵית עוֹלָמִים. לְפִיכָךְ, הַמַּעֲלֶה אוֹתוֹ בַּחוּץ - חַיָּב בַּעֲשֵׂה, וְחַיָּב בְּלֹא תַעֲשֶׂה, וְחַיָּב בְּהִכָּרֵת. אֵיזֶהוּ שֶׁהִקְדִּישׁוֹ בִּשְׁעַת הֶתֵּר וּשְׁחִיטָתוֹ בִּשְׁעַת אִסּוּר? קָדָשִׁים שֶׁהִקְדִּישׁוּ קֹדֶם שֶׁהוּקַם הַמִּשְׁכָּן וְהוּקַם הַמִּשְׁכָּן - יִקְרְבוּ בַּמִּשְׁכָּן. בַּגִּלְגָּל, וּבָאוּ לְשִׁילֹה - יִקְרְבוּ בְּשִׁילֹה. בְּנוֹב וּבְגִבְעוֹן וּבָאוּ לְבֵית הָעוֹלָמִים - יִקְרְבוּ בְּבֵית עוֹלָמִים. לְפִיכָךְ, הַמַּעֲלֶה אוֹתוֹ בַּחוּץ - חַיָּב בַּעֲשֵׂה, וְחַיָּב בְּלֹא תַעֲשֶׂה, וּפָטוּר בְּהִכָּרֵת. אֵיזֶהוּ שֶׁהִקְדִּישׁוֹ בִּשְׁעַת אִסּוּר וּשְׁחִיטָתוֹ בִּשְׁעַת הֶתֵּר? קָדָשִׁים שֶׁהִקְדִּישׁוּ בַּמִּשְׁכָּן, בָּאוּ לַגִּלְגָּל - יִקְרְבוּ בַּגִּלְגָּל. בְּשִׁילֹה וּבָאוּ לְנוֹב וְגִבְעוֹן - יִקְרְבוּ בְּנוֹב וְגִבְעוֹן. לְפִיכָךְ, הַמַּעֲלֶה אוֹתָן בַּחוּץ - חַיָּב בַּ׳עֲשֵׂה׳ וּפָטוּר בְּ׳לֹא תַעֲשֶׂה׳, וּפָטוּר בְּהִכָּרֵת. אֵיזֶה הִיא שֶׁהִקְדִּישׁוֹ בִּשְׁעַת הֶתֵּר וּשְׁחִיטָתוֹ בִּשְׁעַת הֶתֵּר? קָדָשִׁים שֶׁהִקְדִּישָׁן בַּגִּלְגָּל - יִקְרְבוּ בַּגִּלְגָּל. בְּנוֹב וּבְגִבְעוֹן - יִקְרְבוּ בְּנוֹב וּבְגִבְעוֹן, לְפִיכָךְ הַמַּעֲלֶה אוֹתָן בַּחוּץ - פָּטוּר, וּפָטוּר בְּ׳לֹא תַעֲשֶׂה׳, וּפָטוּר בְּהִכָּרֵת.

ה. הַכֹּל כְּשֵׁרִין לִקָּרֵב בַּבָּמָה אַף הַגֵּרִים, אַף הַנָּשִׁים, אַף הָעֲבָדִים. כָּל שֶׁנִּדַּר וְנִדָּב - קָרַב בְּבָמַת יָחִיד. כָּל שֶׁאֵין נִדָּר וְנִדָּב - אֵין קָרַב בְּבָמַת יָחִיד; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין קָרַב בְּבָמַת יָחִיד אֶלָּא עוֹלָה וּשְׁלָמִים בִּלְבַד. בָּמַת יָחִיד - אֵין טָעוּן נְסָכִים; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: טְעוּנָה נְסָכִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל שֶׁהַצִּבּוּר וְיָחִיד מַקְרִיבִין בְּאֹהֶל מוֹעֵד שֶׁבַּמִּדְבָּר - מַקְרִיבִין בְּאֹהֶל מוֹעֵד שֶׁבַּגִּלְגָּל. אֵין בֵּין אֹהֶל מוֹעֵד שֶׁבַּמִּדְבָּר לְאֹהֶל מוֹעֵד שֶׁבַּגִּלְגָּל, אֶלָּא בַּמִּדְבָּר אֵין בּוֹ הֶתֵּר הַבָּמָה, וְשֶׁבַּגִּלְגָּל יֵשׁ בּוֹ הֶתֵּר הַבָּמָה. בָּמָתוֹ שֶׁבִּרְאשׁ גַּגּוֹ - אֵין יָחִיד מַקְרִיב עָלֶיהָ, אֶלָּא עוֹלָה וּשְׁלָמִים בִּלְבַד. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כָּל שֶׁהַצִּבּוּר מַקְרִיבִין בְּאֹהֶל מוֹעֵד שֶׁבַּמִּדְבָּר - מַקְרִיבִין בְּאֹהֶל מוֹעֵד שֶׁבַּגִּלְגָּל, כָּאן וְכָאן אֵין הַיָּחִיד מַקְרִיב עָלֶיהָ, אֶלָּא עוֹלָה וּשְׁלָמִים בִּלְבַד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף הַצִּבּוּר לֹא הָיוּ מַקְרִיבִין בְּאֹהֶל מוֹעֵד שֶׁבַּמִּדְבָּר, אֶלָּא פְּסָחִים וְחוֹבוֹת הַקָּבוּעַ לָהֶם זְמַן מִן הַתּוֹרָה בִּלְבַד.

הַשָּׁלֵם

ו. וְכֵן הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הַשּׁוֹחֵט אֶת הַפֶּסַח עַל הַיָּחִיד, וְהֶעֱלָהוּ בַּחוּץ, בִּשְׁעַת אִסּוּר הַבָּמָה - אָסוּר. בִּשְׁעַת הֶתֵּר הַבָּמָה - מֻתָּר. שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים טז, ה): ״לֹא תוּכַל לִזְבֹּחַ אֶת הַפֶּסַח״. יָכוֹל אַף בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה? תַּלְמוּד לוֹמַר (שָׁם): ״בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ״ - בְּשָׁעָה שֶׁיִּשְׂרָאֵל מִתְכַּנְּסִין בְּמָקוֹם אֶחָד, הֱוֵי אוֹמֵר בִּשְׁעַת הָרֶגֶל.

ז. אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁב�ֵּין בָּמָה גְּדוֹלָה לְבָמָה קְטַנָּה, קֶרֶן וְכֶבֶשׁ וִיסוֹד בְּבָמָה גְּדוֹלָה, אֵין קֶרֶן וְכֶבֶשׁ וִיסוֹד בְּבָמָה קְטַנָּה, כִּיּוֹר וְכַנּוֹ בְּבָמָה גְּדוֹלָה אֵין כִּיּוֹר וְכַנּוֹ בְּבָמָה קְטַנָּה. חָזֶה וְשׁוֹק לַכֹּהֲנִים בְּבָמָה גְּדוֹלָה, חָזֶה וְשׁוֹק לַבְּעָלִים בְּבָמָה קְטַנָּה. עוֹר עוֹלָה לַכֹּהֲנִים בְּבָמָה גְּדוֹלָה עוֹר עוֹלָה לַבְּעָלִים בְּבָמָה קְטַנָּה, חוּץ לִמְקוֹמוֹ בְּבָמָה גְּדוֹלָה אֵין חוּץ לִמְקוֹמוֹ בְּבָמָה קְטַנָּה.

ח. אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁשָּׁוָה בָּמָה גְּדוֹלָה לְבָמָה קְטַנָּה: שְׁחִיטָה בְּבָמָה גְּדוֹלָה שְׁחִיטָה בְּבָמָה קְטַנָּה, הֶפְשֵׁט וְנִתּוּחַ בְּבָמָה גְּדוֹלָה הֶפְשֵׁט וְנִתּוּחַ בְּבָמָה קְטַנָּה, דַּם מַתִּיר מַכְשִׁיר וּמְפַגֵּל בְּבָמָה גְּדוֹלָה דַּם מַכְשִׁיר בְּבָמָה קְטַנָּה. מוּם פּוֹסֵל בְּבָמָה גְּדוֹלָה מוּם פּוֹסֵל בְּבָמָה קְטַנָּה. חוּץ לִזְמַנּוֹ בְּבָמָה גְּדוֹלָה חוּץ לִזְמַנּוֹ בְּבָמָה קְטַנָּה. אִי זוֹ הִיא בָּמָה גְּדוֹלָה בִּשְׁעַת הֶתֵּר הַבָּמָה? אֹהֶל מוֹעֵד נָטוּי כְּדַרְכּוֹ אֵין הָאָרוֹן נָתוּן שָׁם, אִי זוֹ הִיא בָּמָה קְטַנָּה בִּשְׁעַת הֶתֵּר הַבָּמָה? עוֹשֶׂה אָדָם בָּמָה עַל פֶּתַח חֲצֵרוֹ, וְעַל פֶּתַח גִּנָּתוֹ, מַקְרִיב עָלֶיהָ הוּא וּבָנוֹ בִּתּוֹ וְעַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ.

ט. אִי זוֹ הִיא מְנוּחָה? זוֹ שִׁילֹה. וְנַחֲלָה? זוֹ יְרוּשָׁלַיִם. שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים יב, ט): ״כִּי לֹא בָאתֶם עַד עַתָּה אֶל הַמְּנוּחָה וְאֶל הַנַּחֲלָה״. וְאוֹמֵר (יִרְמְיָה יב, ט): ״הַעַיִט צָבוּעַ נַחֲלָתִי לִי״. וְאוֹמֵר (שָׁם ח): ״הָיְתָה לִי נַחֲלָתִי כְּאַרְיֵה בַּיָּעַר״; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן

תּוֹסֶפְתָּא

אוֹמֵר: ״נַחֲלָה״ – זוֹ שִׁילֹה. ״מְנוּחָה״ – זוֹ יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים קלב, יג): ״כִּי בָחַר ה׳ בְּצִיּוֹן וְגוֹ׳ זֹאת מְנוּחָתִי עֲדֵי עַד פֹּה אֵשֵׁב כִּי אִוִּיתִיהָ״.

מַסֶּכֶת מְנָחוֹת פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כָּל הַמְּנָחוֹת שֶׁנִּקְמְצוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן – כְּשֵׁרוֹת, וְעָלוּ לַבְּעָלִים לְשֵׁם חוֹבָה, שֶׁאֵין הַמְּנָחוֹת דּוֹמוֹת לִזְבָחִים. מַחֲבַת לְשׁוּם מַרְחֶשֶׁת – מַעֲשֶׂיהָ מוֹדִיעִים עָלֶיהָ לְשׁוּם מַחֲבַת. מַרְחֶשֶׁת לְשׁוּם בְּלוּלָה – מַעֲשֶׂיהָ מוֹדִיעִין עָלֶיהָ, לְשׁוּם מַרְחֶשֶׁת. אֲבָל זְבָחִים אֵין כָּאן, אֶלָּא מַעֲשֶׂה אֶחָד לְכֻלָּן וּשְׁחִיטָה אַחַת לְכֻלָּן.

ב. חִסֵּר בִּשְׁחִיטָה שֶׁאֵין בְּקֶמִיצָה, וּבְקֶמִיצָה שֶׁאֵין בִּשְׁחִיטָה, שֶׁהַשְׁחִיטָה קְבוּעַ לָהּ צָפוֹן וְקָבוּעַ לָהּ מָקוֹם בַּצָּוָאר. וְנוֹהֶגֶת בְּכָל הַקְּרֵבִים וְאוֹסֶרֶת חֻלִּין בִּפְנִים וְקָדָשִׁים בַּחוּץ, וְחַיָּבִין עָלֶיהָ בַּחוּץ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּקֶמִיצָה. חִסֵּר בַּקֶּמִיצָה, שֶׁהַקֶּמִיצָה טָעוּן כֹּהֵן וּכְלֵי שָׁרֵת, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּשְׁחִיטָה. קֶמִיצָה בִּכְלִי וּשְׁחִיטָה אֲפִלּוּ בְּקָרוֹמִית שֶׁל קָנֶה.

ג. חִסֵּר בִּשְׁחִיטָה שֶׁאֵין בְּמִלִּיקָה, וּבְמִלִּיקָה שֶׁאֵין בִּשְׁחִיטָה, שֶׁהַשְׁחִיטָה דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת וְאֶת הַטֻּמְאָה, וְנוֹהֶגֶת בְּצִבּוּר כְּיָחִיד, וּטְעוּנָה כְּלִי, וּטְעוּנָה צָפוֹן, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּמִלִּיקָה. חִסֵּר בְּמִלִּיקָה, שֶׁהַמִּלִּיקָה טְעוּנָה כֹּהֵן כְּשֵׁר, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּשְׁחִיטָה.

ד. חִסֵּר בְּקֶמִיצָה שֶׁאֵין בְּמִלִּיקָה, וּבְמִלִּיקָה שֶׁאֵין בְּקֶמִיצָה, שֶׁהַקֶּמִיצָה דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת וְדוֹחָה אֶת הַטֻּמְאָה. וְנוֹהֶגֶת בְּצִבּוּר כְּיָחִיד, וּטְעוּנָה כְּלִי, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּמִלִּיקָה. חִסֵּר בְּמִלִּיקָה, שֶׁהַמִּלִּיקָה קְבוּעַ לָהּ מָקוֹם בַּצָּוָאר, וְנוֹהֶגֶת בְּכָל הַקְּרֵבִים, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּקֶמִיצָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֲפִלּוּ רַגְלוֹ אַחַת עַל גַּבֵּי הָרִצְפָּה וְרַגְלוֹ אַחַת עַל גַּבֵּי לְבֵנָה, רַגְלוֹ אַחַת עַל גַּבֵּי רִצְפָּה וְרַגְלוֹ אַחַת עַל גַּבֵּי כֵּלִים, אִם יָנַטֵּל הַכְּלִי וְיוּכַל לַעֲמֹד בִּפְנֵי עַצְמוֹ – כָּשֵׁר. וְאִם לָאו – פָּסוּל.

הַשָּׁלֵם

ה. טְמֵא מֵת, וּטְבוּל יוֹם, וּמְחֻסָּר כִּפּוּרִים, אֵין הַצִּיץ מְרַצֶּה עַל טֻמְאַת הַגּוּף, עַל מַה הַצִּיץ מְרַצֶּה? עַל טֻמְאַת הַדָּם וְעַל הַקֶּמִיצָה וְעַל הַנְּסָכִים.

ו. מְחֻסָּר בְּגָדִים כֹּהֵן גָּדוֹל מְשַׁמֵּשׁ בִּשְׁמוֹנָה כֵּלִים. וְהַהֶדְיוֹט בְּאַרְבָּעָה. וְאִם שִׁמֵּשׁ כֹּהֵן גָּדוֹל בְּאַרְבָּעָה וְהֶדְיוֹט בִּשְׁמוֹנָה וְעָבַד – עֲבוֹדָתוֹ פְּסוּלָה. עָבַד עֲבוֹדַת זָהָב בִּבְגְדֵי לָבָן, וַעֲבוֹדַת לָבָן בִּבְגְדֵי זָהָב וְעָבַד – עֲבוֹדָתוֹ פְּסוּלָה. הָיוּ מְרֻשָּׁלִין וּמְסֻלָּקִין, אוֹ שֶׁהָיוּ מְשֻׁחָקִין וְעָבַד – עֲבוֹדָתוֹ כְּשֵׁרָה. לָבַשׁ שְׁתֵּי כָתָּנוֹת, וּשְׁתֵּי מִכְנָסַיִם, וּשְׁנֵי אַבְנֵטִים, אוֹ שֶׁהָיוּ מְקוֹרָעִין, אוֹ שֶׁחָסַר אֶחָד מֵהֶם, אוֹ שֶׁנָּתַן רִטְיָה עַל גַּבֵּי בְּשָׂרוֹ תַּחַת בְּגָדָיו, וְעָבַד – עֲבוֹדָתוֹ פְּסוּלָה.

ז. ׳שֶׁלֹּא רָחוּץ יָדַיִם וְרַגְלַיִם׳ כֵּיצַד? מְקַדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו בִּכְלִי שָׁרֵת בִּפְנִים, קִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו בִּכְלִי שָׁרֵת בַּחוּץ, אוֹ מִכְּלִי חוֹל בִּפְנִים, אוֹ שֶׁטָּבַל בְּמֵי מְעָרָה וְעָבַד – עֲבוֹדָתוֹ פְּסוּלָה. כֵּיצַד הוּא מְקַדֵּשׁ? נוֹתֵן יַד יְמִינוֹ עַל גַּבֵּי רֶגֶל יְמִינוֹ, שְׂמֹאלוֹ עַל גַּבֵּי רֶגֶל שְׂמֹאלוֹ, מְשַׁפְשֵׁף וּמַרְחִיץ, מְשַׁפְשֵׁף וּמַרְחִיץ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֲפִלּוּ שְׁתֵּי יָדַיִם זוֹ עַל גַּבֵּי זוֹ – מְקַדֵּשׁ. אָמְרוּ לוֹ: אִי אֶפְשָׁר לָכֵן. כֹּהֲנִים שֶׁלֹּא טָבְלוּ וְלֹא קִדְּשׁוּ יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם, וְכֵן כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁטָּבַל וְלֹא קִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו, בֵּין עֲבוֹדָה לַעֲבוֹדָה, וּבֵין בְּגָדִים לִבְגָדִים, וְעָבַד – עֲבוֹדָתוֹ כְּשֵׁרָה. אֲבָל כֹּהֲנִים שֶׁלֹּא טָבְלוּ וְלֹא קִדְּשׁוּ יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם. וְכֵן כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁטָּבַל וְלֹא קִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו מִן הַבֹּקֶר, וְעָבַד – עֲבוֹדָתוֹ פְּסוּלָה. אֶחָד כֹּהֵן גָּדוֹל וְאֶחָד כֹּהֵן הֶדְיוֹט שֶׁשִּׁמְּשׁוּ שַׁחֲרִית, וְלֹא רָחֲצוּ יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם – הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִים מִיתָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת ל, כ): ״בְּבֹאָם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד יִרְחֲצוּ מַיִם וְלֹא יָמֻתוּ״. הָיָה עוֹמֵד וּמַקְרִיב כָּל הַלַּיְלָה לְאוֹרָהּ – טָעוּן קִדּוּשׁ יָדַיִם וְרַגְלַיִם. רַבִּי אוֹמֵר: אֵין הַלַּיְלָה פּוֹסֶלֶת בְּקִדּוּשׁ יָדַיִם וְרַגְלַיִם. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֲפִלּוּ הוּא עוֹסֵק בָּעֲבוֹדָה שְׁלֹשָׁה יָמִים – אֵין הַלַּיְלָה פּוֹסֶלֶת בְּקִדּוּשׁ יָדַיִם וְרַגְלַיִם.

תּוֹסֶפְתָּא

ח. יָשַׁב עַל גַּבֵּי הָרִצְפָּה – פָּסוּל, שֶׁנֶּאֱמַר (דִּבְרֵי יח, ה): "לַעֲמֹד". עָמַד עַל גַּבֵּי לְבֵנָה – פָּסוּל, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם שָׁם, ז): "כְּכָל אֶחָיו הַלְוִיִּם".

ט. קָמַץ בִּשְׂמֹאל – פָּסוּל. בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר: יַחְזִיר וַיַּחְזֹר וְיִקְמֹץ בִּימִין. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן: כָּךְ הָיָה רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר בְּכָל הַפְּסוּלִין. רַבִּי יוֹסִי בֶּן יָאסִין וְרַבִּי יְהוּדָה נַחְתּוֹם אוֹמֵר: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁלֹּא קָדַשׁ קֹמֶץ בַּכְּלִי, אֲבָל אִם קָדַשׁ קֹמֶץ זֶה בַּכְּלִי – הַכֹּל מוֹדִים שֶׁלֹּא יַחְזִיר. רַבִּי אוֹמֵר: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ – יַחְזִיר, שֶׁאֵין הַכְּלִי מְקַדֵּשׁ קֹמֶץ בַּכְּלִי, אֲבָל אִם קִדַּשׁ קֹמֶץ זֶה בַּכְּלִי – הַכֹּל מוֹדִים שֶׁלֹּא יַחְזִיר. רַבִּי אוֹמֵר: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ – יַחְזִיר, שֶׁאֵין הַכְּלִי מְקַדֵּשׁ קֹמֶץ שֶׁלֹּא נִקְמַץ מִבְּרִיָּתוֹ.

י. כֵּיצַד סֵדֶר מְנָחוֹת? הָיָה מְבִיאָן מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ בִּכְלֵי כֶסֶף וּבִכְלֵי זָהָב – נוֹתְנָהּ בְּתוֹךְ כְּלֵי שָׁרֵת וּמְקַדְּשָׁהּ בְּתוֹךְ כְּלֵי שָׁרֵת, וְנוֹתֵן שַׁמְנָהּ וּלְבוֹנָתָהּ עָלֶיהָ. נִכְנַס וּמַגִּישָׁהּ בְּקֶרֶן מִזְרָחִית דְּרוֹמִית, לְדִרוֹמָהּ שֶׁל קֶרֶן – מַנִּיחָהּ בַּמִּזְבֵּחַ וְדַיּוֹ, וּמְסַלֵּק אֶת לְבוֹנָתָהּ מִצַּד אֶחָד, וְקוֹמֵץ מִמְּקוֹם הַשֶּׁמֶן, וְנוֹתְנוֹ בְּתוֹךְ כְּלֵי שָׁרֵת, וּמְקַדְּשׁוֹ בְּתוֹךְ כְּלֵי שָׁרֵת, וּמְלַקֵּט אֶת הַלְּבוֹנָה, וְנוֹתְנָהּ עַל גַּבּוֹ, וּמַעֲלֶה אוֹתוֹ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, וּמוֹלְחוֹ וְנוֹתֵן עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ. הָאִשִּׁים וְהַשִּׁירִים נִתָּנִין לַכֹּהֲנִים, רַשָּׁאִין כֹּהֲנִים לִתֵּן בִּשְׂרֵי מְנָחוֹת יַיִן שֶׁמֶן וּדְבָשׁ, וַאֲסוּרִין לְחַמֵּץ. כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה? פּוֹשֵׁט אֶצְבְּעוֹתָיו עַל פִּסַּת יָדוֹ. וּכְפִיתִים מְמַחֵק מִמַּעְלָה לְמַטָּה. רִבָּה שַׁמְנָהּ וְחִסַּר שַׁמְנָהּ, רִבָּה סוֹלְתָהּ וַחֲסַר סוֹלְתָהּ – פְּסוּלָה. רִבָּה לְבוֹנָתָהּ – כְּשֵׁרָה. מִעֵט לְבוֹנָתָהּ, אֲפִלּוּ שְׁנֵי קְרָטִין – כְּשֵׁרָה; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הַקֹּמֶץ וְהַלְּבוֹנָה שֶׁחִסַּר אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא – פְּסוּלָה. קָמַץ שֶׁלֹּא מִמְּקוֹם הַשֶּׁמֶן, וְשֶׁלֹּא מִמְּקוֹם הַלְּבוֹנָה, אוֹ שֶׁלֹּא נָתַן עָלֶיהָ לְבוֹנָה, אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא – פְּסוּלָה. אֶחָד מְנָחַת יִשְׂרָאֵל וְאֶחָד מְנָחַת כֹּהֲנִים, אֶלָּא שֶׁמְּנָחַת כֹּהֲנִים כְּלָהּ כָּלִיל לָאִשִּׁים, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא ו, טו): "וְכָל מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לֹא תֵאָכֵל".

הַשָּׁלֵם

מַסֶּכֶת מְנָחוֹת פֶּרֶק שֵׁנִי

א. הַקּוֹמֵץ אֶת הַמְּנָחָה לֶאֱכוֹל שְׁיָרֶיהָ בַּחוּץ, אוֹ כַּזַּיִת מִשְּׁיָרֶיהָ בַּחוּץ, לְהַקְטִיר קֻמְצָהּ בַּחוּץ, אוֹ כַּזַּיִת מֵקֻמְצָהּ בַּחוּץ, לְהַקְטִיר לְבוֹנָתָהּ בַּחוּץ, אוֹ כַּזַּיִת מִלְּבוֹנָתָהּ בַּחוּץ – פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. לֶאֱכוֹל שְׁיָרֶיהָ לְמָחָר, אוֹ כַּזַּיִת מִשְּׁיָרֶיהָ לְמָחָר, לְהַקְטִיר קֻמְצָהּ לְמָחָר, אוֹ כַּזַּיִת מֵקֻמְצָהּ לְמָחָר, לְהַקְטִיר לְבוֹנָתָהּ, אוֹ כַּזַּיִת מִלְּבוֹנָתָהּ לְמָחָר – פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. כָּל הַמְּנָחוֹת שֶׁקָּמְצָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, הוֹלִיךְ וְהִקְטִיר חוּץ לִזְמַנָּן, הוֹלִיךְ וְהִקְטִיר שֶׁלֹּא לִשְׁמָן – פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת, וּבִלְבַד שֶׁיִּקָּרֵב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ. כֵּיצַד קָרַב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ? קָמַץ בִּשְׁתִיקָה, וְנָתַן בַּכְּלִי, וְהוֹלִיךְ חוּץ לִזְמַנּוֹ, אוֹ שֶׁקָּמַץ חוּץ לִזְמַנּוֹ וְנָתַן בַּכְּלִי וְהוֹלִיךְ וְהִקְטִיר בִּשְׁתִיקָה, אוֹ שֶׁקָּמַץ וְנָתַן בַּכְּלִי וְהוֹלִיךְ וְהִקְטִיר בִּשְׁתִיקָה – זֶהוּ שֶׁקָּרַב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ.

ב. כֵּיצַד לֹא קָרַב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ? קָמַץ חוּץ לִזְמַנּוֹ וְנָתַן בַּכְּלִי, וְהוֹלִיךְ וְהִקְטִיר חוּץ לִזְמַנּוֹ, אוֹ שֶׁקָּמַץ חוּץ לִזְמַנּוֹ וְנָתַן בַּכְּלִי, וְהוֹלִיךְ וְהִקְטִיר חוּץ לִמְקוֹמוֹ, אוֹ שֶׁקָּמַץ וְנָתַן בַּכְּלִי, וְהוֹלִיךְ וְהִקְטִיר חוּץ לִמְקוֹמוֹ, בֵּין שֶׁהַקְּדִים מַחֲשֶׁבֶת זְמַן לְמַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם, וּבֵין שֶׁהַקְּדִים מַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם לְמַחֲשֶׁבֶת זְמַן – פָּסוּל, וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף בָּזֶה הַקְּדִים מַחֲשֶׁבֶת זְמַן לְמַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם – פִּגּוּל, וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. קָדְמָה מַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם לְמַחֲשֶׁבֶת זְמַן – פָּסוּל, וְאֵין בּוֹ כָּרֵת.

ג. כֵּיצַד קָדְמָה מַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם לְמַחֲשֶׁבֶת זְמַן? קָמַץ חוּץ לִמְקוֹמוֹ, וְנָתַן בַּכְּלִי וְהוֹלִיךְ וְהִקְטִיר חוּץ לִזְמַנּוֹ. מִנְחַת חוֹטֵא וּמִנְחַת קְנָאוֹת שֶׁקָּמְצָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן – פָּסוּל, וְאֵין בּוֹ כָּרֵת, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא קָרַב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ.

ד. הַקּוֹמֵץ אֶת הַמְּנָחָה לֶאֱכוֹל שְׁיָרֶיהָ בַּחוּץ, לְהַקְטִיר קֻמְצָהּ לְמָחָר, לֶאֱכוֹל שְׁיָרֶיהָ

תּוֹסֶפְתָּא

לְמָחָר, לְהַקְטִיר קְמִצָּה בַּחוּץ, בֵּין שֶׁהַקְּדִים מַחֲשֶׁבֶת זְמַן לְמַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם, וּבֵין שֶׁהַקְּדִים מַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם לְמַחֲשֶׁבֶת זְמַן - פָּסוּל, וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף בָּזֶה הַקְּדִים מַחֲשֶׁבֶת זְמַן לְמַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם - חִיְּבִין עָלָיו כָּרֵת. הִקְדִּים מַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם לְמַחֲשֶׁבֶת זְמַן - פָּסוּל, וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. כָּל הַמִּנְחוֹת שֶׁקְּמָצָן חוּץ לִזְמַנָּן, אוֹ שֶׁקִּבְּלוּ פְּסוּלִין אֶת הַקֹּמֶץ וְקִטְּרוּהוּ בִּשְׁתִיקָה, אֲפִלּוּ חוּץ לִזְמַנּוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת.

ה. הַקּוֹמֵץ אֶת הַמִּנְחָה לֶאֱכֹל שְׁיָרֶיהָ כַּזַּיִת הַיּוֹם וְכַזַּיִת לְמָחָר. לְהַקְטִיר מֵקֶמְצָהּ כַּזַּיִת בַּחוּץ וְכַזַּיִת בִּפְנִים - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. לֶאֱכֹל מִשְּׁיָרֶיהָ כַּזַּיִת הַיּוֹם וְכַזַּיִת לְמָחָר, לְהַקְטִיר מֵקֶמְצָהּ כַּזַּיִת הַיּוֹם וְכַזַּיִת לְמָחָר - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. הַקּוֹמֵץ אֶת הַמִּנְחָה, לֶאֱכֹל מִשְּׁיָרֶיהָ כַּחֲצִי זַיִת בַּחוּץ וְכַחֲצִי זַיִת בִּפְנִים, וּלְהַקְטִיר מֵקֶמְצָהּ כַּחֲצִי זַיִת בַּחוּץ וְכַחֲצִי זַיִת בִּפְנִים - כָּשֵׁר! וְכֵן לְמָחָר כָּשֵׁר.

ו. הַקּוֹמֵץ אֶת הַמִּנְחָה, לֶאֱכֹל מִשְּׁיָרֶיהָ כַּזַּיִת בַּחוּץ, וְכַזַּיִת בִּפְנִים, בֵּין שֶׁהַקְּדִים מַחֲשֶׁבֶת זְמַן לְמַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם, וּבֵין שֶׁהַקְּדִים מַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם לְמַחֲשֶׁבֶת זְמַן - פָּסוּל, וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף בָּזֶה הַקְּדִים מַחֲשֶׁבֶת זְמַן לְמַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. הִקְדִּים מַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם לְמַחֲשֶׁבֶת זְמַן - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. הַקּוֹמֵץ אֶת הַמִּנְחָה, לֶאֱכֹל מִשְּׁיָרֶיהָ כַּחֲצִי זַיִת בַּחוּץ, וּלְהַקְטִיר מֵקֶמְצָהּ כַּחֲצִי זַיִת בַּחוּץ, לֶאֱכֹל מִשְּׁיָרֶיהָ כַּחֲצִי זַיִת לְמָחָר, וּלְהַקְטִיר מֵקֶמְצָהּ כַּחֲצִי זַיִת לְמָחָר, לֶאֱכֹל מִשְּׁיָרֶיהָ כַּחֲצִי זַיִת בַּחוּץ, וּלְהַקְטִיר מֵקֶמְצָהּ כַּחֲצִי זַיִת לְמָחָר - כָּשֵׁר, שֶׁאֵין קְמִיצָה וְהַקְטָרָה מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה. אֲבָל קְמִיצָה וּקְמִיצָה, הַקְטָרָה וְהַקְטָרָה - מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה. כֵּיצַד קוֹמֵץ אֶת הַמִּנְחָה לֶאֱכֹל מִשְּׁיָרֶיהָ כַּזַּיִת בַּחוּץ וְכַזַּיִת לְמָחָר, לְהַקְטִיר מֵקֶמְצָהּ כַּזַּיִת בַּחוּץ וְכַזַּיִת לְמָחָר? - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת, מִפְּנֵי שֶׁקְּמִיצָה וּקְמִיצָה, הַקְטָרָה וְהַקְטָרָה - מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה. הַקּוֹמֵץ אֶת הַמִּנְחָה לֶאֱכֹל מִשְּׁיָרֶיהָ כַּחֲצִי זַיִת לְמָחָר,

הַשָּׁלֵם

וּבִשְׁעַת הַקְּטָרָה חָשַׁב עוֹד לְהַקְטִיר מֵקֶמְצָהּ כַּחֲצִי זַיִת לְמָחָר - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת, מִפְּנֵי שֶׁקְּמִיצָה וְהַקְטָרָה מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה לְפַגֵּל. הַקּוֹמֵץ אֶת הַמִּנְחָה לְהַקְטִיר מֵקֶמְצָהּ כַּחֲצִי זַיִת לְמָחָר, שֶׁאֵין פָּחוֹת מִכְּזַיִת מְפַגֵּל וּפוֹסֵל בְּכָל מָקוֹם. הַקּוֹמֵץ אֶת הַמִּנְחָה לֶאֱכוֹל קְמִצָּהּ וּלְהַקְטִיר שְׁיָרֶיהָ, לֶאֱכוֹל דָּבָר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לֶאֱכוֹל, וּלְהַקְטִיר דָּבָר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לְהַקְטִיר - כָּשֵׁר. וְרַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל. לְהַנִּיחַ קְמִצָּהּ וּשְׁיָרֶיהָ לְמָחָר, אוֹ לְהוֹצִיאָן לַחוּץ - כָּשֵׁר וְרַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: רַבִּי אֶלִיעֶזֶר פּוֹסֵל וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מַכְשִׁיר. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: וּמַה אִם הִנִּיחַ אֶת הַקּוֹמֵץ לְמָחָר - אֵינוֹ פּוֹסֵל. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: זֶה וָזֶה כָּשֵׁר! אֵין לְךָ שֶׁהוּא פָּסוּל אֶלָּא מַחֲשֶׁבֶת קְמִיצָה וְהַקְטָרָה בִּלְבַד.

בלימוד נ"ך

[בשבת קודש כ"ב תשרי]

היה חסר שני פסוקים אלו:

נ וְהַסִּפּוֹת וְהַמְזַמְּרוֹת וְהַמִּזְרָקוֹת וְהַכַּפּוֹת
וְהַמַּחְתּוֹת זָהָב סָגוּר וְהַפֹּתּוֹת לְדַלְתוֹת הַבַּיִת
הַפְּנִימִי לְקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים לְדַלְתֵי הַבַּיִת לַהֵיכָל
זָהָב: {פ}
נא וַתִּשְׁלַם כָּל־הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר עָשָׂה הַמֶּלֶךְ
שְׁלֹמֹה בֵּית יְהוָה וַיָּבֵא שְׁלֹמֹה אֶת־קָדְשֵׁי | דָּוִד
אָבִיו אֶת־הַכֶּסֶף וְאֶת־הַזָּהָב וְאֶת־הַכֵּלִים נָתַן
בְּאֹצְרוֹת בֵּית יְהוָה: {פ}

מלכים א פרק טו

א וּבִשְׁנַת שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה לַמֶּלֶךְ יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט
מָלַךְ אֲבִיָּם עַל־יְהוּדָה: **ב** שָׁלֹשׁ שָׁנִים מָלַךְ
בִּירוּשָׁלִָם וְשֵׁם אִמּוֹ מַעֲכָה בַּת־אֲבִישָׁלוֹם: **ג** וַיֵּלֶךְ
בְּכָל־חַטֹּאות אָבִיו אֲשֶׁר־עָשָׂה לְפָנָיו וְלֹא־הָיָה
לְבָבוֹ שָׁלֵם עִם־יְהוָה אֱלֹהָיו כִּלְבַב דָּוִד
אָבִיו: **ד** כִּי לְמַעַן דָּוִד נָתַן יְהוָה אֱלֹהָיו לוֹ נִיר
בִּירוּשָׁלִָם לְהָקִים אֶת־בְּנוֹ אַחֲרָיו וּלְהַעֲמִיד אֶת־
יְרוּשָׁלִָם: **ה** אֲשֶׁר עָשָׂה דָּוִד אֶת־הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי
יְהוָה וְלֹא־סָר מִכֹּל אֲשֶׁר־צִוָּהוּ כֹּל יְמֵי חַיָּיו רַק
בִּדְבַר אוּרִיָּה הַחִתִּי: **ו** וּמִלְחָמָה הָיְתָה בֵּין־
רַחַבְעָם וּבֵין יָרָבְעָם כָּל־יְמֵי חַיָּיו: **ז** וְיֶתֶר דִּבְרֵי
אֲבִיָּם וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה הֲלוֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־
סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה וּמִלְחָמָה הָיְתָה
בֵּין אֲבִיָּם וּבֵין יָרָבְעָם: **ח** וַיִּשְׁכַּב אֲבִיָּם עִם־
אֲבֹתָיו וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בְּעִיר דָּוִד וַיִּמְלֹךְ אָסָא בְּנוֹ
תַּחְתָּיו: {פ}
ט וּבִשְׁנַת עֶשְׂרִים לְיָרָבְעָם מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל מָלַךְ
אָסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה: **י** וְאַרְבָּעִים וְאַחַת שָׁנָה מָלַךְ
בִּירוּשָׁלִָם וְשֵׁם אִמּוֹ מַעֲכָה בַּת־
אֲבִישָׁלוֹם: **יא** וַיַּעַשׂ אָסָא הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה
כְּדָוִד אָבִיו: **יב** וַיְבַעֵר הַקְּדֵשִׁים מִן־הָאָרֶץ וַיָּסַר
אֶת־כָּל־הַגִּלֻּלִים אֲשֶׁר עָשׂוּ אֲבֹתָיו: **יג** וְגַם | אֶת־
מַעֲכָה אִמּוֹ וַיְסִרֶהָ מִגְּבִירָה אֲשֶׁר־עָשְׂתָה מִפְלֶצֶת
לָאֲשֵׁרָה וַיְכְרֹת אָסָא אֶת־מִפְלַצְתָּהּ וַיִּשְׂרֹף בְּנַחַל
קִדְרוֹן: **יד** וְהַבָּמוֹת לֹא־סָרוּ רַק לְבַב־אָסָא הָיָה
שָׁלֵם עִם־יְהוָה כָּל־יָמָיו: {ס} **טו** וַיָּבֵא אֶת־קָדְשֵׁי
אָבִיו וקדשו (וְקָדְשֵׁי) בֵּית יְהוָה כֶּסֶף וְזָהָב
וְכֵלִים: **טז** וּמִלְחָמָה הָיְתָה בֵּין אָסָא וּבֵין בַּעְשָׁא
מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל כָּל־יְמֵיהֶם: **יז** וַיַּעַל בַּעְשָׁא מֶלֶךְ־
יִשְׂרָאֵל עַל־יְהוּדָה וַיִּבֶן אֶת־הָרָמָה לְבִלְתִּי תֵּת
יֹצֵא וָבָא לְאָסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה: **יח** וַיִּקַּח אָסָא אֶת־
כָּל־הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב הַנּוֹתָרִים | בְּאוֹצְרוֹת בֵּית־יְהוָה
וְאֶת־אוֹצְרוֹת בֵּית מלך (הַמֶּלֶךְ) וַיִּתְּנֵם בְּיַד־
עֲבָדָיו וַיִּשְׁלָחֵם הַמֶּלֶךְ אָסָא אֶל־בֶּן־הֲדַד בֶּן־
טַבְרִמֹּן בֶּן־חֶזְיוֹן מֶלֶךְ אֲרָם הַיֹּשֵׁב בְּדַמֶּשֶׂק
לֵאמֹר: **יט** בְּרִית בֵּינִי וּבֵינֶךָ בֵּין אָבִי וּבֵין אָבִיךָ
הִנֵּה שָׁלַחְתִּי לְךָ שֹׁחַד כֶּסֶף וְזָהָב לֵךְ הָפֵר אֶת־
בְּרִיתְךָ אֶת־בַּעְשָׁא מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וְיַעֲלֶה
מֵעָלָי: **כ** וַיִּשְׁמַע בֶּן־הֲדַד אֶל־הַמֶּלֶךְ אָסָא וַיִּשְׁלַח
אֶת־שָׂרֵי הַחֲיָלִים אֲשֶׁר־לוֹ עַל־עָרֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּךְ
אֶת־עִיּוֹן וְאֶת־דָּן וְאֶת אָבֵל בֵּית־מַעֲכָה וְאֵת כָּל־
כִּנְרוֹת עַל כָּל־אֶרֶץ נַפְתָּלִי: **כא** וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ
בַּעְשָׁא וַיֶּחְדַּל מִבְּנוֹת אֶת־הָרָמָה וַיֵּשֶׁב
בְּתִרְצָה: **כב** וְהַמֶּלֶךְ אָסָא הִשְׁמִיעַ אֶת־כָּל־
יְהוּדָה אֵין נָקִי וַיִּשְׂאוּ אֶת־אַבְנֵי הָרָמָה וְאֶת־עֵצָיהָ
אֲשֶׁר בָּנָה בַּעְשָׁא וַיִּבֶן בָּם הַמֶּלֶךְ אָסָא אֶת־גֶּבַע
בִּנְיָמִן וְאֶת־הַמִּצְפָּה: **כג** וְיֶתֶר כָּל־דִּבְרֵי־אָסָא

וְכָל־גְּבוּרָתוֹ וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה וְהֶעָרִים אֲשֶׁר בָּנָה
הֲלֹא־הֵמָּה כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי
יְהוּדָה רַק לְעֵת זִקְנָתוֹ חָלָה אֶת־
רַגְלָיו: **כד** וַיִּשְׁכַּב אָסָא עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֵר עִם־
אֲבֹתָיו בְּעִיר דָּוִד אָבִיו וַיִּמְלֹךְ יְהוֹשָׁפָט בְּנוֹ
תַּחְתָּיו: {פ}
כה וְנָדָב בֶּן־יָרָבְעָם מָלַךְ עַל־יִשְׂרָאֵל בִּשְׁנַת
שְׁתַּיִם לְאָסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיִּמְלֹךְ עַל־יִשְׂרָאֵל
שְׁנָתָיִם: **כו** וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה וַיֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ
אָבִיו וּבְחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר הֶחֱטִיא אֶת־
יִשְׂרָאֵל: **כז** וַיִּקְשֹׁר עָלָיו בַּעְשָׁא בֶן־אֲחִיָּה לְבֵית
יִשָּׂשכָר וַיַּכֵּהוּ בַעְשָׁא בְּגִבְּתוֹן אֲשֶׁר לַפְּלִשְׁתִּים
וְנָדָב וְכָל־יִשְׂרָאֵל צָרִים עַל־גִּבְּתוֹן: **כח** וַיְמִתֵהוּ
בַּעְשָׁא בִּשְׁנַת שָׁלֹשׁ לְאָסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיִּמְלֹךְ
תַּחְתָּיו: **כט** וַיְהִי כְמָלְכוֹ הִכָּה אֶת־כָּל־בֵּית
יָרָבְעָם לֹא־הִשְׁאִיר כָּל־נְשָׁמָה לְיָרָבְעָם עַד־
הִשְׁמִדוֹ כִּדְבַר יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד־עַבְדּוֹ אֲחִיָּה
הַשִּׁילֹנִי: **ל** עַל־חַטֹּאוֹת יָרָבְעָם אֲשֶׁר חָטָא וַאֲשֶׁר
הֶחֱטִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל בְּכַעְסוֹ אֲשֶׁר הִכְעִיס אֶת־
יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: **לא** וְיֶתֶר דִּבְרֵי נָדָב וְכָל־
אֲשֶׁר עָשָׂה הֲלֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי
הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל: **לב** וּמִלְחָמָה הָיְתָה בֵּין
אָסָא וּבֵין בַּעְשָׁא מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל כָּל־יְמֵיהֶם: {פ}
לג בִּשְׁנַת שָׁלֹשׁ לְאָסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה מָלַךְ בַּעְשָׁא
בֶן־אֲחִיָּה עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל בְּתִרְצָה עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע
שָׁנָה: **לד** וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה וַיֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ
יָרָבְעָם וּבְחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר הֶחֱטִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל:
{ס}

מלכים א פרק טז

א וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל־יֵהוּא בֶּן־חֲנָנִי עַל־בַּעְשָׁא
לֵאמֹר: **ב** יַעַן אֲשֶׁר הֲרִימֹתִיךָ מִן־הֶעָפָר וָאֶתֶּנְךָ
נָגִיד עַל עַמִּי יִשְׂרָאֵל וַתֵּלֶךְ | בְּדֶרֶךְ יָרָבְעָם
וַתַּחֲטִא אֶת־עַמִּי יִשְׂרָאֵל לְהַכְעִיסֵנִי
בְּחַטֹּאתָם: **ג** הִנְנִי מַבְעִיר אַחֲרֵי בַעְשָׁא וְאַחֲרֵי
בֵיתוֹ וְנָתַתִּי אֶת־בֵּיתְךָ כְּבֵית יָרָבְעָם בֶּן־
נְבָט: **ד** הַמֵּת לְבַעְשָׁא בָּעִיר יֹאכְלוּ הַכְּלָבִים
וְהַמֵּת לוֹ בַּשָּׂדֶה יֹאכְלוּ עוֹף הַשָּׁמָיִם: **ה** וְיֶתֶר
דִּבְרֵי בַעְשָׁא וַאֲשֶׁר עָשָׂה וּגְבוּרָתוֹ הֲלֹא־הֵם
כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי
יִשְׂרָאֵל: **ו** וַיִּשְׁכַּב בַּעְשָׁא עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֵר
בְּתִרְצָה וַיִּמְלֹךְ אֵלָה בְנוֹ תַּחְתָּיו: **ז** וְגַם בְּיַד־יֵהוּא
בֶן־חֲנָנִי הַנָּבִיא דְּבַר־יְהוָה הָיָה אֶל־בַּעְשָׁא וְאֶל־
בֵּיתוֹ וְעַל כָּל־הָרָעָה | אֲשֶׁר־עָשָׂה | בְּעֵינֵי יְהוָה
לְהַכְעִיסוֹ בְּמַעֲשֵׂה יָדָיו לִהְיוֹת כְּבֵית יָרָבְעָם וְעַל
אֲשֶׁר־הִכָּה אֹתוֹ: {פ}
ח בִּשְׁנַת עֶשְׂרִים וְשֵׁשׁ שָׁנָה לְאָסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה
מָלַךְ אֵלָה בֶּן־בַּעְשָׁא עַל־יִשְׂרָאֵל בְּתִרְצָה
שְׁנָתָיִם: **ט** וַיִּקְשֹׁר עָלָיו עַבְדּוֹ זִמְרִי שַׂר מַחֲצִית
הָרָכֶב וְהוּא בְתִרְצָה שֹׁתֶה שִׁכּוֹר בֵּית אַרְצָא
אֲשֶׁר עַל־הַבַּיִת בְּתִרְצָה: **י** וַיָּבֹא זִמְרִי וַיַּכֵּהוּ
וַיְמִיתֵהוּ בִּשְׁנַת עֶשְׂרִים וָשֶׁבַע לְאָסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה
וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו: **יא** וַיְהִי בְמָלְכוֹ כְּשִׁבְתּוֹ עַל־כִּסְאוֹ
הִכָּה אֶת־כָּל־בֵּית בַּעְשָׁא לֹא־הִשְׁאִיר לוֹ מַשְׁתִּין
בְּקִיר וְגֹאֲלָיו וְרֵעֵהוּ: **יב** וַיַּשְׁמֵד זִמְרִי אֵת כָּל־בֵּית
בַּעְשָׁא כִּדְבַר יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֶּר אֶל־בַּעְשָׁא בְּיַד
יֵהוּא הַנָּבִיא: **יג** אֶל כָּל־חַטֹּאות בַּעְשָׁא וְחַטֹּאות
אֵלָה בְנוֹ אֲשֶׁר חָטְאוּ וַאֲשֶׁר הֶחֱטִיאוּ אֶת־יִשְׂרָאֵל
לְהַכְעִיס אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
בְּהַבְלֵיהֶם: **יד** וְיֶתֶר דִּבְרֵי אֵלָה וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה

הֲלוֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל: {פ}

טו בִּשְׁנַת עֶשְׂרִים וְשֵׁבַע שָׁנָה לְאָסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה מָלַךְ זִמְרִי שִׁבְעַת יָמִים בְּתִרְצָה וְהָעָם חֹנִים עַל־גִּבְּתוֹן אֲשֶׁר לַפְּלִשְׁתִּים: **טז** וַיִּשְׁמַע הָעָם הַחֹנִים לֵאמֹר קָשַׁר זִמְרִי וְגַם הִכָּה אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיַּמְלִכוּ כָל־יִשְׂרָאֵל אֶת־עָמְרִי שַׂר־צָבָא עַל־יִשְׂרָאֵל בַּיּוֹם הַהוּא בַּמַּחֲנֶה: **יז** וַיַּעַל עָמְרִי וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ מִגִּבְּתוֹן וַיָּצֻרוּ עַל־תִּרְצָה: **יח** וַיְהִי כִּרְאוֹת זִמְרִי כִּי־נִלְכְּדָה הָעִיר וַיָּבֹא אֶל־אַרְמוֹן בֵּית־הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׂרֹף עָלָיו אֶת־בֵּית־הַמֶּלֶךְ בָּאֵשׁ וַיָּמֹת: **יט** עַל־חַטֹּאתָיו אֲשֶׁר חָטָא לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה לָלֶכֶת בְּדֶרֶךְ יָרָבְעָם וּבְחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה לְהַחֲטִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל: **כ** וְיֶתֶר דִּבְרֵי זִמְרִי וְקִשְׁרוֹ אֲשֶׁר קָשָׁר הֲלֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל: {פ}

כא אָז יֵחָלֵק הָעָם יִשְׂרָאֵל לַחֵצִי חֲצִי הָעָם הָיָה אַחֲרֵי תִבְנִי בֶן־גִּינַת לְהַמְלִיכוֹ וְהַחֵצִי אַחֲרֵי עָמְרִי: **כב** וַיֶּחֱזַק הָעָם אֲשֶׁר אַחֲרֵי עָמְרִי אֶת־הָעָם אֲשֶׁר אַחֲרֵי תִבְנִי בֶן־גִּינַת וַיָּמָת תִּבְנִי וַיִּמְלֹךְ עָמְרִי: {פ}

כג בִּשְׁנַת שְׁלֹשִׁים וְאַחַת שָׁנָה לְאָסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה מָלַךְ עָמְרִי עַל־יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה בְּתִרְצָה מָלַךְ שֵׁשׁ־שָׁנִים: **כד** וַיִּקֶן אֶת־הָהָר שֹׁמְרוֹן מֵאֶת שֶׁמֶר בְּכִכְּרַיִם כֶּסֶף וַיִּבֶן אֶת־הָהָר וַיִּקְרָא אֶת־שֵׁם הָעִיר אֲשֶׁר בָּנָה עַל שֵׁם־שֶׁמֶר אֲדֹנֵי הָהָר שֹׁמְרוֹן: **כה** וַיַּעֲשֶׂה עָמְרִי הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה וַיָּרַע מִכֹּל אֲשֶׁר לְפָנָיו: **כו** וַיֵּלֶךְ בְּכָל־דֶּרֶךְ יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט ובחטאתיו (וּבְחַטָּאתוֹ) אֲשֶׁר הֶחֱטִיא אֶת־יִשְׂרָאֵל לְהַכְעִיס אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַבְלֵיהֶם: **כז** וְיֶתֶר דִּבְרֵי עָמְרִי אֲשֶׁר עָשָׂה וּגְבוּרָתוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה הֲלֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל: **כח** וַיִּשְׁכַּב עָמְרִי עִם־אֲבֹתָיו וַיִּקָּבֵר בְּשֹׁמְרוֹן וַיִּמְלֹךְ אַחְאָב בְּנוֹ תַּחְתָּיו: {פ}

כט וְאַחְאָב בֶּן־עָמְרִי מָלַךְ עַל־יִשְׂרָאֵל בִּשְׁנַת שְׁלֹשִׁים וּשְׁמֹנֶה שָׁנָה לְאָסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיִּמְלֹךְ אַחְאָב בֶּן־עָמְרִי עַל־יִשְׂרָאֵל בְּשֹׁמְרוֹן עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה: **ל** וַיַּעַשׂ אַחְאָב בֶּן־עָמְרִי הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה מִכֹּל אֲשֶׁר לְפָנָיו: **לא** וַיְהִי הֲנָקֵל לֶכְתּוֹ בְּחַטֹּאוֹת יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט וַיִּקַּח אִשָּׁה אֶת־אִיזֶבֶל בַּת־אֶתְבַּעַל מֶלֶךְ צִידֹנִים וַיֵּלֶךְ וַיַּעֲבֹד אֶת־הַבַּעַל וַיִּשְׁתַּחוּ לוֹ: **לב** וַיָּקֶם מִזְבֵּחַ לַבַּעַל בֵּית הַבַּעַל אֲשֶׁר בָּנָה בְּשֹׁמְרוֹן: **לג** וַיַּעַשׂ אַחְאָב אֶת־הָאֲשֵׁרָה וַיּוֹסֶף אַחְאָב לַעֲשׂוֹת לְהַכְעִיס אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִכֹּל מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנָיו: **לד** בְּיָמָיו בָּנָה חִיאֵל בֵּית הָאֱלִי אֶת־יְרִיחֹה בַּאֲבִירָם בְּכֹרוֹ יִסְדָּהּ ובשגיב (וּבִשְׁגּוּב) צְעִירוֹ הִצִּיב דְּלָתֶיהָ כִּדְבַר יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן: {ס}

מלכים א פרק יז

א וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ הַתִּשְׁבִּי מִתֹּשְׁבֵי גִלְעָד אֶל־אַחְאָב חַי־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר עָמַדְתִּי לְפָנָיו אִם־יִהְיֶה הַשָּׁנִים הָאֵלֶּה טַל וּמָטָר כִּי אִם־לְפִי דְבָרִי: {ס} **ב** וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלָיו לֵאמֹר: **ג** לֵךְ מִזֶּה וּפָנִיתָ לְךָ קֵדְמָה וְנִסְתַּרְתָּ בְּנַחַל כְּרִית אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הַיַּרְדֵּן: **ד** וְהָיָה מֵהַנַּחַל תִּשְׁתֶּה וְאֶת־הָעֹרְבִים צִוִּיתִי לְכַלְכְּלְךָ שָׁם: **ה** וַיֵּלֶךְ וַיַּעַשׂ כִּדְבַר יְהוָה וַיֵּלֶךְ וַיֵּשֶׁב בְּנַחַל

כְּרִית אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הַיַּרְדֵּן: **ו** וְהָעֲרְבִים מְבִאִים לוֹ
לֶחֶם וּבָשָׂר בַּבֹּקֶר וְלֶחֶם וּבָשָׂר בָּעֶרֶב וּמִן־הַנַּחַל
יִשְׁתֶּה: **ז** וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים וַיִּבַּשׁ הַנָּחַל כִּי לֹא־הָיָה
גֶּשֶׁם בָּאָרֶץ: {ס} **ח** וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלָיו
לֵאמֹר: **ט** קוּם לֵךְ צָרְפַתָה אֲשֶׁר לְצִידוֹן וְיָשַׁבְתָּ
שָׁם הִנֵּה צִוִּיתִי שָׁם אִשָּׁה אַלְמָנָה
לְכַלְכְּלֶךָּ: **י** וַיָּקָם | וַיֵּלֶךְ צָרְפַתָה וַיָּבֹא אֶל־פֶּתַח
הָעִיר וְהִנֵּה־שָׁם אִשָּׁה אַלְמָנָה מְקֹשֶׁשֶׁת עֵצִים
וַיִּקְרָא אֵלֶיהָ וַיֹּאמַר קְחִי־נָא לִי מְעַט־מַיִם בַּכְּלִי
וְאֶשְׁתֶּה: **יא** וַתֵּלֶךְ לָקַחַת וַיִּקְרָא אֵלֶיהָ וַיֹּאמַר
לְקְחִי־נָא לִי פַּת־לֶחֶם בְּיָדֵךְ: **יב** וַתֹּאמֶר חַי־יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ אִם־יֶשׁ־לִי מָעוֹג כִּי אִם־מְלֹא כַף־קֶמַח
בַּכַּד וּמְעַט־שֶׁמֶן בַּצַּפַּחַת וְהִנְנִי מְקֹשֶׁשֶׁת שְׁנַיִם
עֵצִים וּבָאתִי וַעֲשִׂיתִיהוּ לִי וְלִבְנִי וַאֲכַלְנֵהוּ
וָמָתְנוּ: **יג** וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ אֵלִיָּהוּ אַל־תִּירְאִי בְּאִי
עֲשִׂי כִדְבָרֵךְ אַךְ עֲשִׂי־לִי מִשָּׁם עֻגָה קְטַנָּה
בָּרִאשֹׁנָה וְהוֹצִאת לִי וְלָךְ וְלִבְנֵךְ תַּעֲשִׂי
בָּאַחֲרֹנָה: **יד** כִּי כֹה ׀ אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כַּד
הַקֶּמַח לֹא תִכְלֶה וְצַפַּחַת הַשֶּׁמֶן לֹא תֶחְסָר ׀ עַד
יוֹם תתן־ (תֵּת־) יְהוָה גֶּשֶׁם עַל־פְּנֵי
הָאֲדָמָה: **טו** וַתֵּלֶךְ וַתַּעַשׂ כִּדְבַר אֵלִיָּהוּ וַתֹּאכַל
הוּא־והיא (הִיא־וְהוּא) וּבֵיתָהּ יָמִים: **טז** כַּד
הַקֶּמַח לֹא כָלָתָה וְצַפַּחַת הַשֶּׁמֶן לֹא חָסֵר כִּדְבַר
יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד אֵלִיָּהוּ: {פ}
יז וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה חָלָה בֶּן־הָאִשָּׁה
בַּעֲלַת הַבַּיִת וַיְהִי חָלְיוֹ חָזָק מְאֹד עַד אֲשֶׁר לֹא־
נוֹתְרָה־בּוֹ נְשָׁמָה: **יח** וַתֹּאמֶר אֶל־אֵלִיָּהוּ מַה־לִּי
וָלָךְ אִישׁ הָאֱלֹהִים בָּאתָ אֵלַי לְהַזְכִּיר אֶת־עֲוֹנִי
וּלְהָמִית אֶת־בְּנִי: **יט** וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ תְּנִי־לִי אֶת־
בְּנֵךְ וַיִּקָּחֵהוּ מֵחֵיקָהּ וַיַּעֲלֵהוּ אֶל־הָעֲלִיָּה אֲשֶׁר־
הוּא יֹשֵׁב שָׁם וַיַּשְׁכִּבֵהוּ עַל־מִטָּתוֹ: **כ** וַיִּקְרָא אֶל־
יְהוָה וַיֹּאמַר יְהוָה אֱלֹהָי הֲגַם עַל־הָאַלְמָנָה אֲשֶׁר־
אֲנִי מִתְגּוֹרֵר עִמָּהּ הֵרֵעוֹתָ לְהָמִית אֶת־
בְּנָהּ: **כא** וַיִּתְמַדֵּד עַל־הַיֶּלֶד שָׁלֹשׁ פְּעָמִים וַיִּקְרָא
אֶל־יְהוָה וַיֹּאמַר יְהוָה אֱלֹהָי תָּשָׁב נָא נֶפֶשׁ־הַיֶּלֶד
הַזֶּה עַל־קִרְבּוֹ: **כב** וַיִּשְׁמַע יְהוָה בְּקוֹל אֵלִיָּהוּ
וַתָּשָׁב נֶפֶשׁ־הַיֶּלֶד עַל־קִרְבּוֹ וַיֶּחִי: **כג** וַיִּקַּח אֵלִיָּהוּ
אֶת־הַיֶּלֶד וַיּוֹרִדֵהוּ מִן־הָעֲלִיָּה הַבַּיְתָה וַיִּתְּנֵהוּ
לְאִמּוֹ וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ רְאִי חַי בְּנֵךְ: **כד** וַתֹּאמֶר
הָאִשָּׁה אֶל־אֵלִיָּהוּ עַתָּה זֶה יָדַעְתִּי כִּי אִישׁ אֱלֹהִים
אָתָּה וּדְבַר־יְהוָה בְּפִיךָ אֱמֶת: {פ}

מלכים א פרק יח

א וַיְהִי יָמִים רַבִּים וּדְבַר־יְהוָה הָיָה אֶל־אֵלִיָּהוּ
בַּשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁית לֵאמֹר לֵךְ הֵרָאֵה אֶל־אַחְאָב
וְאֶתְּנָה מָטָר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה: **ב** וַיֵּלֶךְ אֵלִיָּהוּ
לְהֵרָאוֹת אֶל־אַחְאָב וְהָרָעָב חָזָק
בְּשֹׁמְרוֹן: **ג** וַיִּקְרָא אַחְאָב אֶל־עֹבַדְיָהוּ אֲשֶׁר עַל־
הַבָּיִת וְעֹבַדְיָהוּ הָיָה יָרֵא אֶת־יְהוָה מְאֹד: **ד** וַיְהִי
בְּהַכְרִית אִיזֶבֶל אֶת נְבִיאֵי יְהוָה וַיִּקַּח עֹבַדְיָהוּ
מֵאָה נְבִיאִים וַיַּחְבִּיאֵם חֲמִשִּׁים אִישׁ בַּמְּעָרָה
וְכִלְכְּלָם לֶחֶם וָמָיִם: **ה** וַיֹּאמֶר אַחְאָב אֶל־עֹבַדְיָהוּ
לֵךְ בָּאָרֶץ אֶל־כָּל־מַעְיְנֵי הַמַּיִם וְאֶל כָּל־הַנְּחָלִים
אוּלַי | נִמְצָא חָצִיר וּנְחַיֵּהוּ סוּס וָפֶרֶד וְלֹוא נַכְרִית
מֵהַבְּהֵמָה: **ו** וַיַּחְלְקוּ לָהֶם אֶת־הָאָרֶץ לַעֲבָר־בָּהּ
אַחְאָב הָלַךְ בְּדֶרֶךְ אֶחָד לְבַדּוֹ וְעֹבַדְיָהוּ הָלַךְ
בְּדֶרֶךְ־אֶחָד לְבַדּוֹ: **ז** וַיְהִי עֹבַדְיָהוּ בַּדָּרֶךְ וְהִנֵּה
אֵלִיָּהוּ לִקְרָאתוֹ וַיַּכִּרֵהוּ וַיִּפֹּל עַל־פָּנָיו וַיֹּאמֶר
הַאַתָּה זֶה אֲדֹנִי אֵלִיָּהוּ: **ח** וַיֹּאמֶר לוֹ אָנִי לֵךְ אֱמֹר
לַאדֹנֶיךָ הִנֵּה אֵלִיָּהוּ: **ט** וַיֹּאמֶר מֶה חָטָאתִי כִּי־

אַתָּה נֹתֵן אֶת־עַבְדְּךָ בְּיַד־אַחְאָב
לַהֲמִיתֵנִי: י חַי | יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אִם־יֶשׁ־גּוֹי
וּמַמְלָכָה אֲשֶׁר לֹא־שָׁלַח אֲדֹנִי שָׁם לְבַקֶּשְׁךָ
וְאָמְרוּ אָיִן וְהִשְׁבִּיעַ אֶת־הַמַּמְלָכָה וְאֶת־הַגּוֹי כִּי
לֹא יִמְצָאֶךָּה: **יא** וְעַתָּה אַתָּה אֹמֵר לֵךְ אֱמֹר
לַאדֹנֶיךָ הִנֵּה אֵלִיָּהוּ: **יב** וְהָיָה אֲנִי | אֵלֵךְ מֵאִתָּךְ
וְרוּחַ יְהוָה | יִשָּׂאֲךָ עַל אֲשֶׁר לֹא־אֵדָע וּבָאתִי
לְהַגִּיד לְאַחְאָב וְלֹא יִמְצָאֲךָ וַהֲרָגֵנִי וְעַבְדְּךָ יָרֵא
אֶת־יְהוָה מִנְּעֻרָי: **יג** הֲלֹא־הֻגַּד לַאדֹנִי אֵת אֲשֶׁר־
עָשִׂיתִי בַּהֲרֹג אִיזֶבֶל אֵת נְבִיאֵי יְהוָה וָאַחְבִּא
מִנְּבִיאֵי יְהוָה מֵאָה אִישׁ חֲמִשִּׁים חֲמִשִּׁים אִישׁ
בַּמְּעָרָה וָאֲכַלְכְּלֵם לֶחֶם וָמָיִם: **יד** וְעַתָּה אַתָּה
אֹמֵר לֵךְ אֱמֹר לַאדֹנֶיךָ הִנֵּה אֵלִיָּהוּ וַהֲרָגֵנִי:
{ס} **טו** וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ חַי יְהוָה צְבָאוֹת אֲשֶׁר
עָמַדְתִּי לְפָנָיו כִּי הַיּוֹם אֵרָאֶה אֵלָיו: **טז** וַיֵּלֶךְ
עֹבַדְיָהוּ לִקְרַאת אַחְאָב וַיַּגֶּד־לוֹ וַיֵּלֶךְ אַחְאָב
לִקְרַאת אֵלִיָּהוּ: **יז** וַיְהִי כִּרְאוֹת אַחְאָב אֶת־
אֵלִיָּהוּ וַיֹּאמֶר אַחְאָב אֵלָיו הַאַתָּה זֶה עֹכֵר
יִשְׂרָאֵל: **יח** וַיֹּאמֶר לֹא עָכַרְתִּי אֶת־יִשְׂרָאֵל כִּי
אִם־אַתָּה וּבֵית אָבִיךָ בַּעֲזָבְכֶם אֶת־מִצְוֹת יְהוָה
וַתֵּלֶךְ אַחֲרֵי הַבְּעָלִים: **יט** וְעַתָּה שְׁלַח קְבֹץ אֵלַי
אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל אֶל־הַר הַכַּרְמֶל וְאֶת־נְבִיאֵי
הַבַּעַל אַרְבַּע מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים וּנְבִיאֵי הָאֲשֵׁרָה
אַרְבַּע מֵאוֹת אֹכְלֵי שֻׁלְחַן אִיזֶבֶל: **כ** וַיִּשְׁלַח
אַחְאָב בְּכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְבֹּץ אֶת־הַנְּבִיאִים
אֶל־הַר הַכַּרְמֶל: **כא** וַיִּגַּשׁ אֵלִיָּהוּ אֶל־כָּל־הָעָם
וַיֹּאמֶר עַד־מָתַי אַתֶּם פֹּסְחִים עַל־שְׁתֵּי הַסְּעִפִּים
אִם־יְהוָה הָאֱלֹהִים לְכוּ אַחֲרָיו וְאִם־הַבַּעַל לְכוּ
אַחֲרָיו וְלֹא־עָנוּ הָעָם אֹתוֹ דָּבָר: **כב** וַיֹּאמֶר
אֵלִיָּהוּ אֶל־הָעָם אֲנִי נוֹתַרְתִּי נָבִיא לַיהוָה לְבַדִּי
וּנְבִיאֵי הַבַּעַל אַרְבַּע־מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים
אִישׁ: **כג** וְיִתְּנוּ־לָנוּ שְׁנַיִם פָּרִים וְיִבְחֲרוּ לָהֶם הַפָּר
הָאֶחָד וְיִנַּתְּחֻהוּ וְיָשִׂימוּ עַל־הָעֵצִים וְאֵשׁ לֹא
יָשִׂימוּ וַאֲנִי אֶעֱשֶׂה | אֶת־הַפָּר הָאֶחָד וְנָתַתִּי עַל־
הָעֵצִים וְאֵשׁ לֹא אָשִׂים: **כד** וּקְרָאתֶם בְּשֵׁם
אֱלֹהֵיכֶם וַאֲנִי אֶקְרָא בְּשֵׁם־יְהוָה וְהָיָה הָאֱלֹהִים
אֲשֶׁר־יַעֲנֶה בָאֵשׁ הוּא הָאֱלֹהִים וַיַּעַן כָּל־הָעָם
וַיֹּאמְרוּ טוֹב הַדָּבָר: **כה** וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ לִנְבִיאֵי
הַבַּעַל בַּחֲרוּ לָכֶם הַפָּר הָאֶחָד וַעֲשׂוּ רִאשֹׁנָה כִּי
אַתֶּם הָרַבִּים וְקִרְאוּ בְּשֵׁם אֱלֹהֵיכֶם וְאֵשׁ לֹא
תָשִׂימוּ: **כו** וַיִּקְחוּ אֶת־הַפָּר אֲשֶׁר־נָתַן לָהֶם
וַיַּעֲשׂוּ וַיִּקְרְאוּ בְשֵׁם־הַבַּעַל מֵהַבֹּקֶר וְעַד־
הַצָּהֳרַיִם לֵאמֹר הַבַּעַל עֲנֵנוּ וְאֵין קוֹל וְאֵין עֹנֶה
וַיְפַסְּחוּ עַל־הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר עָשֻׂה: **כז** וַיְהִי בַּצָּהֳרַיִם
וַיְהַתֵּל בָּהֶם אֵלִיָּהוּ וַיֹּאמֶר קִרְאוּ בְקוֹל־גָּדוֹל כִּי־
אֱלֹהִים הוּא כִּי שִׂיחַ וְכִי־שֵׂיג לוֹ וְכִי־דֶרֶךְ לוֹ אוּלַי
יָשֵׁן הוּא וְיֵקָץ: **כח** וַיִּקְרְאוּ בְקוֹל גָּדוֹל וַיִּתְגֹּדְדוּ
כְּמִשְׁפָּטָם בַּחֲרָבוֹת וּבָרְמָחִים עַד־שְׁפֹךְ־דָּם
עֲלֵיהֶם: **כט** וַיְהִי כַּעֲבֹר הַצָּהֳרַיִם וַיִּתְנַבְּאוּ עַד
לַעֲלוֹת הַמִּנְחָה וְאֵין־קוֹל וְאֵין־עֹנֶה וְאֵין
קָשֶׁב: **ל** וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ לְכָל־הָעָם גְּשׁוּ אֵלַי וַיִּגְּשׁוּ
כָּל־הָעָם אֵלָיו וַיְרַפֵּא אֶת־מִזְבַּח יְהוָה
הֶהָרוּס: **לא** וַיִּקַּח אֵלִיָּהוּ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אֲבָנִים
כְּמִסְפַּר שִׁבְטֵי בְּנֵי־יַעֲקֹב אֲשֶׁר הָיָה דְבַר־יְהוָה
אֵלָיו לֵאמֹר יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ: **לב** וַיִּבֶן אֶת־
הָאֲבָנִים מִזְבֵּחַ בְּשֵׁם יְהוָה וַיַּעַשׂ תְּעָלָה כְּבֵית
סָאתַיִם זָרַע סָבִיב לַמִּזְבֵּחַ: **לג** וַיַּעֲרֹךְ אֶת־הָעֵצִים
וַיְנַתַּח אֶת־הַפָּר וַיָּשֶׂם עַל־הָעֵצִים: **לד** וַיֹּאמֶר
מִלְאוּ אַרְבָּעָה כַדִּים מַיִם וְיִצְקוּ עַל־הָעֹלָה וְעַל־
הָעֵצִים וַיֹּאמֶר שְׁנוּ וַיִּשְׁנוּ וַיֹּאמֶר שַׁלֵּשׁוּ

וַיְשַׁלֵּשׁוּ: **לה** וַיֵּלְכוּ הַמַּיִם סָבִיב לַמִּזְבֵּחַ וְגַם אֶת־
הַתְּעָלָה מִלְּאוּ־מָיִם: **לו** וַיְהִי | בַּעֲלוֹת הַמִּנְחָה
וַיִּגַּשׁ אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא וַיֹּאמַר יְהוָה אֱלֹהֵי אַבְרָהָם
יִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל הַיּוֹם יִוָּדַע כִּי־אַתָּה אֱלֹהִים
בְּיִשְׂרָאֵל וַאֲנִי עַבְדֶּךָ וּבִדְבָרִיךָ (וּבִדְבָרְךָ) עָשִׂיתִי
אֶת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה: **לז** עֲנֵנִי יְהוָה עֲנֵנִי וְיֵדְעוּ
הָעָם הַזֶּה כִּי־אַתָּה יְהוָה הָאֱלֹהִים וְאַתָּה הַסַּבְתָּ
אֶת־לִבָּם אֲחֹרַנִּית: **לח** וַתִּפֹּל אֵשׁ־יְהוָה וַתֹּאכַל
אֶת־הָעֹלָה וְאֶת־הָעֵצִים וְאֶת־הָאֲבָנִים וְאֶת־
הֶעָפָר וְאֶת־הַמַּיִם אֲשֶׁר־בַּתְּעָלָה
לִחֵכָה: **לט** וַיַּרְא כָּל־הָעָם וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם
וַיֹּאמְרוּ יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים יְהוָה הוּא
הָאֱלֹהִים: **מ** וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם אֵלִיָּהוּ תִּפְשׂוּ | אֶת־
נְבִיאֵי הַבַּעַל אִישׁ אַל־יִמָּלֵט מֵהֶם וַיִּתְפְּשׂוּם
וַיּוֹרִדֵם אֵלִיָּהוּ אֶל־נַחַל קִישׁוֹן וַיִּשְׁחָטֵם
שָׁם: **מא** וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ לְאַחְאָב עֲלֵה אֱכֹל וּשְׁתֵה
כִּי־קוֹל הֲמוֹן הַגָּשֶׁם: **מב** וַיַּעַל אַחְאָב לֶאֱכֹל
וְלִשְׁתּוֹת וְאֵלִיָּהוּ עָלָה אֶל־רֹאשׁ הַכַּרְמֶל וַיִּגְהַר
אַרְצָה וַיָּשֶׂם פָּנָיו בֵּין בִּרְכָּיו: **מג** וַיֹּאמֶר אֶל־נַעֲרוֹ
עֲלֵה־נָא הַבֵּט דֶּרֶךְ־יָם וַיַּעַל וַיַּבֵּט וַיֹּאמֶר אֵין
מְאוּמָה וַיֹּאמֶר שֶׁב שֶׁבַע פְּעָמִים: **מד** וַיְהִי
בַּשְּׁבִעִית וַיֹּאמֶר הִנֵּה־עָב קְטַנָּה כְּכַף־אִישׁ עֹלָה
מַיִם וַיֹּאמֶר עֲלֵה אֱמֹר אֶל־אַחְאָב אֱסֹר וָרֵד וְלֹא
יַעַצָרְכָה הַגָּשֶׁם: **מה** וַיְהִי | עַד־כֹּה וְעַד־כֹּה
וְהַשָּׁמַיִם הִתְקַדְּרוּ עָבִים וְרוּחַ וַיְהִי גֶּשֶׁם גָּדוֹל
וַיִּרְכַּב אַחְאָב וַיֵּלֶךְ יִזְרְעֶאלָה: **מו** וְיַד־יְהוָה הָיְתָה
אֶל־אֵלִיָּהוּ וַיְשַׁנֵּס מָתְנָיו וַיָּרָץ לִפְנֵי אַחְאָב עַד־
בֹּאֲכָה יִזְרְעֶאלָה:

מלכים א פרק יט

א וַיַּגֶּד אַחְאָב לְאִיזֶבֶל אֵת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה אֵלִיָּהוּ
וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר הָרַג אֶת־כָּל־הַנְּבִיאִים
בֶּחָרֶב: **ב** וַתִּשְׁלַח אִיזֶבֶל מַלְאָךְ אֶל־אֵלִיָּהוּ
לֵאמֹר כֹּה־יַעֲשׂוּן אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסִפוּן כִּי־כָעֵת
מָחָר אָשִׂים אֶת־נַפְשְׁךָ כְּנֶפֶשׁ אַחַד מֵהֶם: **ג** וַיַּרְא
וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל־נַפְשׁוֹ וַיָּבֹא בְּאֵר שֶׁבַע אֲשֶׁר
לִיהוּדָה וַיַּנַּח אֶת־נַעֲרוֹ שָׁם: **ד** וְהוּא־הָלַךְ
בַּמִּדְבָּר דֶּרֶךְ יוֹם וַיָּבֹא וַיֵּשֶׁב תַּחַת רֹתֶם אחת
(אֶחָד) וַיִּשְׁאַל אֶת־נַפְשׁוֹ לָמוּת וַיֹּאמֶר | רַב עַתָּה
יְהוָה קַח נַפְשִׁי כִּי־לֹא־טוֹב אָנֹכִי
מֵאֲבֹתָי: **ה** וַיִּשְׁכַּב וַיִּישַׁן תַּחַת רֹתֶם אֶחָד וְהִנֵּה־
זֶה מַלְאָךְ נֹגֵעַ בּוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ קוּם אֱכֹול: **ו** וַיַּבֵּט
וְהִנֵּה מְרַאֲשֹׁתָיו עֻגַת רְצָפִים וְצַפַּחַת מָיִם וַיֹּאכַל
וַיֵּשְׁתְּ וַיָּשָׁב וַיִּשְׁכַּב: **ז** וַיָּשָׁב מַלְאַךְ יְהוָה | שֵׁנִית
וַיִּגַּע־בּוֹ וַיֹּאמֶר קוּם אֱכֹל כִּי רַב מִמְּךָ
הַדָּרֶךְ: **ח** וַיָּקָם וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתֶּה וַיֵּלֶךְ בְּכֹחַ |
הָאֲכִילָה הַהִיא אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה עַד
הַר הָאֱלֹהִים חֹרֵב: **ט** וַיָּבֹא־שָׁם אֶל־הַמְּעָרָה וַיָּלֶן
שָׁם וְהִנֵּה דְבַר־יְהוָה אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ מַה־לְּךָ פֹּה
אֵלִיָּהוּ: **י** וַיֹּאמֶר קַנֹּא קִנֵּאתִי לַיהוָה | אֱלֹהֵי
צְבָאוֹת כִּי־עָזְבוּ בְרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־
מִזְבְּחֹתֶיךָ הָרָסוּ וְאֶת־נְבִיאֶיךָ הָרְגוּ בֶחָרֶב וָאִוָּתֵר
אֲנִי לְבַדִּי וַיְבַקְשׁוּ אֶת־נַפְשִׁי לְקַחְתָּהּ: **יא** וַיֹּאמֶר
צֵא וְעָמַדְתָּ בָהָר לִפְנֵי יְהוָה וְהִנֵּה יְהוָה עֹבֵר וְרוּחַ
גְּדוֹלָה וְחָזָק מְפָרֵק הָרִים וּמְשַׁבֵּר סְלָעִים לִפְנֵי
יְהוָה לֹא בָרוּחַ יְהוָה וְאַחַר הָרוּחַ רַעַשׁ לֹא בָרַעַשׁ
יְהוָה: **יב** וְאַחַר הָרַעַשׁ אֵשׁ לֹא בָאֵשׁ יְהוָה וְאַחַר
הָאֵשׁ קוֹל דְּמָמָה דַקָּה: **יג** וַיְהִי | כִּשְׁמֹעַ אֵלִיָּהוּ
וַיָּלֶט פָּנָיו בְּאַדַּרְתּוֹ וַיֵּצֵא וַיַּעֲמֹד פֶּתַח הַמְּעָרָה
וְהִנֵּה אֵלָיו קוֹל וַיֹּאמֶר מַה־לְּךָ פֹּה

אֱלֹהָיו: **יד** וַיֹּאמֶר קַנֹּא קִנֵּאתִי לַיהוָה | אֱלֹהֵי
צְבָאוֹת כִּי־עָזְבוּ בְרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־
מִזְבְּחֹתֶיךָ הָרָסוּ וְאֶת־נְבִיאֶיךָ הָרְגוּ בֶחָרֶב וָאִוָּתֵר
אֲנִי לְבַדִּי וַיְבַקְשׁוּ אֶת־נַפְשִׁי לְקַחְתָּהּ:
{ס} **טו** וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו לֵךְ שׁוּב לְדַרְכְּךָ
מִדְבְּרָה דַּמֶּשֶׂק וּבָאתָ וּמָשַׁחְתָּ אֶת־חֲזָאֵל לְמֶלֶךְ
עַל־אֲרָם: **טז** וְאֵת יֵהוּא בֶּן־נִמְשִׁי תִּמְשַׁח לְמֶלֶךְ
עַל־יִשְׂרָאֵל וְאֶת־אֱלִישָׁע בֶּן־שָׁפָט מֵאָבֵל מְחוֹלָה
תִּמְשַׁח לְנָבִיא תַּחְתֶּיךָ: **יז** וְהָיָה הַנִּמְלָט מֵחֶרֶב
חֲזָאֵל יָמִית יֵהוּא וְהַנִּמְלָט מֵחֶרֶב יֵהוּא יָמִית
אֱלִישָׁע: **יח** וְהִשְׁאַרְתִּי בְיִשְׂרָאֵל שִׁבְעַת אֲלָפִים
כָּל־הַבְּרָכַיִם אֲשֶׁר לֹא־כָרְעוּ לַבַּעַל וְכָל־הַפֶּה
אֲשֶׁר לֹא־נָשַׁק לוֹ: **יט** וַיֵּלֶךְ מִשָּׁם וַיִּמְצָא אֶת־
אֱלִישָׁע בֶּן־שָׁפָט וְהוּא חֹרֵשׁ שְׁנֵים־עָשָׂר צְמָדִים
לְפָנָיו וְהוּא בִּשְׁנֵים הֶעָשָׂר וַיַּעֲבֶר אֵלָיו אֵלִיָּהוּ אֶדַּרְתּוֹ
וַיַּשְׁלֶךְ אַדַּרְתּוֹ אֵלָיו: **כ** וַיַּעֲזָב אֶת־הַבָּקָר וַיָּרָץ
אַחֲרֵי אֵלִיָּהוּ וַיֹּאמֶר אֶשְׁקָה־נָּא לְאָבִי וּלְאִמִּי
וְאֵלְכָה אַחֲרֶיךָ וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ שׁוּב כִּי מֶה־עָשִׂיתִי
לָךְ: **כא** וַיָּשָׁב מֵאַחֲרָיו וַיִּקַּח אֶת־צֶמֶד הַבָּקָר
וַיִּזְבָּחֵהוּ וּבִכְלֵי הַבָּקָר בִּשְׁלָם הַבָּשָׂר וַיִּתֵּן לָעָם
וַיֹּאכֵלוּ וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אַחֲרֵי אֵלִיָּהוּ וַיְשָׁרְתֵהוּ: {פ}

מלכים א פרק כ

א וּבֶן־הֲדַד מֶלֶךְ־אֲרָם קָבַץ אֶת־כָּל־חֵילוֹ
וּשְׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם מֶלֶךְ אִתּוֹ וְסוּס וָרֶכֶב וַיַּעַל וַיָּצַר
עַל־שֹׁמְרוֹן וַיִּלָּחֶם בָּהּ: **ב** וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל־
אַחְאָב מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל הָעִירָה: **ג** וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה
אָמַר בֶּן־הֲדַד כַּסְפְּךָ וְזָהָבְךָ לִי־הוּא וְנָשֶׁיךָ וּבָנֶיךָ
הַטּוֹבִים לִי־הֵם: **ד** וַיַּעַן מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר
כִּדְבָרְךָ אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ לְךָ אֲנִי וְכָל־אֲשֶׁר־
לִי: **ה** וַיָּשֻׁבוּ הַמַּלְאָכִים וַיֹּאמְרוּ כֹּה־אָמַר בֶּן־הֲדַד
לֵאמֹר כִּי־שָׁלַחְתִּי אֵלֶיךָ לֵאמֹר כַּסְפְּךָ וְזָהָבְךָ
וְנָשֶׁיךָ וּבָנֶיךָ לִי תִּתֵּן: **ו** כִּי | אִם־כָּעֵת מָחָר
אֶשְׁלַח אֶת־עֲבָדַי אֵלֶיךָ וְחִפְּשׂוּ אֶת־בֵּיתְךָ וְאֶת
בָּתֵּי עֲבָדֶיךָ וְהָיָה כָּל־מַחְמַד עֵינֶיךָ יָשִׂימוּ בְיָדָם
וְלָקָחוּ: **ז** וַיִּקְרָא מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל לְכָל־זִקְנֵי הָאָרֶץ
וַיֹּאמֶר דְּעוּ־נָא וּרְאוּ כִּי רָעָה זֶה מְבַקֵּשׁ כִּי־שָׁלַח
אֵלַי לְנָשַׁי וּלְבָנַי וּלְכַסְפִּי וְלִזְהָבִי וְלֹא מָנַעְתִּי
מִמֶּנּוּ: **ח** וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו כָּל־הַזְּקֵנִים וְכָל־הָעָם אַל־
תִּשְׁמַע וְלוֹא תֹאבֶה: **ט** וַיֹּאמֶר לְמַלְאֲכֵי בֶן־הֲדַד
אִמְרוּ לַאדֹנִי הַמֶּלֶךְ כֹּל אֲשֶׁר־שָׁלַחְתָּ אֶל־עַבְדְּךָ
בָּרִאשֹׁנָה אֶעֱשֶׂה וְהַדָּבָר הַזֶּה לֹא אוּכַל לַעֲשׂוֹת
וַיֵּלְכוּ הַמַּלְאָכִים וַיְשִׁבֻהוּ דָּבָר: **י** וַיִּשְׁלַח אֵלָיו בֶּן־
הֲדַד וַיֹּאמֶר כֹּה־יַעֲשׂוּן לִי אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסִפוּ אִם־
יִשְׁפֹּק עֲפַר שֹׁמְרוֹן לִשְׁעָלִים לְכָל־הָעָם אֲשֶׁר
בְּרַגְלָי: **יא** וַיַּעַן מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר דַּבְּרוּ אַל־
יִתְהַלֵּל חֹגֵר כְּמפַתֵּחַ: **יב** וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ אֶת־הַדָּבָר
הַזֶּה וְהוּא שֹׁתֶה הוּא וְהַמְּלָכִים בַּסֻּכּוֹת וַיֹּאמֶר
אֶל־עֲבָדָיו שִׂימוּ וַיָּשִׂימוּ עַל־הָעִיר: **יג** וְהִנֵּה |
נָבִיא אֶחָד נִגַּשׁ אֶל־אַחְאָב מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר
כֹּה אָמַר יְהוָה הֲרָאִיתָ אֶת כָּל־הֶהָמוֹן הַגָּדוֹל הַזֶּה
הִנְנִי נֹתְנוֹ בְיָדְךָ הַיּוֹם וְיָדַעְתָּ כִּי־אֲנִי
יְהוָה: **יד** וַיֹּאמֶר אַחְאָב בְּמִי וַיֹּאמֶר כֹּה־אָמַר
יְהוָה בִּנַּעֲרֵי שָׂרֵי הַמְּדִינוֹת וַיֹּאמֶר מִי־יֶאְסֹר
הַמִּלְחָמָה וַיֹּאמֶר אָתָּה: **טו** וַיִּפְקֹד אֶת־נַעֲרֵי שָׂרֵי
הַמְּדִינוֹת וַיִּהְיוּ מָאתַיִם שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים וְאַחֲרֵיהֶם
פָּקַד אֶת־כָּל־הָעָם כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שִׁבְעַת
אֲלָפִים: **טז** וַיֵּצְאוּ בַּצָּהֳרָיִם וּבֶן־הֲדַד שֹׁתֶה שִׁכּוֹר
בַּסֻּכּוֹת הוּא וְהַמְּלָכִים שְׁלֹשִׁים־וּשְׁנַיִם מֶלֶךְ עֹזֵר
אֹתוֹ: **יז** וַיֵּצְאוּ נַעֲרֵי שָׂרֵי הַמְּדִינוֹת בָּרִאשֹׁנָה

וַיִּשְׁלַח בֶּן־הֲדַד וַיַּגִּידוּ לוֹ לֵאמֹר אֲנָשִׁים יָצְאוּ מִשֹּׁמְרוֹן: **יח** וַיֹּאמֶר אִם־לְשָׁלוֹם יָצָאוּ תִּפְשׂוּם חַיִּים וְאִם לְמִלְחָמָה יָצָאוּ חַיִּים תִּפְשׂוּם: **יט** וְאֵלֶּה יָצְאוּ מִן־הָעִיר נַעֲרֵי שָׂרֵי הַמְּדִינוֹת וְהַחַיִל אֲשֶׁר אַחֲרֵיהֶם: **כ** וַיַּכּוּ אִישׁ אִישׁוֹ וַיָּנֻסוּ אֲרָם וַיִּרְדְּפֵם יִשְׂרָאֵל וַיִּמָּלֵט בֶּן־הֲדַד מֶלֶךְ אֲרָם עַל־סוּס וּפָרָשִׁים: **כא** וַיֵּצֵא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיַּךְ אֶת־הַסּוּס וְאֶת־הָרֶכֶב וְהִכָּה בַאֲרָם מַכָּה גְדוֹלָה: **כב** וַיִּגַּשׁ הַנָּבִיא אֶל־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ הִתְחַזָּק וְדַע וּרְאֵה אֵת אֲשֶׁר־תַּעֲשֶׂה כִּי לִתְשׁוּבַת הַשָּׁנָה מֶלֶךְ אֲרָם עֹלֶה עָלֶיךָ: {פ}

כג וְעַבְדֵי מֶלֶךְ־אֲרָם אָמְרוּ אֱלֹהֵי הָרִים אֱלֹהֵיהֶם עַל־כֵּן חָזְקוּ מִמֶּנּוּ וְאוּלָם נִלָּחֵם אִתָּם בַּמִּישׁוֹר אִם־לֹא נֶחֱזַק מֵהֶם: **כד** וְאֶת־הַדָּבָר הַזֶּה עֲשֵׂה הָסֵר הַמְּלָכִים אִישׁ מִמְּקֹמוֹ וְשִׂים פַּחוֹת תַּחְתֵּיהֶם: **כה** וְאַתָּה תִּמְנֶה־לְךָ | חַיִל כַּחַיִל הַנֹּפֵל מֵאוֹתָךְ וְסוּס כַּסּוּס | וְרֶכֶב כָּרֶכֶב וְנִלָּחֲמָה אוֹתָם בַּמִּישׁוֹר אִם־לֹא נֶחֱזַק מֵהֶם וַיִּשְׁמַע לְקֹלָם וַיַּעַשׂ כֵּן: {פ}

כו וַיְהִי לִתְשׁוּבַת הַשָּׁנָה וַיִּפְקֹד בֶּן־הֲדַד אֶת־אֲרָם וַיַּעַל אֲפֵקָה לַמִּלְחָמָה עִם־יִשְׂרָאֵל: **כז** וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הָתְפָּקְדוּ וְכָלְכְּלוּ וַיֵּלְכוּ לִקְרָאתָם וַיַּחֲנוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל נֶגְדָּם כִּשְׁנֵי חֲשִׂפֵי עִזִּים וַאֲרָם מִלְאוּ אֶת־הָאָרֶץ: **כח** וַיִּגַּשׁ אִישׁ הָאֱלֹהִים וַיֹּאמֶר אֶל־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר כֹּה־אָמַר יְהוָה יַעַן אֲשֶׁר אָמְרוּ אֲרָם אֱלֹהֵי הָרִים יְהוָה וְלֹא־אֱלֹהֵי עֲמָקִים הוּא וְנָתַתִּי אֶת־כָּל־הֲמוֹן הַגָּדוֹל הַזֶּה בְּיָדֶךָ וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה: **כט** וַיַּחֲנוּ אֵלֶּה נֹכַח־אֵלֶּה שִׁבְעַת יָמִים וַיְהִי | בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וַתִּקְרַב הַמִּלְחָמָה וַיִּכּוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־אֲרָם מֵאָה־אֶלֶף רַגְלִי בְּיוֹם אֶחָד: **ל** וַיָּנֻסוּ הַנּוֹתָרִים | אֲפֵקָה אֶל־הָעִיר וַתִּפֹּל הַחוֹמָה עַל־עֶשְׂרִים וּשְׁבָעָה אֶלֶף אִישׁ הַנּוֹתָרִים וּבֶן־הֲדַד נָס וַיָּבֹא אֶל־הָעִיר חֶדֶר בְּחָדֶר: **לא** וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו עֲבָדָיו הִנֵּה־נָא שָׁמַעְנוּ כִּי מַלְכֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל כִּי־מַלְכֵי חֶסֶד הֵם נָשִׂימָה נָא שַׂקִּים בְּמָתְנֵינוּ וַחֲבָלִים בְּרֹאשֵׁנוּ וְנֵצֵא אֶל־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אוּלַי יְחַיֶּה אֶת־נַפְשֶׁךָ: **לב** וַיַּחְגְּרוּ שַׂקִּים בְּמָתְנֵיהֶם וַחֲבָלִים בְּרָאשֵׁיהֶם וַיָּבֹאוּ אֶל־מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ עַבְדְּךָ בֶן־הֲדַד אָמַר תְּחִי־נָא נַפְשִׁי וַיֹּאמֶר הַעוֹדֶנּוּ חַי אָחִי הוּא: **לג** וְהָאֲנָשִׁים יְנַחֲשׁוּ וַיְמַהֲרוּ וַיַּחְלְטוּ הֵמִמֶּנּוּ וַיֹּאמְרוּ אָחִיךָ בֶן־הֲדַד וַיֹּאמֶר בֹּאוּ קָחֻהוּ וַיֵּצֵא אֵלָיו בֶּן־הֲדַד וַיַּעֲלֵהוּ עַל־הַמֶּרְכָּבָה: **לד** וַיֹּאמֶר אֵלָיו הֶעָרִים אֲשֶׁר־לָקַח־אָבִי מֵאֵת אָבִיךָ אָשִׁיב וְחֻצוֹת תָּשִׂים לְךָ בְדַמֶּשֶׂק כַּאֲשֶׁר־שָׂם אָבִי בְּשֹׁמְרוֹן וַאֲנִי בִּבְרִית אֲשַׁלְּחֲךָ וַיִּכְרָת־לוֹ בְרִית וַיְשַׁלְּחֵהוּ: {ס} **לה** וְאִישׁ אֶחָד מִבְּנֵי הַנְּבִיאִים אָמַר אֶל־רֵעֵהוּ בִּדְבַר יְהוָה הַכֵּינִי נָא וַיְמָאֵן הָאִישׁ לְהַכֹּתוֹ: **לו** וַיֹּאמֶר לוֹ יַעַן אֲשֶׁר לֹא־שָׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְהוָה הִנְּךָ הוֹלֵךְ מֵאִתִּי וְהִכְּךָ הָאַרְיֵה וַיֵּלֶךְ מֵאֶצְלוֹ וַיִּמְצָאֵהוּ הָאַרְיֵה וַיַּכֵּהוּ: **לז** וַיִּמְצָא אִישׁ אַחֵר וַיֹּאמֶר הַכֵּינִי נָא וַיַּכֵּהוּ הָאִישׁ הַכֵּה וּפָצֹעַ: **לח** וַיֵּלֶךְ הַנָּבִיא וַיַּעֲמֹד לַמֶּלֶךְ עַל־הַדָּרֶךְ וַיִּתְחַפֵּשׂ בָּאֵפֶר עַל־עֵינָיו: **לט** וַיְהִי הַמֶּלֶךְ עֹבֵר וְהוּא צָעַק אֶל־הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר עַבְדְּךָ | יָצָא בְקֶרֶב־הַמִּלְחָמָה וְהִנֵּה־אִישׁ סָר וַיָּבֵא אֵלַי אִישׁ וַיֹּאמֶר שְׁמֹר אֶת־הָאִישׁ הַזֶּה אִם־הִפָּקֵד יִפָּקֵד וְהָיְתָה נַפְשְׁךָ תַּחַת נַפְשׁוֹ אוֹ כִכַּר־כֶּסֶף תִּשְׁקוֹל: **מ** וַיְהִי עַבְדְּךָ עֹשֶׂה הֵנָּה וָהֵנָּה וְהוּא אֵינֶנּוּ וַיֹּאמֶר אֵלָיו

מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל כֵּן מִשְׁפָּטֵךְ אַתָּה חָרָצְתָּ: **מא** וַיְמַהֵר וַיָּסַר אֶת־הָאַפֹּד מעל (מֵעָלָי) עֵינָיו וַיַּכֵּר אֹתוֹ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל כִּי מֵהַנְּבִיאִים הוּא: **מב** וַיֹּאמֶר אֵלָיו כֹּה אָמַר יְהוָה יַעַן שִׁלַּחְתָּ אֶת־אִישׁ־חֶרְמִי מִיָּד וְהָיְתָה נַפְשְׁךָ תַּחַת נַפְשׁוֹ וְעַמְּךָ תַּחַת עַמּוֹ: **מג** וַיֵּלֶךְ מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל עַל־בֵּיתוֹ סַר וְזָעֵף וַיָּבֹא שֹׁמְרוֹנָה: {פ}

מלכים א פרק כא

א וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כֶּרֶם הָיָה לְנָבוֹת הַיִּזְרְעֵאלִי אֲשֶׁר בְּיִזְרְעֶאל אֵצֶל הֵיכַל אַחְאָב מֶלֶךְ שֹׁמְרוֹן: **ב** וַיְדַבֵּר אַחְאָב אֶל־נָבוֹת | לֵאמֹר | תְּנָה־לִּי אֶת־כַּרְמְךָ וְיִהְיֶה־לִּי לְגַן־יָרָק כִּי הוּא קָרוֹב אֵצֶל בֵּיתִי וְאֶתְּנָה לְךָ תַּחְתָּיו כֶּרֶם טוֹב מִמֶּנּוּ אִם טוֹב בְּעֵינֶיךָ אֶתְּנָה־לְךָ כֶּסֶף מְחִיר זֶה: **ג** וַיֹּאמֶר נָבוֹת אֶל־אַחְאָב חָלִילָה לִי מֵיְהוָה מִתִּתִּי אֶת־נַחֲלַת אֲבֹתַי לָךְ: **ד** וַיָּבֹא אַחְאָב אֶל־בֵּיתוֹ סַר וְזָעֵף עַל־הַדָּבָר אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֵלָיו נָבוֹת הַיִּזְרְעֵאלִי וַיֹּאמֶר לֹא־אֶתֵּן לְךָ אֶת־נַחֲלַת אֲבוֹתָי וַיִּשְׁכַּב עַל־מִטָּתוֹ וַיַּסֵּב אֶת־פָּנָיו וְלֹא־אָכַל לָחֶם: **ה** וַתָּבֹא אֵלָיו אִיזֶבֶל אִשְׁתּוֹ וַתְּדַבֶּר אֵלָיו מַה־זֶּה רוּחֲךָ סָרָה וְאֵינְךָ אֹכֵל לָחֶם: **ו** וַיְדַבֵּר אֵלֶיהָ כִּי־אֲדַבֵּר אֶל־נָבוֹת הַיִּזְרְעֵאלִי וָאֹמַר לוֹ תְּנָה־לִּי אֶת־כַּרְמְךָ בְּכֶסֶף אוֹ אִם־חָפֵץ אַתָּה אֶתְּנָה־לְךָ כֶּרֶם תַּחְתָּיו וַיֹּאמֶר לֹא־אֶתֵּן לְךָ אֶת־כַּרְמִי: **ז** וַתֹּאמֶר אֵלָיו אִיזֶבֶל אִשְׁתּוֹ אַתָּה עַתָּה תַּעֲשֶׂה מְלוּכָה עַל־יִשְׂרָאֵל קוּם אֱכָל־לֶחֶם וְיִטַב לִבֶּךָ אֲנִי אֶתֵּן לְךָ אֶת־כֶּרֶם נָבוֹת הַיִּזְרְעֵאלִי: **ח** וַתִּכְתֹּב סְפָרִים בְּשֵׁם אַחְאָב וַתַּחְתֹּם בְּחֹתָמוֹ וַתִּשְׁלַח הספרים (סְפָרִים) אֶל־הַזְּקֵנִים וְאֶל־הַחֹרִים אֲשֶׁר בְּעִירוֹ הַיֹּשְׁבִים אֶת־נָבוֹת: **ט** וַתִּכְתֹּב בַּסְּפָרִים לֵאמֹר קִרְאוּ־צוֹם וְהוֹשִׁיבוּ אֶת־נָבוֹת בְּרֹאשׁ הָעָם: **י** וְהוֹשִׁיבוּ שְׁנַיִם אֲנָשִׁים בְּנֵי־בְלִיַּעַל נֶגְדּוֹ וְיִעִדֻהוּ לֵאמֹר בֵּרַכְתָּ אֱלֹהִים וָמֶלֶךְ וְהוֹצִיאֻהוּ וְסִקְלֻהוּ וְיָמֹת: **יא** וַיַּעֲשׂוּ אַנְשֵׁי עִירוֹ הַזְּקֵנִים וְהַחֹרִים אֲשֶׁר הַיֹּשְׁבִים בְּעִירוֹ כַּאֲשֶׁר שָׁלְחָה אֲלֵיהֶם אִיזֶבֶל כַּאֲשֶׁר כָּתוּב בַּסְּפָרִים אֲשֶׁר שָׁלְחָה אֲלֵיהֶם: **יב** קָרְאוּ צוֹם וְהוֹשִׁיבוּ אֶת־נָבוֹת בְּרֹאשׁ הָעָם: **יג** וַיָּבֹאוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים בְּנֵי־בְלִיַּעַל וַיֵּשְׁבוּ נֶגְדּוֹ וַיְעִדֻהוּ אַנְשֵׁי הַבְּלִיַּעַל אֶת־נָבוֹת נֶגֶד הָעָם לֵאמֹר בֵּרַךְ נָבוֹת אֱלֹהִים וָמֶלֶךְ וַיֹּצִאֻהוּ מִחוּץ לָעִיר וַיִּסְקְלֻהוּ בָאֲבָנִים וַיָּמֹת: **יד** וַיִּשְׁלְחוּ אֶל־אִיזֶבֶל לֵאמֹר סֻקַל נָבוֹת וַיָּמֹת: **טו** וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ אִיזֶבֶל כִּי־סֻקַל נָבוֹת וַיָּמֹת וַתֹּאמֶר אִיזֶבֶל אֶל־אַחְאָב קוּם רֵשׁ אֶת־כֶּרֶם | נָבוֹת הַיִּזְרְעֵאלִי אֲשֶׁר מֵאֵן לָתֶת־לְךָ בְכֶסֶף כִּי אֵין נָבוֹת חַי כִּי־מֵת: **טז** וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ אַחְאָב כִּי מֵת נָבוֹת וַיָּקָם אַחְאָב לָרֶדֶת אֶל־כֶּרֶם נָבוֹת הַיִּזְרְעֵאלִי לְרִשְׁתּוֹ: {פ}

יז וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה אֶל־אֵלִיָּהוּ הַתִּשְׁבִּי לֵאמֹר: **יח** קוּם רֵד לִקְרַאת אַחְאָב מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּשֹׁמְרוֹן הִנֵּה בְּכֶרֶם נָבוֹת אֲשֶׁר־יָרַד שָׁם לְרִשְׁתּוֹ: **יט** וְדִבַּרְתָּ אֵלָיו לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה הֲרָצַחְתָּ וְגַם־יָרַשְׁתָּ וְדִבַּרְתָּ אֵלָיו לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה בִּמְקוֹם אֲשֶׁר לָקְקוּ הַכְּלָבִים אֶת־דַּם נָבוֹת יָלְקוּ הַכְּלָבִים אֶת־דָּמְךָ גַּם־אָתָּה: **כ** וַיֹּאמֶר אַחְאָב אֶל־אֵלִיָּהוּ הַמְצָאתַנִי אֹיְבִי וַיֹּאמֶר מָצָאתִי יַעַן הִתְמַכְּרְךָ לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה: **כא** הִנְנִי מֵבִיא אֵלֶיךָ רָעָה וּבֵעַרְתִּי אַחֲרֶיךָ וְהִכְרַתִּי לְאַחְאָב מַשְׁתִּין בְּקִיר וְעָצוּר וְעָזוּב בְּיִשְׂרָאֵל: **כב** וְנָתַתִּי

אֶת־בֵּיתְךָ כְּבֵית יָרָבְעָם בֶּן־נְבָט וּכְבֵית בַּעְשָׁא
בֶּן־אֲחִיָּה אֶל־הַכַּעַס אֲשֶׁר הִכְעַסְתָּ וַתַּחֲטֵא אֶת־
יִשְׂרָאֵל: **כג** וְגַם־לְאִיזֶבֶל דִּבֶּר יְהוָה לֵאמֹר
הַכְּלָבִים יֹאכְלוּ אֶת־אִיזֶבֶל בְּחֵל
יִזְרְעֶאל: **כד** הַמֵּת לְאַחְאָב בָּעִיר יֹאכְלוּ הַכְּלָבִים
וְהַמֵּת בַּשָּׂדֶה יֹאכְלוּ עוֹף הַשָּׁמָיִם: **כה** רַק לֹא־
הָיָה כְאַחְאָב אֲשֶׁר הִתְמַכֵּר לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי
יְהוָה אֲשֶׁר־הֵסִתָּה אֹתוֹ אִיזֶבֶל אִשְׁתּוֹ: **כו** וַיִּתְעַב
מְאֹד לָלֶכֶת אַחֲרֵי הַגִּלֻּלִים כְּכֹל אֲשֶׁר עָשׂוּ
הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר הוֹרִישׁ יְהוָה מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: {פ}
כז וַיְהִי כִשְׁמֹעַ אַחְאָב אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּקְרַע
בְּגָדָיו וַיָּשֶׂם־שַׂק עַל־בְּשָׂרוֹ וַיָּצׇם וַיִּשְׁכַּב בַּשָּׂק
וַיְהַלֵּךְ אָט: {פ}
כח וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה אֶל־אֵלִיָּהוּ הַתִּשְׁבִּי
לֵאמֹר: **כט** הֲרָאִיתָ כִּי־נִכְנַע אַחְאָב מִלְּפָנָי יַעַן
כִּי־נִכְנַע מִפָּנַי לֹא־אָבִי הָרָעָה בְּיָמָיו בִּימֵי בְנוֹ
אָבִיא הָרָעָה עַל־בֵּיתוֹ:

הודפס
לעילוי נשמת
עומר רחמים בן
סלימה ומנחם ז"ל
נלב"ע
כ"ה שבט תשפ"ו
ת.נ.צ.ב.ה.

רש"י

בָּבָא דְּרֵישָׁא. הֵעָנִי חַיָּיב וּבַעַל הַבַּיִת פָּטוּר, וּבַעַל הַבַּיִת חַיָּיב וְהֶעָנִי פָּטוּר. דְּפָטוּר מַחֲשָׁאת וּמוּתָּר לְכַתְּחִלָּה – דְּהָא לָאו עֲקִירָה עָבַד וְלֹא הִנָּחָה עָבַד, [שֶׁהָאַחֵר] הִנִּיחָהּ בְּיָדוֹ: **פָּטוּר אֲבָל אָסוּר.** פָּטוּר מֵחַשָּׁאת, אֲבָל אָסוּר מִדִּבְרֵיהֶם לְכַתְּחִלָּה: **צְיָדַת צְבִי וְצִידַת נָחָשׁ וּמַפִּים מוֹרְסָא.** כּוּלְּהוּ בְּפֶ' "ר"א אוֹמֵר הָאוֹרֵג" בְּסִיפֵּיהּ. וְהָתָם מְפֹרָשׁ טַעֲמַיְיהוּ,

מְנָא לֵיהּ בְּהוּ דְּפָטוּר וּמוּתָּר: **מוֹרְסָא.** קוּיסְטוֹר"א: **מַפִּים.** עוֹצֵר, שֶׁתִּפְתַּח וְתֵצֵא הַלַּיְחָה: **כִּי אִיצְטְרִיכָא לֵיהּ.** לְאַשְׁמְעִינַן דְּפָטוּר וּמוּתָּר – בְּהָנֵךְ דְּאִית בְּהוּ מַעֲשֶׂה, כְּגוֹן הָנֵי תִּלָּת, וְתוּ לֵיכָּא: **אִיכָּא טוֹבָא.** כְּגוֹן הָנֵךְ דְּבָבָא דְּרֵישָׁא: **פְּטוּרֵי דְּאָתֵי בְּהוּ לִידֵי חִיּוּב חַטָּאת.** כְּגוֹן עֲקִירוֹת שֶׁהֵן תְּחִלַּת הַמְּלָאכָה, דְּאִיכָּא לְמִגְזַר דִּילְמָא גְּמַר לָהּ. אֲבָל הַנָּחוֹת – לֹא מָצֵי לְמֵימַר דְּהָא לֵיכָּא עֲקִירָה גַּבֵּי הַאי. וְאַרְבַּע דְּקָתָנֵי בְּכָל חַד – תַּרְתֵּי דְּחִיּוּבָא, וַעֲקִירָה דְּפָטוּרָא דְּתַרְתֵּי נִינְהוּ. פָּשַׁט הֶעָנִי יָדוֹ מִלְאָה לִפְנִים – הָא חֲדָא, אוֹ שֶׁנָּתַן לְתוֹכָהּ בע"ה וְיָדוֹ שֶׁל עָנִי הָיְתָה רֵיקָנִית – הָא תַּרְתֵּי, וְכֵן בְּאִידָךְ. וְרַבּוֹתַי אוֹמְרִים: פְּשִׁיטוּת יָד לִפְנִים וְלִגְבֵּי שְׁנֵיהֶם], בֵּין מְלֵאָה בֵּין רֵיקָנִית – הִיא תְּחִלַּת הַמַּעֲשֶׂה, וְהַהוּא הוּא דְּקָחָשִׁיב, דְּהָוֵי לְהוּ תַּרְתֵּי בְּעָנִי וְתַרְתֵּי בְּבע"ה. כָּל חִיּוּב וּפְטוּר בְּמַסֶּכֶת שַׁבָּת – בְּחַשָּׁאת קָאֵי, וּבְשׁוֹגֵג: **"מִעֵּט הָאָרֵץ בַּעֲשׂוֹתָהּ".** גַּבֵּי חַשָּׁאת כְּתִיב: **הִטְעִינוּ חֲבֵירוֹ.** שֶׁהָיָה גּוּפוֹ בְּרֵרָה"ר, וְהִטְעִינוּ חֲבֵירוֹ, דְּאִיהוּ גּוּפֵיהּ לָא עָקַר מִידֵי: **אוֹכְלִין וּמַשְׁקִין.** אוֹרְחָא דְּמִילְתָא נָקֵט, דָּבָר הַצָּרִיךְ לְשַׁבָּת, וְדֶרֶךְ בְּנֵי אָדָם לְהִתְעַסֵּק בָּהֶן בְּשַׁבָּת: **עֲקִירַת גּוּפוֹ.** שֶׁעָקַר אֶת רַגְלָיו מִן הַבַּיִת לְאַחַר שֶׁנִּטְעָן: **וְאֵינוֹ דּוֹמֶה לְיָדוֹ.** הַפְּשׁוּטָה לְפָנִים וְגוּפוֹ לְחוּץ, וְנָתַן בע"ה לְתוֹכָהּ, דְּפָטַר בֵּיהּ הָנָּא דְּמַתְנִי' אַף לָעָנִי שֶׁהוֹצִיאָהּ: **יָדוֹ לָא נָייחַ.** הִלְכָךְ: כִּי הוֹצִיאָהּ – לָא עָקַר מִידֵי, וְאֵין דֶּרֶךְ הוֹצָאָה בִּלְא עֲקִירָה וְהַנָּחָה: **גּוּפוֹ נָייחַ.** ע"ג קַרְקַע, וְהָוְיָא עֲקִירָה. ל"א: יָדוֹ בְּתַר גּוּפוֹ גְּרִירָא – ל"ג, דְּיַתֵּירָא הִיא:

1 בָּבָא דְּרֵישָׁא – פָּטוּר וּמוּתָּר לָא קָתָנֵי, אֶלָּא בָּבָא
2 דְּסֵיפָא דְּפָטוּר אֲבָל אָסוּר, קַשְׁיָא! מִי אִיכָּ' בְּכוּלֵּי
3 שַׁבָּת פָּטוּר וּמוּתָּר? וְהָאֲמַר שְׁמוּאֵל: כָּל פְּטוּרֵי
4 דְּשַׁבָּת פָּטוּר אֲבָל אָסוּר, בַּר מֵהָנֵי תְּלַת דְּפָטוּר
5 וּמוּתָּר – צְיָדַת צְבִי, וְצִידַת נָחָשׁ, וּמַפִּים מוֹרְסָא!
6 – כִּי אִיצְטְרִיךְ לֵיהּ לְשִׁמוּאֵל – פְּטוּרֵי דְּקָא עָבֵיד
7 מַעֲשֶׂה, פְּטוּרֵי דְּלָא קָא עָבֵיד מַעֲשֶׂה – אִיכָּא טוֹבָא.
8 מ"מ, תַּרְתֵּי סָרֵי הָווֹיֵן! – פְּטוּרֵי דְּאָתֵי בְּהוּ לִידֵי חִיּוּב
9 חַטָּאת – קָא חָשֵׁיב, דְּלָא אָתֵי בְּהוּ לִידֵי חִיּוּב חַטָּאת
10 – לָא קָא חָשֵׁיב. "שְׁנֵיהֶן פְּטוּרִין". וְהָא אִתְעֲבִידָא
11 מְלָאכָה מִבִּינַייהוּ! – תַּנָּיָא, ר' אוֹמֵר: "מִעֵּט הָאָרֵץ
12 בַּעֲשׂוֹתָהּ" – הָעוֹשֶׂה אֶת כּוּלָּהּ וְלֹא הָעוֹשֶׂה אֶת
13 מִקְצָתָהּ, יָחִיד וְעָשָׂה אוֹתָהּ – חַיָּיב, שְׁנַיִם וְעָשׂוּ
14 אוֹתָהּ – פְּטוּרִין. אִיתְּמַר נַמִּי, א"ר חִיָּיא בַּר
15 גַּמְדָּא; נִזְרְקָה מִפִּי חֲבוּרָה וְאָמְרוּ "בַּעֲשׂוֹתָהּ" – יָחִיד
16 שֶׁעָשָׂאָהּ חַיָּיב, שְׁנַיִם שֶׁעָשָׂאוּהָ פְּטוּרִין. בָּעֵי מִינֵּיהּ
17 רַב מָרִבִּי: הִטְעִינוֹ חֲבֵירוֹ אוֹכְלִין וּמַשְׁקִין וְהוֹצִיאָן
18 לַחוּץ מַהוּ? עֲקִירַת גּוּפוֹ בַּעֲקִירַת חֵפֶץ מִמְּקוֹמוֹ דָּמֵי
19 – וּמִיחַיַּיב, אוֹ דִילְמָא לָא? – א"ל: חַיָּיב, וְאֵינוֹ
20 דּוֹמֶה לְיָדוֹ. מַאי טַעְמָא? גּוּפוֹ נָייחַ, יָדוֹ – לָא נָייחַ.
א"ל

בבא דרישא פטור ומותר – וא"ת: והא קא עבר א"לפני עור לא תתן מכשול"! ואפילו מיירי שהיה יכול ליטלו אפילו לא היה בידו, דלא עבר משום "לפני עור", דמושיט כוס יין לנזיר מוקי לה בפ"ק דמס' עבודה זרה (דף ו:) דקאי בתרי עברי דנהרא, מ"מ איסור דרבנן מיהא איכא, שחייב להפרישו מאיסור! ואפילו אי מיירי בגוי, דלא שייך "לפני עור" מיהו איסור דרבנן מיהא איכא, כדתניא בשילהי פירקין (דף יט.): נותנין מזונות לגוי בחצר, נטלו ויצא – אין נזקקין לו. משמע דוקא כשהגוי בחצר, אבל אם עומד בחוץ ופושט ידו לפנים – משמע דאסור ליתן להדיא ע"מ להוציא! ויש לומר: דמיירי בגוי, והחפץ של גוי, דאפילו מכניס ומוציא כל היום אין כאן איסור כלל, כיון שאין החפץ של בעל הבית: **בר** מהני תלת – הקשה ר"ת: הא איכא הא דתנן בפרק "במה מדליקין" (לקמן כט:) המכבה את הנר מפני שהוא מתירא בו' ואם בשביל החולה שיישן – פטור. ומוקי לה בחולה שיש בו סכנה, וא"ב הוא פטור ומותר, דאין לך דבר שעומד בפני פקוח נפש! ותירץ: דהא מלתא דפשיטא היא, ולא איצטריך ליה לשמואל לאשמעינ'. כדמשני בסמוך דלא איצטריך ליה לאשמעינ' פטורי דלא קעביד מעשה. וצד נחש מיירי בדליכא סכנה, שיוכל להנצל בענין אחר אלא משום צערא שרו ליה רבנן, כמו במפיס מורסא. וכן מוכח בריש פרק "שמונה שרצים" (שם קז:) דצד נחש – לאו משום סכנה פטור. דהא מוקי לה כר"ש דאמר מלאכה שאצ"ל פטור עליה. וע"ק לר"י: והא איכא הא דתני' בפ' "במה אשה" (שם סב.): ר"א פוטר בכובלת ובצלוחית של פלייטון, והוא פטור ומותר. דהא בברייתא אחרת קתני התם, רא"א: יוצאה אשה בכובלת לבתחלה! ותירץ ר"י בשם ר' אברהם: דלא חשיב שמואל אלא פטורים השנויין במשנה. דצד צבי – משנה היא ב"האורג" (שם ד' קו:), הצד נחש ומפיס מורסא – משנה היא בעדיות (פ"ב מ"ה). ולספרים דגרסי בפ' "במה אשה" (שם ד' סב.) איידי דאמר ר"מ חייב חטאת, א"ל איהו פוטר אבל אסור, פי': דר"א קאמר לר"מ: לדבריך נמי, לכל היותר לא יהא אלא פוטר אבל אסור, לפי גרסא זו אתי שפיר: **הצד** נחש – הקשה בה"ג דשמואל אדשמואל. דהכא סבר שמואל מלאכה שאינה צריכה לגופה – פטור, כר"ש, ומשום צערא דגופא שרי. ובפ' "בירה" (לקמן מב.) אמרינן: בדבר שאין מתכוין – סבר לה כר"ש, במלאכה שאינה צריכה לגופה – סבר לה כר"י! ותירץ ר"ת: דשמואל קאמר דלר"ש דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה – פטור, בהני תלת – פטור ומותר, כמו שמוכיח שמואל בסוף "האורג" (שם קו.), דודאי פטור ומותר קאמר, וליה לא ס"ל כר"ש. ומיהו, לדידן קי"ל כר"ש, דרבא דהוי בתראה סבר כותיה ברישׁ "נוטל" (שם קמא:):

ומפים מורסא – בעדיות (פ"ב שם) תנן: אם לעשות לה פה – חייב, ואם להוציא ממנה ליחה – פטור. וא"ת: היכי מתחייב אפתיחת פה דמורסא? הא אמרינן לקמן בפ' "חבית" (ד' קמו.): כל פתח שאינו עשוי להכניס ולהוציא אינו פתח! ותירץ ר"ת: דהאי נמי עשוי להכניס אויר ולהוציא ליחה: **פטורי** דאתי לידי חיוב חטאת – מה שפירש"י דעקירות קחשיב אינו נראה לר"י. חדא: דעקירה בלא הוצאה – אינה אלא טלטול בעלמא. ואין בה דררא דחיוב חטאת כלל. ועוד: דלפי' הקונט' קחשיב לבע"ה ג' יציאות והכנסה אחת, ולעני ג' הכנסות והוצאה אחת. ועוד: דלא חשיב תרתי לפטור דעני באחת ודעשיר באחת כדחשיב חיובא ברישא. ומפרש ריב"א: דאתי לידי חיוב חטאת – היינו אותו שפושט את ידו ומכניסה או מוציאה. דכוותה בבא דרישא חייב חטאת, והכא פטור לפי שלא עשה כל המלאכה, שחיסר ממנה מעט, או עקירה או הנחה. והביא ראייה מירושלמי דקאמר לא אתיא מתני' אלא פטור שנגד החיוב ומשום הכי לא חשיב אלא פטור של אותו שכנגדו חייב למעלה בבבא דרישא, כגון פשט העני את ידו לפנים כו' וקתני העני חייב, פטורה דידיה חשיב בבבא דסיפא בפשט העני את ידו לפנים וכו' וכן לבע"ה: **שניהם** פטורין והא איתעבידא מלאכה מבינייהו – אינו קאי אמתני', שהרי רישא ד"שניהם פטורין" דהיינו פשט העני את ידו לפנים קבעי לקמן (ד' ד.). אלא קאי אמאי דקאמר פטורי דאתי בהו לידי חיוב חטאת קחשיב, אבל חטאת לית בהו אלא שניהן פטורין בדקתני מתני', ואמאי? והא איתעבידא מלאכה מבינייהו. ולא פריך שיתחייב הראשון – דאין סברא דע"י השני שעשה הנחה וגמר המלאכה יתחייב הראשון, אלא אשני קא פריך שיתחייב, לפי שעל ידו נגמרה המלאכה:

בעשותה – בכל הספרים גר': העושה את כולה ולא העושה מקצתה, יחיד שעשה אותה חייב, שנים שעשאוה פטורין. פשטיה דקרא נראה ד"בעשותה" קאי אנפש, אבל הש"ס דריש ליה אמלאכה, כלומר: בעשות אותה, וכולה מיירי בזה עוקר וזה מניח ואינו אלא כפל מלה. וליכא למימר דב' שעשאוה איירי בב' שעשאוה בבת אחת, דבפרק "המצניע" (לקמן צג. ושם) משמע דצריכי תרי קראי: לזה עוקר וזה מניח, ולב' שעשו מלאכה בבת אחת. ועוד, דבאיתמר נמי דקאי אמתניתין, נמי קאמר האי לישנא: יחיד ועשה אותה וכו'. אך קשה, דבפרק "המצניע" (שם.) משמע דזה עוקר וזה מניח נפקא מ"נפש" או מ"אחת" והכא נפקא לה מ"בעשותה". קשה לר"י מדמצרכינן קרא לפטור – משמע דזה עוקר וזה מניח היה במשכן. ובפרק "המצניע" (ג"ז שם.) נמי פוטר ר"ש זה אינו יכול וזה אינו יכול, אע"פ שהיה במשכן, בגון: ב' שנושאין את הארון, ובירושלמי פרק "הזורק" אהא דתנן שתי גוזטראות ברשות הרבים כו' היו שתיהן בדיוטא אחת המושיט חייב, אמר רב חמא בשם ר' מיישא: ובלבד על ידי ב'. ופריך: בכל אתר אמרת "ב' שעשאוה פטורין" וכאן אמרת חייבין! ומשני: שכך היתה עבודת הלוים. והשתא, מה בכך שהיתה במשכן. מ"מ הוי ליה לפטור מושיט, כיון דשניהם עושין אותה! ונראה לר"י דבמושיט אין זה עוקר וזה מניח, אלא המושיט עשה עקירה והנחה. ולא קשיא ליה בירושלמי אלא אמה שאינו מחייב מושיט אלא כשחבירו מקבל מידו. אבל אם המושיט מניחו על רשות היחיד [אחר] – פטור. ובכל מקום על ידי חבירו פטור [טפי], כגון ב' שעשאוה, וכאן אינו מתחייב אלא על ידי חבירו: **איתמר** נמי כר' – תימה: דמייתי סייעתא משמעתא לברייתא, ובפרק קמא דקדושין (ד' ו.), פריך: יהודה ועוד לקרא! וי"ל: דנזרקה מפי חבורה דקאמר – היינו חבורה של תנאים. ור"י תירץ: משום דברי' דלעיל לא מתניא בי ר' חייא ור' אושעיא(א): **עקירת** גופו כעקירת חפץ דמי או לא – נראה לר"י דהכי נמי מצי למיבעי לענין(ב) הנחה, כגון שהוציא חפץ לר"ה ועמד שם לפושט, ולא הניחו ע"ג קרקע. אם הנחת גופו הוה כהנחת חפץ או לא. וממתני' דקתני או שנטל מתוכה והוציא העני חייב – ליכא למיפשט, דאיכא לאוקמא שהניחו ע"ג קרקע. וא"ת:(ג) ואמאי לא פשיט ממתניתין (ד' יא:) דקתני: "לא יצא החייט במחטו שמא ישכח ויצא" ואי עקירת גופו לאו כעקירת חפץ דמי, אמאי לא יצא בה? הא לא מצי למיתי לידי איסור דאוריי'! וי"ל: דאפ"ה אסרו רבנן: **מאי** טעמא ידו לא נייחא – נראה לר"י כלשון אחר דגרס: ידו דבתר גופו גרירא – בעי עקירה, גופו – לא בעי עקירה. ולמאי דגרס נמי ידו לא נייח מפרש ר"י דהיינו משום דבתר גופו גריר. ורש"י פי': ידו לא נייח – ע"ג קרקע. משמע: אפי' הוא וידו במקום אחד, ונתן לו חבירו לתוך ידו והוציא – פטור. ואין נראה, דבכל ענין שהטעינו חבירו, בין על כתפו בין על ידו והוציא – חייב, דהא קתני: או שנטל מתוכה והוציא – חייב, אלמא: הנחת חפץ ביד בע"ה שהוא וידו ברשות אחת – הויא הנחה, מדחייב העני שעקר מיד בע"ה, וכיון דהויא הנחה, כשעוקר גופו עם זה שבידו – הרי עוקרו ממקום הנחה:

היה טעון אוכלין ומשקין מבעוד יום כו' – כשעמד לפוש משחשכה איירי, דבלא עמד לא מיחייב. אע"ג דעקירת גופו כעקירת חפץ דמי – לא בטלה עקירה ראשונה, כדאמר לקמן (ד' ה:): המפנה חפציו מזוית לזוית ונמלך עליהן להוציאן – פטור, שלא היתה עקירה משעה ראשונה לכך. ונקט מבעוד יום לאשמעינן דעקירת גופו כעקירת חפץ דמי.

דאי הוה נקט טוען עצמו משחשכה ועמד לפוש לא היה משמע מידי, דאפילו אי עקירה והנחת גופו לא הויא עקירה והנחה – חייב משום עקירה ראשונה: **מהו** שתעשה ככרמלית – כגון שהוציא ידו מלאה לחוץ, ולאהדורה. אבל בע"א לא, דהא תנן בפרק בתרא דעירובין (ד' צח:): עומד אדם ברה"י ומטלטל ברה"ר, ולא הויא כרמלית אלא לענין רשות שהגוף שם, שדומה יותר לשתי רשויות:

מי קנסוה רבן לאהדורה – נראה לר"י דגרס: מי אסרוה, ולא גרס: מי קנסוה. דלקמן בסמוך כי מוקמא דלאו ככרמלית דמיא, אמרינן: דאסור להחזירה משום קנס. ושמא הא דעבדוה ככרמלית – נמי הוי קנסא. ונ"מ: דאסור בשוגג מבעוד יום:

כאן למעלה מי' – וא"ת: למעלה מי' לכתחלה נמי מותר להוציאה, דהוי מקום פטור! וי"ל: דקמ"ל דאפילו הוציאה מתחלה דרך מטה מי' – מותר להחזירה למעלה מי', ולא קנסינן ליה: **התירו** לו לרדותה – ואע"ג דאמרינן בר"ה בפרק "י"ט" (ד' כט: ושם) "כל מלאכת עבודה לא תעשו וגו'" – יצאו תקיעת שופר ורדיית הפת, שחכמה היא ואינה מלאכה – מ"מ מדרבנן אסורה, כדאמר ב"כל כתבי הקדש" (לקמן קיז: ושם) ולא ירדה במרדה אלא בסכין. וכן תקיעת שופר אסור מדרבנן, דתנן בפ"ב דר"ה (ד' לג.): אין מעכבין התינוקות מלתקוע משום חינוך, הא נשים – מעכבין:

ואיבעית אימא לעולם לא תפשוט – נראה לר"י דל"ג "לעולם לא תפשוט", דאע"ג דאיכא שינויא אחרינא דלא תיקשי שני ברייתות אהדדי, עדיין איכא למיפשט דרב ביבי מבני בית המדרש: מדלא משני איפכא – מכלל דלא התירו. ולרשב"א נראה דשפיר גריס ליה. דממאי דלא משני איפכא – ליכא למיפשט דסברי בני בית המדרש דלא התירו. דהא דלא משני איפכא – לפי שאין נראה סברא לעולם לומר משחשיכה לא קנסוה, מבעוד יום קנסוה. דאי משחשיכה לא קנסוה – שוב אין לומר מבעוד יום קנסוה, דהוי כחוכא ואטלולא. ואע"פ שאין שייך טעם משחשיכה לומר כמבעוד יום. ולעיל ה"פ: מדלא משנינן הכי, לפי שאין נראה להם סברא לומר כן, והוצרכו לומר משחשיכה קנסו מבעוד יום לא קנסו. כדי לדחות שלא לפשוט בעיא דאביי – א"כ תפשוט בעיא דרב ביבי, אע"ג דאיכא למידחי בשינויא קמא. ואי בעית למפשט דאביי – נאמר כשינויא בתרא, וזיל הכא קמדחי ליה כו'. מ"מ חדא מינייהו מיפשטה ממה נפשך. והשתא א"ש דקאמר ואב"א לעולם לא תפשוט – לא דאביי ולא דרב ביבי: **בשוגג** לא קנסוה – ומיירי מבעוד יום, דהשתא ליכא למפשט דרב ביבי. וא"ת: משנויא קמא נמי נפשוט בעיא דרב ביבי דלא התירו, דלמטה מי' אסור להחזירה. ואפילו מוקמי' מבעוד יום – הא פירשתי דאי מבעו"י לא התירו – כ"ש משחשיכה. וי"ל: דאין לפשוט, דהתם מה שלא התירו משחשיכה אע"ג דאתי לידי חיוב חטאת – היינו משום מבעו"י דלא שייך טעם זה, אבל גבי רדיית הפת – לעולם אימא דהתירו:

כאן

בַּר פַּחֲתֵי. בֶּן גְּדוֹלִים: **לָא תְּשַׁיְּילֵיהּ.** כְּלוֹמַר: שֶׁאֵין לִבּוֹ לְמַסֶּ' זוֹ, שֶׁמָּא יִתְבַּיֵּישׁ: **מִבְּעוֹד יוֹם.** דְּהַיְינוּ דּוּמְיָא דְּהִטְעִינוֹ חֲבֵרוֹ בְּשַׁבָּת, דְּהָכָא וְהָכָא לֵיכָּא עֲקִירָה דְּאִיסּוּר גַּבֵּיהּ: **שֶׁאֵינוֹ דּוֹמֶה לְיָדוֹ.** הַפְּשׁוּטָה לִפְנִים וְגוּפוֹ לַחוּץ, וְנָתַן חֲבֵרוֹ לְתוֹכָהּ: **אָמַר אַבַּיֵי פְּשִׁיטָא לִי.** מִמַּתְנִיתִין, דְּיָדוֹ שֶׁל אָדָם הַפְּשׁוּטָה לִרְשׁוּת אַחֶרֶת אֵינָהּ נִזְרֶקֶת אַחַר גּוּפוֹ לְגַמְרֵי לִהְיוֹת כָּרְשׁוּת שֶׁהוּא עוֹמֵד בָּהּ, בֵּין שֶׁהוּא רְשׁוּת הַיָּחִיד בֵּין שֶׁהוּא רְשׁוּת הָרַבִּים: **כִּרה"ר לָא דָּמְיָא מִיָּדוֹ דְּעָנִי.** דְּקָתָנֵי מַתְנִי' דְּכִי נָטַל בע"ה מִתּוֹכָהּ – פָּטוּר: **וְכִרה"י לָא דָּמְיָא.** אִם פְּשׁוּטָה לִרְשׁוּת הָרַבִּים: **מִיָּדוֹ דְּבע"ה.** דְּקָתָנֵי: נָטַל עָנִי מִתּוֹכָהּ פָּטוּר: **בָּעֵי אַבַּיֵי.** הָשְׁתָּא דְּחָזֵינַן דְּלָאו בָּתַר גּוּפוֹ שָׁדֵינַן לָהּ לְעִנְיַן אִיחַיּוּבֵי מִדְּאוֹרַיְיתָא, אַלְמָא: אִיפְלוּג רְשׁוּתָא. מִי אַחֲמוּר עֲלָהּ רַבָּנָן לְמֶיהֱוֵי כַּרְמְלִית, דְּהֵיכָא דְּהוֹשִׁיט יָדוֹ מְלֵאָה לִרְשׁוּת אַחֶרֶת – לֹא יַחֲזִירֶנָּה אֶצְלוֹ, וּתְהֵא כָּךְ פְּשׁוּטָה עַד שֶׁתֶּחְשַׁךְ. דְּכֵיוָן דְּלָאו בָּתַר גּוּפוֹ גְּרִירָא – נַעֲשֵׂית לָהּ רְשׁוּת אַחֶרֶת מִדְּרַבָּנָן. דִּגְזוּר רְשׁוּת מִדִּבְרֵיהֶם לְשַׁבָּת שֶׁאָסוּר לְהַכְנִיס וּלְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ לִרה"י וְלִרה"ר, וּשְׁמוֹ כַּרְמְלִית, כִּדְתַנְיָא בְּפִרְקִין (דַּף ו.): ד' רְשׁוּיוֹת לַשַּׁבָּת. כַּרְמְלִית – *לְשׁוֹן יַעְרוֹ וְכַרְמִלּוֹ, שֶׁאֵינוֹ לֹא הִילּוּךְ תָּמִיד לָרַבִּים, וְלֹא תַּשְׁמִישׁ רה"י: **מִי קְנָסוּהּ.** הוֹאִיל וְהִתְחִיל בָּהּ בְּאִיסּוּר: **לְמַטָּה מֵי'.** רה"ר הוּא – קְנָסוּהּ רַבָּנָן וְשָׁוְיוּהָ כַּרְמְלִית דְּלָא לִיהַדְרָהּ: **לְמַעְלָה מֵי'.** דַּאֲוִיר מְקוֹם פְּטוּר הוּא, כְּדִתְנַן בְּ"הַזּוֹרֵק" (לְקַמָּן ק.): הַזּוֹרֵק ד"א בַּכּוֹתֶל לְמַעְלָה מֵי' טְפָחִים – כְּזוֹרֵק בָּאֲוִיר, וּפָטוּר, דְּלָא הָוֵי רה"ר לְמַעְלָה מֵי'. הִלְכָּךְ: לָא קְנָסוּהּ, דְּלָאו אִיסּוּרָא עֲבִיד: **וְאִיבָּעֵית אֵימָא אִידֵי וְאִידֵי לְמַטָּה מֵי' טְפָחִים וְלָאו כְּכַרְמְלִית דָּמְיָא.** לְמֶהֱוֵי רְשׁוּת לְעַצְמָהּ: **כָּאן מִבְּע"י.** הוֹשִׁיטָהּ מִבְּע"י – מַחֲזִירָהּ מִשֶּׁתֶּחְשַׁךְ, דְּלָאו רְשׁוּת לְעַצְמָהּ הִיא, אֶלָּא בָּתַר גּוּפוֹ גְּרִירָא: **כָּאן מִשֶּׁתֶּחְשַׁךְ.** הוֹשִׁיטָהּ מִשֶּׁחֲשֵׁיכָה – קְנָסוּהּ. וְלֹא שֶׁתְּהֵא רְשׁוּת לְעַצְמָהּ, דְּא"כ אַף מִבְּעוֹד יוֹם מִיתַּסְרָא, אֶלָּא קְנָסָא בְּעָלְמָא: **מִבְּע"י דְּאִי שָׁדֵי לֵיהּ.** כְּלוֹמַר: הֵיכָא דְּהוֹשִׁיטָהּ מִבְּעוֹד יוֹם, שֶׁאִם תַּאַסְרֶנָּה לְהַחֲזִירָהּ וְיַשְׁלִיךְ מִיָּדוֹ הַחֵפֶץ כְּדֵי לְהָקֵל טָרְחוֹ – לָא אָתֵי לִידֵי חִיּוּב חַטָּאת, דְּלָא הָוֵי עֲקִירָה בְּשַׁבָּת אֶלָּא הַנָּחָה לְחוּדֵיהּ, וְאִיסּוּרָא דְּרַבָּנָן הוּא דְּאִיכָּא, דְּעָשָׂה מִקְצָתָהּ, וּכְדִתְנַן: שְׁנֵיהֶן פְּטוּרִין, אֲבָל אֲסוּרִין. קְנָסוּהּ רַבָּנָן שֶׁלֹּא יַחֲזִירֶנָּה. אֲבָל הֵיכָא דְּהוֹשִׁיטָהּ מִשֶּׁחֲשֵׁכָה, דְּאִי שָׁדֵי לֵיהּ מִיָּדוֹ עַל יְדֵי קְנָס שֶׁתַּאַסְרֶנּוּ לְהַחֲזִירָהּ נִמְצָא מִתְחַיֵּיב חַטָּאת אִם שׁוֹגֵג הוּא, דַּעֲבִיד לֵיהּ עֲקִירָה וְהַנָּחָה – לָא קְנָסוּהּ רַבָּנָן, דְּמוּטָב שֶׁלֹּא נִקְנְסֶנּוּ מִשֶּׁנִּגְרוֹם לָבֹא לִידֵי חִילּוּל שַׁבָּת דְּאוֹרַיְיתָא. וּמִדְּלָא חָיְישַׁתְּ לְהָכִי תִּפְשׁוֹט בָּעֲיָא דְּרַב בֵּיבִי, דְּלֹא נִמְנְעוּ חֲכָמִים מִלְּהַעֲמִיד דִּבְרֵיהֶם מִפְּנֵי חֲשָׁשׁ שֶׁמָּא לֹא יַעֲמוֹד הָאָדָם בָּהֶם וְיַעֲשֶׂה אִיסּוּר חָמוּר: **הִדְבִּיק פַּת בְּתַנּוּר.** בְּשַׁבָּת בְּשׁוֹגֵג, וְנִזְכַּר שֶׁהוּא שַׁבָּת קוֹדֶם שֶׁתֵּאָפֶה. וְקָיְימָא לָן (לְקַמָּן דַּף קיז:) דִּרְדִיַּית הַפַּת שְׁבוּת הִיא, שֶׁהִיא חָכְמָה וְאֵינָהּ מְלָאכָה: **הִתִּירוּ לוֹ.** אֶת הָאִיסּוּר מִדִּבְרֵיהֶם, וְיִרְדֶּנָּה קוֹדֶם שֶׁתֵּאָפֶה וְיִתְחַיֵּיב מִשּׁוּם "אוֹפֶה" שֶׁהוּא אַב מְלָאכָה, אוֹ לֹא הִתִּירוּ לִרְדּוֹתָהּ וּלְהוֹצִיאָהּ מִן הַתַּנּוּר: **בְּשׁוֹגֵג לָא קְנָסוּהּ רַבָּנָן כו'.** וּדְרַב בֵּיבִי לֹא תִּפְשׁוֹט מֵהָכָא לֹא לְאִיסּוּר וְלֹא לְהֶיתֵּר. דְּהַאי דְּלָא קְנָסוּהּ בְּשׁוֹגֵג – לָאו מִשּׁוּם חֲשָׁשָׁא דְּדִילְמָא שָׁדֵי לְהוּ מִידֵיהּ הוּא, אֶלָּא מִשּׁוּם דְּלָא עָבַד אִיסּוּרָא בְּמֵזִיד, וַחֲזָרַת יָדוֹ אֵינָהּ אֲפִילּוּ שְׁבוּת אִי לָא מִשּׁוּם קְנָסָא – וְהָכָא לָא קָנֵיס. אֲבָל רְדִיַּית הַפַּת – שְׁבוּת הוּא, וְנִגְזְרָה בְּמִנְיָן, וּמִשּׁוּם קוֹדֶם שֶׁיָּבֹא לִידֵי חִיּוּב חַטָּאת לֹא בִּטְלוּ גְּזֵירָתָם. וּלְאִיסּוּר נַמִי לֹא תִּפְשׁוֹט מִדְּקָנְסוּ בְּמֵזִיד, דְּהָתָם לֵיכָּא לְמֵיחַשׁ דִּילְמָא לִישְׁדִינְהוּ שֶׁיִּתְחַיֵּיב מִיתַת בֵּית דִּין, אֲבָל הָכָא אִי קָנְסִינַן לֵיהּ מִלִּרְדּוֹת – עַל כָּרְחֵיךְ יִתְחַיֵּיב מִיתַת בֵּית דִּין:

לאותה

א"ל ר' חִיָּיא לְרַב: בַּר פַּחֲתֵי! לָא אָמִינָא לָךְ: כִּי קָאֵי רַבִּי בְּהָא מַסֶּכְתָּא לָא תְּשַׁיְּילֵיהּ בְּמַסֶּכְתָּא אַחֲרִיתִי, דִּילְמָא לָאו אַדַּעְתֵּיהּ. דְּאִי לָאו דְּרַבִּי גַּבְרָא רַבָּה הוּא – כְּסַפְתֵּיהּ, דִּמְשַׁנֵּי לָךְ שִׁינּוּיָא דְּלָאו שִׁינּוּיָא הוּא. הָשְׁתָּא מִיהַת שַׁפִּיר מְשַׁנֵּי לָךְ, דְּתַנְיָא: הָיָה טָעוּן אוֹכָלִין וּמַשְׁקִין מִבְּעוֹד יוֹם וְהוֹצִיאָן לַחוּץ מִשֶּׁחָשֵׁיכָה – חַיָּיב, לְפִי שֶׁאֵינוֹ דּוֹמֶה לְיָדוֹ. אָמַר אַבַּיֵי: פְּשִׁיטָא לִי, יָדוֹ שֶׁל אָדָם אֵינָה לֹא כִּר"ה וְלֹא כִּרה"י. כִּר"ה לֹא דָּמְיָא – מִיָּדוֹ דְּעָנִי, כִּרה"י לָא דָּמְיָא – מִיָּדוֹ דְּבע"ה. בָּעֵי אַבַּיֵי: יָדוֹ שֶׁל אָדָם מַהוּ שֶׁתֵּעָשֶׂה כְּכַרְמְלִי', מִי קְנַסוּהּ רַבָּנָן לְאַהֲדוֹרֵי לְגַבֵּיהּ אוֹ לָא? – ת"ש: הָיְתָה יָדוֹ מְלֵאָה פֵּירוֹת וְהוֹצִיאָהּ לַחוּץ. תָּנֵי חֲדָא: אָסוּר לְהַחֲזִירָהּ, וְתָנֵי אִידָךְ: מוּתָּר לְהַחֲזִירָהּ. מַאי לָאו בְּהָא קָמִיפַּלְגִי; דְּמַר סָבַר: כְּכַרְמְלִי' דָּמְיָא, וּמ"ס: לָאו כְּכַרְמְלִית דָּמְיָא? – לָא, דְּכ"ע כְּכַרְמְלִית דָּמְיָא, וְלָא קַשְׁיָא; כָּאן – לְמַטָּה מֵעֲשָׂרָה, כָּאן – לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה. וְאִיבָּעֵית אֵימָא: אִידֵי וְאִידֵי לְמַטָּה מֵעֲשָׂרָה, וְלָאו כְּכַרְמְלִית דָּמְיָא, וְלָא קַשְׁיָא: כָּאן – מִבְּעוֹד יוֹם, כָּאן – מִשֶּׁחָשֵׁיכָה, מִבְּעוֹד יוֹם – לָא קְנַסוּהּ רַבָּנָן, מִשֶּׁחָשֵׁיכָה – קְנַסוּהּ רַבָּנָן. אַדְּרַבָּה, אִיפְּכָא מִסְתַּבְּרָא: מִבְּעוֹד יוֹם, דְּאִי שָׁדֵי לֵיהּ לָא אָתֵי לִידֵי חִיּוּב חַטָּאת – לִיקְנַסוּ' רַבָּנָן; מִשֶּׁחָשֵׁיכָ', דְּאִי שָׁדֵי לֵיהּ אָתֵי בְּהוּ לִידֵי חִיּוּב חַטָּאת – לָא לִיקְנַסוּ' רַבָּנָן! וּמִדְּלָא קָא מְשַׁנִּינַן הָכִי, תִּפְשׁוֹט דְּרַב בֵּיבִי בַּר אַבַּיֵי. דְּבָעֵי רַב בֵּיבִי בַּר אַבַּיֵי: הִדְבִּיק פַּת בַּתַּנּוּר, הִתִּירוּ לוֹ לִרְדּוֹתָהּ קוֹדֶם שֶׁיָּבֹא לִידֵי חִיּוּב חַטָּאת אוֹ לֹא הִתִּירוּ? תִּפְשׁוֹט דְּלֹא הִתִּירוּ! – הָא לָא קַשְׁיָא, וְתִפְשׁוֹט. וְאִיבָּעֵית אֵימָא: לְעוֹלָם לֹא תִּפְשׁוֹט, וְלָא קַשְׁיָא; כָּאן – בְּשׁוֹגֵג, כָּאן – בְּמֵזִיד. בְּשׁוֹגֵג – לָא קְנַסוּהּ רַבָּנָן, בְּמֵזִיד – קְנַסוּהּ רַבָּנָן. וְאִיבָּעֵית אֵימָא: אִידִי וְאִידִי בְּשׁוֹגֵג, וְהָכָא בְּ"קָנְסוּ שׁוֹגֵג אַטּוּ מֵזִיד" קָמִיפַּלְגִי. מָר סָבַר: קָנְסוּ שׁוֹגֵג אַטּוּ מֵזִיד, וּמָר סָבַר: לָא קָנְסוּ שׁוֹגֵג אַטּוּ מֵזִיד. וְאִיבָּעֵית אֵימָא: לְעוֹלָם לָא קָנְסוּ, וְלָא קַשְׁיָא: כָּאן – לְאוֹתָהּ חָצֵר

כאן

בעזרת ה' יתברך

לימוד הבי"ת

ומשניות זוהר והתיקונים

יהיה לרפואת:

מרת מירב שלומית בת שמחה תחי'

ברנ"ב איבריה ושסה גידיה וחמישה חושיה
ושאר כוחות גופה ובטיפי דמיה רפואה שלימה
רפואת הנפש ורפואת הגוף אמן!

וכן לרפואת:

ר' מרדכי בן חנה נ"י

רפואה שלימה רפואה נפש ורפואת הגוף
ברמ"ח אבריו ושס"ה גידיו וחמשה חושיו ושאר
כוחות גופו ובטיפי דמיו ויזכה להפיץ את אור
רבינו ז"ל כל ימי חייו אמן!

לוח מוהרא"ש

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב
עיר שומרי הלשון עיר השמחה

פרשת נח

ל	יום ראשון	**א׳ דראש חודש מרחשון** עלות השחר (72 דק׳) ... 5:27 נץ החמה ..... 6:39 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:46 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:31 סו"ז תפילה ..... 10:29 חצות היום ..... 12:24 שקיעה ..... 6:09 צה"כ לשיטת ר"ת ... 7:22	**לימוד יומי:** **בבלי:** בכורות כג **ירושלמי:** מכות א **תוספתא:** קרבנות ט **נ"ך:** מלכים א טו **משניות:** חלין ב **זהר:** משפטים קכג: **תיקוני זהר:** ל תשרי	**11**
א	יום שני	**ב׳ דראש חודש מרחשון** עלות השחר (72 דק׳) ... 5:28 נץ החמה ..... 6:40 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:47 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:32 סו"ז תפילה ..... 10:29 חצות היום ..... 12:24 שקיעה ..... 6:08 צה"כ לשיטת ר"ת ... 7:21	**לימוד יומי:** **בבלי:** בכורות כד **ירושלמי:** מכות ב **תוספתא:** קרבנות י **נ"ך:** מלכים א טז **משניות:** חלין ג **זהר:** משפטים קכד. **תיקוני זהר:** א חשוון	**12**
ב	יום שלישי	עלות השחר (72 דק׳) ... 5:29 נץ החמה ..... 6:41 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:47 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:32 סו"ז תפילה ..... 10:29 חצות היום ..... 12:24 שקיעה ..... 6:07 צה"כ לשיטת ר"ת ... 7:20	**לימוד יומי:** **בבלי:** בכורות כה **ירושלמי:** מכות ג **תוספתא:** קרבנות יא **נ"ך:** מלכים א יז **משניות:** חלין ד **זהר:** משפטים קכד: **תיקוני זהר:** ב חשוון	**13**
ג	יום רביעי	עלות השחר (72 דק׳) ... 5:30 נץ החמה ..... 6:42 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:47 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:32 סו"ז תפילה ..... 10:30 חצות היום ..... 12:24 שקיעה ..... 6:06 צה"כ לשיטת ר"ת ... 7:19	**לימוד יומי:** **בבלי:** בכורות כו **ירושלמי:** מכות ד **תוספתא:** קרבנות יב **נ"ך:** מלכים א יח **משניות:** חלין ה **זהר:** משפטים קכה. **תיקוני זהר:** ג חשוון	**14**
ד	יום חמישי	עלות השחר (72 דק׳) ... 5:30 נץ החמה ..... 6:42 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:47 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:32 סו"ז תפילה ..... 10:30 חצות היום ..... 12:23 שקיעה ..... 6:04 צה"כ לשיטת ר"ת ... 7:17	**לימוד יומי:** **בבלי:** בכורות כז **ירושלמי:** מכות ה **תוספתא:** קרבנות יג **נ"ך:** מלכים א יט **משניות:** חלין ו **זהר:** משפטים קכה: **תיקוני זהר:** ד חשוון	**15**
ה	יום שישי	עלות השחר (72 דק׳) ... 5:31 נץ החמה ..... 6:43 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:47 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:33 סו"ז תפילה ..... 10:30 חצות היום ..... 12:23 שקיעה ..... 6:03 צה"כ לשיטת ר"ת ... 7:16 **הדלקת נרות** (40 דק׳): **5:23** (20 דק׳): **5:43**	**לימוד יומי:** **בבלי:** בכורות כח **ירושלמי:** מכות ו **תוספתא:** מנחות א **נ"ך:** מלכים א כ **משניות:** חלין ז **זהר:** משפטים קכו. **תיקוני זהר:** ה חשוון	**16**
ו	שב"ק	**שבת קודש פרשת נח, בלילה ותן טל ומטר** עלות השחר (72 דק׳) ... 5:32 נץ החמה ..... 6:44 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:48 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:33 סו"ז תפילה ..... 10:30 חצות היום ..... 12:23 שקיעה ..... 6:02 צה"כ לשיטת ר"ת ... 7:15 **מוצש"ק לשיטת ר"ת: 7:15**	**לימוד יומי:** **בבלי:** בכורות כט **ירושלמי:** מכות ז **תוספתא:** מנחות ב **נ"ך:** מלכים א כא **משניות:** חלין ח **זהר:** תרומה קכו: **תיקוני זהר:** ו חשוון	**17**

מַבּוּל שׁוֹטֵף וְסוֹעֵר בַּחוּץ, אֵין לָאָדָם שׁוּם יִשּׁוּב הַדַּעַת וְשִׂמְחַת הַחַיִּים, מַהִי הָעֵצָה ? תִּכָּנֵס לְתוֹךְ הַ׳תֵּיבָה׳ הַקְּדוֹשָׁה – תּוֹרָה, תְּפִלָּה, דִּבּוּרִים טוֹבִים !

(משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)